
VE
RI
TAS

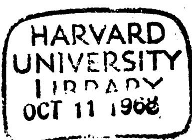
MAGYAR

TÁJSZÓTÁR.

KIADTA

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

BUDÁN,
A' M. KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.
1838.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
OCT 11 1968

ELŐBESZÉD.

A' magyar tudós társaság, mindjárt legelső nagy gyülésekor 1831-ben februariusban tette meg rendeléseit, alaprajzához képest, magyar tájszavak, szólásmódok, elavult szavak, magyar mesteremberek között divatozó műszavak' összegyüjtése végett, hogy azok, a' társaság által készülendő nagy magyar szótárba felvétethessenek. *) 'S midőn ezekből már jó csomó' együttléte jelentetett be az ötödik nagy gyülésnek 1834-ben novemberben, az, ezen készületek' előleges kinyomtatását is, következő okoknál fogva kivánta:

1. Író és átaljában minden magyar, addig is együtt lelhesse azokat haszonvétel vagy legalább megismerés végett, mig későbben a' szótárban megjelennének.

---

*) L. a' m. tud. társaság' Évkönyvei I. köt. 67. lap, ugyanott, Alaprajz, 101. lap.

2. Nem a' nyelv' törvénye szerint alkotott új magyar szó helyett, inkább az ezek közül jobbnak ismertethető vétessék köz folyamatba.

3. Könnyebb legyen efféllék' gyüjtésének folytatása a' társasági tagok által, kik ebből látni fogják, mik nem küldettek még be, 's miket kellljen még pótolniok, vagy min igazítaniok.

4. Ugyan ezen 3-dik pontnak czélja' teljesítéséül már is akárki, pótolást, helyesebb magyarázatot beküldhessen, mit a' társaság köszönettel fogad.

Szerkeztetve van pedig a' jelen első, vagyis, tájszó-gyüjtemény:

I.

A' titoknok által hivatalosan felszólított tagok' beküldéseikből, így:

1. Székely szavakat átaljában B. Lakos János tiszteleti tag küldött, és általa

a) Csík székieket, Farkas, hadnagy.

b) Kézdi-Albisról székely szavakat, Szabó Elek.

cz) Erdő vidéki székely szavakat, Cserey Elek.

d) Sepsi és miklósvári székely szavakat, Derzsi Mózses.

2. Székely szavakat, 's Baranya és Somogy vármegyeiket, Kállay Ferencz, rendes tag.

3. Erdélyi és Torna vármegyei szavakat, Döbrentei Gábor.

4. Székely szavakat, Buczy Emil, levelező tag.

5. Győr vármegyeieket, Czech János és Horvát Endre, rendes tagok, Sztrokay Antal, lev. tag.

6. Balaton melléki szavakat, Horváth Zsigmond, levelező tag.

7. Vas vármegyeieket, Dr. Horváth József, rendes tag.

8. Tájszavakat, Komárom, Veszprim, Győr vármegyékből, Mátyus' földéről, Érsekújvárról, Czuczor Gergely lev. tag.

9. Sopron és Vas vármegyében a' köznépnél szokásban lévő szavakat Kis János rendes tag.

II.

Az őrségiek és göcseiek köztt lévők kiirattak Zakál Györgynek az Őrségről készült

kéziratából, mellyet a' társaságnak e' czélra, Horváth Zsigmond lev. tag' tudósítása szerint az érdemes iró általengedett.

IIII.

Végig nézettek ide szerkeztetésre az eddig nyomtatásban megjelent tájszó-gyüjtemények is: mint,

1. Sztrokay Antal lev. tag. kijegyzése után, a' Tudományos Gyüjteménynek következő kötetei:

1819. VI-d. kötet, és 1835. II-d. kötet, Palócz szavak *Szeder Fábián* levelező tagtól.

1823. X-d. köt. Sopron vármegyei tájszavak.

1826. II-d. köt. Baranyai szótár, *Tóbi Antaltól.*

1827. 1-ső köt. Székely szavak, *Szabó Józseftől.*

X-d. köt. Palócz, göcsei és ormánsági szavak, pótolékul a' baranyai szótárhoz, *Jeremiás Sámueltől.*

1829. XI-d. köt. Kemenesali szavak, *Lévai Lászlótól.*

1831. VII-d. köt. Vas vármegyei szótár-pótolék *Lévai Lászlótól.* Ugyan ezen kötetben: Bodrogközi szavak, *Mindszentitől.*

1832. III-d. köt. Szala vármegyei szóejtés, *Plánder Ferencztől.*

1833. X-d. köt. Sárközi szavak Tolnában, *Garaytól.* Ugyan ezen kötetben, Szatmár vidéki szavak, *Gáthy Jánostól.*

2. A' Szeged tájéki szavak kivétettek *Nátly József'* ezen értekezéséből: Némelly vélekedések a' magyar nyelv' ügyében.

3. A' székely szavakra nézve összehasonlítatott *): Szótár, mellyben sok magyar szókhoz hasonló hangu idegen nyelvbeli szókat rendbe szedett *Gyarmathi Sámuel.* (Két toldalékkal, mellyekben csupa székely szavak adatnak elé.) Bécsben, 1816. 8-o E' két utóbbiakat Kecskeméti Csapó Dániel mutatá be.

IV.

1. Csíkszéki székely szavakat, Gegő Nicephor Sz. Ferenczi szerzetes Pesten, önkényt ada be a' társaságnak.

---

*) Vocabularium, in quo plurima hungaricis vocibus consona variarum linguarum vocabula collegit S. Gy.

2. Igy Kecskeméti Csapó Dániel, kecskeméti és Tolna vármegyeieket.

Megjegyeztetik végül, hogy e' gyüjteményből 's folytatásából tetszendik majd ki, mellyik valósággal csak tájszó, mert még most némelly annak vétetik ez vagy ama' vidéken, holott másutt is és több helyen megvan, vagy épen közös. Igy jőnek köztudomásra a' szóejtés' különféleségei is.

***Az* 1834*-ben novemberben tartott V-dik nagy gyülés' határozata szerint, Pesten a' héti ülésből, junius'* 22*-d.* 1835.**

Döbrentei Gábor m. k.
titoknok.

UTÓIRAT.

Alig ment e' gyüjtemény sajtó alá, 's már ismét érkeztek, tagoktól, 's egyéb részvevő hazafiaktól több rendbeli apróbb tájszó-lajstromok, mik a' társaságot arra birták, hogy e' munkának minél teljesebben kiadhatása végett, a' nyomtatást egy időre felfüggeszsze, 's az újabban küldötteket is helyeikre soroztassa. 'S ez több ízben történvén, e' szótár' nyomtatása egész mostanáig huzódott ugyan; de reményli a' társasaság, miképen az nem kis részben nevelvén a' könyv' becsét, a' köszönség azt ha később is, annál kedvesebben veendi.

Azon gyüjtemények pedig, mellyek az előbeszédben felhordottakon kivűl használtattak, a' következők:

1. Sopron és Vas vármegyeiek, Döbrentei Gábor rendes tagtól.

2. Gömör, Győr és Vas vármegyeiek, Sztrokay Antal r. tagtól.

3. Barkó szavak, Hollók Imre rozsnyai professortól (kinek a' barkó tájnyelvről külön értekezése is áll a' Tudománytár' IX-dik kötetében).

4. Marczal mellékiek, Acsády Sándor h. ügyvédtől.

5. Pápavidékiek, Matics Imre akkori acad. irnoktól.

6. Vegyesek **Beke Kristóf** Veszprém megyei áld. pap 's **Ordódy Tamástól.**

— Mi a' szerkeztetést illeti: a' társaság jónak látta, az egyformaság 's belső rendszer' feláldozásával is a' külön közleményeket, mint kútforrásokat, híven a' beküldők szerint előterjeszteni: a' netalántáni igazitásokat 's eltérések' egyeztetését az illető vidékekbeli nyelvbarátoktól várván. Csak illy több oldalu 's bővebb vizsgálat —, 's az értelem-határozások' 's vidékek' pontasabb megállapítása után gondolja a' társaság idején lenni, hogy az eddig csak puszta anyagnak tekintendő gyüjtemény rendszeresen kidolgoztassék.

A' figyelmes olvasó észreveendi, hogy e' gyüjteménybe nem csak olly szavak vétettek fel, mellyek kirekesztőleg bizonyos nagyobb kisebb vidékein a' hazának divatosak, hanem

1. **Országos szavak is**, a' mennyiben azok egyes tájakon, a' köz divattól eltérő, hol szélesb, hol szűkebb, sőt egészen új értelemben is használtatnak, 's így ezen értelmekben véve egyszersmind válóságos tájszavak is; péld. *kar*, hambár értelemben; *megye*, plebánia; *nád*, forrasztott vas; *nádra*, gyomorgörcs; *özvegyke*, madár' neme; *patkány*, vakandok értelemben; stb.

2. Országosan ismeretes szavak' **különös összetételei**, mellyek csak bizonyos vidékeken, 's ott is saját új értelemben divatosak; péld.

kerékróna, kerékvágás; *villatenyér*, villányi széna v. szalma; stb.

3. Puszta formabeli változatai valamelly országos szónak, millyenek néha romlott kiejtésnek is tartatnak, péld. *fémlik*, fénylik; *fergetyű*, forgatyú; *viher*, *viheder*, vihar; *furu*, furó; *giberedik*, göbörödik; *huá*, hová; *irem*, üröm; *óhítani*, ohajtani; *poronyó*, porhanyú, stb, mint a' mellyek nem csak dialectusaink' ismeretére, hanem néha grammaticai, 's különösen etymologiai kérdések' megfejtésére is szolgálhatnak.

4. Rövid szólások, mellyek egy vagy más vidék' tulajdonai, 's mikben az értelem az egyes szavakból ki nem vehető; péld. *kivenni a' kés' sorját*, jól kiköszörűlni.

5. Tájszokásu grammaticai formák, péld. *üttem*, *süttem*, ütöttem, sütöttem; *tevett*, *vivett*, tett, vitt; *szu-ette*, szuvas; *adjasza*, *fogjasza*, stb.

6. Idegen eredetű szavak, ha eredeti 's köz divatu értelmöktől itt vagy ott eltávoznak, péld. *karafina*, kőkorsó értelemben, stb.

Történt hogy küldettek be szavak magyarázat—, mások honuk' feljegyezése nélkül. A' társaság ezeket is felveendőknek hitte, reménylvén hogy így alkalmat szolgáltat azoknak, kik az illyenekben jártasok, a' hiány' pótlására.

Általában olly ohajtással bocsátja közre a' társaság e' gyüjteményét, hogy tagok, nem tagok,

ezt figyelmökre méltatván, minél több igazítás és pótlás küldessék be; mellyeket a' társaság, nyelvünk' érdekében, maga idején közzé tenni el nem mulasztand: valaminthogy szándéka is, mihelyest a' nyomtatás' folytában érkezett 's így az elsőbb betükből kiszorult szavakhoz még tetemesb küldések járulnak, egy pótló kötet' kiadásáról is gondoskodni.

Eleinte, mint az Évkönyvek' III-d. kötetéből *) tudva van, a' társaság által gyüjtött magyar mesteremberek' műszavai, avult szavak, szólásmódok 's példabeszédek is e' kötetbe voltak szánva; de minthogy azóta ezen anyagok annyira megszaporodtak, hogy magok is egy jókora külön kötetet adhatnak, szerkeztetésök pedig, kivált a' mesterszavaké, még többféle akadályok' elintézésétől függ: hogy a' jelen kötet' kijövetele tovább ne késsék, az, tartalmának a' tájszavakra szorításával, mutattatik be a' közönségnek.

A' m. tud. társaság' IX-d. nagy gyülése' határozatából, Pesten, october' 31. 1838.

***D. Schedel Ferencz**, s. k.*
titoknok.

---

*) Első osztály, 4-dik lap.

MAGYAR
TÁJSZÓTÁR.

A.

A' a'! makacs tagadás. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Aba, honni, ideváló, hazai. Aba posztó, honni posztó, házi posztó; mert ezen fejér durva posztón kivül a' más posztók külföldiek voltak. — Aba királyt, honni királyt, tettek a' magyarok az idegen Péter helyett. Abaujvár, honni ujvár. Abafi. hazafi, honnifi. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Abafinálni, vesszővel a' gyermeket, 's nagy embert is egyébbel, innen is, túl is jól megverni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Abajdocz, elegyes p. o. buza. Székely szó. *Cserey Elek.* Kétszeres gabona. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Abajgatom, irgalmatlanul kergetem, meghajtom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Abajnacz, kétszeres, felemás gabona, p. o. búza rozszsal vegyítve. Balaton melléki 's rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.* Kevert gabona. Sopron várm. *Kis János.* Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.* Így, kevert lakosok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Abállani, a' fövő tehén husnak tisztátalanját leszedni. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*

Abanajcz, abajnacz, különbféle nemeknek illetlen, 's rendnélküli összekeverése. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Abdálom: toldom, foldom, helytelenül varrom. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Ablak' kövei, ablak' rámái. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ablakos, üveges. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ablegény v. hablegén, tojás és darával készült tészta, melly pogácsaként zsir v. vajban sülve, aztán levessel adatik fel. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Ábolyog, haszontalanul erre 's amarra bódorog. Székely szó, Albisban. *Szabó Elek.*

A b o l y o g n i, eszelősködni, bolondoskodni. Székely szó. *Gödry.*

A b r a k, árpa kása étek. Somogy várm. *Kállay.*

A b r a k c z i p ó, zabkenyér. Székely szó. *Cserey Elek.*

Á b r á n d o z á s, álmából felijedett vagy elkábult embernek ábrázolásai, mikor sokféle ábrázatok tünnek eleibe mellyeket csak ő lát. Székely szó. *Szabó Elek.* Puszta képzelődés valóság nélkül, káprázat. Balatonmelléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Á b r á z a t, orcza, kép. Innen: **á b r á z a t o s**, szép, jó forma. Székely szó *Cserey Elek.*

Á b r á z a t l a n, idétlen, csúf. Székely szó. *Cserey Elek.*

Á b r i, Abrahám, kicsinyitve. Székely szó, Albisban. *Szabó Elek.*

Á b r i s, Ábrahám. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

A b r i n c s, abroncs, hordót összveszorító fa vagy vaskarika. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

A c z i n t o s, a' föld, midőn nagyon megkeményedik. Innen:

A c z i n t o s k o d o m, akaratoskodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

A c s a r k o d n i, haragjában a' fogait rágni. Somogy várm. *Kállay.*

A c s a r o g, rusnyán mérgelődik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

A c s k ó, **d a c s k ó**: zacskó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jerémiás Sámuel.*

Á c s o r i v i c s o r i, bolond, vigyori. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Á c s o r o g n i, hivalkodón időt vesztegetni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Hévizálni, szédelyegve 's haszontalanúl az időt tölteni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Á d á z, dühös, megveszett. Székely szó. *Cserey Elek.*

Á d á z n i, valamit esennen kivánni, valamire heves indúlattal törekedni, 's ha mind a' mellett rá szert nem tehet, felőle mondatik: csaknem megádádzott értte, vagy is mérgében majd nem elveszett. Innét: *ádáz*, mérges, bosszús. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Ohajtom, kivánságommal utána vagyok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

A d d a v. **a d d a l**: adva, p. o. meg van adda stb. Sziget vidéki szó. Baranyában, *Jerémiás Sámuel.*

A d i, mondi, láti stb. adja, mondja, látja. Ormánsági hajtogatás. *Jerémiás Sámuel.* Torna várm. *Döbrentei.*

A d i a, képzés, valaminek

képzete. Székely szó. *Cserey Elek.*

A d j a-s z a, f o g j a-s z a : gieb es, nimm es. Székely szó. *B. Lakos János.*

A d s z a, edsze ; add elő, add ide. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A d ú, üreg, üredék. Innét mondatik 1) advas fa, 2) advas, veszni térő fog. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Á f o n y a, kakujsa. Székely szó. *Cserey Elek.*

A g á r k u t y ó, agár kölyök. Székely szó. *Cserey Elek.*

Á g a s, füles. Kemenesali szó. Földbe leállított fülesekre legkönnyebb méhházat, félszert, színt és pajtát építeni. *Horváth Zsigmond.*

Á g a s, a' rudat két felől öszsze foglaló horgas fa; innen:

Á g a s s z á r n y, a' rudat kétfelől össze foglaló horgas fák' egyike. Székely szó. *Ferenczi János.*

A g d a d a, régi megaggott vén. Székely szó. *Cserey Elek.*

A g e b, megvénült kutya. Székely szó. *Cserey Elek.*

A g g a s t y á n, élemült vén ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A g g a t n i, láb alatt lenni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Tolna várm. *Csapó.*

A g g k o f a, vén kurva. Székely szó. *Cserey Elek.*

A g g l e g é n y, 1) nőtelen koros személy ; 2) tésztás étel' neme, mit Balaton mellett l á b a t l a n t i k n a k hívnak. *Horváth Zsigmond.*

A g g n ő, öreg asszony, banya, vén szatyor. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

A g g u l o k, vénülök. Székely szó. *Cserey Elek.*

A g i n, szőlő' vastag dereka. Erdélyi szó. *Kállay.*

A g l á l n i, imigy amugy bekertelni, megvarrni, becsinálni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Á g l á l n i (be), megbomladozott kertelést 's házfedelet hevenyében imigy amugy, csak leány-ágra megigazgatni, tatarozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A g l a m o s, vén korában is ágyba hugyozó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A g o s, szőrös p. o. gyermek. Az ollyan csecsemőt, a' kinek ábrázatja, sőt egyéb teste is szőrös, agos gyermeknek nevezik. Székely szó. *Incze József.* Kis gyermek' szőr nyavalyája, midőn e' miatt sinlődik, 's nem akar nőni. Székely szó. *Ferenczi János.*

A g o s s á g, a g o s, kis csecsemő gyermekek' nyavalyája, ha bőrük alatt valami

szőrférgek teremnek mellyek a' tápláló nedvességet elszívják 's a' gyermek elszárad, nem nő. Párizpápai e' nyavalyát *ebagja* névvel említi, l. Pax corporis. A' Székely pedig így szól ilylyen nyavalyában sinlődő gyermekről: A g o s ez a' gyermek, e' helyett: ebaggjos. *Derzsi.*

Á g u c s, ágosfa. Örségi szó. *Zakál György.*

A g y, 1) fejkaponya, mellyben a' velő foglaltatik; 2) keréknek agya, mellybe a' küllők vésetnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A g y a f ú r t, makronczás, mást piszkáló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Á g y a f u v ó, dühös. Székely szó. *Cserey Elek.*

A g y a r, 1) irígy, kaján; 2) a' kan disznónak kétfelől kiálló kajcsos foga. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Á g y a r k o d n i, acsarkodni. Gyökere *agyar.* Székely szó. *Kállay.*

Á g y a r o g n i, felbosszankodás közben rivadozni, fogát csikorgatni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Á g y a s, kurva. Innen: ágyaskodom, kurválkodom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Á g y á s, b e á g y a z á s, az eleségnek a' szérűn nyomtatás végett kiteregetése. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Á g y á s o l n i, csomóba valamit összeköt, p. o. szénát. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Á g y b é r, párbér, a' hivektől papoknak adatni szokott adó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Á g y é k o s, sérült; némelly helyeken: tökös. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

A g y f a, a' szarvazatokban az épület' tetejét, azok alatt összefoglaló fa. Székely szó. *Ferenczi János.*

A g y i g, agyag. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

A g y n i (szénát, gabonát) ... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Á h á! szémbelődő szó, p. o. áhá miért jövél ide. Székely szó. *Túry Ignácz.*

A h a j t, e h e j t; itt, amott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

A h a t t o t o l fogva, e. h. attól fogva. Székely szó, Csíkszékben. *Farkas, hadnagy.*

Á h é, stupidus, Székely szó. *Szabó József.* Tátó vagy lágy ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Á h é t a t o s, áhitatos, ajtatos. Székely szó, *Gyarmathi Sámuel.*

Áhítani, valami enni valót erősen megkivánni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

A'ja! kevés kételkedéssel öszsze kötött tagadás. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ájangani, mint egy széggyenlve magát vonogatni valamelly dologtól. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Ájazni, feláјazni, kiájazni, kétfelé feszíteni, p. o. egy ökör' vagy ló' száját valamelly arra készült vas vagy fa által. Székely szó. *Incze József.*

Ajbor, a' pálinka főzésben az először lejártatást, a' városiak **ajbornak**; a' falusiak **viriosnek** hívják, mellyből feltéve 's ujra lejártatva lesz pálinka. Székely szó. *Ferenczi János.* Nyilván innen: al bor.

Ajfa, (alfa) a' járom' alsó fája. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ajnározni, ápolgatni, gyengéden gondját viselni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Ájni, ásni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ájozni, felpeczkelni, p. o. száját. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Akáczios, másba beléakadó ember ok nélkül. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Akadály, gáncs. Székely szó. *Cserey Elek.*

Akadozás, hebegés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Akasztalom, akadályoztatom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ákavita, füszeres, mézes festett pálinka vagy égettbor. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Ákics, tüske, tővisnek hegye. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Aklálom, imigy amugy öszszeigazgatom, hálolom. Vas várm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Akna, sóbánya. Székely szó. *Cserey Elek.* Kémény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ákombákom, sok rendetlen iromány. Baranyai szó. *Kállay.* Mázolt irás. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Akona, 1) hordó' szája, lyuka; 2) hordó' dugasza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Feneketlen mélység, felső lyuk a' hordón. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Alafa, prebenda. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alafálom, büntetem, verem, segbe csapkodom. Kemenesali szó. Vas várm. *Lévai László.*

Alajtom, állítom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alak, a' Székelyeknél szeretőt is teszen p. o. gyönyörü szép alakom, vagy szeretőm. Székely szó. *Ferenczi János.*

Alakjátékos, komédiás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alamár, sokalvó, lusta, heverő. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Alamisnálkodom, adakozom. Székely beszéd szerint. *Cserey Elek.*

Alamuszi, olly magaviseletű, 'ki szép lelki tehetségét resten 's ugy használja, hogy lappangása által a' vele lévőket megcsalhassa. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Magát meghuzó, csendes vérű gyermek vagy ember, ügyefogyott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fél elevenségü kamuti ember. Kemenesali szó. *Lévai László.* Álomszuszék, sunnyogó. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Alamuszta, alattomba sunnyogó tökéletlen ember. M. I. 233. l. alamuszi vagy susnya, innen példabeszéd: az alamuszta macska hamarébb el fogja az egeret; az az: az alattomos ember könnyebben boldogul szándékában. Székely szó. *Ferenczi János.* Tökéletlen, lomha, rest, álomszuszi. Leginkább *tökéletlent* értenek alatta. Székely szó. *Kállay.* Teszen ollyan alázatos maga viseletet, mellynél fogva valaki magát meghuzza, és hogy mi fekszik vagy lappang benne, ki nem mutatja vagy adja, hogy azután annál inkább meglepjen vagy csaljon vele mást. Innen is az említett példabeszéd: alamuszta macska fogja el hamarébb az egeret. Székely szó. *Incze József.*

Alánézek, **alánézés**; megvetek valakit, megvetés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alap, fenék, fundamentom. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Alatka, a' tenkelynek kalásztalan fája. Gömöri szó. B. S.

Alattomban czirkáló, hunczfut. Székely beszéd szerint. *Cserey Elek.*

Alatság, nagy hajókötél, vonják a' hajót véle. Somogy várm. *Kállay.*

Aláznì 's felezni, kifogásokkal valamit elszínleni akarni. Székely szó. *Ferenczi János.* Sületlen fogásokkal valaminek elszínlésén igyekezni. Székely szó, Albisban. *Szabó Elek.*

Alázom, meggyőzöm. Székely szó. *Cserey Elek.*

Áldomás, valamelly munka' végével, úgy adás 's vevés' alkalmával köszön-

gető iddogálás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Adást, vevést, egyezést stb. követő ital. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Áldozik a' nap. *Gömör, Torna* várm. Nyugszik. *Dunántúl. Döbrentei.*

Alég, alig. Székely beszéd szerint. *Cserey Elek.*

Alittom, számba sem veszem, p. o. nem is alittom Péter, Pál, akármit mondjon. Székely szó, *Gyarmathi Sámuel.*

Alkalom, alku, egyesség. Ezzel a' szóval közönségesen élnek a' Székelyek, 's régen is éltek. Helyes-e hát, hogy az irók *alkalmatosság* helyett alkalmat írnak, 's nem lesz-e két értelmü a' szó? meg kell itélni. *Kállay.*

Alkodhatatlan, rosz lelki ismeretü. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alkodom, alkuszom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alkonyat, naphanyatlás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Alkú, szerződés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Állás, a' csűr' földe felett a' két gerenda-fára csinált gabona tartó hely. Székely szó. *Ferenczi János.*

Állazó, a' kantár' zabolájához kapcsolt láncz, mellyet a' ló' álla alá vernek. Székely szó. *Incze József.*

Álló, tetszetes távolságra egymástól földbe ásott négy ágas, mellynek kettejére a' tetejébe keresztűl egy-egy rúd tétetik, és enen két ellenesen álló rúdra akasztatnak szárítás végett a' dohány-fűzérek. Bodrog közi szó. *Mindszenti.* Kis gyermek áll benne. Somogy várm. szó. *Kállay.*

Allybor, aljbor, albor; gabona pálinka' első lejárása. L. Viries. Székely szó. *Kállay.* L. felebb Ajbor.

Alma víz, alma eczet. Székely szó. *Cserey Elek.*

Almáriom, pohárszék, tálas. Székely beszéd szerint. *Cserey Elek.*

Álmas, nagy álmu. Székely szó. *Cserey Elek.*

Álnokúl, csalárdul. Székely szó. *Cserey Elek.*

Álog, zálog. Ormánsági szó, Baranyában. *Jerémiás Sámuel.*

Alóh, rajta! futásra izgató noszéttó szó. Kemenesalján, *Lévai László.*

Alom, a' sörtések' alvó fészke. Kemenesali szó, *Lévai László.*

Álompor, mély alvásba süllyesztő szer, opium, mákony. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Álorcza, lárva, maskara. Székelyeknél köz; lásd az L. betüt, *lak* szó alatt. *Kállay.*

Alsó ing, pendel. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alszél, déli vagy délszaki szél. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fing. Székely szó. *Cserey Elek.*

Általgyakom, általfurom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Általkodó, vakmerő nyakas.

Általkodva, vakmerőleg. Székely szó. *Cserey Elek.*

Általvető, kettős nagy tarisznya, mellyet lóháton hordanak. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Általvilágosodom, megvilágosodom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Áltatás, elcsábítás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Aluszékony, álomban telhetetlen, szunyáta. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Amber v. ambra, gyanta. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ámító, csábító, másokat rászedő, kuruzsoló orvos, vagy együgyü leánynak eszét vesztő kaczér legény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ám legyen, nem bánom, mea pace. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ámolyog, lebzsel. Somogy várm. *Kállay.*

Ampolna, tökös üreg. Székely szó. *Cserey Elek.*

Amugyosan, ugyan csak helyesen pipesen. Kemenesali szó. *Lévai László.* Igen helytelenül; használják, a' ruházatra, 's beszédformára nézve. p. o, „No ugyan amugyosan van öltözködve; — ugyan amugyosan beszélt." Azaz, akarna valamit, de nem ért hozzá; — czifra, de rangját meghaladó ruhát öltött magára, és azt is rendetlenül. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Ámulni, elámulni, annyi mint álmélkodni. Székely szó. *Incze József.*

Áncsolgó, hijába való idő töltő, tátogó, p. o. a' sok nép közt ügyetlenül tréfálódva időt töltő. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Áncsori gyermek, vigyázatlan. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Ácsorgó. Székely szó. *Kállay.*

Áncsorogni, áncsorgani, áncsorgás, arról mondatik, ki mindenüvé elér, sohol sem kap dolgot, az illyennek mondják: eredj! ne áncsorogj! láss dolgodhoz! Székely szó. *Incze József.* Ácsorogni. Székely szó. *Kállay.*

Andalogni, mélázni, mély gondolatokba elmerülni. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Á n d o r o d n i (belé), bémerülni valamibe. p. o. Egészen bele ándorodott a' játékba, tánczba, ivásba, úgy hogy alig tér ki belőle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A n g a l i t, áncsorgó ügyetlen. Familia volt régebben a' Székelyek közt. Székely szó. *Ferenczi János.* Lassu tátó, cseléd. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Á n g o bángo, szája tátott ügyetlen ember. Székely szó. *Szabó Elek.* Tátott szájú mindenbe belé bávaszkodó ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Á n g y, testvérem' felesége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ángyom a' vizbe esik vala, ha meg ne ragadjam. Ezt a' ki nem székely, így mondja: Ángyom a' vizbe esik vala, ha meg nem ragadom vala. Székely mondás. *Gyarmathi Sámuel. Döbrentei.*

A n k o ember, hitván ember. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

A n y á j o s, érett korú, férjhez mehető leány; repülni tudó madárfi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A n y a g y ü l e k e z e t, a' keresztyének' olly társasága, mellynek helyben temploma, papja, oskolája és mestere van. Ellenébe tétetik a' fiók-gyülekezet. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A n y a k a, annyit teszen mint kis anyám, — a' míveletlenebb gyermekek hívják így az anyjokat. Székely szó. *Ferenczi János.*

A n y a k ö n y v, matrikula, mellyben a' megkereszteltek', meghiteztettek' és halottak' lajstroma foglaltatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A n y á n i galamb, ma holnap szárnyára kelhető. Somogy várm. *Kállay.*

A n y á s, kényencz, anyához szokott gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A n y á s o d o m vagy **A n y á s u l o k**, tollasodom, bannyasodom, szőrösödöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

A n y j o k, a' vén férjfi, feleségét így szólitja. Székely szó. *Szabó Elek.* Igy van: Apjok, Magyarországon is.

A n y o l o g n i, ügyetlenül nyájaskodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

A n y ó s, anya, öreg vagy koros anya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*

A n y ó s, anyósom, napam, Székely szó. *Kállay.*

A p a, vagy **A n y a-t á r s**, az ember vejének vagy menyének apja vagy anyja. Székely szó. *Ferenczi János.*

A p a c s, hálón lévő vezérfa, mellynél fogva vonják a' hálót halászat' alkalmatosságával. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.* (Szabó Dávidnál *Para*). A' gyalomnak két végén lévő rudacska, mellyel a' gyalom vízerányosan tartathatik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

A p a c s i n, evező. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

A p a k a, kis apám, a' *ka* kicsinyítő ragaszték lévén. Székely szó. *Ferenczi János.*

A p á l y, apadás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A p a s ú r, apacsúr. A' háló' elejére kötött vastag fa, mellynek alsó végére egy jókora kő van alkalmaztatva. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

A p a s z t o m, fogyasztom. Székely szó. *Cserey Elek.*

A p ó k a, *palócz*, kimondva, apuáka. Apácska. *Szeder Fábián.*

Á p o l á s, csókolgatás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Á p o r k o d n i, valakivel veszekedés végett szemben állani foganatlanul p. o. mikor az erőtlenebb az erősebben ki akar fogni, azt mondják: ne áporkodj. Székely szó. *Ferenczi János.*

Á p o r o d n i, tojásrúl, téjről mondva, ha megromlanak. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.* A' megrothadásnak legfőbb lépcsője. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Á p o r o d o t t, rothadt bűzű, midőn az étel, viz 's bor hosszas állás miatt veszni kezd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Büdös. Kemenesali szó. *Lévai László.*

A p ó s, 1) élemült atya; 2) öreg apa, 3) jób apa. 4) ős apa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

A p ó s, apósom, feleségem' apja, ip, ipam. Székely szó. *Kállay.*

A p r í t a n i, kicsi szapora lépésekkel menni p. o. No! ugyan el apríta innen, az az: szapora kicsin lépésekkel elmene. Székely szó. *Ferenczi János.* Valamit kisebb részekre vagy falatokra szelni, metélni p. o. tésztát, dohányt. Innét a' sok haszontalan beszédü embert igy szokták letorkolni: kérlek, ne apríts már annyit. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Habar, szaporán beszél. Somogy várm. *Kállay.*

A p r ó, himlő. Balaton melléki szó. Csécs. Kemenesali. Kanyaró. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Apró, himlő; **aprós**, himlős; **aprókőte**, himlőhelyes, minthogy apró gödröcskéket hágy maga után a' himlő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Aprókőte, himlő-helyes. Innen, megkőtte(költe, kelte) az apró, meghimlőzött. Székely szó. *Kállay.*

Aprózni, himlő által megkeletni p. o. megaprózott, meg költ a' himlő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Áp tojás, záp tojás, ápult tojás. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Aránka, csuporka. Székely szó, Gyergyóban. *Kállay.* Fél kupás csupor. Székely szó, Csikszékben. *Farkas, hadnagy.*

Arányozni, irányozni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Arczé, orczé: személyesen. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ármányos, jeles tréfával, sokszor csipős, de a' barátságos mulatozás' leplével takart, bölcs észrevételekkel 's jeles mondásokkal mulató. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Csintalan. Kemenesali szó. *Lévai László.* Különös mesterséggel teljes, p. o. ember. Palócz szó. *Szeder Fábián.* Dévaj, mulattató, cselszövő, hamiskás ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Árolni, **megárolni**, árát szabni, megbecsülni, elárulni, megbecsülni. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Ártány, kiherélt kan disznó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Herélt disznó. Sopron várm. *Kis János.*

Áru, eladó műv-portéka. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Asag, penető, pemet. Székely szó. *Cserey Elek.*

Áskálódni, valakit mások előtt hazudozással elásztatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Áspa, matóla. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Kemenesali és Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.*

Áspó, matolla. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Aszalom, száraztom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Aszalos, bizonyos renden vart 's pántlikákkal kiczifrázott asszonyi kis felöltő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ászló, zászló. Ormánysági szó, Baranyában. *Jerémiás Sámuel.*

Ászok, kantárfa. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Asszonyember, asszony. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Erdélyi, székely. *Döbrentei.*

Asszú szőlő bor. *Gömör, Torna.* Auszpruk. *Dunántúl. Döbrentei.*

Asztag, gabona-rakás, kazal; rácz asztag: hosszában rakott nagyobb szerü asztag. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nagy rakás gabona. Sopron várm. *Kis János*.

Asztalfia, az asztal alatt lévő kihuzó fiók, mellyben kenyér, abrosz 's evéshez kivántató szerek tartatnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Asztalgyártó, asztalos. Székely szó. *Cserey Elek*.

Átabotába, összevissza. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Átallani, szégyenleni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Én biz' átallom ezt cselekedni, azaz, unom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Átallomosan, azaz, egészen merejében. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Átalt veszek, magamat elszánom, eltökéllem. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László*.

Átani, valamibe magát belé ártani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Avadék, avult, avatag, régi viseltes p. o. köntös. Székely szó. *Incze József*.

Avar, tavali magas száraz fű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Télire a' mezőkön réteken megmaradt, és a' hideg dér által lepergelt fü. Székely szó. *Incze József*. Rindgras; lábán megszáradott fű, melylyet az hó alól, vagy tavasszal az hó' elmenetelével esznek a' marhák. Székely szó. Csikszékben. *Farkas, hadnagy*. Kiaszott fű. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor*.

Avas, mondatik bor és szalonna felől, midőn annak kedvetlen ó ize érzik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Száraz, ó, régi. Kemenesali szó. *Lévai László*. Tolna várm. *Csapó*.

Avatás, beiktatás, bejártás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Avatlag, l. Avadék. Székely szó. *Ferenczi János*.

Avultság, régiség. Székely szó. *Cserey Elek*.

Ázalék, főzelék. Ormánsági szó, Baranyában. *Jerémiás Sámuel*.

Azombakság, szószaporítás. Székely szó. *Cserey Elek*.

B.

Báb, kép. Székely szó. *Cserey Elek.*

Baba, kis gyermek. Innét: **babázni**, babást játszani, fiazni, meggyermekezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bába szarka, azaz: havasi szarka. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bábabukra, szivárvány az égen. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Babak, szarbabuk - büdös banka. Székely szó. *Cserey Elek.*

Babarus (rosz pénz), bavarus. Somogy várm. *Kállay.*

Babázni, szűlni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Babba, szép, a' kis galatyló gyerekeknél. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Babérmag, a' borsnál nagyobb 's étkekbe járuló fűszer. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Bábi, Barbara vagy Biri. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Bábikó, lósóska. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Bábilló, sós lórum. *Balaton melléki szó.* Ló sóska. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Babirkálni, testen vagy a' főben újjaival gyöngéden motozni, p. o. babirkált a' fejemben: lassudan vakargatta. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Motózni ujjaival. Székely szó. *Kállay.*

Bablon, pamuk. Innen Paplon: pamuk ágybeli takaró. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Babo, guba. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Babó, vad bab. Szegedi szó. *Nátly József.*

Babócs, az a' nagy légy, melly nyári melegben a' marhákat csipi, máshol *Bőgöly*nek mondják. Vas vármegyei szó. *Sztrokay Antal.*

Babona, balvélekedés, igézet. Székely szó. *Cserey Elek.*

Babonálás, bűvőlés, bájolás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Babonás asszony, ördöngös asszony Székely szó. *Cserey Elek.*

Babos, tarka. p. o. ló v. köntös. Igy, babos csizma: petyegtetett veres csizma. Székely szó. *Kállay.* Tarka. Székely szó. *Cserey Elek.*

Babós, ijesztő. Székely szó. *Kállay.* Talán egy a' *Bubus*

szóval, mellyel a' rívó gyerekeket ijesztik a' dajkák. *Csapó Dániel.*

B a b o s k a, pettegetett ruhaféle. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

B a b r á l n i, maszatolni, piszkolódni, motorkálni. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

B a b r á l o m, morzsolom, ujjaimmal morzsolgatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B á b s ü t ő, mézes kalácsos. Somogy várm. *Kállay.*

B a b u g o s, csecses, tölgyes. Székely szó. *Cserey Elek.*

B a b u k, csecs, tölgy. Székely szó. *Cserey Elek.*

B a b u k o l n i, setétben éjtszaka botorkázva járni. Székely szó. *Ferenczi János.* Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

B a b u k k o l o k, tébolygok. Székely szó. *Cserey Elek.*

B a b u t a, büdös banka. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

B a b u t k a v. bugybóka, banka. Somogy várm. *Kállay.*

B a b v e t ő, bab vagy paszuj szemeknek hányásából jövendölő. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

B a c z a, mondják így is: **B e c z e**, együgyü de még is erkölcsös, azért igen kedves nevendék, leginkább a' szelid, alázatos, békeség-szerető gyermekeket nevezik így. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Fél ostoba. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B á c s, juhok' őre. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

B a c s a, első juhász, öreg juhász, birkés, birkás. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

B á c s á m: bátyám. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

B a c s i, bácsi, bátya. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

B á d i á n, süteménybe való szeges fűszerszám. Székely szó. *Ferenczi János.*

B á d j a d o k, hevűlök, lankadok. Székely szó. *Cserey Elek.*

B a g d á c s o l n i, lassu lépésekkel ottan ottan megállapodva bokrok és bércz tetökön keresztül járkálni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Mondatik a' nyúl felől, midőn lassú ugrálása közben meg-megáll. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B a g l a, nagy rakás széna, Sopron várm. *Kis János.*

B a g l a s, fésületlen, kóczos hajú. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Tolna várm. *Csapó.*

B a g l y a, bugja, innen: Baglyás, bugollyás. Székely szó. *Cserey Elek.* Réteken széna-rakás, a' petrenczénél nagyobb, de a' kazalnál kisebb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bagó, pipamocsok, dohány salak, mellyet a' betyárok megszoktak rágcsálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Dohány-salak a' pipa' fenekén. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Bagófő, pikó; premonda czipó. Somogy várm. *Kállay.*

Bagolyláb, (a' keréken) hol a' két fal csap által egybefoglaltatik, midőn a' fal' végéből egy darab lehasad, neveztetik *szakának*; az e' miatt meggyengült kerék falnak hogy erőt adjanak, egy ágas fát ütnek oda támaszul, melly neveztetik *bagolylábnak.* Innen mondják: szakát vete a' kerekem, 's bagoly lábat veték neki. Székely szó. *Incze József.*

Bagoly-süveg, fekete szőrös bőrből készült kettős rétü sapka, mellyet fergetegben lehúzhatni, úgy hogy az embernek csak szeme 's szája látszik ki. Igen kimegy divatból. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bagósüveg, gucsma' neve. Somogy várm. *Kállay.*

Bagoly-tüdő, aszalt alma. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Bagzani, (gyökere: **bak**) párosulni. Mondják a' nyulakról, macskákról. Székely szó. *Kállay.*

Bagzok, folyatok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bagzás, állati párosodás, közösülés. Innét mondatik a' csintalan gyermekek felől, hogy az ágyat lebagozzák, lehidalják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bagzó, virágzó 's egyszersmind magtermő kender. Sopron várm. *Kis János.*

Bahó, bohó. Székely szó. *Ferenczi János.* **Bahó**, **Bango**, **Bódi**, esztelen. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Bajmolódás, vesződség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bajnár, korán érő szőlő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Bajnok ember, arról mondják, kivel bajosan lehet bánni, kötölődzik, le sem ül, 's el sem megyen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bajolás, büvölés, bajlás, ördögi mesterséget üzés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bájolom, hívogatom, édesgetem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bajszi, bajuszos. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Bajt vívok, harczolok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bak, egy része az osztovátának, mellyre a' fonal feltekertetik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Bak, männlich, p. o. bak

récze, bak pulyka. Székely szó. *B. Lakos János.*

Baka! baka! Csikót hívják vele. Somogy várm. *Kállay.* Másutt mondják ezt: Maczi! maczi! *Csapó.*

Baka, bakkancsos, pocsolya kerülő, gyalog. Somogy várm. *Kállay.*

Bakancs, topánka, rövid szárú csizma. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bakancsos, fika, hajdú, gyalog katona. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bakator, idején érő szőlő, góhér. Erdélyi szó. *Kállay.*

Bakcsacsa, bakszekér, gyermekek által vastagabb rekettye v. nyírveszőből játékra csinált szán formát ábrázoló alkotmány. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Bakcsó, gém' neme, a' vízi bikánál kisebb; lakik vizes helyeken, aprobb szigeteken, és fűzfa ágakon, sokszor csoportonként 3—4 óra hosszat mozdulatlan állanak, inneni azon közmondás: *Ugy néz mint a' bakcsó.* Nappal ha nem háborgatják nem repűl, csak estve eledel keresés végett kiabálva vízszélekre megy. Kétféle, hamuszínü és fejér; ennek háta tégla színű; amannak hangja kellemetlenebb. — Vak varjúnak is hívják. Szegedi szó. *Nátly.*

Bakfincz, bukfencz, fejtetővel magán egyet lökés; hengeredés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bakfinczozni, lábával fölrugni, hanyatt esni. Örségi szó. *Zakál György.*

Baklatni, koslatni; leginkább a' kutyákra és farkasokra alkalmazható. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bakló, disznó álla alatt két felől (hellyel 's közzel) lévő husos leffentyű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bak macska, kandur, kan macska. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bakó, kinzó, csigázó, hóhér. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bákó, bászli, budak, budakos 'stb. e' helyett mondatik: bolond. Somogy várm. *Kállay.*

Bakonyás, kis boltos, félkéz kalmár. Enyedi szó. *Kállay.*

Bakszekér, két kerekü szekér, kordé. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Baktatni, sántikálni. A' hibás lábú ló alig baktat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lassudan, restelkedve futni, ügetni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Alig sántikálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Baktatva, akadozva, halkkal. Gömöri szó. B. S.

B a k u l, bolondúl. Székely szó. *Cserey Elek.*

B a k z a n a k a' nyulak, párosodnak. Baranya várm. *Kállay.*

B a l a s k a, balta, kisfejsze, hókkon. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B a l f a s z, tréfás, bolondos. Székely szó. *Kállay.*

B a l g a. Vezeték név; Bálintból eredt. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

B a l g a t a g, esztelen, goromba. Székely szó. *Cserey Elek.*

B á l i k ó, bákány. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

B á l i z s, Safranbauer, nyilván a' Wälsch német szóból. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

B a l k o n, görbe fa a' hidasban, a' ladikokban, és talyigán, mellyen a' gerendely fekszik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

B a l l a, nádczimer; panicula arundinis. Alsó Csallóközben. *Czuczor Gergely.*

B a l l a g, sandol. Székely szó. *Cserey Elek.*

B a l l a g c s á l n i, ballagdogálni, halkal járni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B a l l a n g ó - k ó r ó, tarka tövises bogáncs. Somogy várm. *Kállay.* Kecskemét körül. *Csapó.*

B á l m o s, édes sajtból, török buza lisztből csinált étel, káspolenta. Székely szó. *Ferenczi János.*

B a l o g á c s, jobb kéz helyett ballal élő. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

B a l o g s ü t i, balogács. Ki jobbja helyett bal kezével szokott élni. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

B a l l y o k á s, goromba, bolond. Székely szó. *Cserey Elek.*

B a l t a t n i, a' botot mesterségesen hajtani. Somogy várm. *Kállay.*

B a l u s t y a, ostoba, buta. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

B á l v á n y, száraz malmokban a' kerengő' agya 's egyszer'smind tengelye. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

B á m á s z k o d n i, bámészkodni, rábámulni. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

B a m b u, együgyü. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

B a m b u c z, ostoba, durva. Székely szó. *Gödry.* Buta, hallgató, alá néző komor ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

B á m é s z, bámulni .... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Együgyü, ki minden kis új, vagy még nem látott dologra rá feledkezik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bámítás, rémítés; 's innen: **Bámítom**, elrémültetem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bammogni, magánosan mérgesen zugogatni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Bánandó, sajnálandó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bancsókos, csókás szemü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Banda, seregmuzsikus, innen: **Bandázni**, muzsikálni többekkel. Székely szó. *Kállay.*

Bandzsa, sanda, félre néző. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Bándzsali, bandzsa, bámész. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Banga, bolond. Győr várm. *Czech János.* Ostoba, lompértos, nehezen halló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Együgyü, kisség eszelős is. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bangita fa, piros bogyát termő csemete' neme, pipaszárnak is használtatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bangy, göcs ringy-rongyból. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Banya, vénasszony. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Banya kemencze, parasztfüttő. Somogy várm. *Kállay.*

Bannyas, rauch-wollig. Győr várm. *Czech János.*

Banyásodni, megvénhedni, romlani kezdeni, használják a' turóra nézve, midőn az állásban megnyálkásul 's felül ránczokba vonódik, akkor mondják: megbanyásodott a' turó. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Banyásulni, öregülni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Anyásodni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Banka, babutka, bugybóka. Somogy várm. *Kállay.*

Bánka, köpülyöző harang a' seborvosoknál. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Bánkázni, játék' neve. Somogy várm. *Kállay.*

Bankó, 1) papiros pénz; 2) fa lábcsó, mankó. Illyen mit sáros időben a' virgoncz gyerkőczék is kötnek lábaikra, mellynél fogva felebb 's alább ügyesen járdalnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bankón járni, mankón járni. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Bankus, képzeletben lévő lárva, gyermeket ijesztő hitegetés. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Baraboly, vagy csunya, a' mit a' disznó tavaszszal kitúr, vagy ugarláskor kiszánt az eke, 's felszedvén akkorák mint egy mogyoró 's nagyobbacskák, 's vajban jó izü étel lesz. Székely szó. *Ferenczi János.*

Barabuj, kövér száru nagy levelü fü, mellyet a' gyermekek héját levonva nyersen esznek. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Barangolok, kelebólálok, haszontalanul járok, hijában vándorlok, járok kelek. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szédelegni, széllyel kóborolni. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Barátfüle, koczkás tészta' neme. Somogy várm. *Kállay.*

Barbora, bőgő; barborás czigány, bőgős czigány. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Barczagok, horczogok. Barczagás, horczogás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bárcsak, avagy csak. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bárd, faragó fejsze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bárdolom, nagyolom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bárgyú, szomorkás, kedvetlen. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Bárha, aligha. Hont vármegyei szó. *Dr. Horvát József.*

Bárka, haltömlöcz. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Barkácsolni, mindenféle aprólékos házi és kerti dolgokban szüntelen foglalatoskodni. Barkácsoló ember. Szegedi szó. *Nátly József.* Valami keveses dolgot tenni, minek nincs igen látatja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Barkálni, új szőlő ültetéskor vagy rakáskor a' szőlővessző' végét késsel imitt amott meghántani; úgy a' bucsusok' botjaikat megtarkázni, czifrázni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Barkó, barba buccalis. Székely szó. *Szabó József.*

Barkocza, fa' neme, hanem Göcseiben bot, mellynek vége furkós 's kiforrott. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Barlang, bordélyház. Székely szó. *Cserey Elek.*

Barna, fekete. Székely szó. *Cserey Elek.*

Barnétom, barnítom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*

Baromfi, majorság, p. o. tyuk, lud, pulyka, récze 'stbf. Balaton melléki szó *Horváth Zsigmond.*

Baromság, ostobaság, faragatlanság. Székely szó. *Cserey Elek.*

B a r s ó, e. h. borsó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

B á r z s i n g, nyelőgége. Szegedi szó. *Nátly József.*

B a s a, nagy fejü, kövér fejü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B á s t y a, várkerítő fal. Balaton mellett minden kisebb kőkerítést is bástyának neveznek. *Horváth Zsigmond.*

B a s z á r k a, tarisznya. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

B á s z l i, gyámoltalan, ügyefogyott személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Magáról is elfelejtkezett együgyü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B a s z u t a, buta, félügyü, élhetetlen, hallgató ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

B a t l a, fekete szalonka. Schwarzschnepf. Szegedi szó. *Nátly József.*

B á t y ó, öregebb testvér, vagy atyafi. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Bácsi, bátyám. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B á v a s z k o d n i, bámészkodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

B á v u l o k, bávoszkodom, bámulok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

B é a d ó, eláruló; béadom, elárulom. Székely szó. *Cserey Elek.* Bemondom, bevádolom. Somogy várm. szó. *Kállay.*

B é a v a t o m, béférkeztetem. Székely szó. *Cserey Elek.*

B é b i c z, libucz. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B e b i c s a k o l n i; ugyan bebicsakoltak neki, azaz: nagy kárára, fájdalmára tettek valamit. Komárom várm. *Czuczor Gergely*

B é b o'r, e. h. bíbor. Székely szó. *Cserey Elek.*

B é b o r o n á l o m, elbornálom. Székely szó. *Cserey Elek.*

B é b ő r ö d z n i, béhegedni a' sebnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

B e c z e, elkényeztetett gyermek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kényes. Ne beczéskedj', ne kényeskedj. A' kis gyermekről mondják. Székely szó. *Kállay.* Bőcze, kis borjú. Igy hívja az ember magához: „Ne becze, ne!" Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Járombecze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kis borju. Kemenesali szó. *Lévai László.* L. Bacza. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

B e c z e g n i, biczegni, sántikálni. Székely szó. *Kállay.*

B e c z i, beczike, kis bornyú. Innen: megbeczézett, megborjazott. Somogy várm. szó. *Kállay.*

Becző, borsóbab, minden héjas gyümölcs. Székely szó. *Cserey Elek.*

Becsinálni a' szántóföldet, azaz megszántani, bevetni, 's beboronálni. Érsekújvári szó. *Czuczor Gergely.*

Bécsombolyítani magát, sich gegen die Kälte vernageln, verwahren. Csombolyítsa bé a' gyermeket, hogy ne fázzék, — eigentlich etwas zusammen runden; a' havat öszvecsombolyítani. Székely szó. *B. Lakos János.*

Becsölni, e. h. becsülni. Gömöri szó, Rima 's Balogvölgyben. *B. S.*

Becsü, becsüre kimenni, valami jószágot v. kárt megbecsülni, vagyis annak mennyiségét gondolom-formán megállapítani. Ezt a' törvénybiró 's esküttjei szokták végbe vinni mint hiteles emberek. Ekkor így neveztetnek „becsüsök." Igy az épülések' szoros meghatározására is lehet mesterembereket becsüsöknek felszólítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bederedni, a' guzsajon font fonálnak összesugorodni. Székely szó. *Ferenczi János.* Összesugorodni; a' fonálról mondatik. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Bédó, bacza, böszme, semmire való, faragatlan. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Béelegyűlöm, öszvezavarom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Béfelhitteni, béfelleg-zeni. Székely szó. *Gödry.*

Befordultam hozzá, az az, beszólottam, betértem. Somogy várm. *Kállay.*

Beföögök, e. h. böfögök. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Befürmölni: bezárni, obserare. Székely szó. *Szabó József.*

Bégátolom, megakadályoztatom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bégetés, bőgetés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Begyekes, öblös, tágas, p. o. bucsirnak, fazéknak, korsónak közepe: Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Begyes, kevélykedő. Teli van a' begye, azért olly gőgös. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kevély legényről mondatik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Begyeskedő, a' kérőket meghányó vető nőszemély, a' kit a' német Spröde-nek hí. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Béka-lencse, hináros növény, réczéknek való. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Békálkodni, izélni; p. o. ne békálkodj, ne izélj. Csikszéki szó. *Kállay.*

Békanyál, pamut forma vizi növevény. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bekeg, mekeg; mondatik a' kecske felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bekelet, ősz; mint kikelet: tavasz. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Békepohár, megbékélési áldomás. Adja Isten, hogy soha se kelljen többé megbékélnünk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Béki fájdalom, gyomorfájás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Béklyó, békó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Békó, bilincs. Rab és ló békót visel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Békunni a' kezét, öklöt csinálni. Somogy várm. *Kállay.*

Belbelni, kis gyermeknek bócsőben alunni. Székely szó. *Ferenczi János.* Elbelbeltetni, elaltatni a' gyermeket. Erdélyi 's Székely szó. *Döbrentei.*

Belé bőszülök, igen szeretem. Leányról mondják. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bélebüzhödt, kényes finnyás természetű személy, kinek minden kis munka vagy szokatlan étel könnyen megárt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ételt nem kivánó, beteg-bélü, fájdalmas gyomru, ételtelen, étvágytalan. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Beléfokozni, czérnát a' tűbe bele huzni. Székely szó. *Incze József.*

Belekenyér, berekenye. Csikszéki szó. *Kállay.*

Belékutulok, valamibe belé vájok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Belémorzsolom, aprítom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bélepedem, béfedem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bélepedezem, béfedem bétakarom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Belétőkedt, belé szúródott a' földbe; beléakadt p. o. valakibe. Erdélyi és Székely szó. *Döbrentei.*

Belezna, a' szövőben, és kabala. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Szövésben esett hiba. Székely szó. *Buczy.* L. Bilizna.

Bélfa, a' járomba felnyuló fa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bélhus, hátszű-pecsenye,

félszárpecsenye. Székely szó. *Ferenczi János.* A' marha' hátán a' lép körül való porhanyós hus. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

B e l l é r, zsibvásáros. Székely szó. *Buczy.* Marhákkal keres-kedő, adó vevő ember, más-kép : csíszár. Székely szó. *Ferenczi János.*

B e l l é r k e d n i, csereberél-ni, adni venni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

B e l s ő ember, bizonyos vi-lági vagy egyházi hivatalt viselő személy. Balaton mel-léki szó. *Horváth Zsigmond.*

B é l ü k k e n e k, történetből, csak hirtelen, és reményte-lenül bémegyek valahová. Székely szó. *Gyarmathi Sá-muel.*

B e n c z e, 1) Benedek; 2) nyúl. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

B e n c z i z n i, kis fával való játék. Benczi, a' játékfa. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

B e n d i, bendő : szájas korsó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jerémiás Sámuel.*

B e n d ő, nagybél, gyomor. Erdélyi szó. *Túry Ignácz.*

B e n d ő, bendős : bőszájú kor-só. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

B e n e, Dálnokban ezen neve-zetet viselő katonák vagy-nak, — ázsiai származásu szó. Kezdi székben divatos. *Szabó Elek.*

B é n n a, hibás, csonka. Szé-kely szó. *Cserey Elek.*

B é o k, ordítok, mint réok. Hasonlít a' deákhoz: boo. Igen erős félelmes ordítást jelent p. o. a' marhák bétak a' farkas' csapán. Őrségi szó. *Zakál György.*

B e ö m l í t e n i, beherpaszta-ni. Bodrogközi szó. *Mind-szenti.*

B e r a, Albert. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

B e r b e c z, bárány bőrből ké-szült téli süveg, bagoly sü-veg. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B e r b é c s, kos. Székely szó. *Kállay.*

B e r b e n c z e, szűk hordó. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Skatulya. Székely szó. *Cserey Elek.*

B e r b e t é l n i, dadogni ért-hetetlenűl, csácsogni, p. o. berbetél mint az oláh pap. Székely szó. *Kállay.* Sebe-sen hosszasan egyforma han-gon beszélni. Székely szó. *Ferenczi János.*

B e r b i t á l n i, repetálni fél-hangon. Somogy várm. szó. *Kállay.*

B e r c z e, járom' belfája. Kéz-di széki szó. *Szabó Elek.* Gagya v. harisnya. Székely szó. *Cserey Elek.*

B e r e, kender-magnak külső hüvelye, mellyet pellelés-kor a' szél elhord. A' bu-

zának kalahája, a' lennek pedig gubája van, melly a' magot rejti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B e r e c z, ripacs. Innen: bereczes, ripacsos. Győr várm. szó. *Horvát Endre.*

B e r e k: posvány. Ormánsági szó, Baranyában. *Jerémiás Sámuel.*

B e r e n a, e. h. borona. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

B e r g e n i, a' berbécsnek a' juhval párosodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

B e r h e, tartó istrángot szorító szíjacska. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Akadály a' fonálban. Székely szó. *Ferenczi János.*

B e r k e b á r á n y, apró szőrű kis bárány. Mondják fodor szőrűnek is. Székely szó. *Kállay.*

B e r k e n y e, berekenye, barkócza. Somogy várm. *Kállay.*

B e r k ő c z é s bot, görcsös bot. Somogy várm. *Kállay.*

B e r n y á s z k o d n i, feltüzülni. Székely szó. *Kállay.* Valakire felindulni, 's feljül kerekedni szándékozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

B é r o m l a n i, valami árokba, vagy külföldről nagy bajjal beverekedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

B e r r e g, knurrt. „Ne berregj!" Győr várm. *Czech János.*

B e r r e g n i, bergeni, a' juhokról mondatik hogy megberregtek, vagy bergettek mikor bakzottak. Székely szó. *Incze József.*

B e r v é n y, szalakfű, vad venyike. Székely szó. *Cserey Elek.*

B e r z e n y e, a' magos kender után a' mezőn maradott 's megaszott szálak. Székely szó. *Incze József.* A' kender' kitépetése után a' földön maradt aszály. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Kender' utolja. Székely szó. *Buczy.*

B e r z e n k e d n i, borzaszkodni, agyarkodni. Székely szó. *Cserey Elek.* Haragra indulni, neki bőszülni. Székely szó. *Kállay.*

B e s ó z t a k neki, azaz: jól megverték. Komárom várm. *Czuczor Gergely.*

B e s ö v é n y l e m, békertelem. Székely szó. *Cserey Elek.*

B e s t e l e n, becstelen, becsület ellen járó ember. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*

B e s t y e, eb. (Vasban hallani ezt: Beste kurafi! Beste lélek!) Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

B é s u d á m l a n i, bérohanni. Székely szó. *Cserey Elek.*

B e s z é d h i n t ő, hazudozó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Beszterczei szilva, azaz, hosszú szilva. Erdélyi szó. *Kállay.*

Bészököllöm, belé ugrom, belé szökköm. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bető, e. h. betű. Székely szó. *Cserey Elek.*

Betűnet, hiba. Már te mindenben találsz betűnetet. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Betyár, török eredetü szó: jelent szolgálaton kivűl csapongó embert, nem pedig nőtelen paraszt legényt, mint Szabó Dávid után sokan felkapták; mivel betyár nem csak parasztból, hanem más úrforma emberből is lehet. Szegedi szó. *Nátly József.* Zabolátlan, kevély, paraszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Rédeg legény, ki hív 's becsületes szolgálatja után egy kis pénzre, vagyonra szert tett, a' szolgálatot abban hagyta, 's midőn kedve tartja, napi bérben jár dolgozgatni, teljes függetlenségben henyén él, azért valamit tart maga felől. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Béven, e. h. bővön. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bévontatni, a' bőrt a' timárnak beáztatni a' csávába, hogy vegye ki a' vért. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bévség, e. h. bőség. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bibaszt, mind testi mind lelki tekintetben hitvány ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lelki 's testi tehetség nélküli hitvány ember. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Együgyü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bibe, bibi, fájdalom. Székely szó. *Cserey Elek.* Baj. Kinek-kinek ön bibéje fáj. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bibecs, haszontalan beszédü. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bibelődni, babrálni, babrikálni, az időt csekély dolgokkal tölteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valamelly kis dologgal bajlódni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Biber, paprika. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Paprika. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Bibérkélni, babirkálni; valakinek fejébe motozni, nézni 's azt vakargatni, de csak gyengédeden. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bíbicz, libucz. Somogy várm. szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Bibircsok, szömölcs, vagy más kipattogzottság. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bibola, fürthaj, valaminek rojtja, taréja. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bibolya, ibolya. Balaton mellékén. Viola. Kemenesali és Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.*

Biborcsék, szőcsény, szemölcs. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bicza: inda, kacs. Ormánsági szó, Baranyában. *Jerémiás Sámuel.*

Biczaklani, megbotlani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bicze, sánta. Innen: **biczegni**, sántítani. Szegedi szó. *Nátly József.* Ingadozva járni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Biczenteni, fejével inteni, bizonyítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Biczkölni, szundikálni. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Bicsak, horgas kés, nevezik: bicske. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Rugó kés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rugó bicsak, rugós kés. Innen **bicsaklani**, szegülni. Őrségi szó. *Zakál György.* Bicska, bicskik. Székely szó. *Cserey Elek.* Bicskia, bicska, bézáró kés. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Bicsaklani, kéz' vagy láb' forgóinak, a' ferde lépés által megrántódni, p. o. megbicsaklott a' lábam, forgóban megindult, megrántódott. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Bicska (Háromszékben), bicsak (Csikszékben), paraszt zsebkés. Székely szó. *Kállay.* L. Bicsak.

Bigygyezteni, az illendőség' határai ellen, vagy felett, valamit valamire varrás, kapocs, vagy szeg által akasztani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Kifitítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Reá teszem, reá illegetem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bihal, e. h. bival. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bikacsök, bika' nemző veszszeje. Csök helyett talán *csög* az igaz gyökér. L. Csögleni szót. Székely szó. *Kállay.*

Bikczis, ikczis - bikczis, semmire kellő beszédü. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bikfa-bigyo, bikfa oldalbog. Székely szó. *Buczy.*

Bikla, fejér vászonból kurta szoknya. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Bikmakkolni, akadozva fül' unalmára beszélni, vagy

magát menteni. Székely szó. *Ferenczi János.*

B i l i n g, szőlőfürtnek egy része, vagy apró szőlőfaj. Innét: bilingérezni, szüret után az elhagyott fürtöket összeszedegetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* L. Bönge, böngézni.

B i l i z n a, (Szabó Dávidnál **B e l e z n a**), gáncs a' vászonszövésben, mikor egyik a' feltekert szálakból elszakad, és azt sokáig öszve nem kötvén utat hágy a' vásznan. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

B i l l e g e t ő, síp hat lyukra. Somogy várm. *Kállay.*

B i l l e n n i, felfordulni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B i l l y e g, bélyeg. Székely szó. *Cserey Elek.*

B i l l y e g e z e m, megjegyzem. Székely szó. *Cserey Elek.*

B i n c z, binczezni, felütni pálczával. Somogy 's Baranya várm. *Kállay.*

B i n c s, madár' neme, melly a' tök-magot igen szereti. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*

B i n c s o k, pörsedék, buborcsék, sántaság. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B i n c s ő k, csombók, görcs. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

B i n d e r í t n i, ... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

B i n g ó, éretlen kis gyümölcs a' fáján 's fájáról lehullva p. o. Szilva bingó. Székely szó. *Ferenczi János.*

B i n g y ó, bimbó. Székely szó. *Kállay.*

B i r b i t é l n i, haszontalankodni. Szék. szó. *Cserey Elek.*

B i r é t r o m, süveg. Székely szó. *Cserey Elek.*

B i r g e, sönnyedék. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

B i r i, Borbála, kicsinyítve. Somogy várm. *Kállay.*

B i r i z g á l, motoz p. o. csomón v. köteléken. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

B i r k e, 1) berek. Székely szó. *Cserey Elek.* 2) Birka, Mátyusföldi szó. *Czuczor.*

B i r n y á k o l n i (Csikszékben); Virnyákolni (Háromszékben); jajgatva sírni. Székely szó. *Kállay.*

B i r o d a l o m, Grundbesitz; p. o. ennek az embernek nagy birodalma van. Székely szó. *B. Lakos János.*

B i r s á g, büntetés. Székely szó. *Cserey Elek.*

B i r t ó k, míg a' szilva éretlen és nem nő meg egészen, lehet az ágon találni, mag nélkül valami hosszu laposforma elfajzását a' szilvának, mellyet a' gyermekek szednek és esznek; előbb sárga, azután megfeketül és lehull, ezt nevezik birtók-nak. Székely szó. *Incze József.*

Birtóka, v. birtyóka, szilva-üszög v. kinövés, melly keserü. Ollyan forma mint a' Sz. János' kenyere. Székely szó. *Kállay.*

Bisereg, sajog; a' fognak kis mértékben való fájása, midőn meg kezd fájdulni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bisletni, ok nélkül a' szobából ki 's be járni — leginkább gyermekekre alkalmazható. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bisóma, e. h. birsalma. Somogy várm. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó.*

Biszke, először bárányzó juh. Székely szó. *Buczy.* Büszke, piszke: hajókat, talpakat, tutalyokat, azaz lápokat (rates) feltartó, és kifogó gamós rúd, mellybe a' czejte' gúzsa v. kötele akasztatik, a' föld' szinének hárántékosan tartatván, mind addig szánt, míg a' hajót, vagy lápot partig hozván, tökéletesen meg nem állítja. Szegedi szó. *Nátly József.*

Bitang, fattyu v. törvénytelen ágyból származott gyermek. Innen valamelly nemzetségben a' törvénytelen ágyból származottnak maradéka neveztetik *bitang ágnak;* — továbbá: bitang marha, melly eltévelyedett és nem törvényes gazdája', hanem más' kezén van, ki felfogta. Székely szó. *Incze József.* 1) Zabgyermek. 2) Marha, felfogott marha. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bitangolni, gonoszúl, hamisan bírni. Székely szó. *Cserey Elek.* Bitorlani. Székely szó. *Incze József.*

Bitonyás, sebekkel, fekélyekkel teljes. Székely szó. *Gödry.*

Biz, bizony. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Bizo, bizony. Gömöri beszédmód Rima 's Balogvölgyben. *B. S.*

Bizonyt fújni, esküdni így: Ugyan biz igaz! v. ugyan bizony! Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Bizvást, egész bizodalommal, bátran. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bizsergek, forrni kezdek, aprón forrok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bóbám asszony, nagy anyó, nagy mámi. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Bóbicskolni, bóllogatni, bóbinálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bobiska, fársángban felöltöző álorczás ember, innen ijedős: p. o. ne légy ollyan

bobiska, azaz ijedős. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bóbiskol, ülve szunnyadozik. Somogy várm. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó.*

Bóbita, bub, taréj. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Boborcsos, fakadékos, gödrös. Székely szó. *Cserey Elek.* Tolnában: Bibircsós. *Csapó.*

Boczéros, kuszált hajú, azaz, fésületlen, baglyas hajú. Szegedi szó. *Nátly József.* Bogjas, borzas. Somogy várm. *Kállay.*

Boczi! boczi! kis borjút híjják vele. Székely szó. *Kállay.*

Bocs, p. o. medve-bocs v. kölyök, bivalbocs vagy borju. Székely szó. *Incze József.* Junger Bär. Székely szó. *B. Lakos János.*

Bocsítani, bocsátani, ereszteni, p. o. ne bocsi ne: ne ereszd ne. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Bocska, három négy akós kis kád. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bormérő, hordó, mérő edény. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bocskorozni; elbocskorozni, hamar sebesen elmenni, elillantani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Bocskorták, bőrfolt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bocskortelek, elől 's hátul felkötő szíj vagy kantár. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bocso, bulcsu, bucsu. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bocsos, vallásos. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bocsos bunda, medve-bőrös. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bocsozom, bucsuzom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bodacs, tinó, apród marha. Székely szó. *Buczy.*

Bode, boda, maroklat, nyele valaminek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bodnár, 1) kádár, 2) kulcsár. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bodocs, az almát, szilvát, körtvét, éretlen korában bodocs-nak nevezik. Innen mondják: a' szilva, alma, körtve, bodocs korában nem egészséges. — Bodocs eszü ember, éretlen eszü. Székely szó. *Incze József.*

Bódog, e. h. boldog. Székely szó. *Cserey Elek. Gyarmathi Sámuel.*

Bodologni, bólongani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Bodon, vizes edény. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bodony, fületlen kártyus. Székely szó. *Kállay.*

Bodonka, ugorka sózó. Székely szó. *Kállay.*

Bodonkút, lapos és erdős helyen divatoz, olly fát eresztvén le a' megásott kútba, mellynek bele elveszett, a' kérge ellenben ép. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bodor, kondor. Innen: bodorítani: fodorítani, kondorítani. Székely szó. *Kállay.*

Bódorgani, bódorogni, bolygani. Székely szó. *Incze József.*

Bódorgó, bolygó. Székely szó. *Incze Jósef.*

Bodoró, a' kinek csak egy gyermeke van. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bódorogni, imitt amott tévelyegni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bódulok, esztelenkedem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bog, a' fán való kicsucsorodások, vak bognak is hiják, minthogy kivül a' haj benőtte, és nem látszik, mintha ott vagy ágat nyestek, vagy a' fa ütést kapott volna. Székely szó. *Incze József.* Göcs, görcs; innen: *bogos*, göcsös, görcsös; — *bogozni*, göcsöt kötni, görcsözni. A' *görcsön* értik a' Székelyek az innak megmeredését p. o. görcsben van, görcs bántja. Székely szó. *Kállay.*

Bogáncz, papucs. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bogaras, szilaj. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bogarászok, szőréről szálára keresem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bogárzik, a' szarvas marha caniculában futkos a' legyektől 's bagócsoktól üldöztetve. Innét az olly ember felől is, kinek baja nincs, mondatik: „könnyen bogároz", szökik, rúg, dévajkodik. Ennek is vannak bogarai: Grillen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bogározni, csintalankodni, viczkándozni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Bogdácsolni, elébb elébb lassan szökdösni; mint a' nyulak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bogdány, v. Bagdán, nemes familiai vezeték név, aligha a' Papdántól nem jő le. Ázsiai származás, Siberiában, a' Jajki pusztában neveztetik egy hasonló kiejtésü hegy, a' *Bogda* hegye. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*

Bogya, gyömölcs-csemege. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Bogyó v. bogolyó, éretlen kis alma. Székely szó. *Kállay.*

Bogja, bagja, fiók-kalangya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Bogója, a' madarak' feje tetején tollakból álló bub vagy bóbita. Székely szó. *Incze József.* L. Boglya.

Boglár, valaminek közepe. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bogláros, valaminek kerek jegyekkel megrakatott akármi. Székely szó. *Cserey Elek.*

Boglya, bugja, rakás széna. Székely szó. *Cserey Elek.* L. Baglya.

Bognár, kerekes, kerekjártó. Somogy várm. *Kállay.*

Bogollya, tiltott szerető, p. o. no ugyan van bogollyád! Székely szó. *Ferenczi János.*

Bogolyó, légely, ivó edény. Székely szó. *Cserey Elek.* Kecskemét körül: Csobolyó. *Csapó Dániel.*

Bogrács, vasfazék, üst, mellyben a' gulyások főznek. Somogy várm. *Kállay.* Kecskeméten bográcsnak nevezik. *Csapó Dániel.*

Bohó, bosztihó, bászli, fajankó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bojászok, imitt amott járok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bójgatni, háborgatni. Székely szó. *Kállay.*

Bojnyik, zsivány, utonálló. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Bojtár, pásztoroknál seged suhancz, betyár legény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bokáj, kancsó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* (Bokály, cserépedény' neme. Székely szó. Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Bokkon, görbe fák a' ladikokban 's a' talyigán is, mellyen a' gerendőly fekszik. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bókkot hajtok, fejemet le 's felfelé emelgetem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bokros, 1) apró csere, csepéte; 2) félékeny, félre ugró ló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bokros, ijedős, félékeny. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' lóról mondják, ijjedős, félénk helyett. Székely szó. *Kállay.*

Bóktat, a' ló, mikor melege van. Sárközi szó. *Garay.*

Bolcsu, bulcsu, búcsu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Boldis, Boldizsár. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Bóllintani, bollantani, az az, fonás vagy ülés közben az álomtól elnyomattatván, fejét le-leszegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bolygatag, balgatag, esz-

telen. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bolygatni, háborgatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Háborgatni. Székely szó. *B. Lakos János.*

Bolyó, a' kis gyermekeknél almát jelent. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Bolyókás, bohó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Hóbortos, hóbolygó, fèleszű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bollyokás, bolond. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bombék, bimbó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Bomfordi, tenyeres talpas, tökfilkó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bomlani, ingerkedni. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Bomlik. Gömör és Torna. várm. Dunántúl: Bolondúl. *Döbrentei.*

Bóna óra; eljött a' bóna órája, bolond órája. Győr várm. *Czech János.*

Boncz, czomb. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Gömör, Torna. várm. Dunán túl: Láb' vastag húsa. *Döbrentei.*

Bonczol, nyaki éleség. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bondó, gyomor' része. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Bong, gomb. Székely szó. *Buczy.*

Bongás, zengés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bongok, zengek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bongyor v. bongyoros, p. o. haj v. szőr: kondor, kondoros: Göndör. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.* Kondor borzas. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bonyolódni, összekuszálódni, keveredni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bonta, két szinű. Székely szó. *Cserey Elek.* Fele fejér, fele fekete. Sertésről mondatik. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Bontakozni, megrontatni, zavartatni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bontakozott, megzavartatott, eltántorítatott. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bonthata'tlan, megsérthetetlen, megfertézhetetlen, felbonthatatlan. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bontoslábu, kibomlott lábu. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bora, Boris, Borbála. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Boráros, korcsmáros. Székely szó. *Cserey Elek.*

Borbát, szorgalmas ember. Székely szó. *Buczy*. Gyors, serény. Székely szó. *Incze József*. Serény. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Borbetegség részegség. Székely szó. *Cserey Elek*.

Borbogár, iszákos. Székely szó. *Cserey Elek*.

Borbolo, lopó, hégely. Székely szó. *Gödry*.

Borcsiszár, boriszák. Székely szó. *Cserey Elek*.

Bordély, barlang. Székely szó. *Cserey Elek*.

Bordélyház, kurvaház. Székely szó. *Cserey Elek*.

Bordicza, a' járom' bélfája. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Bordósíp, tőmlősíp. Székely szó. *Cserey Elek*.

Bordósípos, tömlő vagy zacskó sipos. Székely szó. *Cserey Elek*.

Borfüge, ribizli, veres szőlő. Székely szó. *Buczy*.

Borház, korcsoma. Székely szó. *Cserey Elek*.

Borhordó edény, kancsó, v. korsó. Székely szó. *Cserey Elek*.

Borhús, felhős idő. Ennek gyökere a'ború, borús. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Borító, vesszőből kötött szellős és tágas kosár, melly alá baromfiakat szokás zárni. A' halfogásra készítettnek Tapogató a' neve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Boritték, takaró, fedél. Székely szó. *Cserey Elek*.

Borna, ollyan vastagságu fenyő vagy más fa, mellyből házat raknak. Székely szó. *Incze József*.

Borna, e. h. borona. Székely szó. *Cserey Elek*. Borona. Székely szó. *Ferenczi János*.

Bornyász, ... Szatmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Bornyú, borjú. Palócz szó. *Szeder Fábián*. Gömör, Torna várm. Borjú, Dunántúl. *Döbrentei*.

Boróka, fenyőmag. Palócz szó. *Szeder Fábián*.

Borosodni, megrészegedni, itasodni. Székely szó. *Cserey Elek*.

Borosta (Bürste), meszelő: De ezen borosta, kurtán hagyván a' sertét, használtatik sürü fogú fésü helyett is. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Hajfésülő kerek ecset. Somogy várm. *Kállay*.

Borostyán, orgonafa. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor*.

Borotfa, e. h. beretva. Somogy várm. *Kállay*.

Borotva, e. h. beretva. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Borotválni, 1) a' szőrt v. szakált levenni; 2) a' fiatal sürü harasztot elébb, mint makkot teremne, levágni, melly aztán újabban kihajt, sarjadzik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Borozda, e. h. barázda. Székely szó. *Cserey Elek.*

Borsfű, csombord. Somogy várm. *Kállay.*

Borsika, fenyő mag. Székely szó. *Incze Jósof.*

Borsó, bab. A' mit tudtomra egész országban *bab*-nak híuak, azt Balaton mellett széltében borsónak nevezik, *bab*-nak csupán amaz öreg, és úgy nevezett sós babot tartván. *Horváth Zsigmond.*

Borsódzom, testemben változom, irtózás v. félelem miatt rázkódom, csömört képezek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Borsoska, mézes kalács. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Borszék, a' leghiresebb borkút, Gyergyóban. *Kállay.*

Borszesz, bor' íze. Székely szó. *Cserey Elek.*

Borviz, savanyú érczes viz. Székely szó. *Kállay.* Savanyú viz. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Borza, bodza. Székely szó. *Ferenczi János.*

Borzadni, feltüzülni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Borzag, földi bodza. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Borzang, földi bodza, ebulus. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Borzas, bóczértos, bozontos; baglyas, kuszált, kóczos, fésületlen hajú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bosongani, perzsegni, a' vásárban neszszel felebb 's alább koválygni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Boszonkodni, méltatlankodni, gyülölködni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bóta, balta. Rima 's Balogvölgyi szó, Gömörben. *B. S.*

Bótafok, e. h. baltafok. Somogy várm. *Kállay.*

Bótka, topány, topánka. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Botkos, csomós, Székely szó. *Cserey Elek.*

Botkos lábú, nagy bokáju. Székely szó. *Cserey Elek.*

Botnyelv; nem tudok én botnyelven, azaz, németűl vagy tótul. Pest vármegyei magyartól hallotta *Czuczor Gergely.*

Botoka, almatörő bot. Székely szó. *Ferenczi János.*

Botor, tompa, értetlen, míveletlen, ostoba, p. o. ember. Székely szó. *Cserey Elek.*

Botos, pézsma virág, mint-

hogy a'virágjának botja vagy gombja van Székely szó. *Ferenczi János.*

Botránkozni, bűnt, vétket cselekedni, p. o. biz uram sokat botránkoztam, sokat vétettem, sok bűnt cselekedtem. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Botromász, botlékony, ki ügyetlensége miatt gyakran esik 's kél. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Botvó, botval, e. h. bottal, Gömöri beszédmód. *B. S.*

Bozlán, megszáradt mindenféle gyenge leveles ág. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bozogni, mozogni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Bozza, bodza, borza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Cserey Elek.*

Bozzás v. bodzás lábú, kinek lábán be nem gyógyulható örökös sebje van. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bozót, sok sürü magas burjánok. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Bőcs, becs, tisztelet, méltóság, érdem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Böcsmérlem, megszólóm, mocskolom, gyalázom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Böczek, lásd Bölőke. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Böczöllész, taumelt. Győr várm. *Czech János.*

Böczörög, taumelt. Böczörög mint a' részeg ember. Győr várm. *Czech János.*

Bődülni, bőgni. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Böfékel, ökrendez. Győr várm. *Czech János.*

Böffenteni (ki), valamit az illendőség ellen kivakkantani, vaktában kimondani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Böffentés, böfögés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Böfögés, hurutolás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Böfögni, étel után ükölődni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bőggő, nagy hegedű, gordon. Somogy várm. *Kállay.* Koboz, brugó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Böglészni, bögdécselni, keresgélni, böngészni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bögöly, pőcsik, nagy gonosz légy' neme. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Bögre; csupor, kis pohár, fazekacska. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Középszerü fazék. Soprony várm. *Kis János.* Csucsos szájú földedény. Kemenes-

sali szó. *Lévai László.* Csupor, vizmerítő edény. Székely szó. *Cserey Elek.*

B ö g r é c s k e, csuprocska. Székely szó. *Cserey Elek.*

B ö g ü, bögöly. Örségi szó. *Zakál György.*

B ö j t e l e s étel, e. h. böjtös étel. Somogy várm. *Kállay.*

B ó k e, horgas, görbe. Székely szó. *Cserey Elek.*

B ö k k e n é s, tétovázás, csüggedezés. Székely szó. *Cserey Elek.*

B ö k k e n ő, fő akadály. Midőn a' kivánt czélt valamelly közbejövő nehézség miatt nem tudjuk végrehajtani, ekkor moudjuk: „itt ám bezzeg a' bökkenő". Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B ö k n i, bökölődni, 1) szarvval öklel az ökör; 2) nyelvvel szurkál a' rosz ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B ö k t e t n i, a' kötő rudat, a' fején keresztül bucskáztatni. Székely szó. *Ferenczi János.* Pálczát vagy rudacskát ugy hajítani el, hogy az mindenkor végére vagy hegyére esve forduljon. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

B ö l i c z e, fejér juh. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

B ö l i n g, belind. Székely szó. *Cserey Elek.*

B ö l l ö n k ö d i k (velem), ellenkedik, perlekedik. Somogy várm. *Kállay.* Beszterkedni, veszekedésre, boszuságra ingerleni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Bosszontani, ingerkedni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

B ö l ő k e, tőkécske, tuskócska. Kemenesali szó, *Lévai László.*

B ö l ö n b i k a, vizi madár, a' búvárnak egy faja, nagy bömbölést szok tenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Dobos-gém. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B ö m b ö l n i, hangosan ríni; mondatik szarvas marha és megvert gyermek felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B ö m h é c z, poczok, feneketlen gyomor, nagy bél. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B ö n c s ö l é k, száraz sár a' ruha' alsó részén. Innen: Böncsölékes. Győr várm. *Czech János.*

B ö n d é s z, fél ostoba, buta. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

B ö n d ö l y, fürtöcske, p. o. egy böndöly szőllő. Szegedi szó. *Nátly József.*

B ö n g e, szedés után a' tőkén maradt szőlőfürt. Innen: böngészni, az elhagyott szőlőfürtőket keresgélni. Dunántuli szó. *Csapó Dániel.*

B ö n g é s z e k, fütetek, ke-

resgélek, kórészok v. kórálok, lécskálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Böngyöle, gyékénynek megszáradt lisztes töve, mellyből szükség' idején kenyeret lehet sütni, — innen: böngyöle pogácsa. Szegedi szó. *Nátly József.*

Börbecs, berbecs. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Börbitélek, csácsogok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Börböncze, skatulya, szelencze, pixis. Székely szó. *Cserey Elek.*

Börcz, 1) hegyecske, dombocska; 2) fonálon lévő csomócska, görcsöcske. Kemenesali szó. *Lévai László.* domb. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Börczölöm, megüzöm, meghágom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bőregér, szárnyos egér. Kemenesali szó. Denevér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Kállay.*

Bőrernyő, Schirmleder. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Bőrfa, szekérre tett fa oldal nélkül, midőn boros hordókat akarnak felrakni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Bórgyártó, szijgyártó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bőrhe, bezhe, nadrág, gagya, harisnya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bőrhorgoló, a' mellyel puhítják a' bőrt a' szücsök. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bőrke, szalonna' bőre. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Párhagyma. Székely szó. *Cserey Elek.* Bőröcske, szalonna' bőre. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Börü, bürü, árkon vagy patakon keresztűl tett járófa. Örségi szó. *Zakál György.*

Börzenkedem, fellobbanok, megharagszom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Börző, a' kendernek növéskor élmaradt kúszált apraja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bősölés, mértékletlen evés ivás. Székely szó. *Buczy.*

Bősörélek. . . . . Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bösövény, sima bürök' mogyorónyi gyökere, tavaszszal egykét levelét meghagyva salátának öntik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Böstörködöm, neheztelek, boszonkodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bószíteni (fel), másokat valaki ellen felingerleni,

bujtani, kontatni. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Bö s z m e: faragatlan, tompa eszű, süsü, bohó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Ostoba, pimasz, goromba. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bösztörü, egy nagy fakupa, mellyben kemény fával só 's más egyéb töretik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Bősszülni, mérgesen felindulni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bötkő, bog. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bötkőcske, bogocska. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bötkős, bogos. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bráha, a' serfőzők által kifőzött árpa. Ezzel szoktak aztán marhákat hizlalni. Szatmári szó. *Vasvári Károly.*

Bringatni, ringatni. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Brugó, prófont; így neveztik a' pék sütötte kenyeret a' deákok Kecskeméten. *Csapó Dániel.*

Buár, buvár. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bub, valaminek kiálló része; fejbúb, lábbúb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pup, csup, csomó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bubázni, babázni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Buborcsék, kerekes domború kiütés a' testen. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Bubos, pupos, görbe. Székely szó. *Cserey Elek.*

Buborka, ugorka, uborka, gugorka. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Bubus, l. fennebb Babós.

Bucz, czomb. Székely szó. *Cserey Elek.*

Buczka, homok-torlás, sivatag, hegyes-völgyes, homokfuvásos hely. Kecskemét táji szó. *Csapó Daniel.*

Buczkó, 1) bunkó, furkó, görcs, bibircsó; 2) fának kiforradása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Buczorog a' göbe, búsul a' kocza. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Bücsak, csutak, tuskó. Székely szó. *Incze József.*

Bucsér, szalmából kötött kóficz vagy tojástartó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bucsír, kóficz. Kemenesali szó. Kóbor. *Rábaközi.* Szalmából v. vesszőből kötött, tojástartó eszköz. *Horváth Zsigmond.*

Bucsít, bocsát ereszt, Nyitravölgyi szó. *Czuczor.*

Bucska, hat hét 's több itczés hordócska. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Pálinkás kis hordó. Őrségi szó. *Zakál György.*

Bucsu, áldás, elválás, elbu-

csuzás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bucsut vésszek, tovább me-gyek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Buda, karó a' mezei játék-ban. Innen: Budázni, karók-kal játszani. Palócz szó. *Szeder Fábián.* Árnyékszék. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Abtritt. Székely szó. *B. Lakos János.* Árnyékszék. Székely szó. *Kállay.*

Budabács, fekete foltokkal kipettegetett tavaszi piros bogár. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Budár, putraszék, árnyék-szék. Palócz szó. *Szeder Fábián.* Abaúji szó.

Budoga: babutka, büdös banka. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Budogtatni, elmerülni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Budonka, feljül keskenyebb 's alól szélesebb két fenekü fenyő-edény, a' felső fene-kén lyuk van: eczet tartó edény. Székely szó. *Ferenczi János.*

Budosás, keringés, vándor-lás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Budunka, eczetes dézsa. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Bufa, pofa. Székely szó. *Cserey Elek.*

Buffanok, ha valami erős esik le, az lebuffan; ha gyenge, puha, az lepuffan. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bufolni, lyékes halászat-kor az ajtólyéknél sulyok-kal a' vízben zobukolni, hogy a' halak a' hálóba vissza-rezzentessenek. Balaton mel-léki szó. *Horváth Zsigmond.* Pofon verni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bug, galambház; innen: ga-lambbugos kapu, hol a' ga-lambház az utcza-kapu fölé van csinálva. Székely szó. *Incze József.* Galambtartó hely, rendesen galambbug. L. *Bugni* szót. Mondják a' galambokról is, hogy bug-nak, galambbugás. Székely szó. *Kállay.* Taubenhaus. Székely szó. *B. Lakos János.* Galambtartó hely. Székely szó. *Cserey Elek.*

Buga, kis szarvú marha. Szegedi szó. *Nátly József.* Paraszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szarvatlan kos, tehén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szarvat-lan marha, buga kos, szar-vatlan kos. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Gubacs, a' fá-kon. Somogy és Baranya várm. *Kállay.* Kecskeméten: guba, gubacs. *Csapó Dániel.* Szem' golyóbisa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Ken-

derfő. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Búga, felnyűtt csomó len, vagy kender. Hány búga, az-az, hány zsúp lened termett az idén? Szegedi szó. *Nátly József.*

Bugja, boglya p. o. széna. Székely szó. *Incze József.*

Bugni, meghágni. Mondják a' sertésekről, hogy megbugtak, bugnak a' sertések, öszvehágnak. Székely szó. *Kállay.* Kanozni, bagzani. Székely szó. *Cserey Elek.* Párosodni a' disznóknak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bugya, agg tölgyfának kerekes 's buborcsékos gyümölcse, mellyből pipát csinálnak a' gyermekek. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Bugyboka, banka. Somogy és Baranya várm. szó. *Kállay.*

Bugyli, kusztora, fanyelü bicsak. Balaton melléki s *Horváth Zsigmond.*

Bugyoga, hasas de szoros száju korsó. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Ivó edény. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bugyogás, érthetetlen beszéd, csácsogás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bugyogni és bugyborékolni egyértelmüek. Innen *Bugyoga*, kis száju vizes korsó, melly a' merítéskor a' kutba *bugyogni* v. *bugyorogni* szokott; — innen *bugya*, holmi aprólékos gömbölyüség. Őrségi szó. *Zakál György.* Bugyborékolni; innét bugyoga szájú vizes korsó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' kis gyermek' legelső megszaggatott szókiejtéseit teszi. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Bugyogó, félnadrág, plundra, börhe. Az előtt német és zsidó viselte; de már a' pantallon váltá fel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Német nadrág. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bugyonka, viztartó faedény. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Bugyor, batyu, butor. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Bugyogós, tortyos, a' németről mondják. Somogy várm. *Kállay.* Oltott lábu, német. Somogy várm. *Kállay.*

Bujdoklani, magát rejtegetni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bujdokló, szökevény, szökött személy. Somogy várm. *Kállay.*

Bujdosás, vándorlás, keringés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bujnyik, együgyü, félénk ember. Győr várm. *Czech János.* Kecskeméten: zsivány, útonálló, pusztákon kullogó, lator. *Csapó Dániel.*

B u j t a n i, szőlővesszőt 's hagyományt mély gödörbe megeredés végett lehajtani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Homlítani. Somogy várm. *Kállay.*

B u j t o g a t n i, ingerleni, fellovalni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B u j t o k, a' magnak hagyott szőlővesszőt lebujtom, leültetem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B u j t o m , b u j t o g a t o m: veszekedésre ingerlem, lovalom, noszítom, biztatom. kontatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B u k á r o z n i, bukdolni, vízben le-lebukni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B u k á t a, tarisznya. Innen: felbukátázni, feltarisznyázni az útra é'elemmel. Kezdi székben. Oláh szó fog lenni. *Kállay.*

B u k f e n c z, főn által való ugrás. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B u k f e n c z e t hány, fejére esik egynehányszor. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

B u k k a n o k , rábukkanok , véletlen rátalálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B u k k á z n i, fővel leesni szekérről, csürből. Székely szó. *Ferenczi János.*

B u k s i, nagy fejü, nagy fő. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

B u l c s ó , bucsu. Székely szó. *Cserey Elek.*

B u n d s i, bundás; kutya' neve. Somogy várm. *Kállay.*

B u n g a n i, mormolva üvölteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B u n g y i k a , újatlan ködmön. *Szeder Fábián.*

B u n t a, barnás feketés. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B u n t a, tarka disznó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B u r d e , földalatti hítván kunyhó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

B u r d u g a, csorgó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

B u r d u j l a p i, nagy ágazatu széles plánta' neme, mellyel a' medve tavaszszal barlangjából kibujtakor élvén új erőt vesz. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

B u r g o n y a, péra: kolompér. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

B u r í t ó, vesszőből font kosár, az apró majorságot szokták alája rekeszteni. Sopron várm. *Kis János.*

B u r j a d t, elburjánosodott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

B u r j á n, az utak' szélén, kertek' kerítése mellett teremni szokott haszontalan gaz,

mellyet a' marha sem eszik meg. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Unkraut. Székely szó. *B. Lakos János.*

B u r j á s, (üppig) buján nőtt szőlő, fa 'stb. Burjás nedves idő, azaz tenyésztő idő. Szegedi szó. *Nátly József.*

B u r k o n y, hajó' v. dereglye' oldalbordája, mellyhez az oldal- és fenék-deszkák szegeztetnek. Szegedi szó. *Nátly József.*

B u r k u s, brandenburgus. Somogy várm. *Kállay.*

B u r m o n y a s haragos. Székely szó. *Buczy.*

B u r n ó t : tobák. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

B u r n y á s z k o d n i, szerelmeskedni. Udvarhely széki szó. *Szabó Elek.*

B u r o k, gyermektartó hártya. Innét : a' gyermek burokban születik. Borju 's csikó is elégszer burokban elletik, mellyet meg kell fakasztani, hogy az állatocska benne meg ne fúladjon. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B u r o k o l n i, burokolás, a' galambokról mondják; turbékolni, szerelmeskedni helyett. Székely szó. *Kállay.*

B u r t o k o s, törpe sürü ágas fa, vagy tömött bajuszu 's barkós ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

B u r u k k o l, a' galambról mondatik. Székely szó. *Ferenczi János.*

B u r u k o l n i, turbékolni. Székely szó. *Incze József.*

B u r u l á s, elmerülés. Székely szó. *Cserey Elek.*

B u s a, nagy fejü. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* P. o. ló, azaz, köpczös, izmos, vastag ló. Somogy várm. *Kállay.* Kövér, pöffedt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B ú s a : csiga. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

B u s í t o m, felháborítom. Székely szó. *Cserey Elek.*

B u s z : 1) nyári meleg; 2) fojtó levegő, nyári nap' hősége; 3) kútban v. pinczékben megromlott levegő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

B u t i k ó, a' nád' szárán lévő fekete tető; másról is mondatik hogy butikós. Székely szó. *Ferenczi János.*

B u t y k ó s. Gömör, Torna. várm. Kis korsó. Dunántúl. *Döbrentei.*

B u t y o r, déssü, tarsoly. Székely szó. *Cserey Elek.*

B u t y r a, bitra, kusztó, kusztora, bugyli: fanyelü kis kés. Baranyai szavak. *Tóbi Antal.*

B u z a a l j, rosta-alj. Székely szó. *Cserey Elek.*

B u z a d a r a, vagdalt, morzsolt. Székely szó. *Cserey Elek.*

Buzafő, kalász. Baranya várm. *Kállay.*

Buzak, kása, zsemlyekása. Székely szó. *Cserey Elek.*

Buzany, nyomtató, csépló. Székely szó. *Cserey Elek.*

Buzgár, folyóvíz' örvénye v. forradása a' felforgó vizeken. A' hal sebes úsztában, az evező lapát és dal buzgárt vetnek. Szegedi szó. *Nátly József.*

Buzzanni, buzgani p. o. felbuzzant a' víz, kezd forrni. Lásd *Lobogó* szót. Székely szó. *Kállay.*

Bü, csúf, büség, csundaság. Székely szó. *Ferenczi János.* Rút, takarítatlan; innen: **Büség**: rusnyaság, takarítatlanság, csinatlanság. Így bü ház, bü asszony, bü konyha, bü élet, vagy telek; azaz, takarítatlan, ocsmány ház, asszony stb. Ennek a' székelyeknél synonimája *Gamat*, melly csakugyan azt teszi, mit a' *bü* szó jelent: e' pedig ezen szótól *büdös* fog eredetet venni. Székely szó. *Derzsi Mózses.* Mocskos, tisztátalan testü, tunya ember vagy dolog. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Garstig. Székely szó. *B. Lakos János.* Szenyes, szurtos, büdös ember. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bűbáj, ördögi mesterség. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bűbájos, ördöngös, boszorkányos. Székely szó. *Cserèy Elek.*

Büdöcske, büdös féreg. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Büdös babuk, szarbabuk. Székely szó. *Cserey Elek.*

Büdösben maradt, gyalázatot, kudarczot vallott. Somogy várm. *Kállay.*

Bükkön, lednek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Büngeni, bongani; mormolva süvölteni p. o. mikor a' kövecset erősen hajítjuk. Igen helyes kinyomás. Őrségi szó. *Zakál György.*

Bünhödni, vétkezni, vétket cselekedni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Büntelen, ártatlan. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bűrke, dió-, magyaró-, v. egyéb fákon termő hosszú berke; — és fenyő-gyümölcs. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bűrű, gyalog hid, palló, árkon *v.* patakon keresztűl nyujtott járófa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gyalog hid. Kemenesali szó. *Lévai László.* Fa', jószág' *v.* egyéb' vége. Székely szó. *Incze József.*

Bütükert, jószág'végin való kert. Székely szó. *Incze József.*

Bütüzni p. o. fát, annyi

mint a' fa' végét egyenesen ketté rózni, vagy könnyebben mondva róni. Székely szó. *Incze József.*

Bűvös asszony, boszorkány, Székely szó. *Cserey Elek.*

Bűz, dohos szag, dohosság. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bűzbe keverni, bemocskolni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bűzölni, 1) rosz szagot terjeszteni; 2) valakit szeretgélni kezdeni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szagolni. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Büzölög (a' nyers fa), nem ég, csak füstölög. Somogy várm. *Kállay.*

Cs.

Csabukkolok, kalézolok, zalámbolok; tekergek, csavargok. Kemenesali szók. *Lévai László.* L. Csatangolni.

Csábúlni, elámúlni. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csadaj, cseplesz cziheres erdő. Székely szó. *Cserey Elek.*

Csádé, csáté: giz-gaz, gyimgyom, dudva, gyom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Sás. Marczal melléki szó. *Acsády.* Csepeté, apró csere; bokros hely; csalít. A' tisztes szegény asszony, midőn valaki magzatját zaklatja, így szokott szólani: „Ne bántsd a' magzatomat, nem kaptam én azt csádén, cseren, bokron". Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csafarni, facsarni helyett jobb; mert ebből jő ki: csára, fordítni. Székely szó. *Ferenczi János.* Facsarni. Székely szó. *Incze József.*

Csáforítani, fenthangon nevetőzve fecsegni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Csafrinka, csintalan leányka. Győri szó. *Czech János.*

Cságató, szántó taliga' horgas lőjt-forma rudja, melylyel az eke nagyobb vagy kisebb fogásra igazíttatik. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Egy horgas fa, taligán. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Cságóté, taligavezér, eketaliga' rudját kormányozó görbe fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

** Cságotu**, eke-talyiga' rudját kormányozó görbe fa,

mellynek egyik vége a' tengely és vánkos közé van szegezve, a' másik kampós vége pedig a' taligarúdba vésve. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csahitál, midőn a' kutya, kivált éjjel, valami neszt vévén észre, minduntalan ugat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csahó, evet, mókus. *Kállay' gyüjt.*

Csaholni, ott, hol hallgatni kellene, beszéleni, titkot kimondani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* A' vadász kutyákról ugatni helyett mondják. Székely szó. *Kállay. Buczy.*

Csajbos, girbe-görbe, ferde, otromba. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csajbutag, féleszű. Székely szó. *Buczy.*

Csajvadék, gyülevész, pórnép, aljas emberek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csáklyázni, két lószárcsontot lába alá tesz, a' végét megfaragván, 's vasszeges pálczával magán segítve a' jégen sebessen csúsz. Lócsont helyett néhol vasat használnak, sokan bot-támasz nélkűl csáklyáznak. Székely szó. *Kállay.* A' jégen arra készített csontokon csúszni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Csakmeg, csakmen, csaknem. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Csakmen, csaknem; ferme. Vas vármegyei. *Horváth József.*

Csákó, süveg, huszárkalpag, a' csákó süvegről lefigyegő karima, mi már nincs szokásban. Innét az ökörnek 's tehénnek kiálló szarva. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csákószarvú, szépen kifelé fordult szarvú marha. **Kajla tehén** pedig az, mellynek szarvai befordúlva állnak. Somogy várm. *Kállay.*

Csalafinta, dévajkodás mellett mást rászedő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kurvák után járó. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Csintalan. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csálés, balkézfelől álló ökör, másképp Balaton mellett külsőnek is mondatik. Belső vagy hajszás ellenben az, mellyet jobb felől fognak be. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Csalfáskodni, csalafintáskodni; hamiskodni. Vas vármegyei szó. *Horváth József.*

Csáli, balról befogott ökör. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csalit, 1) csepéte; 2) fákról lehullott száraz levél. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Csalma, hosszu kucsma, süveg. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csalóka, fenyő alma. Székely szó. *Buczy.*

Csallóközi szerencse; ha az utasnak nem kell a' révben várakoznia, hanem mindjárt által viszik. Győr várm. *Czuczor Gergely.*

Csamangó, sintér, hóhérinas, kutyaverő, árnyékszéktisztító; a' latin mango-ból készűlhetett. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*

Csámpás, lábait menés közben kifelé forgató v. hányó. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Csampolya, duda. Székely szó. *B. Lakos János.*

Csámporodni, a' ser 's palinka-virits és keverésnek megsavanyodni a' nélkűl hogy megéledett volna. Székely szó. *Ferenczi János.* A' kenyértésztának a' megkelésben hibázni. Székely szó. *Buczy.*

Csámporodott, megkeseredett, savanyodott, peskédt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csanak, likatlan tölcsér, fűzfa' kérgéből, hosszu csiptetőre alkalmazva, vizet meríteni. Somogy várm. *Kállay.* Cserép edények. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csanál e. h. csalán. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csandargani, turbokolni, a' farkával ide 's tova döngetni. Székely szó. *Kállay.*

Csaniga, lődöri, szigoru, csajta-bajta ember. Székely szó. *Ferenczi János.* Csánk. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Csánk, hátulsó kiálló térdök a' marháknak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Láb. Győr várm. *Czech János.* A' marhának hátulsó lábai, a' térd körűli részek. *Beke' gyüjt.*

Csánkja, horgasina hátul. „Csánkot vetni", lábot vetni, hogy elessen. *Kállay' gyüjt.*

Csap, fenyőfának derekából kinőtt ágak v. vesszők; a' kerékben a' két falat egybefoglaló szeg. Székely szó. *Kállay.*

Csapalja, kis kád, mellybe foly a' must. Somogy várm. *Kállay' gyüjt.*

Csapdi, kicsapó, kicsapongó, szilaj. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csaplár, korcsoma. Innen: csapláros, korcsmáros. Székely szó. *Cserey Elek.*

Csaplárné, csaplárosné, vendégfogadósné. *Kállay' gyüjt.*

Csapni a' levet, hízelkedni. Székely szó. *Kállay.* Innen lett talán a' **csapodár**, hizelkedő. *Csapó Dániel.*

Csaponólag, csaponosan, csapanólag, rézsut, rézsutosan, planum inclinatum-formára. Székely szó. *Incze József.*

Csapos, sövényhez szükséges fiatal fenyők. Székely szó. Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Csapos kert, fiatal fenyőkből készült rakott kert, mellynek elkurtítva, vagy elcsapva vannak a' nagyobb v. kiállóbb csapjai. Székely szó. *Kállay.* Fiatal fenyőtetőkből álló kertelet. Székely szó. *Buczy.*

Csapósinór, sinórmérték, ácsok és kőmívesek használják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csaptár, egérfogó. Marczal melléki szó. *Acsády S.*

Csaptató, 1) vékony hasogatott pózna, mellynél fogva nádazáskor és szegéskor a' tetőt lekötik; 2) egérfogó, két egymás fölibe helyzett deszkákból áll. Innét valamelly csint elkövető legény felől mondatik; „csaptatiba esett". Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csarakos, ... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csárda, csapszék, fogadó. Somogy várm. *Kállay.* Kecskemét körűl a' pusztákon lévő kocsmákat nevezik így. *Csapó Dániel.* Künn magános helyen álló korcsma. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csárma, csahos, csacska, fecske, locska. Vas várm. *Lévai László.* Csapodár, hízelgő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Csacska, lármás, hahotáló. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csármálok, sokat kiábálok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csarnakötél, az árbocz-fa' kötelei. Szegedi szó. *Nátly József.*

Császz-csiga, csippel-csoppal, imigy-amugy. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Császok mászok, czivodom, versengek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csatakos, sáros, harmatba heverődzett, czafatos. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csatangolni, csatólálni, ok nélkűl jőni 's menni, gyanús helyeken járkálni. Balaton melléki szó. *Hor-*

váth Zsigmond. Csabukkolni, kószálni, időt vesztve zalánbolni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csatarázni, igen sürün csattogni. Örségi szó. *Zakál György.*

Csatinázni, nagy neszt, lármát ütni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csatirázni, sokat lármázni zörgetni. Csatiráznak a' tyukok, midőn sokat kotákolnak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csatlás, 1) a' felrakott tereh fának lánczczal történni szokott megszorítása; 2) felhércz-csatlás, azon keresztbe tett fa, melly a' kocsirud' ágasán fekszik 's a' tengely' végéhez két felől vassal van kötve 's a' mellyhez a' hámfák is vagynak kapcsolva. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csatólálni, l. csatangolni.

Csatrangolni, csavarogni, tekeregni. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Csattogó, eperfaj. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Győr várm. *Horváth Endre.* Nagy kerti eperj. *Kállay' gyüjt.*

Csattolálok, haszontalan zárást teszek, tekergek, zalánbolok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csavajdék, csőcselék-nép. Győr várm. *Czech János.*

Csával, vagy csára menni; balra, hozzád. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csáválom, állat' bőrét kicsáválom, készítem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csávás, moslékos sajtár. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* A' kis Küküllő mellett egy falu, Erdélyben. *Szabó Elek.*

Csávé ember, sok hitvánt beszélő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csávik, csive, sóskának enni való szára. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Csáviszka-bor, vízzel megházosított bor. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Alávaló étek. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Cseálom, e. h. csinálom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Cseber, viztartó nagyobb faedény. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Csecs, a' kenyér' duczcza helyett is használtatik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csécs, keskeny csipkés pántlika. Baranyai szó. Ezen keskeny pántlika' nemét csak a' baranyaiak viselik, 's ezzel is szoktak pönyegölni. A' pänzingeri pántlika-fábrikában készűl ezen név alatt: Žanbedl. *Tóbi Antal.*

Vas vármegyei szó, annyit tesz mint egyebütt a' himlő *Sztrokay Antal.* Himlő, kanyaró, kecske. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csecselem, szoptatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csecserélni, dévajkodni. Bodrogközi szó *Mindszenti.*

Csedálatos, e. h. csudálatos. Szala vmegyében. *Horváth József.*

Cseferítni, fölötte szaporán csevegni. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csegebiga, mikor valami sok részekből áll, mint p. o. az óráról mondják: no ugyan sok csegebigája van. Székely szó. *Incze József.* Elegy-belegy portéka. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csegély, három szegelet. Székely szó. *Incze József.*

Csegélyes, p. o. föld, csegélyes jószág, mellynek egyik vége széles a' másik keskenyedve kihegyesedik. Székely szó. *Incze József.*

Csek, e. h. csak. Palócz szó. *Szeder Fábián.* Vas vármegyében. *Horváth József.*

Csék, membrum virile animalium v. g. tauri. *Beke' gyüjt.*

Csélcsap, korhely. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cseléd, gyermek, pulya. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Cselekedő üst, mindennap kézben forgó kicsid üst. Székely szó. *Ferenczi János.*

Cselérd, e. h. cseléd. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Cselfes, ravasz. *Beke' gyüjt.*

Csellye, paraszt szekér. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Cselembokolni, mikor valaki a' beszédben most ide majd tova fog, a' dolgot nem egyenesen adja elé, arról mondják „csellembokol". Székely szó. *Incze József.*

Csellembokozni, tétovázni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Cselőheők, jobbfelé, hátra. Hajszáli, hajsz! balra csak balra. *Kállay' gyüjt.*

Csembő, czafrang, a' lószerszámon, kostökön. Palócz szó. *Szeder Fabián.*

Csemcsegni, csámcsogni, az evés közben czuppogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Csemcsegő, parasztosan, dísztelenűl, szörkölve evő. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Csemege, holmi gyümölcsfélékből álló fogás. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Csemer, csömör. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csemezszagú, azaz: méntás v. muskotály szőlő. *Kállay' gyüjt.*

Csemmegni, csemmegve

enni p. o. a' disznóról mondatik. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

C s e m p e, kályha. Székely szó. *Incze József.* Kályha, mellyből a' tüzelő kemencze, fűtő vagy kandalló rakatik. Székely szó. *Kállay.* Kájha, fűtő. Székely szó. *Buczy.* Kis fazék. Barkó szó. *Hollók Imre.*

C s e m p e l y, hályha. Csíkszéki székely szó. *Farkas*, *hadnagy.*

C s e m p é s, kályhából vagy csempéből rakatott tüzelő kemencze, vagy kandalló. Udvarhely széki székely szó. *Derzsi Mózses.* Ferde; p. o. csempe-szájú ember. *Beke'* *gyüjt.*

C s e m p e s z, kétfülü cserép edény, scutela. Győr várm. szó. *Horváth Endre.*

C s e m p e s z h á j, a' szalonnának a' háj alatt lévő kövérsége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C s e n d e r í t e n i, elcsípni, lopni, lopogatni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

C s e n d í t e n i, halott-temetésre haranggal jelt adni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

C s e n d í t ő, kis harang, lélek-harang. Palócz szó. *Szeder Fabián.*

C s e n d ű l, 1) az idő; 2) a' fül. Innét ez a' közmondás: „megcsendűlt a' fülem, jó hírt hallok". Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C s e n g ő, ökrökre 's birkákra kötött részharang a' kolompok helyett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C s e n n i, lopni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

C s é p, cséplőfa, csépbadaró. Székely szó. *Kállay.*

C s e p e f a, így nevezik a' csüggő makkot termő tölgyfát, hogy a' csoport-makktermőtől megkülönböztessék. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

C s e p e j e g e s, zsir, szurok, méz által összeragadt haj, toll, vagy szőr. Székely szó. *Ferenczi János.* A' kenderszöszről vagy a' hajról mondatik, mikor az úgy össze bonyolódik vagy kuszálódik, hogy vagy nehezen vagy épen nem lehet kibontani. Székely szó. *Incze József.*

C s e p e l j e g e s, mocsok miatt összeragadott hajfürtös. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

C s é p e l n i, nyomtatni. Székely szó. *Cserey Elek.*

C s e p e r e d n i, felnövekedni, cseppenkint növekedni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Felserdűlni, nőni erősen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Cseperke, hó és eső-vízből lett tavacska. Szegedi szó. *Nátly József.*

Csepertes, sántikáló. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csepesz, főkötő, csápszaı Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Derzsi Mózses. Cserey Elek.*

Csepéte, Wäldchen. Győr. várm. *Czech János.*

Cseplesz, alacson bokros erdő. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Hitván. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csepőte, gyéren elterült apró bokrok. *Beke' gyüjt.*

Csepött, tüskés bokros hely, de különösen nevendék tölgyes. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csepp, gutta. „Ha nem csordúl cseppen": ha sok nem is, kevés juthat. Székely szó. *Szabó Elek.*

Csepsz, fátyolatlan főkötő. Székely szó. *Buczy.* Csepsz vagy csepesz, főkötő. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Csepű, kócz, kender' alja. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Cserben hagyni, megcsalni. Székely szólás. *Kállay.*

Cserdás, csordás, tehénpásztor. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Cserebi, dohány, közönséges aljadohány. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Cserebura, apró kis levágott cserfák vagy ágak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Cserefícsélni, trécselni, beszélgetni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csereke, tette *régen* azt az ágas-bogos fát, a' mellyen a' scythák a' várba felmásztak; *ma* teszi azon ágas-bogas fát, mellyen az erdei síma fákra mászni szoktak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csereklye, nádtarló. Győr várm. *Horváth Endre.* Fenyőfa' száraz lehullott levele. Székely szó. *Kállay.*

Cserény, 1) az ajtók előtt vesszőből font kis ajtó; 2) azon tereh-hordót is annak nevezik, mellyet két ember, 'gyaloghintó' módjára vihet. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Csikósok'és gulyások' vesszőből font ide 's tova hordozható sátora. Kecskemét' vidékén. *Csapó Dániel.* Vesszőből vagy léczekből ritkáson csinált alkotmány, így a' lécz-ajtó cserény-ajtónak neveztetik. Göcsei szó, *Plánder Ferencz.* A' parasztok' pitvarának vesszőből font padlása. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Vesszőből font trágyahordó eszköz, mellyet 4 fogatéjánál

két személy czepel. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Gyümölcs szárító. Kemenesalij szó. *Lévai László.*

Cserepár, fekete kapczás katona. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cserepes, kemencze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Cserey Elek.* A' házakat cserép zsindelylyel fedező mesterember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Cserezni, bőrt gyártani, gubacs-liszttel elkészíteni, p. o. a' tímárok. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cserge, pokrócz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' pokrócznál valamivel szebb takaró választott gyapjuból, a' szegény ember' ágy-terítője. — Pokrócz, a' lovak terítője. Székely szó. *Ferenczi János.* Pokrócz. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Lombos szőrtakaródzó, alábbvaló a' pokrócz, mellyet lóra tesznek, 's hívják lócserge. Székely szó. *Kállay.* Lomos pokrócz, takaródzó. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Csergetyü, keleplőfa p. o. az éjjeli őrzőknél. Székely szó. *Túry Ignácz.* Csergő v. vigyázók' jeladója; innen csergetyűzni. Székely szó. *Kállay.*

Cserka, kondor, bongyor. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cserkabala, ördög-matolla. Székely szó. *Buczy.* Cserefa czövekre csinált fa, mellynek egy forgó levél a' kődökébe belé van téve 's két felől két gyermek reá ül, 's egy középből forgatja. Székely szó. *Ferenczi János.*

Cserkelni, alattomban meglelni, titkon rá lesni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Bujkálva valaki után leselkedni. *Beke' gyüjt.*

Cserkelődni, loppal valamihez közelíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cserkesz, halász-segéd. Ha a' szerencse szolgál, a' fogott halaknak felét a' halászbiró a' háló' szükségére félre teszi; a' másik feléből pedig a' cserkeszek a' halászokkal együtt osztoznak. Lyékes halászatkor akármennyi cserkesz menjen is, bevétetik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Keskeny karimájú kalap. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csermelyé, Győr várm. szó; máshól csormolyának mondják Kuhweitzen. A' buza között terem, a'

lisztet 's belőle a' süteményt igen kékké teszi. *Sztrokay.*

Csernáton, két nevezetes falu ugyanazon völgyben és patak meltett Kezdi székben. Az ázsiai nagy tengerszigetek közűl China felé egyiknek neve Ternatani. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Cséros, sárvizes; harmat' eső 's por' vegyűlése által a' gatya, vagy más ruha. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Cserpák v. **csanyak**. Gömör, Torna. Kobak, kupa. Dunántúl. *Döbrentei.*

Cserpenyő, bográncs, serpenyő, üst; főzni benne. Somogy várm. *Kàllay.*

Csertető, hegyes erdő. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Cserzeni, érlelni a' bőrt (radix: **cser**, régen írták **csörz**; egy régi könyvben olvastam: **oda kell fizetni a' csörzet**); vették a' cserfától, minthogy cserfa-héjjal szokták inkább érlelni a' bőrt, ámbár fenyő-, és egerfa-héjat is használnak, de a' cserfa-héj legjobb. Székely szó. *Kállay.* Cserzem a' bőrt, kitisztítom, kivàkarom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csesze, a' kemenczénél piszkáló fa. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Csésze, kompona vagy mérőfont. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Cseszle, szunyog, vagy inkább muslicza. Székely szó. *Buczy.* Muslicza, a' borba 's eczetbe szokott esni. Székely szó. *Ferenczi János.* Kicsi hitván tortyos. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Cseszkó, a' csizmadiák' gúnyneve. Győr várm. *Czech János.*

Cseszni, nőszni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csetebota, egye-bugya, együgyü, idomtalan ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cseteklik, biczaklik, fintorodom, ferdűlök. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' kés' rugója megtágulván a' faragásnál vagy evésnél elfitorodik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cseter, deszka. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Cseterem, tekerem, csavarom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cseterfa, négy darabba hasítva síma eszközfának való bikfa. Székely szó. *Ferenczi János.* Négybe hasított bikk tönk' darabja, negyede. Székely szó. *Szabó Elek.* Mikor a' fát megnegyedlik, vagy

többfelé is hasítják és eszköz-fának kíválasztják, ezt nevezik cseterfának. Székely szó. *Incze József.*

Csetert, minden nemü kerek dolognak általmérőjét jelenti, p. o. egy arasz a' kenyér csetertje. Székely szó. *Incze József.*

Csetina, fenyőfa-ujulás, v. újnyi vastagságú fenyővessző. Kezdi széki szó. *Kállay.*

Csetleni, botlani, botorkázni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Megbotlani az embernek. Székely szó. *Ferenczi János.* Kificzamodni, kicsúszni, kibontakozni p. o. kicsetlett a' kés, kocsikerék, 's a' t. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Csettenni, a' kés' rugóját vagy a' puska' sárkányát bezzentőjénél fogva leereszteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csév, cső. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csevetel, cseveg, zsinatol, neszez. Balaton mellékiszó. *Horváth Zsigmond.*

Cseviczе, savanyú víz. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Cséza, kis fedeletlen hintó. Pápa vidéki szó. *MaticsImre.*

Csia, nemes familia' vezeték nevezete. Czofalván T. Lisznyóban. Chinának egy tenger-szeme Csiaonak neveztetik. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csián, csiános hely. Brennessel, csalyán, csalyános hely. Székely szó. *B. Lakos János.*

Csiápolni, mondják a' csünve növekedő gabonáról és egyéb növényről, valamint az idétlen beteges állatról is. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.* Székely szó. *Buczy.* Csikszékben. *Gegő Nicephor.* **Csiápolni** v. **siápolni**, p. o. a' csirkék' libák' alkalmatlan zsibongása. *Beke' gyüjt.*

Csiba kutya, azaz: czoki kutya. Mátyus' földén. *Czuczor Gergely.*

Csibe, csirke, pizse, pizselle. Göcsei. Tikféle, baromfi. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Kis pipe, Somogy várm. *Kállay.*

Csibellérezek, szedegelődöm, motozolódom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csibogár, a' legyeknek az a' neme, melly nyárban a' marhákat esdi, és azok nem üzhetvén el magokról, a' csípések miatt nyargalódznak, az illyen marhákról mondják, bogároznak. Székely szó. *Incze József.*

Csiborázik, apró jószág mikor szedeget holmit a' fű-

ből. Barkó szó, Gömörben. *Hollók Imre.*

Csicsa, ostoba, ügyetlen vén ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Csicsereg, midőn a' viz lapos, süppedékes helyeken nyomunkban fakadoz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valaki körűl, kivált a' gyermek szülői körűl, hízelkedve forgolódik, 's forgolódás közben édes hangon beszél, mondják: gigyereg. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csicscsedni, possadni, forrni, (fermentare). Szegegedi szó. *Nátly József.*

Csicserke, csacska. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csicserkél, a' madár énekelget. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csicsigatni, kis gyermeket ringatva 's dalolgatva elaltatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csicsó, Istók. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Csicsóka, tótrépa, egy émelygős édes, krumpli formájú répa-faj. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Csicsórépa, disznórépa, földi alma. Somogy várm. *Kállay.* Csicsóka. Tolnában. *Csapó Dániel.*

Csicsos, czifra (a' kis gyatyló gyerekeknél). Székely szó. *Túry Ignácz.*

Csidu, kis csikó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csiga, kútkankalék. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Csigabiga, sok össze szőtt font baj, p. o. ennek a' dolognak sok csigabigája azaz szövevénye van. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csige, csenger, csinger, lőre. Palócz. *Szeder Fábián.*

Csigere, lőre; törkölyre töltött 's kisajtolt víz, sovány munkás bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csigol, nyak' csigola, azon fő forgója a' hát csontnak, mellyel nyak a' háttal egyesűl. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csigolya, a' patakok mellett vékony sürüséggel felnőtt fűz-vessző. Székely szó. *Ferenczi János.* Apró fűz, melly a' porondokon terem. Szegedi szó. *Nátly József.* Fűznek a' neme, melyből kast kötnek, — nyak-csigolya, nyakcsiga, azon fő forgója a' hátcsontnak, mellynél fogva a' nyak a' háttal egyesül. Székely szó. *Incze József.* Apró fűz, kaskötő; innen csigolyás, hol sok illy kaskötő fűzforma vesz-

szők bokrosan találtatnak. Székely szó. *Kállay.*

Csigóté, tésla' végét az ekerúddal összefoglaló facsat, láncz helyett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csihán, e. h. csalán. Székely szó. *Cserey Elek.*

Csihár, husáng, máskép suháng. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csihed, csillapodik, szűnik, p. o. a' hab, — zivatar, szél, 'stb. Szegedi szó. *Natly József.*

Csiholni, verni aczéllal a' kohát. Dunántúl. *Csapó Dániel.* A' kutyakölyök vagy kopóról mondatik hogy csihol, — a' tüz' kiütését a' székelyek ezen kifejezéssel nem szokták kitenni. Székely szó. *Ferenczi János.* Csiholni, csaholni, a' kisebb kutyákról 's a' kopókról, mikor nyulat, őzet hajtnak, mondatik csiholni, — a' nagy kutyákról pedig csaholni. Székely szó. *Incze József.*

Csik, székely nemes, és katonaság' vidéke, a' hol vagyon az első székely gyalog ns. regiment' stabja; fenyős erdős helyekkel és havasos hegyekkel körűl kerített kies szép hely, — az, hol sokkal több a' szurok, mint a' méz. A' chinai birodalomnak kebelében termő fák között, viasz-termő fa is iratik, mellynek a' neve Csikha, a' fa viasz gyánta és szurok lévén; tehát az illyetén fa Csikha nevet viselve, Csíkban is az efféle fa tevén a' bővebbi lételt; — innen a' Csík nevezet nem csíktól jön le, a' melly ottan nem is lehetett, nem lévén nádas tók; hanem a' viaszt termő fákról, 's következőleg ázsiai nevezetből. *Szabó Elek.* Mirigy a' disznók' torkában. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Csík, 1) pióczа, 2) sujtás. Innen csíkos, különböző színekből. Székely szó. *Túry Ignácz.* Gömörben, metélt. Dunántúl. Néhol mácsik. *Döbrentei.*

Csikarni, facsarni, valamit álnoksággal vagy erővel elvenni, zsarolni. Palócz szó. *Szeder Fábián.* Kizsarolni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Karczolni, körmölni. Kecskeméten. *Csapó Dániel.*

Csikavény, kaczérságra hajlandó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Csiklandós, csiklandékos. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csikból kiromlani, kifáradni csikból. Székely szó. *Buczy.*

Csike, csirke. Ormánsági

szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Csikér, nem mély, p. o. folyam. Vas vármegyei szó. *Horváth József.*

Csikland ó, nő' szemérmének belső része; clitoris. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csiklom, e. h. csuklom. Székely szó. *Cserey Elek. Derzsi Mózses.*

Csikószájú, nagy boros edény. Somogy és Baranya. várm. *Kállay.*

Csikóté, foglaló, mellyel a' rudat a' szánhoz foglalják. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Csikotófa, foglaló a' talyigán, vagy szán' rúdján. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csiling, ollyan szőlőfürt, a' mellyen csak egykét szem vagyon. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csilla, zöld gyékén, melylyel a' szölőt kötözik. Szegedi szó. *Nátly József.*

Csillatni, szöktetni, viczkándoztatni, p. o. czigány a' lovát, — ifjú legény a' lányát. Székely szó. *Ferenczi János.* A' fejér népet játszodtatni, — a' lovat ugratni, szöktetni. Székely szó. *Incze József.*

Csille, szükre vonatott szekerecsre soknak látszó módra rakatott fa, szalma, széna 's több illyesek, Pesten a' pilisi meszet úgy árulják. Győr várm. *Sztrokay.*

Csillenteni, csillegetni, csenni, lopni, elsikkasztani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Elcsillontani, ellopni, elvinni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Lopni, allattomosan elrejteni. Kemenesali szó. *Lévai lászló.*

Csimasz, földben kelt féreg, cserebogár' nemzője. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vas vármegyében jelenti azon vastag kukaczot, mellyből fejlődik a' cserebogár; az ország' más részén büdös férget jelent. *Sztrokay.*

Csimaz, poloska, palaczka, büdösféreg; a' deák *cimex*-ből. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*

Csimba, egy faágra akasztott nagy kampu, vagy gúzs, vagy kötél, a' mellynek alsó végén egy keresztűl kötött fára rá ül az ember, és vagy lábánál fogva meglódítván magát, vagy más által elindíttatván, csimbáz, csimbákol; — a' millyennek nemeit láthatni Pesten a' város' erdejében. Innen csimbók, minthogy a' gombra kötött hosszú haj, mellyet őseink viseltenek, csimbálódni szokott. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csimbó, ... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csimbók, a' fülek mellett fürtbe kötött hajcsomó. *Beke' gyüjt.*

Csimota, gyenge növény, hajtás; nevendék gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csimpalygózni, bele kapaszkodni p. o. valaki nyakába, reá tekerődzni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Csimpolya, duda, tömlősíp juh bőrből. Székely szó. *Kállay.*

Csimpeszkedni, valamire fölkapaszkodni. *Beke' gyüjt.*

Csin, e' h. fogás, p. o. nem tom (tudom) a' csínját, *Kállay' gyüjt.*

Csín, **csínos**; tiszta, ügyes, fris. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csing, valami tett vétek, hiba. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csinga, ragaszték, toldalék, függelék. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csingálni, ragaszkodni p. o. gyermeknek a' szekérből kiálló rud' végére. Mégis: határon túl lopódzani, midőn a' gyermekek laptáznak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csingaszkodni, szekér' hátuljára vagy fa' ágára felkapaszkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csinge, lapta. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Csingér, száraz kopár ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csingoládzom, ab instrangulo. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csinja, ontorája, ontrája. Baranya várm. *Kállay.*

Csinnyán, szerivel. Szathmár vidéki szó. *Gáthi János.* Kémélve, módjával, p. o. csinnyán bánj vele, az az, ne vesztegesd, ne fecsérld. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Csinvat, különös szövésü vászony. Palócz. *Szeder Fábián.*

Csipágom, szálonkint szedem, szemelem, csipkedem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csipározni, bogározni. Somogy várm. *Kállay.*

Csipedés, hasrágás. Nyitra, Bars, Hont. várm. *Czuczor.*

Csipedett, szaggatott tészta' neme. Mátyus' földén. *Czuczor.*

Csipér, hordóra fejabroncsot rávonni segítő fogó, ollyan forma, mint a' melylyel a' kovácsok a' sínvasat a' kerékre ráhuzzák, csakhogy ennél kisebb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csiperke-gomba, csuporka-gomba. Székely szó. *Kállay.* A' ház körül is nőni szokott gombanem. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Csipertes, megromlott lábu, nehezen járó, de egészen nem sánta. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Félcsípőre sántáló. Kemenesali szó. *Lévai László.* Sántító, mintegy csipejében sértett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csipeszkedni, valakibe ruhájánál fogva ragaszkodni, kapaszkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fel-felé mászni. Székely szó. *Kállay.* Kapaszkodni p. o. a' kis gyermek anyja' nyakába. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Csipet, morzsa, igen piczin valami. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csipetke, v. **csipedett**, szaggatott tésztás étel. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Csipisz, semmi. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Excrementum. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csipke, tövis, p. o. csipke ment a' talpába. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csipor, csupor. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csipot, igen kevés, egy csipetet sem adok, legkevesebbet sem adok. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csippe csoppa, szakadozva, daraboslag p. o. csippe csoppa fizetett, azaz forintonkint, garasonként. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csippel-csoppal, apródonkint. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csirája, czikája, sarjazása, növése. Somogy várm. *Kállay.*

Csiramálé, kicsíráztatva összenőtt buza' levével rozs v. árpa lisztből készült édes sütemény. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Csiribelni, midőn a' verebek összevesznek 's egymást nyaggatják; úgy midőn valakinek nyájas tréfából neki esvén, haját megczibálják. De már ez sem igen történik, mert a' kényes világ a' tréfát hamar valóra vélné. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csiribiri, aprólék, körmözések, fakadások. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csiricsáré, csahos, sok beszédü, csárma. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csirkó, csuta, kurta, rövid, nyirt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csiszakő, metszőkést élesítő kő, mellyet itt Balaton mellett úton útfélen vá-

logatva lelhet a' szőlőmíves. De már a' kaszakövet vennie kell. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C s i s z á r (ló), lóval kereskedni szerető; ki a' lovat adni, venni, úgy cserélni 's berélni kedveli. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C s i s z l i k, csizma' sarkába való fakéreg bőrrel bevonva. Székely szó. *Ferenczi János.*

C s i s z o n k á z n i, csuszánkodni, csuszolni a' jégen; Csikban mondják: **i s z á n k o d n i**; Udvarhelyen: **s i k á n k o d n i**. Erdélyi szó. *Kállay Ferencz.*

C s i s z t e r e g, sisztereg: prasselt. Győr várm. *Czech János.*

C s i t e p a t e, veszekedés. Barkó szó. *Hollók Imre.* L. Csetépaté.

C s i t k ó, vehem; innen csitkózni, vemhezni. Székely szó. *Cserey Elek.*

C s i t o l n i, lecsillapítani — **c s i t** ! a' tőke' szava. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Anynyi mint csendesíteni, p. o. eleget csitoltam, de semmire sem meheték, egybe verekedének. Székely szó. *Incze József.* Valakit csendesíteni, elhallgattatni akarni. Székely szó. *Ferenczi János.*

C s i t r i, rövid vagy nyirett hajú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rövid elvágott haj. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

C s i v a d o z o k, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

C s o b a k, a' fáról levágott száraz görcs. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

C s o b á n y; csobolyó, légely. *Kállay' gyüjt.*

C s o b o g n i, jelenti azon vizmozgást és hangot, melly látható és hallható, midőn vizben járunk. *Beke' gyüjt.*

C s o b o l l ó. Gömör, Torna. Vatallé. Dunántul. *Döbrentei.*

C s o b o l y ó, sajt formán készített lapos kis hordó; víztartó edény a' mezei embereknél. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.*

C s o b o r l ó, vatolaj, lapos kis hordó, mellyben vizet visznek a' mezőre. Sopron várm. *Kis János.* Kecskemét körül ezt **C s o b o l y ó**nak nevezik. *Csapó Dániel.*

C s ó c s a, vágott étek a' kis gyerek' számára; innen **c s ó c s i**, **c s ó c s á l n i**, kis gyereknek rágni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

C s o k m á n y, faragó fejsze. Sziget vidéki szó. Balaton mellett, **v a l a s k a**. Sárközben: **m á l é f e j s z e**. *Jeremiás Sámuel.*

Csólnok, ladik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csoma, **csuma**, mirigyes pestis. Székely szó. *Incze József.*

Csombolék, üstök, csimbó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csombord, borsfű. Székely szó. *Kállay.*

Csimoszló, szőlőtörő a' cseberben. Innen **csomiszolni**, megzúzni a' gerezdeket. *Kállay' gyűjt.*

Csomó, kereszt a' szántó földön. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Csomoszolni, lezúzni szőlőt 's egyéb gyümölcsöt. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csóniga, gyermeki játék. kis fából faragott csúcs, mellynek lapos végébe jobb és bal szárnyu tollacska vagyon megerősítve, és ezt kis ostor' segítségével magasra lövi a' játszó gyermek. Győr várm. *Horváth Endre.*

Csonkítás, termő ág' éretlen végit elmetszés. Székely szó. *Kállay.*

Csontika, gyántás fából készült fáklyának megmaradott része, melly a' tartó miatt meg nem éghetett. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csontoshús, sertéshús. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Csopor, csupor, csipor. Székely szó. *Cserey Elek.*

Csoport, göröngy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Föld - göröngyöcske. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csórag, dorong. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Csórálni, **mórálni**, a' dolgot szépítve előadni. Ne csóráld, móráld, azaz: ne keríts a' dolognak olly nagy feneket, hanem mond ki egyenesen, mi a' lelkeden van. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Csorálom, morálom, kelletlen lassan töltögetem; ismét: valamelly dolgot se teszek se veszek, immel ámmal. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csorba viz, Albisban a' csorba kút' vize. — Itten még a' víznek is csorbulása lehet. NB. a' köble csorba ezen kútnak. Székely szó. *Szabó Elek.*

Csóré, mezítelen p. o. csóré purdé. Székely szó. *B. Lakos János.*

Csorgató, ház' hátuljanál az eszterja, mellynél fogva a' víz ön fundusára csorog. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csorgó, a' forrásnak fa- v. kőcsorgója. Székely szó. *Kállay.*

Csórigálni, vékonyan csur-

gatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csornok, tornácz. Székely szó. *Cserey Elek.*

Csórolom, fejem, csurgatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csoroszlya, gerendelyből lenyúló 's barázdát lineaképen hasító vas szerszám. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csorszog, a' megfagyott sarjun tompán ropogtat. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csoszkatni, csoszogni, lábbelit a' földhez értetve járni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csoszogni, vonni a' lábát járás közben. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Surolni a' lábával. Székely szó. *Kállay.* A' lábat földön huzva járni. Vas vármegyei. *Horváth József.*

Csoszogatok, lábomat huzom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csosszantani (be), betoppanni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csótár, nyeregtakaró posztó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lemes, földhasító két vas az ekén. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csótolgok, kurdászok, kelletlen járok kelek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csova, madárijesztő jegy. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Tilalmas helyen egybekötött szalma, rúdon. Székely szó. *Kállay.* Kapu fölibe v. ház elébe rudra kötött szalma csomó olly helyeken, hol katona van bekvártélyozva. Kecskemét körűl. *Csapó Dániel.*

Csovadni, Vas vármegyei szó, annyit teszen mint hirtelen sikamlani, p. o. ha kötelet kettő húzna, 's egyiknek hirtelen kisikamlana a' kezéből, ottan azt mondanák: kicsovadott a' kezéből. *Sztrokay Antal.* Kicsovadni, ausrutschen von der Hand; vagy ha a' kötött csomó fel vagy eloldik. Vas vármegyei szó. *Horváth József.*

Csóválni, 1.) farkát ide 's tova billegetni; 2.) a' szalmát sutakot a' beléje tett tűzzel sebesen mozgatni, hogy lángra lobbanjon. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lóggatom, lóbálom, ingatom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Csovasztani, kicsovasztani, valamit a' kézből p. o. a' feszűlt kötelet. Vas vármegyei szó. *Horváth József.* Hazudni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Füllenteni. hazudni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csovázni, kijegyezni a' földet csovával. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csozga, apró cserebokorból gyüjtött tüzi fa. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csozog, erre tova talpát földön bő lábbeliben csusztatva járó. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csö, parancsoló szó, mellyel a' ló menésre szólítatik, ebből lett **csökönyös**, menni nem akaró, magát megkötő. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Csöbör, dézsa, sajtár. Székely szó. *B. Lakos János.*

Csöcselék, csöcsemő, kisded. Kemenesali szó. *Lévai László*

Csőcselék nép, elegy belegy sokaság, gyülevészség. Tolna vármegyei szó. *Csapó Dániel.*

Csöcsörézni, die Brust abgreifen. Székely szó. *B. Lakos János.*

Csődelék, gyülevész sokaság, csőcselék. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csődör, ménló, monyas. Baranya várm. *Kállay.* Kecskeméten is divatos. *Csapó.*

Csög, bog a' fában. Székely szó. *Ferenczi János.* A' fa' ágainak, a' fa' derekában való begyökeredzése, melly ugy áll a' fában, mintha egy szeget ütöttek volna bele. Székely szó. *Incze József.*

Csögleni, fiatal fának a' haját meghántani, hogy kiforrjon; innen **csöglött bot**, hántott szurós v. bogos bot; így a' **csögözés**, v. másutt **csürközés**, gyermekek' botokkal való játéka. Székely szó. *Kállay.*

Csögözni, fa-bogból csinált pálczával elütőst játszani a' gyermekeknek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csök, tuskó. Győr várm. *Czech János.*

Csökkenni, a' szerencsében alább szállani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csökönős, makranczos. Lásd **kúnhátas**. Szegedi szó. *Nátly József.* Magát elkötő ló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Akaratos p. o. ló, melly nem mozdúl, ha megáll. Somogy várm. *Kállay.*

Csöktetek, akadozva, tüzve megyek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csökött, növésében megakadt fa 's gabona. Székely szó. *Ferenczi János.* A' növésben megállott. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csölló, azon kerekes eszköz, mellyen a' fonal csőkre feltekertetik. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Csömbök, kurta vastag lábát vonó ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csömbők, sárból való göcsök a' kutya' farkán. Somogy várm. *Kállay.*

Csömbőlék, csimbók, lefüggő csomó. Kemenesali szó. *Lévai László.* P. o. a' birkákon, fityegő ganéjas gyapjucsomók. *Beke' gyüjt.*

Csömek, a' fákon kinőtt nagy forradások. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csömörkélek, titkon járok, lappangok, bujkálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csöndesz, csendes. Sopron várm. *N. A. Kis Sámuel.*

Csönköly, forgó csont. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csöntörögni, fenteregni, földön heverni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csöpéte, apró tövis, cseres bokros hely. Kemenesali szó. *Lévai László.* Apró bokrok, haraszt; innen **csöpétés**, bokros hely. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Csöpörödött, aszott, fonyadt, ránczosult, göbörödött. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csöppelem, ócsárlom, szólom, szapulom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csörfös, csahos, sok beszédü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csörge, sörtvély-öléskor, megkövesztett, 's úgy kisütött szalonnának salakja. Gőcsei szó. *Plánder Ferencz.* Töpörtyő. Őrségi szó. *Zakál György.* Apróra szelt kisütött szalonna. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pakrácz. Székely szó. *B. Lakos János.*

Csörgető, kereplő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Csörlő, melly csőre tekeri a' fonalat, és a' csőt teszik a' vetéllőbe. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Eszköz, mellyen a' fonal csőkre gombolyíttatik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Csörme, csőrige, fánk. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Csörmelék, csermelék, töredék, morzsalék, hulladék, ízék. Szegedi szó. *Nátly József.*

Csörtetni, fegyvert zörgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csős cseber, a' mellyen a' pálinka főző üst' csője keresztül megyen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csősz, botos. Balaton melléki. Mező-pásztor vagy kerülő. Kemenesali. Foglyár. Rábaközi. *Horváth Zsigmond.* Mező-pásztor. Gőcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csötöl-botol, esik kél. Innét csötebota ember. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csötözni, láb alatt akadékoskodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csötrös, elvágott rövid hajú. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Csubukolni, czomb-középig érő vizben csobogtatva gázolni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csucsos fazék, fejes fazék. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Csufondáros, csúfondároskodni, a' ki szeret vagy tud csufolódni. Székely szó. *Incze József.*

Csufondározni, ... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csuha, ruha. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Szür. Barkó szó. *Hollók Imre.* Köntös, gúnya; különösen pedig a' somogyiak' fejér köpönyege, négyszegü piros szélű gallérral· Somogy várm. *Csapó Dániel.*

Csuhasztani, fillenteni, hazudni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csuhér, kóborló, korhely pajtás. Palócz szó. *Szeder Fábián.* Csőcselék ember. Győr várm. *Czech János.*

Csuklya, a' szürnek hegyes sapka-forma tarisznyája, mellyet a' pakulárok (juhászok) a' fejekbe huznak mikor tetszik, máskor eleségjeket hordozzák benne. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Cucullus. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szür. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csukló, 1) singultiens; 2) ló' bokája. Balaton melléki szó. *Hotváth Zsigmond.*

Csukor, pántlika-csukor, csukor pántlika. Székely szó. *Incze József.*

Csukros, p. o. viola, szegfü, azaz: teljes viola vagy szegfü. Székely szó. *Incze József.* Teljes p. o. szekfü. Székely szó, *Ferenczi János.* Doppelt, bei Blumen p. o. csukros szegfű. Székely szó. *B. Lakos János.* Dupla, bokros. Erd. és Székely szó. *Döbrentei.*

Csuma, gyümölcs' szára, p. o. meggy' v. cseresznye' csumája. Szegedi szó. *Nátly József.* Kecskeméten is divatos, ebből lesz: **csumázni**, gyümölcs-szárral szaggatósdit játszani. *Csapó D.*

Csunda, bű, gamat, dancs, mocskos, piszkos. Székely szó. *Incze József.*

Csunya, rusnya, ronda; rohoda. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Csunga, baraboj, a' szántó

földekben termő édes magyarónyi *fejér* gyökér. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csúnya féreg, farkas. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Csunyálkodni, csintalankodni. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Csunyitt: veszett p. o. kutya. Ormánsági szó. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Csunyutteb, dühös kutya. *Kállay' gyűjt.*

Csupán, blosz. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csupasz, kopasz, meztelen, mondatik leginkább a' még tollatlan madarakról. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Győr várm. szó. *Horváth Endre.*

Csupor, kis fazék, fazékfiú. Péld. „Kicsi csupor hamar felforr." Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Kecskeméten ezt bögrének mondják. *Csapó Dániel.* Gömör, Torna. fazék. Dunántúl. *Döbrentei.* Bögre. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Csuporodni, összehuzóddni, vonóddni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csuporítni, összecsuporítni a' száját, összehúzni kereken. Vas várm. szó. *Horváth József.*

Csuramkodom, észrevehetetlenűl ellopódzom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csurka, kolbász. Innen, csurkás, kolbász-formára feldagadt, p. o. kötéllel v. pálczával való verés után a' test. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Hurka. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Csúsz, rheuma; folyosú. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Csusza, a' törökbuza' csutkája. Székely szó. *Ferenczi János.* Koczkás tészta. Tolnában. *Csapó Dániel.*

Csuszó, kigyó. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kigyó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csuszomodni, iszamodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csusztató fa, vontató durung, mellyet szükség' esetében úton az eltőrt kerék helyett a' tengely alá szerkeztenek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csuta, farkatlan p. o. tyúk. csuta tik, gyurgyi tik. Vas várm. szó. *Horvát József.* Suta, kurta, finta. Göcsei. Innen csutás kukoricza, melly még nincs lemorzsolva, hanem a' torzsájában van. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kurta, rövid. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csutak, tőke, tönk: miben különböznek? — 1. Csu-

tak, a' mit gyökeriből kiásnak szilvát aszalni.—2. Tőke, a' mi ott marad le vágódván a' fa; innen gombász tőke, a' melly gombát terem. — 3. Tönk, két 's négy marha utan kirakott kerek vagy hasáb bikfa. Székely szó. *Ferenczi János.* Szalmából csinált és megtekert csomó, mellyel erdőtlen helyeken fűteni szokás. Innét: szalmát csutakolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Levágott nagy fának kiaszott tőve. Kezdi széki. *Szabó Elek.* Csomócskába összekevert szalma. Kemenesali szó. *Lévai László.* Törzsök, tőke. Csikszéki székely szó. *Gegö Nicephor.* Tuskó; sok székely familiáknak Csutak a' vezeték nevök. Székely szó. Biharban mondják tuskó ember, tudatlan, együgyü. *Kállay.* Csutaknak nevezik a' székelyek, mikor egy fát leróván, annak ott maradt törzsökéből jó egy darabot lehasítnak, vagy más akármiféle darab bogos fát; de szalmát soha sem jelent. Innét mondatik: feltevék egy csutakot a' tüzre 's egész éjjel eltartott, ismét a' megvert és megkékült testről mondatik, hogy ollyan mint a' szennyes csutak. — Csutkó-n értetik a' kivágott fáknak még a' földben maradt törzsöke, mellyet faszükiben csákánynyal vágnak ki; ugyanezt bucsak-nak is nevezik. Székely szó. *Incze József.*

Csutika, 1.) Az almának megtartója, lehántván róla a' megehetőt. — 2.) Törökbuzától megfosztott csutkó. Székely szó. *Ferenczi János.* Alma' torzsája. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Csutka-kalapács, a' czinkéknek verhenyeges begyü nagyobb faja. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csutkos fa, nyesett aztán kisarjadzott fa. Somogy várm. *Kállay.*

Csutora, kulacs, palaczk. Dunán túl. Pipaszáron lévő karimás szopóka. Kecskemét' vidékén. *Csapó Dániel.* Kulacs, boros faedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Csuvás, vitéz tatár nép északi Ázsiában. Székely szó. *Szabó Elek.*

Csuvik, kuvik, halálmadár. Palócz. *Szeder Fábián.*

Csúz, folyó nátha. Somogy várm. *Kállay.*

Csücsőr borsó, csicseri borsó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csücsörke, pipis, pityer,

pacsérta, szántóka. Palócz. *Szeder Fábián.*

Csücsülök, ülök. Kemenesali szó. *Lévai László.* Leülni. Leginkább piczinyeinknek szokás mondani: „csücsülj le“! Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csűg, vadtól elkárosodott marhának a' tett' helyén maradt ízekje. Csűgre ment a' férjem, azaz, a' tett' helyére kiment lesni a' vadat, ha ismét az ízekre visszamenne. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Csügör, megtöretett vad gyümölcs' leve. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Vad alma lé. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csükerészek, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csükörgök, csipeszkedem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Csülledni, 1) kiállani p.o. a' megveszett husnak az ember' kezén; 2) felcsülledni a' kis gyermeknek, mikor nem alhatnék a' bölcsőben felülni avvagy az ágyban. Székely szó. *Ferenczi János.*

Csüllő, azon eszköz, mellyen a' fonál (szövéshez való) csükre gombolyíttatik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csülök, kövecs vagy márvány glóbis, mellyet a' játszó gyermekek csinált lyukba bottal v. kézzel hajtanak. Győr várm. *Horváth Endre.*

Csűnik, a' növésben megállapodik, hátra marad, p. o. a' vetés szárazságban, ugy az árva kocza gyermek is csünve nő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csür, pajta. Székely szó. *Kállay.*

Csürhe, 8 — 9 esztendős gyerkőcze. Barkó szó. *Hollók Imre.* Poronty, falka gyermek. *Kállay' gyüjt.*

Csürhés, kondász, kanász. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csürke, e. h. csirke. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Csürkös, csámpás lábú, görbe járású. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hibás; összehuzódott lábu. *Beke' gyüjt.*

Csürök (ige), csavargok, tekergek, utat vesztek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Csürök (név), gyermekek' fa játéka, mellyet botokkal dobálnak. Kemenesali szó, *Lévai László.*

Csürös, gyermekek' játéka, midőn a' kijelelt körnek középp utján lévő gödröcskébe a' labdát, vagy bugyát

bepiszkálni, behajtani iparkodnak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Csütörködni, kapaszkodni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Cz.

Czabár, őrizet nélkül való. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Czadarni, sebesen hajtani a' marhát. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Czafalni, letiporni p. o. a' füvet. *Beke' gyüjt.*

Czafat, rongy, ronda, rafonya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Darab rongy. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Kaczat. Győr várm. *Sztrokay.*

Czafatos, sárós, mocskos, rongyos; máskép czafantos. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Czafka, nyomtató rúd vagy fa. Székely szó. *B. Lakos.*

Czafogni, rongyos lábbeliben sáros időben nehezen menni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Czafolni (le), mondatik, midőn a' lábán lévő eleséget v. a' füvet a' baromfiak 's marhák letiporják 's gázolják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czafra, fonó vendégség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rongyos kurva, ringyó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Czafrang, (régen írták: czaprak), bojt v. sallangó bőrből, szironyból; továbbá kivarrott czifra nyeregtakaró. Székely szó. *Kállay.* 1) Bunda- vagy szűrfélén készült czifrázat; 2) lószerszám' sarlangja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czáfráng, czafrang, ruhának rojtja. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Czáfrás, szakadozott rojtu gatya, vagy más ruha. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Czafri, rosz magaviseletü fejér személy. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Czammogni; tunyán, alattomosan cserkelődni, járni. A' farkas és a' rosz ember felől mondjuk, hogy czammog. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nehezen v. tunyán jár. Sárközi szó. Tolna várm. *Garay.* Lassan lépegetve menni vagy kullogni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Czandi, kis szajhácska. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czandra, czafri, szóbeli személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bujaéletü nőszemély. *Beke' gyüjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Czanko, csámporodott ser, savanyu bor. Székely szó. *Ferenczi János.*

Czáp, kecskebak. Székely szó. *Cserei Elek.*

Czebegni, szepegni; förděskor vizből kijövén fázni, dederegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czéda, könnyelméjü, csélcsap, vizsla. Innét: vizslákodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kurva, fürge kis szolgáló. Székely szó. *Szabó Elek.*

Czedele, Háromszékben; zseke, Csikszékben; szokmán, Gyergyóban: egy olyan gunya, mellyet a' székelyek fekete durva gyapjúból készítenek. *Farkas hadnagy.* Zeke, térdig érő szűr. Székely szó. *B. Lakos János.*

Czekázni, macskásdit játszani legényeknek és leányoknak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Czékászni, ide 's tova bolyongani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Czékla, vörösrépa. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Czéklázok, tévelygek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czékléző, (czéklázó) dolog kerülő. Szegedi szó. *Nátly József.*

Czéla, mindenféle épület. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Czélát fedni, az épületet tetézni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Czeleczula, ringy-rongy ruházat. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czélla, kamrácska, p. o. barát-, remete-szoba. *Beke' gyüjt.*

Czelőke, durung. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hosszú vékony póznа. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Husáng, dorong, pózna. Pálócz. *Szeder Fábián.* Bot. Győr várm. *Czech János.*

Czemende, lotyó, lustos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Alter Kram. Vidd el a' czemendédet. Győr várm. *Czech János.*

Czempel, gyapott serítés végett banyalított kolbácszocska, tekercsecske. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czenege, czinege. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Néhol ezt czinkének is mondják: innen van a' czin-

kefogó tök, mellyel ezen kisded madarkák hálóba vagyis inkább tőrbe kerítetnek. *Csapó Dániel.*

Czere, 1) székely vezeték nevezet; 2) Perzsia' Korásán vidékében víznek neve. *Szabó Elek.*

Czerkadni, megdögleni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Czete, czette, vízi malmot tartó gúzs-kötél, a' dunán. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Czetkény, 1) kutyatéj-forma réti nagy tejes fű, lehet belőle sárga festéket késziteni. 2) Fűzvesszőből font hosszú kötél, mellyel a' maroson lévő malmokat parthoz kikötni szokták. Szegedi szó. *Nátly József.*

Czevere, 8—9 esztendős lányka. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Virgoncz csintalan fris leányka. Kezdi széki székely szó. *Szabó Elek.*

Czézsa, kocsi-kerék. Székely szó. *Cserey Elek.*

Czibak, facsatlás,—czibakon fordúl a' kútgém. A' gémfa, ha kifurva nincs, tehát közötte, 's a' hozzákapcsolt fa között hézag hagyatik az ágas' szegének; és azon mint hypomoclionon fordúl. Szegedi szó. *Nátly József.* Ostyának elnyirt széle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czibakolni, haját megrángatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valamelly sült hust roszul (azaz szaggatva) metélni el, p. o. mint a' gerény vagy róka a' tyukot, ludat szokta. Székely szó. *Ferenczi János.*

Czibálom, czimbálom, ránczigálom, kuszálom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Czibe, csibe, csebe, csirke. Palócz. *Szeder Fábián.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Czibere, böjti leves. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Czibezni, desultorie aliquid adaptare, adparare. *Beke' gyüjt.*

Czibék, a' lyékes halászatnál kötélhuzáshoz kivántató lánczos bot, nyakba akasztandó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czibikelni, sántikálva lassan menni. Székely szó. *Szabó Elek.* Sántikálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czibre, leves. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kecskeméten ezt cziberének hallottam mondani; így a' korpa-czibere holmi litty-lotty moslékforma keverék lehet. *Csapó Dániel.* Alább való étel' neme, p. o. foghagymás tárkonyos czib-

re. Székely szó. *Ferenczi János.* Ázott kenyérből való eledel. Székely szó. *Szabó Elek.*

C z i c z a m a c z a, virágvasárnap szenteltetni szokott ág. *Beke' gyüjt.*

C z i c z e, czicza, kis macska. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C z i c z e m a c z a, barka, füzfarügy. Vas vármegyei szó. *Horváth József.* Rekettye fa' tavaszi bimbója. Kemenesali szó. *Lévai László.*

C z i c z e r é l e m, meghágom, megüzöm, megherélem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

C z i c z o g a' macska. Vas várm. *Szilassy János.*

C z i c z o m a, pipere. Székely szó. *Cserei Elek.*

C z i c z o m á z n i, magára a' ruhát piperézve illegetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C z i c z u s, cziczuska, macskáról mondatik. Székely szó. *Kállay.*

C z i d e r á l o k, alig alig éldegélek Kemenesali szó. *Lévai László.*

C z i g á n y k e r é k, tenyéren és talpon hajigálni a' testet. Kemenesali szó. *Lévai László.* Czigánykereket hányni, tenyerén 's talpán, a' nélkül hogy feje a' földet érné, gyorsan forgolódni 's elhatolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C z i g á n y b o l h a, vas szikra. Székely szó. *Kállay.*

C z i g á n y s z ő l ő, apró fekete szemű. *Kállay' gyüjt.*

C z i g á n y s z u r o k, fekete gyánta. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

C z i h e l ő d n i, öltözködni. *Kállay' gyüjt.*

C z i h e r, apró cserebokros hely. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Cseplesz, haraszt. Székely szó. *Cserey Elek.* Berek. Székely szó. *Szabó József. Ferenczi János.*

C z i h ó, léhűtő, ügyetlen hitvány ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C z i h o r, avar, durva. Székely szó. *Cserey Elek.*

C z i k a, csira, innen: k i c z i k á z n i, kicsirázni, sarjadni. Székely szó. *Kállay.*

C z i k á k o l n i, fúladozni, midőn valami a' gégén akad p. o. halszálka vagy magféle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

C z i k á z n i, bolondoskodni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Futkosni, szaladni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

C z i k k a d, szikkad, kezd száradni. Győr várm. *Czech János.*

C z i k ó : kusskó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Szoba' kemenczéje és a' fal közt lévő üres hely. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

C z i k o - f a , czicza, cziczus; a' pálmavasárnapi fűz-ágacska. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kecskeméten ezt b a r k á nak hivják. *Csapó Dániel.*

C z i m b o r a , fél iga barmos társ, mikor két szegény gazdák fogják össze marhájokat egy tereh hordoztatásra. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

C z i m b o r á l n i , annyit tesz, mint mikor valaki mással összefog, és avval végzik együtt gazdaságokat. Erdélyi szó. *Gödry.*

C z i m b o r á s , Gömör, Torna, pajtás; Dunántúl. *Döbrentei.*

C z í m e r , borjú- v. bárány-negyed. Szegedi szó. *Nátly József.*

C z í m e r e s t e h é n , nagy kiálló szarvú és szép termetű tehén. Kecskeméti szó. *Kiss Lajos.*

C z i m p a , az orr' czimpája, vagy porczogója. Szegedi szó. *Nátly József.* Kinőtt, hegyes p. o. orr. *Beke' gyüjt.*

C z i m p a - o r r ú , lapos orrú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C z i m p á l , ver; megczimpálták: jól megverték. Győr várm. *Czech János.*

C z i n c z i u s , oláIkodó, veszedelembe ejteni igyekező álnok gonosz ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

C z i n c z o g , neszez. Czinczognak az egerek, midőn macskát nem éreznek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C z i n g á r . . . . Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

C z i n k o , nevendék leányka Székely szó. *Buczy.*

C z i n k o s , ravasz, hamis lelkű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kijegyzett fa, v. egyében kihuzott jel után esett osztályrész. Székely szó. *Szabó Elek.*

C z i p á l n i , kúszálni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Tépni, szaggatni, rángatni, mint a' czipa-kutya. Székely szó. *Szabó Elek.*

C z i p á r o l o m , czibárlom, tépászom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

C z i p e (palócz) **c z i p ő ,** czipellő, czipellés. Kemenesali. Kis leánynak p i p ő t veszünk. *Horváth Zsigmond.*

C z i p e k e d n i , felragaszkodni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

C z i p ő k (egyes számban), felálló görbe fa a' hidasok' oldalán, vagy czipő. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

C z i r a, ló-betegség' neme, a' mellyben a' fejetetején lévő hegyes csontot szokták megvágni. Székely szó. *Ferenczi János.* Ölő mirigy a' lovak' fejében. Székely szó. *Túry Ignácz.*

C z i r e, juh, melly' bárányát leölvén, idegennel szoptatják, Székely szó. *Túry Ignácz.*

C z i r k á l ó, kémlelődő. Innét a' rétpásztorok czirkálóknak hívatnak, kik őszszel czirkáló vendégséget adnak. De már a' szűk idő ezt is korlátolja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C z i r m o s, tolvajságáról megismertetett rosz hírű nevü. Székely szó. *Szabó Elek.* Piszkos, mocskos. Kemenesali szó. *Lévai László.*

C z i v o k, seprőfű, vad kukoricza. Kemenesali szó. *Lévai László.*

C z i r ó k á l n i, czirógatni; valakit nyájasan magunkhoz édesgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Simogatni. Székely só. *Gyarmathi Sámuel.*

C z i t r u s f a, istenfa. Székely szó. *Cserey Elek.*

C z i v a k o d n i, veszekedni, zörtölődni. Tolna vmegyei szó. *Csapó Dániel.*

C z o b u k á l n i, bukdácsolni, mint a' mély hóban szokott az ember. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

C z ó d o r, vezeték név. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C z o d o r a, czondra. Székely szó. *Cserey Elek.*

C z o f r a vagy **c z i b r e**, felserdűlt csintalan leányka, — nem pedig mindig erkölcstelen rosz személy; mert néha becsűletesebbnek mondják: e j n y e t e k i s c z o f r a. Székely szó. *Ferenczi János.* Czula, czandra, rosz magaviseletü fehérszemély. Székely szó. *Incze József.*

C z ó k, pótlék, p. o. a' húsmérésnél rá adott darab, — és ha az asztal libeg, annak lába alá tett pótlék. Székely szó. *Incze József.*

C z ó k m ó k, egymás, holmi dibdáb eszköz. Kemenesali szó. *Lévai László.*

C z o l o p, nagyobb czövek. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

C z o m b, czobok; czombon ember czombja értetik, — c z o b o k o n oktalan állaté. Székely szó. *Incze József.*

C z o m b á s z o m, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czompolyodni, megilletődni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Czonczi, husocska, hús-részecske. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czondolom, elczondolom, rongyosodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czondora, czondra. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czondra, czedele, zeke, szokmány, különböző vidéki, de ugyanazon egy durva fekete gyapjuból szőtt és készült hosszu ujjas köntöst jelentő szók, a' székelyeknél *Incze József.* Szűr; **czondrás**, szürös. Székely szó. *Kállay.*

Czopákás, dagasztatlan, sületlen, vizesbélű kenyér v. kalács. Ollyan czopákás, hogy az ínyemhez ragad. Szegedi szó *Nátli József.*

Czophát, háton vitel, hátos játék. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czorhol, bőrt kaszával tisztít; Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czök, csinált kovász, melly így készül: a' komlót felforralják, hagyma' szárát és zsályát tesznek a' vizbe 's az ezzel felkevert kovászt hívják czökös kovásznak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Czökör, szotyor, kosár. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Czölönk vagy **csölönk**, juhász kutyák' nyakára köttetni szokott bot-darab, hogy futni ne tudjanak. *Beke' gyüjt.*

Czölömp, 1) kuvasz ebeknek nyakukra kötött fa, azokat a' nyúlfogásban gátlandó; 2) kankalékos kút' gémjének farára akasztott nyomtaték, hogy a' veder könnyebben feljőjön. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' földbe leásott vastag fa, karó. *Beke' gyüjt.* Ágas, nagy karó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Czöpekes, vastag, izmos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czövek, levert hegyes karó; innét **czövekes**, erősen álló, **czövekedni**, megerősödni, felnyulladni. Balaton melléki szók. *Horváth Zsigmond.*

Czövekedem, nevekedem, serdülök. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czubukkolni, ... Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Czucz, fonál-pároláskori vendégség. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Czuczorkál, szösz' lángolásából jövendől. Fonóházi szó. Csallóközben.

Czudar, rongyos. Székely

szó. *Gyarmathi Sámuel.* Semmire kellő, alávaló. Tolnában. *Csapó. D.* Csélcsap, erkölcstelen. Kemenesali szó. *Lévai László.* Czudri, semmire kellő személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rongyos, szakadozott, szennyes öltözetü. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Czudri, félre rugó czandi fehér személy. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czúka, kisded zsák. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Czula, fél vagy egész mérőnyi kis zsák. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Alacson rosz kurva. Székely szó. *Ferenczi János.*

Czulhó, szajha, szóbeli személy. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Czupakos, p. o. szeg, azaz erős, vastag tövü. *Beke' gyüjt.*

Czuppantani, csókolni. *Beke' gyüjt.*

Czupér, czupéron, meztelen, meztelenűl. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Czuppogni, czuppangatni. Czuppogósan csókol; a' dagasztó leánynak czuppog a' keze; úgy a' ló' lába a' szívós sárban. Balaton mellékén. *Horváth Zsigmond.*

Czurhó, ringyó, kurva. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Czurholni, bőrt puhítani, kihúzogatni; — a' szűcsök szokták. Szegedi szó. *Nátly József.*

Czühölődni (fel), késedelmesen, gondolkodva öltözködni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Czükkü, czikkely. Őrségi szó. *Zakál György.*

D.

Dabrocz, dobrócz. Göcsei szó. A' testeknek tüzes kihányása. *Horváth Zsigmond.*

Dacskó, zacskó; dücskő, tuskó. *Kállay' gyüjt.*

Daczos, kevély kövér, vagy kövér kevély. Kemenesali szó. *Lévai László.* Maga akaratján járó. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Ugrándozó, erre tova fartatólag tánczoló büszke ló. Székely szó. *Szabó Elek.* Kevély büszke; innen daczoskodni, daczos ló. Székely szó. *Kállay.*

Daczolni, makacskodni.

Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

D a d a, banya, vénasszony. Székely szó. *Cserey Elek.*

D a d o g a, legalsó hangon dörmögő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

D a d o g n i, csácsogni. Székely szó. *Cserey Elek.* Szakadozva egy két szótagot ejteni, p. o. dadog a' kisded, midőn ajaka a' szólásra megnyílik. Néha az öregek' dörmögését is dadogásnak mondják, de ezt ritkábban. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

D a g a, kövér pofók képü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

D a g á l y, gőg. Székely szó. *Cserey Elek.*

D a g a s z, dugasz. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

D a g o n y a, marha által felvert sár. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

D a j k a f a r, hosszukó, nem bütüsön végződő fara a' lónak. Székely szó. *Ferenczi János.*

D a j n a, banya, elmatrónásodott kövér asszony v. leány. Székely szó. *Kállay.*

D a l i, derék, deli. Székely szó. *Cserey Elek.*

D a l l a z n i, gúzson oldalt evezni. Szegedi szó. *Nátly József.*

D a l m a h o d n i, testesedni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

D a n a, korhely nóta, fajtalan dal, vagy éneklés. Kemenesali szó. *Lévai László.*

D a n c z k a i g y ö k é r, danczia helyett. Székely szó. *Ferenczi János.*

D a n c s, mocskos, szennyes, szurtos. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

D a n d á r, sereg. Székely szó. *Cserey Elek.*

D a r a, aprón morzsált tésztanemű eledel. Székely szó. *Szabó Elek.*

D a r a b, csorda. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

D a r a n c s, l. Göröngyeg.

D á r i d ó, tivornya, lármás vig mulatság. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Vendégség. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

D a r ó c z, vastag szövetü pokrócz vagy vászonféle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Zeke, szokmány. Székely szó. *Cserey Elek.*

D a r v a d o z n i, szélledezve hullározva járni 's kelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gubbadozni járni, kelni, lappangva sétálgatni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

D a u z s o l n i, vén asszony módra értetlenül kenni fen-

ni, gyógyítni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dávorikolok, ácsorgok, fület-maró hangon danolok. Kemenesali szó. *Lévai László.* Részegen össze vissza, értetlen, fülsértőleg danolni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Debrő, debre, gödör, mély vízmosás. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Decsák, dicsekedő. *Kállay' gyüjt.*

Deczeg, csikorgó hidegben fogait összeveri. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zökög; deczegetni, zökögetni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Deczeg, e. h. délczeg, dérczeg. Székely szó. *Cserey Elek.*

Deczka, doszka, deszka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ded, kisded, gyermek. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Dedellye, derellye, lisztből 's köleskásából készűlt étel' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dedergek, mikor fázom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Reszketve fázom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Dédős, mátka nagyatya; atavus. Székely szó. *Cserey Elek.*

Dédük, (atavia), mátka nagyanya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Degedni, dagadni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Degenyeg, l. Deget.

Deget, degenyeg, dohot, dohat: büdös szekérkenő zsir; a' deget-et nyírfahéjból készítik; a' dohot mint zsir, földből forr ki Moldvában 's Oláhországban; onnan hordják be a' székely földre, 's kenőnek árulják. A' **doh**, **dohos**, **dohany** szók ezekkel összeköttetésben állanak. Székely szavak. *Kállay.* Hig, hámkenő, dohott, sürü szekérkenő hig materia. Székely szó. *Ferenczi János.*

Degett, dohott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Máskint dohott, doh; fekete sürü folyó büdös matéria. Székely szó. *Szabó Elek.*

Deiszen, dejszen! magát mentő szócska. Gömörben. *Hollók Imre.*

Dej, vagy p. o. dej két itczét. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Legalább. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Dejszen, magát mentő, fenyegető hang. Dejszen várj csak! Kemenesali szó. *Lévai László.*

Dékány, egyházfi. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Dékány-asszony, káplányok' anyja: az előtt Mária' képére felügyelő asszszony. Barkó szó, Gömörben. *Hollók Imre.*

Délczeg, pajkos. Székely szó. *Cserey Elek.* Büszke, mintegy maga erejében bizakodó ember 's ló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Delest, délutáni idő. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Deli, szép, jeles termetű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Déli ebéd, ebéd. Ormánsági szó. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Délleló, csordák' déli tanyájok árnyékos vagy vizes helyeken, úgy kutak körül. Innét a' marhák déllelnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Demikát, érett sajtból készített leves. Palócz. *Szeder Fábián.* Turós lév. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Demsedi, tostig; demsedi ember. Győr várm. *Czech János.*

Denczelni, 1) a' kis gyermekeket térdünkön lóbbálgatni; 2) ön testünket járásunk közben dagályosan hányni 's vetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Denevér, bőregér. Székely szó. *Kállay.* Vérszipó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Ezt a' székely bőrmadárnak hívja. *Ferenczi János.*

Dér, a' télnek és hidegnek azon mértékét teszi a' székelyeknél, mikor a' folyóvizek annyira befagynak, hogy e' miatt még a' malmok sem foroghatnak. Székely szó. *Incze József.*

Dercze, azon liszt, mellynek lángját kiszitálták, de nem egészen korpa. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Közönséges a' Duna melléken. *Csapó. D.* Míg a' liszt a' korpától el nem választatik; azért mondják: derczés a' kenyér, azaz, a' korpa is közötte van. Marczal melléki szó. *Acsádi Sándor.* Búzakorpa. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Buzának veres lisztje. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Lisztnek alja, vörösse; a' korpánál többet érő valamivel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Derde, féleszü. Győr vármegyei szó. *Horváth Endre.*

Dérdúr, harag, czivódás. Marczal melléki szó. *Acsády.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy.*

Derécselni, nyersen erősen együtt beszélgetni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Deredarálni, toreturálni, sok haszontalan szósza-

porítást tenni, mindent öszszehordani, sokat aprítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Dereducsálni, blaterare. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Derék, p. o. pénz; azaz tőke pénz. Székely szó *Incze József.* Országút. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Derekaly, test alatti dunyha. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Derékszeg, tengelyhez ragasztja a' nyujtót. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Derellye, barátfüle. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

Deres, az embert szokják benne megcsapni, a' törvényszék' rendeléséből. *Kállay' Gyüjt.*

Derézde, fünek a' neme berkes helyeken. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Dermedek, feldermedek, p.o. illetlenűl, tunya módon leheveredem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Dermedni (meg), meggebedni, dögleni, halni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Dermedezni, nyujtozni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Dermedt, megmerevedett, fásult. Kemenesali szó. *Lévai László.* Meggebedt, merevedett. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Dévai, esztelen, p. o. oh te dévai! oh te esztelen. Baranya várm. *Kállay' gyüjt.*

Dévaj, tréfás jó kedvű, másokat elmésen mulattató. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dévajkodni, dévánkozni, másokkal enyelegve tréfálódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nyájaskodni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Dévályos, böcsös; péld. „nem igen dévályos." Győr várm. *Czech János.*

Dévánkodni, tanácskozni *Kállay' gyüjt.*

Dévánkozni .... *Gáthy.*

Dézsa, sáfó, sajtár, cseber. *Kállay' gyüjt.* Ollyan edény, mellybe a' tejet verik 's a' turót teszik; sajtár pedig, mellybe a' tehenet fejik. Székely szó. *Ferenczi János.* Cseber, bodonka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Dia, dió. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Dib-dáb, haszontalan. Székely szó. *Cserey Elek.* Használhatatlan. Marczal melléki szó. *Acsády.* Hitvány, csonka, bénna, nyomorék em-

ber, angalit. Székely szó. *Szabó Elek.*

Dicsőült, istenben elnyugodt. Székely szó. *Cserey Elek.*

Dideregni, dudorogni, fázni. Székely szó. *Kállay.* Dídereg a'hidegtől. Győr várm. *Czech János.* Reszketni a' hideg miatt. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond. Hollók Imre.*

Dihös, dühös. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Dikis, sorok 's talpszél kerekítő vas. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dikiselem, simítom, dörgölöm. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Dilló, félügyü forma, idétlen magaviseletű. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dimos, magát rátartó, hegyesen lépő ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dinka-szőlő, nagy piros szemű. *Kállay' gyüjt.*

Dínom-dánom, vigság. Marczal melléki. *Acsády.*

Díribolom, e. h. darabolom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Diszke, 1) Főként a' juhot, de a' a' tehenet, bivalt is első szaporodása előtt, mikor bikát lehet hozzá bocsátani, jelenti. Mikor magán van ez a' szó, p. o. örzi a' partikulár a' diszkéket, mindig csupán juh, még pedig első szaporodása előtt való állapotjában értetődik alatta; — 2) előhasu a' juh első bárányával, a' tehén vagy bival első borjával, ismét diszkének neveztetik; a' honnét ezen szólás-formák: diszke juh, még is csak van teje; egy diszke tehenem megborjazék, 's alig tudom fejni. Székely szó. *Incze József.* Esztendős bárány; oláhul: **kirlan**. Székely szó. *Kállay.* Futosni való tehén, berregni való esztendős bárány. Székely szó. *Ferenczi János.* Második esztendőre menő bárány. Székely szó. *Túry Ignácz.* Diszke (Háromszéki), miora (Maros széki), millora (Udvarhelyszéki szó), a' két esztendős juh' neve. *Derzsi Mózes.* Millora, második esztendős bárány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Diszkó juh, ifju juh. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Disznó v. **disznyó** (székely), sertés (magyar). *Derzsi Mózes.*

Disznópajta, disznóól. Székely szó. *Ferenczi János. Cserey Elek.*

Divat, szokás, módi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Divatlan, telhetetlen az ételben. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dívatlankodni, dősölni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Divó, dió. *Kállay' gyüjt.*

Dobasz,.... *Gáthy.*

Dobbanni (fel), elájulni, lerogyni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Dobni, hajítani. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Dobogó, nagyhid, mint a' sárréti. *Kállay' gyüjt.* Hid. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Dobrocz, igen tüzes nagyobb kiütések a' testen, mellyek felette égnek, azért a' göcsei asszony, midőn valakit meg akar szidni, így szól: dobrocz üssön ki. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Dócz,....? *Matics Imre.*

Dogány, mészárszék. Székely szó. *Szabó József.* Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Dohány' csutkája, dohánykocsán. *Kállay' gyüjt.*

Dohogni,... *Gáthy.* Magában dömmögni, beszélni. Tolna. *Csapó Dániel.*

Dohos, fülledt gabona, ha nem szellőztetik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dohot v. **Dohat**, l. Deget.

Dok, a' fonó kerékben az, a' mibe a' csörlő orsót teszik 's elébb v. hátrább taszítják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dóka, hosszú dolmán. *Kállay' gyüjt.*

Dolhodni, dohosodni, a' lisztnek kedvetlen szagot 's rosz ízt kapni. Székely szó. *Ferenczi János*

Dombár, meneteles hegy v. domb-oldal, vagyis midőn valamelly völgyből csekély emelkedéssel jutnak a' hegytetőre; azon tér, melly a' völgy 's tető közt fekszik, 's igen lassan felebb és felebb emelkedik, dombárnak neveztetik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Dombász,..... *Gáthy.*

Dombérozni, **dorbélyozni**, tivornyázni (Göcsei), lármás mulatságot indítani. Ekkor van — a' mint itt mondják — az embereknek széles kedvök. *Horváth Zsigmond.*

Domika, túrós leves. Székely szó. *Cserey Elek.*

Doncs, rút, ocsmány. Erdélyi és Székely szó. *Döbrentei.*

Donyha, dunyha. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dopolni, bedugni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dorbézolni,...... *Gáthy.* L. Dombérozni, dorbélyozni.

Dorosba, vőfény. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Doroszolni, másodszor kapálni a' szőlőt. Székely szó. *Kállay.*

Dorozmás, varaczkos. Az ember' teste felől valamelly seb után mondatik, hogy t. i. a' bőre hevenyében nem síma, hanem éles. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Doszka, e. h. deszka. Udvarhelyszéki. *Derzsi Mózes.*

Dosszolom, alkalmatlankodom, hogy erre vagy amarra reá vegyem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Döbörke, bodony túrónak. Székely szó. *Kállay.*

Döbröcz, rüh. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Dödddő, együgyű málé ember. Győr várm. *Czech János.*

Dödögni, magában mormiczolni, lassan beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dödölle, köles kásábúl apró gombócz. Győr várm. *Horváth Endre.* Lisztből 's kölesből vegyest készült száraz eledel. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Dödörgök, didergek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Dógenyeg, degenet. Székely szó. *Cserey Elek.*

Döglött, büdös. Székely szó. *Cserey Elek.*

Dögönözni (meg), valakit annyira megverni, hogy csak nem lepedőben kell haza vinni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dóher, kihizott poszokos, igen vastag. Kemenesali szó. *Lévai László.* Erős, vacskos, de tunya ember. *Beke' gyüjt.*

Dölyf, gőg, negéd, kényesség, kevélység. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dölyfös, felfuvalkodott. Nagy dölyf van benne. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Döllő, a' szántóföldek' lábai' végén keresztűl nyuló gyepek. Székely szó. *Szabó Elek.* Löjtös, lankás hely. Székely szó. *Ferenczi János.* A' szántóföldek közt lévő gyep. Székely szó. *Incze József.*

Dölmecz, kurta testü nagy hasu gyermek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Döme, zömög, tömött ember. Palócz. *Szeder Fábián.*

Dömni, tömni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Dömöczkölni, ... *Gáthy.* Jól megrázni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Dömöszke, alacsony termetü, pufok képü, köpczös, inas. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

D ö n c z ü l , taszigál. Győr várm. *Czeck János.*

D ö n c z ü l ő d i k , ... „mit dönczülődsz!“ Győr várm. *Czech János.*

D ö n d í t e n i , hátba valakit taptával megütni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

D ö n d ö r e , magyar juh. Kemenesali szó. *Lévai László.*

D ö n g e n i , messze v. mélyen rengve morogva durrogni; más d o n g a n i. Örségi szó. *Zakál György.*

D ö n g e t n i , ... *Gáthy.* Jól megverni, páholni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

D ö n g ö l n i , a' csür-földét lapos vastag bikfa-nyeles deszkával verni, egyengetni simává tenni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

D ö n n y ö g n i , ... *Gáthy.* Dörmögni mormogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

D ő r e , kasuka, féleszű. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Bolond, ügyefogyott. Székely szó. *Cserey Elek.* Esztelen. *Kállay' gyüjt.*

D ö r g ö l n i , súrolni. *Kállay' gyüjt.*

D ö r m ö g n i , dörmenteni, kummogni, magában morogni. Igy tesz a' rosz cseléd. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

D ö r m ö l n i , rágcsálni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

D ö r ö k ö l n i , fával v. dörökl ő pálczával bele gyűrni a' lisztet a' zsákba. Székely szó. *Ferenczi János.*

D ö r ö m b ö l n i , ujját ládán vagy ajtón felebb 's alább huzogatva zörgetni, durván muzsikálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

D ő z s ö l n i , henyélni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Iddogálni, dorbézolni. Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* Sokat enni; innen D ő z s ö l ő , nagy ehető, gyakor evő. Székely szó. *Kállay.* Kelletlenűl mulatozni, sokáig korhelykedve borozni, mámoroskodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Részegeskedni, bor közt mulatni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

D r á n i c z a , durvább, vastagabb és szélesebb fasindely. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Fenyőfából vékonyan hasított fa, fedni való, zsindelynél nagyobb. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

D r u s z a , keresztnév-társ. Székely szó. *Kállay.* Ugyan azon keresztnevet viselők szólítják ezzel egymást. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Innét mondja egyik a' másiknak barátságos hangon: „Druszám, drusza uram!“ Balaton melléki szó. *Hor-*

váth Zsigmond ..... Szathmár vidéki szó. *Gáthy*.

D r u z s b a, vőfény. Palócz szó. *Szeder Fábián*.

D s i n d s a, nádas, posványos sásas hely. Baracskán, Fejér vármegyében. *Horváth József*.

D u c z, fatámasz, faoszlop. Kemenesali szó. *Lévai László*. Oszlop. Marczal melléki szó. *Acsády*. Púp, p. o. a' kenyéren. Székely szó. *Cserey Elek*. Támasz, gyámfa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond* ..... Szathmár vidéki szó. *Gáthy*.

D u c z i f a r o s, kövér renkesz hátullú. Kemenesali szó. *Lévai László*.

D u d o g ó, dödögő, magában beszélő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

D u d o l n i, dalolgatni magában, kivált boros szeszszel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy*.

D u d o r á s z o k, énekeldegélek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy*.

D u d o r g o k, dödörgök, dedergek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

D u d o r o g n i, dideregni, erősen fázni, reszketni. *Kállay' gyüjt*.

D u d v a, gyimgyom, gizgaz; ismét: nagy faru. Kemenesali szó. *Lévai László*. Cotton Flor. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

D u g a c s, dugasz. Székely szó. *Ferenczi János*.

D u g a s z, dugó; valaminek peczke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Rejtek hely. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

D u k á l (valakinek), tartozásul jár; p. o. ez vagy az Pétertől d u k á l nekem, azaz, Pétertől ez vagy az a' járandóságom van. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

D u k m á l n i, olcsón rákötni, árán alul eladni valamit. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

D u l l a n i, valakinek büntetésben marháját elfoglalni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

D u l l a t n i, a' büntetést valakin elégtételbe venni. Székely szó. *Incze József*.

D ú l ó, 1) kártékony ellenség; 2) a' vas vármegyétől kiküldetett, adót sürgető 's a' helység' rovásán élődő hajdú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szolgabiró; gyökere, d u l o k; innen m e g d u l n i, exequálni. Székely szó. *Kállay*. Székelyeknél szolgabirói tisztet viselő, a' dulni-tól jő, vagy büntetni; minthogy ezek a' magok körökben a' kisebb vétkeket megbünte-

tik. Székely szó. *Ferenczi János.* Hivatal' neme a' széknél. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Kinzó, nyomorgató, adó-behajtó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Dúlságot tenni, valamivel kiméletlenűl bánni. A' szénában dulságot ne tégy kocsis, mert kevés termett az idén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dummogni, dümmögni, morgolódni. *Kállay' gyüjt.*

Dungászkodó, heverő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dungó, dongó bogár. Székely szó. *Cserey Elek.*

Dunnogni, orrából beszélni. Székely szó. *Kállay.*

Durálni, 1) megdurálni magát, azaz: megkötni magát, megrögzeni valamiben; 2) neki durálni magát, azaz: valami nagyra, nehézre — mi tehetségünket fölülhaladni látszik — elszánni és eltökélni magát. Pápa vidéki szó, és szólás-módok. *Matics Imre.*

Durczás, bambucz, szótalan, nehéz kedvű. Székely szó. *Cserey Elek.* Durczos, daczos, akaratos, makacs. Innét durczáskodni, magát elkötni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy.*

Durczos, akaratos. haragos, dörmögő, makacs. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Durdák, vadka, pálinka' alja. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Durmonyas, dérdur, durva paraszt szolgáló v. asszony. Székely szó. *Szabó Elek.*

Durmonyás, a' kinek szeme szája haragosan áll. Székely szó. *Gödri.*

Durung, czelőke, nagy pózna darab. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Durungfánk, a' süteménynek egy bizonyos neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Duska, áldomás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Duskál, válogat, az ételben. *Kállay' gyüjt.*

Duskáskodni, dorbézolni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Dusza, szalmazsák. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Dusze (Udvarhelyszéki), surgé (Háromszéki szó), szalmás zsák. *Derzsi Mózes.*

Duszkálni, válogatni p.o. az ételben. Székely szó. *Kállay.*

Duvadni, duvasztani, mikor tavaszszal a' fák' mezgéje megjő, a' gyermekek a' sima füzfa' héját levonván, abból sípot vagy (a' mint itt mondják) tilinkát csinálnak. Ha a' füzfa a' héjából kijő egészen, úgy,

hogy a' héja kereken épen marad, mondják: kiduvad a' fűz héjából, duvasszunk titilinkót. Székely szó. *Incze József.*

Duvasztani p. o. a' diót, héjától megfosztani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Duvatlan, p. o. ételben italban, annyi mint mértékletlen telhetetlen. Székely szó. *Incze József.* Nagyehető. Székely szó. *Cserey Elek.*

Duvatlankodni, duvatlankodás, mértékletlenkedni, mértékletlenkedés. Székely szó. *Incze József.*

Duzma, tajték, hab. Innen— **Duzmadt**, puffadt. Továbbá — **Duzmogni**, haragjában dulni fulni magában. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.*

Duzmonyas, durczás, akaratos, hajthatatlan ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Duzzadozni, puffadozva bosszúskodni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Duzzanik, kerekedik, indul. Jó kedve duzzant, 's kész lett volna tánczolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Duzzasztom, ...; innen Duzzadt, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Duzzogok, örökké mérgelődöm; innen **duzsi** gyermek, **duzzogó** ember. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Duzzogó, dörmögő, morgó. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Dücskő, kis fató. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Düfrü, gyűszű. Székely szó. *Cserey Elek.*

Düh, dühösködő méreg. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Dühös, veszett, p. o. kutya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Düllöngeni, esetlenűl, hajladozva menni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Dűlőföld, vagy dűlő, azon vetőföld, mellyre több földek véggel kijárnak. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Dülős v. dülöngős út, melly jobbra balra hajlik; gyökere **dülök**. Székely szó. *Kállay.*

Dünnyögni, a' sípfuvás, furuglyázás mellett a' torkával zúgni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Düring, fejes bot. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Ez talán a' dorong és durong szó' mássa?

Dzsindzsa, bozótos nádas ingoványos hely, mint Pest vármegyében a' Turján. Győr várm. szó. *Sztrokay.* L. fönnebb Dsindsa.

E.

Ebéd, fölöstököm. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ebédelek, fölöstökölök. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ebédfia, délelőtti 11 óra tájban való evés, mivel a' göcsei ember ötször eszik napjában: reggel, 11 óra tájban ('s ez az ebédfia), délben, délutáni 4 órakor és estve. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Ebeg, rebeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ebegni, akadozva, unalmasan beszélni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ébert, v. **Óbert**, l. Bera.

Ebész, kutya-peczér. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ebház, ebkuczkó, kutya-vaszok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Eblábálni, elillantani mint az eb. Székely szó. *Kállay.*

Ecs, ecselő. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ecselni, p. o. szöszt. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Coire carnaliter. *Beke' gyűjt.*

Ecset, Pinzel. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ecsetel: ekecselni (Göcsei); pepecselni (Kemenesali). Innét: ekecselődni, azaz: valamivel bajlódni, valamit lassan, piszmogva tenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Eczejde, adsza ide. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Eczere, (egyszerre, mindjárt. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Eczkeficzke, nyalka, kevély, csinos ifjú, kevély legény vagy leány. Székely szó. *Ferenczi János.* Szemmel hunyorító vagy kacsingató legény v. leány. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Eddigelé, bis nun. Székely szó. *B. Bakos.*

Édes telelő, boldizsár-alma. Székely szó. *Ferenczi János.*

Édő, anyám, édes anyám; de mostohát is szokták vele szólítani. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.*

Egercselni, lassan lassan elébb menni, mint a' róka, mikor egerész. Székely szó. *Ferenczi János.*

Egerézek, szemtelenűl ta-

pogatódzom. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

É g i v i r á g, buzavirág, olylyan kék mind az ég. Székely szó. *Ferenczi János.*

É g l e l n i, vexare. Győr várm. *Horváth Endre.*

E g r e s, pöszméte. Székely szó. *Kállay.*

E g y á b k o r, egyébkor. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

E g y e b u g y a, formátlan, idomtalan, isten-taszította. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Össze viszsza álló, formátlan, esetlen. Kemenesali szó. *Lévai László.*

E g y e l n i (meg), megverni. A' mult éjjel a' dorbélozás közben jól megegyelték, kitisztogatták ő kemét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

E g y e m, i g y e m, ugyanizé helyett. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

E g y e s, egy porcziós üveg; így k e t t e s, két porcziós üveg. Barkó szó. *Hollók. Imre.*

E g y e t m á s, öltöző ruhadarabok. Székely szó. *Incze József.*

E g y h á z f i, dékán: a' gyülekezet, templom, és az egyházi tànítók körűl bizonyos szolgálatokat tevő hites személy. Ennél felebb való a' kurátor vagy is templom' atyja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

E g y h á z k e l é s, bejártás. A' szülő asszonyok megtisztulásuk után legelőször menvén a' templomba, 's lelki áldozatjukat végbe vivén — az illető pap által a' kijárhatásra felszabadíttatnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

E g y i k, (palóczos), egy. *Szeder Fábián.*

E h e j t, ezen a' helyen v. ittẹn; így a h a j t, azon a' helyen v. ottan. Udvarhelyszéki szó. *Derzsi Mózes.*

E h e n n i, nò lám! ime! Vas várm. szó. *Horváth József.*

É h é r e, éhomra. Székely szó. *Cserey Elek.*

E h é t t ő t ő l f o g v a a h a d d i g, e. h. ettől fogva addig. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

É h o m, étlen gyomor, józan. Midőn valaki délelőtti időben valamit erősít, mikor még sem nem evett sem nem ivott, így fejezi ki magát: „észom iszára mondom", melly megroncsolt szónak ez az értelme: „éh 's szomjomra" vagy is igazi józansággal állíthatom. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

É j j e l e d i k, szürkülődik. Székely szó. *Cserey Elek.*

Éjjelibátor, macska. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy*.

Éjjeli fénybogár, szent János' bogara. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ejnye, ohajtozó, kiváncsi szó. Ejnye be szerettem volna! Ejnye be szép volt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Éjomét, Frühstück. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Imre prof. ezt **korétnek** nevezé. *Csapó Dániel.*

Ejtel, kupa, pint. Székely szó. *Incze József* és *Buczy*. Itcze. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Ejtett, megejtett személy, ollyan lány, ki már terhes volt. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Ejtődni, hadd ejtődjem, azaz, rokkanjon a' mit ettem. *Kállay' gyüjt.*

Ejtődzni (meg), meghülni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Ekczemoncza, haszontalan podgyász. Győr várm. *Czeck János.* Összehányt vetett, alávaló holmi. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ekecsülni, játszodozni valamivel. Őrségi szó. *Zakál György.*

Ekebér, lélekpénz, ágybér; papnak adatni szokott adó. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Ekelő, ekének két ágú csusztató fája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ekekabala, v. kéntelen csúszó: egy szarvazat, mellyre az ekét felfordítják, 's azon egy helyről másikba vontatják. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.* Gerendely, szarv, köldök, fej, nád: mind eke' részei. Székely szavak. *Gyarmathi Sámuel.* Mellyel az ekét csúsztatja, mikor szántani kezd. Innen mondatik: felkabalázni az ekét. Székely szó. *Kállay.*

Eke' részei, kormány, kokotka, csoroszlya, ekelő, kalabina, cságató stb. Gömörben. *Hollók Imre.* Gerendű, kázla, csótár, lemes, ösztöke, cságotu, körpölü, tézsola stb. Lásd külön mindeniket. Őrségi szavak. *Zakál György.*

Ekrendezni, másnak útjában hánykolódni, 's mintegy láb alatt alkalmatlankodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Elálmodni, magáról elfelejtkezni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Elbámészkodni, elbámulni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Elbámítom, elámítom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Elbandzsalodni, elbámúlni. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Elbe, kimondva eübe-be. Pálócz szó. *Szeder Fábián.* Elbe ment, be ment.

Elczondollok, igen elrongyosodom, romlom, p. o. egy hitvány udvarházról azt mondják: ejnye be elczondollott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Elcsente, elcsipte, elidegenítette. *Kállay' gyüjt.*

Elcsiszamodni, elsikámlani. Székely szó. *Cserey Elek.*

Elebbedni, a' sok eső miatt az ut **elebbed**, tavaszszal pedig a' fagy' kiengedésekor **felebbed**, azaz igen rosz lesz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Elegybelegy, alávaló hitvánság. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Elegybuza, magyarosan: adajotz buza (talán kétszeres buza). Székely szó. *Ferenczi János.*

Elegyülni, valamelly emberek közé vegyűlni. **A' ki korpa közé elegyül, megeszik a' malaczok**, azaz: a' ki alávalókkal társalkodik, csuffá tétetik azoktúl. Székely mondás. *Szabó Elek.*

Elekötő, kötény. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Elelőzöm, az öregéből elcsépelem p. o. a' szalmát, gabonát, magos kender-kévét stb. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Elemezne, a' kin a' ruha rendetlenűl áll; male praecinctus. Komárom várm. *Czuczor Gergely.* Juha szakadt, széllelbélett, rongyos. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Eleredés, kéz vagy lábcsonton lévő daganat, melly tüzes, de kifakadni nem akar; p. o. eleredt a' kezem, — tüzes daganat szökött rá. Innen mikor vad hus esik az ember' testibe, rosz eredetnek mondják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Elernyedni, elmállani; bőrről, ruháról stb. mondják. Vas vármegyei. *Horváth József.* A' szegénység vagy egyéb miatt romlottá lenni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Eleség, takarmány. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Vas vármegyei szó, annyit tesz mint a' latán opsonium. *Sztrokay Antal.*

Élesztmag, élesztő. Székely szó. *Buczy.*

Élet, a' székelyeknél belső jószágot jelent; p. o. szép életje van, azaz, jó épületekkel megrakott szép belső jószága. Székely szó. *Ferenczi János.* Telek. Székely

szó. *Buczy.* Jószág. Háromszéki székely szó. *Gödry.*

E l e v é r ő, jókor érő p. o. kukoricza. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Jókor érő, elején érő. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

E l g y ű r ű z é s, legény elgyűrűzi a' leányt. Szegedi szó. *Nátly József.*

E l h a j í t o t t a, eldobta. Gömöri és Torna várm. szó. *Döbrentei.*

E l h a n d á s z n i, hirtelen elvégezni, feladni valamin, de nem jól. Székely szó. *Ferenczi János.*

E l h a r á c s o l n i, elpazarlani, elfecsérleni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

E l h á r o m l a n i, eltévelyedni, elveszni. Székely szó. *B. Lakos.*

É l h e t e t l e n, magán segíteni nem tudó, semmire kellő nyomorúlt ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

E l i s z a m o d o m, szép csendesen elszököm, odébb állok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

E l i t a t á s, régi oklevelekben így tétetett ki az executio. Székely szó. *Ferenczi János.*

E k á m p i c s o r o d n i, mikor a' labtó, vagy más dolog két ellenkező oldalra a' nap' hevétől meghajlik, elgörbűl. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

E l k á n n y a d o k, ellankadva magamat elbocsátom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

E l k e n d ő z é s, leány elkendőzi a' legényt, vagy is eljegyzi. Szegedi szó. *Nátly József.*

E l k o r d é l t a m a' d o l g o t, kétséges volt a' dolgom. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

E l k ú s z á l n i, felborzasztani p. o. hajat. *Kállay' gyüjt.*

E l l e n k e d n i, valakinek kötekedni, pántolódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

E l l e t é s, elletni, csirás szőlővesszőt ültetni. Győr várm. *Horváth Endre.*

E l m á l n i, elolvadni, p. o. olly jól készűlt sütemény, hogy a' számban maga elmálott. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

E l m á t k á s í t o m, eljegyzem. Székely szó. *Cserey Elek.*

E l m e c s e v é s z e k, elaljasodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

E l ő b o r, áldomás. Székely szó. *Cserey Elek.*

E l ő f ű, vagy előszéna, parrag széna. A' másod fű sarjúnak neveztetik. Innét sar-

jú póka; mellyet azon idén az' anyja már másodszor költött. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

E l ő j ö t t, e. h. megjött. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

E l ő k ö t ő, kötény. Palócz. *Szeder Fábián.*

E l ő l é v, megmuszkolt szőlőnek a' prés-széríűből sajtolás nélkűl lefolyó nedve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

E l o r s o z n i, titkon valahonnan élébb állni. Székely szó. *Ferenczi János.*

E l ő p é n z t v. kalákpénzt adok valakinek, p. o. hogy ellopott marhámat felkeresse. Székely szó. *Cserey Elek.*

E l ő r u h a, karincza, surcz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kötény. Székely szó. *Incze József.*

E l ő t e, kemencze' ajtaja v. tevője. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

E l ő z ö k, árnyékot tartok, a' világosság ellen állok. Kemenesali. *Lévai László.*

E l p é c z e l t é k az udvarát, azaz: elczövekelték. *Kállay' gyüjt.*

E l r e j t ő z n i, elméjében elragadtatni. *Kállay' gyüjt.*

E l r e z e l t e m a g á t, megsáfrányozta az ülepét. *Kállay' gyüjt.*

E l s a v a n y í t a n i valamit, azaz: hamis úton elsikkasztani. Komárom várm. *Czuczor Gergely.*

E l s e m m e d n i, elzsibbadni; p. o. a' kezem, lábom elsemmedt. Vas vármegyei. *Horváth József.*

E l s i k k a s z t a n i, elrejteni, elemészteni. Balaton melléki *Horváth Zsigmond.*

E l s ó r v a d t, elzsibbadt. *Kállay' gyüjt.*

E l s z e l e l n i, mint a' szellet eltünni, hirtelen eloldalni, odébb állani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

E l t a k u l n i, kényszerítve elmenni; p. o. eltakulj, azaz, meg kell lenni hogy elmenj. Székely szó. *Ferenczi János.*

E l t e n n i, veszedelmeztetni; p. o. eltette a' fejét, azaz veszedelembe ejtette. Székely szó. *Ferenczi János.*

E l t e p e r t é l n i, elkószálni, a' háztól elmenni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

E l t o l v a j l o m, elorozlom, elrekkentem. Székely szó. *Cserey Elek.*

E l ü t t e a' 12-őt, e. h. ütötte, — megütötte a' fejét. Székely szólásmód. *B. Lakos.*

E l v á d o l n i, elvállalni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

E l v e g y, elegyes p. o. buza. Székely szó. *Cserey Elek.*

E l v i c s k a d, mikor félre jár a' szövő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

E m b r e, Imre. Székely szó. *Cserey Elek.*

É m e l y, bőr alatt nagy féreg. *Kállay' gyüjt.*

É m e n, józanon. Többet beszél eszén kivűl (a' beteg) mint émen. Győr várm. szó. *Horváth Endre.*

É m e t t e n, imetten, ébren. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

E m i g y e s e n, ugyan csak pipesen, kevélyen. Kemenesali szó. *Lévai László.*

E m l ő, asszonyoknál csecs, az állatoknál tőlgy. Székely szó. *Cserey Elek.*

E m m i n k, miénk. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

E m p l é n y, a' szán' azon felső része, melly az oldalakat tartja, 's mellyre ülni lehet. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

E m s e, nőstény disznó. Soproni szó. *Kis János.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

E n c s e m b e n c s e m, sok haszontalan portéka. Székely szó. *Ferenczi János.*

E n d r e, András. Palócz. *Szeder Fábián.*

E n n á l, ennél. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

E n y e k e s, nyálkás p. o. túró, seb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Enyekesedni, enyekesülni. Téjről, túróról mondatik, ha nyulóssá lesz. Vas vármegyei. *Dr. Horváth József.*

E n y e t t, gyanánt, helyett. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

E n y e t t e d, (mikor valakinek becsületiért engemet is jól ebédeltetnek, p.o. enyetted jól lakám), ob respectum tui. Székely szó és mondás. *Szabó Elek.*

E n y h e l y, ollyan hely, hol a' szél 's fergeteg az embert zivataros időben nem éri, u. m. part alatt, fák mellett. Enyhelyre húztuk magunkat. Szegedi szó. *Nátly József.*

E n s é g, inség. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

E n y ü, enyv. Székely szó. *Ferenczi János.*

É p e l ő d ö m, eszmélek, gondok közt sorvadok. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

E p e r j f a, szederjfa. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

E p l é n y, szán' talpát összekötő gerenda. Székely szó. *Kállay.* L. Órszok. A' szán' vagy szánka' orrozatján keresztül szegezett fa, mellyen vagy csikóté vagy vas kari-

kákon csüggenek hámfák. Kemenesali. *Lévai László.*

Éppeg, szinte, ugyan azonkép. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Éppest, épen, épenséggel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Eprény, a' szánnak lábas gerendája, mellyen áll annak dereka. Székely szó. *Szabó Elek.*

Erányomban, általellenemben, vis à vis. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Erányozni (el), gondolom formán, hozzávetve elképezni, czélozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ércze, nyőstén majorság; (másutt **jércze**, tojó-tyúk). Székely szó. *Kállay.*

Ered (meg), fogamszik a' plánta vagy ültetvény. Ismét: megered az eső a' hosszas szárazság után. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Eredő, máshová menni vágyó és készülő cseléd felől mondatik: már régóta fújja az eredőt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Eredj, indulj hamar! ettől: **ered**, eredni. Székely szó. *Szabó Elek. Cserey Elek.*

Eregélni, lassan mendegélni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Lassankint elébb menni. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

Ereklye, reliquiae, halott maradvány. *Matics Imre.*

Eresz, ház' fedele, héja. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pitvar, csarnok. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Ház' fedeléhez való ragaszték. Gömöri. *Hollók Imre.* Székely szó. *Cserey Elek.* Folyosó, házfedél' kiálló része. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Ereszkedni (össze), valakivel bizodalmasan társalkodni, 's szorosban együvé szövetkezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* **Le-ereszkedni**, leülni. Baranyai szó. *Matics Imre.*

Ereszt, toldás az asszonyi ingbe. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Ereszteni, gerebenyezni. Ormánsági szó, Baranyában *Jeremiás Sámuel.*

Érez, a' lakó háznak pitvara. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Ergellés, mérges, hirtelen haragra gyulladó ember. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* A' német ärgerlich szótól. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Ergellős, változó eszü. Kemenesali. *Lévai László.*

Ergoja, gendeboja, boder-

ga, együgyü. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Erkély, Altan. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Érlelni: 1) megérni hagyni p. o. eleséget; úgy a' sebnek megérését elősegíteni írral, hogy annál könnyebben 's hamarébb megfakadhasson; 2) bújalni, az az: mást holmi ballépéseiért 's kártételeiért ismételt szemrehányásokkal illetni; péld. a' feleségem sokat érlelt, mivel ökreim' arát a' vásáron elvesztettem. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Ernyedt, úgy elviselt, hogy egy kis ellenerőre szétszakad; p. o. a' vászon, ha már szálai itt-ott szakadozottak, vagy olly vékonyra vástak, hogy a' vásznon könnyen átláthatni, 's kis meghuzásra is szétfoszlik, — az olly vászon mondatik, ernyedt-nek. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Ernyett vászon, lengedék vászon. *Kállay' gyüjt.* Málladt p. o. ruha, hajó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ernyő, 1) napernyő; 2) esernyő; 3) szemernyő; vagy is nap- eső- és gyertyavilág ellen szolgáló védszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szekéren gyékén-tartó. *Kállay' gyüjt.*

Erúruha, erúra, éruha: előruha, kötény. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Erősfű, ezerjófű. *Kállay' gyüjt.*

Erősködni, valakinek mind addig békét nem hagyni, mig akaratunknak nem engedelmeskedik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Erőssmeg, mikor a' szövőbe fonal egymást meghágja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Erős menni, nehéz menni. Gömör és Torna várm. szólás. *Döbrentei.*

Érteke, becse valaminek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Eruha, kötény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Esdekleni, obtestari. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Esdeni: 1) megszállani p. o. a' légynek a' hust vagy marhát nyáron, a' honnan mondják: no ugyan esdi a' légy a' marhát; 2) mondatik az emberről is: p. o. no ugyan esdik ezt a' leányt a' legények. Székely szó. *Incze József.*

Esdődni, valami után sovárogni, esenkedni p. o. a' gyermeknek a' gyümölcsért. Székely szó. *Ferenczi János.*

Eseg, ismét. Soprony várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Esenkedni, kunyorálni; valamit tőlünk ismételt szemtelen kérelemmel majd nem erőszakosan kicsikarni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ádázni valamiért. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Esennen nézni, várni: bánkódva, nem igen remélve, de kívánva nézni várni p. o. valami ennivalót. *Beke' gyüjt.* Nagy kívánsággal, esdekelve, kétséghe esőleg. Kemenesali szó. *Lévai László.* Esennen nézni, forró vágyással szemét valamelly kedves tárgyra mereszteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Sovárgva, ádázva valamiért. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Esennen nézni, elszomorodott megilletődéssel nézni azon tárgyra, mellynek szűkében van, 's azt mintegy alattomos fájdalommal kívánni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Esetes, jól álló, helyesen álló, jó fogatu, helyes kapásu. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Esetlen, helytelen, egyenetlen, ferde, görbe. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Eskeszem, esküszöm. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Eskola, iskola, oskola. Igy estálló, Estók, Estván, így mondva: estuallaó, Estvuán, Estuók. Istálló, Istók, István, helyett. Palócz. *Szeder Fábián.*

Esmég, ismét. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Esni, megesni, megszállani, apadni, p. o. bornak, viznek vagy más folyó materiának. Székely szó. *Incze József.* Pápa' vidékén mondatik a' lányról, ki terhbe esett: **megejtett** személy, vagy **megesett** személy. *Matics Imre.*

Esőlék, hullaja valaminek, maradék ágbog. Kemenesali. *Lévai László.* Kis csomó, a' mi nagyobb valamiből el van választva. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Espély, faszeg, mellyel a' sátorosok összefoglalják ponyva - lepleiket. *Matics Imre.*

Espenát, spivacz. Székely szó. *Cserey Elek.*

Esseg, megesseg: ismét, ismétlen, viszont. Balaton melléki. Göcsei. Kemenesali és Rábaközi. Esseg itt vagy; mintha bizony kellenél; osztán nem átallasz kuczorgásoddal megesseg itt alkalmatlankodni? — *Horváth Zsigmond.*

Estálom, istálom, e. h. instálom. Székely szólás. *Derzsi Mózes.*

Están, István. Székely szó. *Cserey Elek.*

Estarang, istrang. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Estempeg, támasztó fa, hogy ne hulljon le az álláházgerenda. Székely szó. *Ferenczi János.*

Estempély, épületet tartó faoszlop, papnak is mondják. Kezdi széki. *SzabóElek.*

Ester, magtalan. Székely szó. *Cserey Elek.* Meddő. Székely szó. *Buczy.*

Esthajnal, szürkület. Székely szó. *Cserey Elek.*

Estók, Pista. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Estván, e. h. István.

Estyi, Pista. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Eszédni, feleszédni, eszére jőni, magához jőni p. o. az ájulásból. Székely szó. *Incze József.*

Eszenyák, nagyehető, telhetetlen, mohó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Eszrény, erszény. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Eszsze, eszi. Igy veszsze, visssze, teszsze : veszi, viszi, teszi. Ormánságiak. *Jeremiás Sámuel.*

Eszteke, eke' része. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Az ekeszarvnál jobbról álló fanyelű vas eszköz, mellyel a' lapos vas és csoroszlya közt megtorkollott csoport 's gaz félre taszíttatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Esztena, isztina, juhfejő szin. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Juhfejőhely (oláhul **Sztina**). Székely szó. *Kállay.*

Eszterág, gólya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Eszterha, házeresz, melly a' gátort fedi. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Eszterja, házeresz, a' fedélnek a' faltól elől 's hátul kiálló része. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hullató. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Eszterő, ... *Gáthy.*

Eszteru, folyó viz' árja ellen csinált erős töltés. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Eszteváta, az egész szövőszék, Székely szó. *Kállay.*

Esztrág, gólya; Csikszékben **Koszta**. Székely szó. *Kállay.*

Esztrenga, esztena kosár. Székely szó. *Cserey Elek.* Fejő helye a' juhoknak. Innét —

Esztrengálni (meg), megfejni, átvett értelemben annyit is tesz, mint kordába venni, erősen tartani. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.* Megkergetni, zaklatni. Balaton melléki, *Horváth Zsigm.*

Esztrengára hajtani, a' birkákat fejés végett egyenkint az akolba eregetni 's késztetni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Eszváta, szágyfa; szövőszék. Barkó szó. *Hollók Imre.* Szővőszék, vagy azon eszköz, mellyre az asszonyok a' fonalat vetik, mikor azt bordába szedik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Ételfogás. Hány fogás eledelt hoztak fel az asztalra? mennyiféle ételt kaptatok. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Étel ődni, valamiért az embernek belsőképen magát emészteni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ett, evett. Igy **itt**, ivott. Palóczos. *Szeder Fábián.*

Ev, méreg a' sebben v. daganatban; innen **eves**, genyedséges, **evedség**, genyedség. Székely szó. *Kállay.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Éveg, üveg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Evelen, eleven. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Evet, evetke, mókus. Barkó szó. *Hollók Imre.* Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor. Kállay.*

Evetke, kis mókus. Palócz. *Szeder Fábián.*

Evettem, ettem. Ivottam, ittam helyett. Palóczos. *Szeder Fábián.*

Eviczke, eczetnyű. *Kállay' gyüjt.*

Ezentég, ezennel, tüstint, most mindjárt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Eztetet, ezt. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

F.

Facsari, sanyaru fösvény ember. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Facsarog, hiába imide amoda jár. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Facsaros, csavaros, horgas; innét csafaros lelkü ember. Székely. *Incze József.*

Facsintos, horgas 's egymást surló lábu. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

Fáészni, tüzelő fát az erdőről hordani. Innét: fáészat. Az uraságok erdős helyeken jobbágyaiknak szabad fáészatot engednek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fágyaték, vágás p. o. a' szénából. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Fogás, a' fonálban. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Fagylalt, Gefrornes, jéggel, nádmézzel; árt a' fogaknak. Székely szó. *Kállay.*

Faj, fajta, nem, nemű; innen **másfaju**, korcsos; **jó fajta**, jóféle p. o. tehén. Székely szó. *Kállay.* Familiai tulajdonság. **Fajra jár az ész is.** Székely szó és mondás. *Szabó Elek.*

Fájás, nyilamlás, szegezés. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Fájészni, valamelly elszalasztott szerencsét sájnálni 's nehezen felejteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fajtázni (el), eredeti nemes fajától nagyon elmaradni. Mondatik az állatok 's növények felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fajulni (el), elkorcsosulni, rosszra vetemedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fajuszka, erdélyiesen fuszujka, Magyarországon paszuly. Székely szó. *Ferenczi János.*

Faka, poczokos, nagy dőhér hasu. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fakasztani: 1) a' sebet megfakasztani, nyitni; 2) gondolatját kijelenteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fakó, színe hagyott; innen **fakulni**, színét hagyni, veszteni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Fakószekér, kancza v. vasalatlan kocsi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Faköpenyeg, strázsaház katonának. Székely szó. *Kállay.*

Fakszeg, ekét felemelő szeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Falángatni, darabos szavakkal szidni. Székely szó. *Buczy.* Okoson, oldalfélt szidni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Falat, kelés; falat kele nyelvemen. Székely szó. *Cserey Elek.*

Falka, fóka. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.* Csoport. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Falukata, a' faluban fel 's alá kerengő. Közmondás, a' székelyeknél. *Gödry.*

Fan, mohosulni kezdő szőr a' testen. *Matics Imre.*

Fancsika, darab rongyocska. *Matics Imre.*

Fancz, kicsi rongy, szakadt ruha. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fáncz, a' kasza' nyakát görbe kapocscsal erősítő eszköz. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Rovás, az ablak keresztibe az a' berovás, mellybe jár az ablakráma. Fánczos sing-szeg, a' midőn egy négyszegü kalapács-formával ollyan négyszegü lyukat csinálnak, a' mibe bemegyen a' fejének fele, hogy hirtelen a' száráról le ne törjék a' gombja. Székely szó. *Ferenczi János.* Az a' bevágás a' zsindelyen, a' mellybe a' más zsindelyt belé ütik. Székely szó. *Gödry.*

Fanczilla, kicsi rongyos szolgáló, vagy szegény leányocska. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fánczolni, a' kerékre vonandó sinvas-karikába négyszegletü lyukat vésni, hogy abba szeget lehessen ütni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fánczozni, gyaluval, kalapácscsal vésni lyukat szegnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fanfarus, félre járó faru, mintha egyik fara elébb járna a' másiknál. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fanosodni, megszőrösödni, megférfiusodni. *Matics Imre.*

Fantarogni, alig-alig mehetni fancsarogva. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fanyalgó, fél kedvvel borongó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fanyalogni, baját hosszas várakozás és hálálkodás után kijelenteni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Bajában sokáig megmaradni, 's a' segítséget — mellyhez csak kénytelenségből folyamodnánk — huzni, halasztani. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Fanyar, fojtós keserü. Kemenesali szó. *Lévai László,* Savanyó, vad izű, fojtós. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Fányolni, valamelly puszta helyett kertet csinálni 's azt igen vékony gyenge kerítéssel kerítni körül. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fanti, féleszű. Székely szó. *Gödry.*

Fáradt, sovány ember. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Farcsika, csipőcsont. *Matics Imre.*

Farcsok, farcsokcsont, csipőcsont. Székely szó. *Incze József.*

Farcz, egy singes, egyfelől gombos más felől sorló nyel-forma fa, a' mellyen a' feketére készülő bör' viszszáját ujra kitakarítja a' timár. Székely szó. *Ferenczi János.*

Farczinálom, erősen megfartatom, kitudakozom, kikérdezem. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Fáré, történet, véletlen eset; sok fárén járt, azaz, véletlen eseten 's nyomoruságon vagy vitán ment keresztül. Székely szó. *Ferenczi János.*

Farkasügetés, könnyüded trappolás: gyesztetés. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Farkastej, nagyobbik ebtejkóró. *Kállay' gyüjt.*

Farmatring, azon része a' lószerszámnak, melly a' ló' farkához van csatolva. Soproni szó. *Kis János.*

Farsába, fardagály. Székely szó. *Cserey Elek.* Farzsibbadása a' lónak. Székely szó. *Szabó Elek.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Farszák, kisebb hálók' neme, melly bokor-iszáknak is hivatik. Székely szó. *Incze József.* Ollyan háló' neme, a' mellynek farka van. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fartaltatni, a' marhát faránál fogva félre odább léptetni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fartatni, erőszakkal, néha mesterségesen kigondolt 's színelt okokkal, néha fenyegetéssel, vagy még veréssel is valakit valamire kényszeríteni, kikérdezni; mondják máskép: faktatni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Fogtatni; melly alkalommal néha a' biró a' rabnak több kevesebb botokat rakat farára. 'S épen innét jöhet az érintett szónak eredete. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fásli, pólya, mellyel a' kis gyermeket betekergetni szokták. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Faszarágó, nagyon zsugori ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Faszari ember, zsobrák, fösvény. *Kállay' gyüjt.*

Fatetü, poszita madár. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fatyék, az ekegúzst nevezik így. Győr várm. *Sztrokay.*

Fattyurozs, az érve eldült rozson keresztül, a' szála közt felsarjädzott rozsszálak zölden. Székely szó. *Ferenczi János.*

Favágító, favágó hely. Kemenesali szó. *Lévai László.* Az udvarnak az a' része, hol a' fa áll, 's hol faragcsálni 's fát vágogatni szok-

tak. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

F a v i r i c s, fa' leve, p. o. nyírfavirics. Székely szó. *Cserey Elek.*

F é b ó, pévó, pévalykó: tekercs. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

F e c s é r l ő, vesztegető, bitangoló, harácsoló. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

F e c s k e n d i, csahos, semmi titkot megtartani nem tudó személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F e c s k e n d ő: 1) tűzoltó szer; 2) savanyúvizes bort pezsegtető fecskendőcske. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F e c s k e - v i r á g, fecskefű. Székely szó. *Cserey Elek.*

F e c s t é j, tehénnek leborjazása után egy 's két napon fejt teje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Az asszonyoknak a' szülés után való rosz tejök, melly az új kis gyermekből, minden gazságot kihajt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

F e j é r, szalonna; p. o. hány ujjnyi fejére volt a' sertésednek. Székely szó. *Buczy.*

F e j é r n e m ű, fejér ruha. Erdélyi szó. *Döbrentei.*

F e j é r n é p (Kemenesali), nőnem, nőstényszer (Göcsei), asszonyi állat; szép nem. *Horváth Zsigmond.*

F e j é r v é r, takony, tréfából mondják. *Kállay' gyüjt.*

F e j e z e t, a' szőlőben az esőnek kártékonysága ellen keresztben csinált barázdáknak ormozata. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

F e j k ö t ő, hölgyet hajadontól megkülönböztető főnek viselete, konty. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

F e j ő k e, fejő kánna, zséter. Kemenesali. *Lévai László.*

F e j r e v a l ó, köczöle, a' fejre négyszegletesen illesztett kendő. Vas vármegyei. *Horváth József.* Hosszú felhajtó vászon vagy gyolcs ruha. Leányok 's asszonyok egyiránt viselik; de mai időben inkább csak a' köz renden lévők. Már a' kényesebbek 's módosabbak fejrevaló helyett inkább keszkenővel szeretik bepatyókálni fejöket. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Sopron várm. **F i d e l.** Rábaközben **k e n d ő.** *Kiss Sámuel.* Kejterítő az asszonyoknál, gyolcsból vagy patyolatból; széleit szélesebb keskenyebb csipkével szokták beszegni a' tehetősbek; a' szegények csipkétlen viselik, nem is gyolcsból vagy patyolatból, hanem csak fínomabb fejérített vászonból. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

F e j s z e d ő, a' tarlóról ka-

lászt vagy gabonafejet szedő. Székely szó. *Ferenczi János*

Fejtő, festett gyapotfonal. Székely szó. *Kállay.*

Felbérleni, felingerelni valakit valamire. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felbújtom, veszekedésre ingerlem. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Felberzeszkedni, felberzenkedni, kiteríteni p.o. a' pávának vagy pulykának farkát; innen haragra felingereltetni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felcsengetni, haranggal a' falut, mikor tüz vagy lopás esik éjtszaka. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fecsütörködni, két kezinél fogva felfüggeszteni valamire magát, hogy a' lába ne érje az embernek a' földet. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felczihelődni, felöltözni, felkészülni. *Kállay' gyüjt.*

Feldermedt, hanyatt esve megdöglött. *Kállay' gyüjt.*

Feldőzsölni, megenni lassankint. *Kállay' gyüjt.*

Feldörmölni, falatonkint lassacskán felenni valamit. Székely szó. *Ferenczi János.*

Feleltetés, eskettetés. Székely szó. *Kállay.*

Feleltetni, eskettetni, tanúkat kihallgatni (inquirere). Székely szó. *Kállay.*

Felemás: 1) nagyságára, szőrire 's korára nézve egymástól különböző vonós marha; 2) két össze nem illő dolog. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Egyenetlen pár. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fereszteni, megengedni, hogy más az ember' nyakára üljön, parancsoljon ok nélkűl. Székely szó. *Ferenczi János.*

Feleselni, a' fölebbvalónak 's elöljárónak parancsaira visszafelelgetni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Felesen, számosan. Székely szó. *Cserey Elek.*

Feletársam, felebarátom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Felezni, fölözni az elöszórt gabonát, megtisztítani felező seprűvel. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Felfősztolódni, felfogni vagy a' két csipejére akasztani a' férjfinak a' kaputot, az asszonynak a' szoknyát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felfujni v. felütni az orrát: megneheztelni, haragudni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Felgyaporodni, felnőni, felserdűlni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Felhajtani, az adosságot

felvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felhércz, szekér' rudján keresztül tett rud. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Felidült, felserkent, a' kis gyermek. *Kállay' gyüjt.*

Féling, rövid asszonyi ing, imeg. Palócz. *Szeder Fábián.*

Félkalap, példabeszéd: „Azt sem mondá: fél-kalap"; azaz: megvetve, semmit sem szóla, számba sem veve. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felkástolni, felverni sárral köpenyegét. *Kállay' gyüjt.*

Félkéz kalmár, kis boltos, bakonyás. *Kállay' gyüjt.*

Felkőszörülni, hosszas erősségekkel valamire felharagítani az embert. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felkuvad, valaminek a' bőre, p. o. sült malacznak, kenyérnek stb., mikor a' héja elvál a' bélitől. Székely szó. *B. Lakos.*

Felleges, fejér, kék vagy veressel vegyített fonál, vagy tarka szövet. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fellendin, bele nem ereszkedve, a' dolgot el nem döntve, csak felületesen érinteni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felléźzedni, fellábbadozni a' betegségből. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fellovalom, felingerlem, felbiztatom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Felmeredni, megvető kitétele megholt ellenségünknek; felmeredt, azaz, meghołt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felnyilalni, felemeltetni az épületet emelő ruddal. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felodru, p. o. ollyan csür, mellynek csak egyik felibe lehet gabonát rakni, a' másik feliben istálló van. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felöltő: dolmány, mandli. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Felpoczokolni, felpolczozni, magasbra emelni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Felsarangozni, a' letört v. lemetszett növevénynek uj növése vagy kihajtása. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felsivanni, álmában a' gyermeknek éles hangon megjájdulni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Felszedett, rászedett. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

Felszegni, a' parlagot felszántani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Félszer, szín, kocsitartó épület. Kemenesali. *Horváth Zsigmond.*

Felszokotálni, lassankint

felvetegetni. Székely szó. *Ferenczi János.* Felvetegetni, számba venni. Háromszéki szó. *Derzsi Mózes.*

Feltartani, felnevelni p.o. a' gyermeket. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fémleni, e. h. fényleni, p. o. nem mind arany, a' mi fémlik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Fenekedni, valakire v. valaki ellen gonosz czélt tenni fel; ezen szótól: **fenni**, p. o. kardot fenni valakire. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fenekedő, agyarkodó, irigykedő. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Fenék-fészek, szokták mondani a' legutolsó gyermekről a' székelyek. *Gyarmathi Sámuel.*

Fenkő v. **fénkő**, azon kő, mellyel a' kaszát élesítik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Fenköl, aláváló nyomorult. Igy nevezik közönségesen a' madárfiak közt, melly legnyomorúltabb, azért legutólján kelhet szárnyra. Göcsei szó. *Plánder Fercncz.*

Fenni, köszörülni. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

Fenntes, emelt hely. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Fenteregni, dőlingezni, akadozni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Fentő, fenterő: mézes mákos sűlt tészta. Gömöri. *Hollók Imre.* Fü' neme, mellynek minden izeinél nagy felfelé álló szakálla van. Székely szó. *Ferenczi János.* Fonás; egy fentő, fonás hagyma. Palócz szó. *Szeder Fábián.* Kerék küllő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kisded sajtár. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Fenyer, lóhere. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Fenyér, vékony szálú réti fű, leginkább terem a' vízjárta földeken: nem hinár, mint Szabó Dávid írja; — Kazinczy szerint iszapos föld, de még hibásabb. Szegedi szó. *Nátly József.*

Fenyíteni, büntetni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Fenyő-alma, fenyőfadió. Székely szó. *Cserey Elek.*

Fenyőviasz, szurok, fenyőszurok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Fenyővíz, borovicska. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Fenytős, pállott, lucskos. Szegedi szó. *Nátly József.*

Férczel, 1) ki valamit hevenyében összeábdál 's varrogat; 2) a' récze kanozza a' nőstényt. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

F é r c z ö l ö m , öltögetem, öregen varrom, ábdálom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Toldom foldom. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

F e r d e, félszakos, rézsutos, hárántékos. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

F é r e, ferejü;azaz: föld;p.o. három köböl férés, vagy akkora föld, mellybe három köből mag fér. Székely szó. *Incze József.*

F é r e g, egér. Székely szó. *Ferenczi János.* Udvarhelyszéki. *Derzsi Mózes.* Farkas. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

F e r e n b a, e' helyett: Ferencz bácsi. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

F é r f i, e. h. ember. Barkó szó. *Hollók Imre.*

F e r g e t e g, zivataros, havazó, szélvészes idő. Székely szó. *Szabó Elek.*

F e r g e t t y ü, vagy forgatytyú, az ablakokon szokott lenni bádog füsthajtó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Pergettyü, a' szekér' első párnáján forgó lapos fa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' szekér'első párnáján feljűl ide 's tova forogható, 's a' derékszeggel a' tengelyhez foglaltatott fa két felől két fával, mellyeket rakonczáknak hívnak. Székely szó. *Ferenczi János.*

F e r i, Ferencz, még gyerkőcze. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

F e r s i n g, rokolya. Székely szó. *Ferenczi János.* Felső gyolcs szoknya. Székely szó. *Kállay.*

F e s t é k e s, különbféle szinekkel gyapjuból való szövet. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Szőnyeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

F e s t t é j, a' borjuzás utánni vastagabb téj. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

F e s z, Steife. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

F e s z e g e t n i, grübeln. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kiokulni akarni; p.o. valakinek szavát feszegetnünk annyi mint: szavának igazi értelmére jőni törekednünk. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

F é s z e k, p.o. virág-, palánta- stb. fészek. Székely szó. *B. Lakos.*

F é s z e r, szín. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Szín, szin' alja. Kecskeméti szó. *Csapo Dániel.*

F e s z e s, szorosan álló p.o. öltözet. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F é s z i, fejsze. Háromszéki székely szó. *Cserey Elek.*

F é s z k á l o m, nyughatat-

lankodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fészekfentő, legutól született gyermek. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Poszáta madár, az egy költésbeli leghitványabb baromfi; — innét az anyja' méhét bezáró legutolsó magzat. Balaton melléki szó; Göcsejben **fenköl**. *Horváth Zsigmond.*

Feszeleg, maradhatatlankodik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Csapodár mozdulatokat tesz. Szegedi szó. *Nátly József.* Könyörgő tekintettel hizeleg, nem bátorkodván a' kérelmet előadni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Feszület, crucifix. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Feteke, fekete. Gömöri szó. *B. S.* Székely szó. *B. Lakos. Derzsi Mózes.*

Fetrengeni mondatik a' disznó, mikor a' sárban heverész; az emberről is mondatik, áltvett értelemben. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Févó, összetekert ruha, a' fejre tereh alá szokták tenni. Baranyai szó. *TóbiAntal.*

Fí, fű; fíves: fűvel kuruzsoló. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Fial, fej- vagy főalja. Igy nevezik a' szölőnek felső végit, így az alvásra elkészített 's egymásra rakott vánkosokat, így ázon keresztbe tett darabfát, mellyre hosszasan a' többi fadarabok rakatnak, hogy a' földet ne érjék, 's könnyebben égjenek. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Fias, fiastyuk, hét csillagból álló csillagzat, melly Csikszékben **hetesnek** v. **hetevénynek** is mondatik. — Innen a' köznép nyelvén illyen szólásformák: A' fias feljött; a' fias ebéden — délen — vecsernyén; t. i. a' fias az égen annyira fel ment 's ott van, a' hol a' nap délben vagy vecsernyekor szokott lenni. Székely szó. *Incze József.*

Fiatal, ág. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

Fiazni, szűlni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ficserézni, fölpiperézni; fölczifrázni. *Matics Imre.*

Ficskándozni, fecskendezni, — innen **ficskandó**, fecskendő eszköz. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ficzamodik (ki), midőn a' csont esés, dűlés, ugrás v. botlás által a' forgóból kimozdíttatik. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Ficzkó, eleven legény, derék suhancz. Balaton mellé-

ki. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ficzos, finyoros: piperés. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Fidel, fehér kendő, mellyel a' falusi asszonyok fejeiket bekötik. Komárom várm. Udvardi járásban. *Czuczor Gergely.*

Fika, talpacs, bakancsos, hajdú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fikarcz, igen kicsi, p. o. adj egy fikarcz czérnát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Fikni, űzni, hajtani; p. o. agyon fikja a' lovait. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Nemi összemenetelők az állatoknak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Filing, filing szőlő, a' gerezdnek egy kis ágacskája. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Filinka, tüzkő, kova. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Filinta, flinta, puska-fegyver. Székely szó. *Cserei Elek.*

Fillegória, kis árnyékház a' kertben. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Finak, egy pozsonyi mérő' nyolczad része. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Gyerkőcze, Tornában Döbrentei; Erdélyben *Buczy.*

Finczálni, ficzánkolni, szökni, rugni; ficzkándozni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Finczározni mondatnak a' lányok, ha kószálnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Finczolni, a' lónak mikor hámban van ide 's tova hánni a' farát 's tegergetni a' farkát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fingeledni, banyalódni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Finoros, ékes, csinos, nyalka. Kemenesali szó. *Lévai László.* Módis öltözet, modisan piperézett. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fintorgatni, valaminek nem tetszését orrának vinynyogtatásával kijelenteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Finta, csuta. Finta orru. — Innen. **Fintorgatni**, ábrázatját 's orrát, midőn valami tetszése ellen van, öszszehúzni. Gőcsei szó. *Pländer Ferencz.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Fintorítani: 1) kicsucsosítani; 2) orrát fintorítani vagy fintorgatni az mondatik, kinek valami nem tetszik, de nem szól, csak képén lehet észrevenni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Finyeledni, valamibe bebonyolodni p. o. lónak a'

hámba; — finyelegni, p. o. gyermeknek a' sokaság közt eltévelyedni, elbódulni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Székely szó. *Ferenczi János.*

F i n y e l n i, befinyelni, bele finyelődni, bele bonyolítani vagy bonyolodni. Székely szó. *Incze József.*

F i n n y á s, válogató, kényes. *Beke' gyüjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F i o k, a' török buza' tövéről 's a' dohánylevelek' tövéről kinőtt uj növések, fattyak vagy kacscsok; innen ezeket letördelni: fiokolni, fattyazni vagy kacscsozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

F i o k a, fiucska. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

F i r o g o n t, a' menynyit egyszerre fonni kiadnak. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

F i s e k, a' lővéshez készen puskaport és sörétet elosztva tartó apró bádog, Patron. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

F i s z k á l ó d i k, strampft mit den Füszen. Győr várm. *Czech János.*

F i t a t o m, matatom. Székely szó. *Cserey Elek.* Szaglódni, vizsgálódni. *Kállay' gyüjt.* Valamit kevélyen mutatni p. o. ujján a' gyürüt, vagy valaminek kis részét kimutatni; p. o. az arany' szélét fitatja markában. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

F i t e t e k, szaglok, finyészek. Székely szó. *Cserey Elek.* A' kutya is fitet, mikor holmit erre 's tova szagolgat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Valamit keresni, nyomozni, p. o. fiteti a' kopó nyelve' nyomát. Székely szó. *Szabó Elek.*

F i t í t s d, mutasd. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

F i t y e l é k, valamelly egésznek egy kis elszakadt része, melly azzal gyengén függ össze. Székely szó. *Incze József. Szabó Elek.* Fityegő darabocska. Székely szó. *Buczy.* Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

F i t y f i r i t y, sarkon forgolódó eleven gyermek vagy kis ember. Székely szó. *Ferenczi János.* Kis ügyes, szerszem, ugráncs személy. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

F i t y m á l n i, valamit gúnyolni, becsmérleni, ócsárlani. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

F i t o r o d n i, összegombolódni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

F i t o r o d o t t (el), a' láb megbiczaklott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F i t o s o r r ú, felfitult, nyerges orrú. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

F ó, fal. Mondják, Gömörben. Rima 's Balog-völgyben. *B. S.*

F o d o r, kondor, felkukorított. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F o g a c s i, kiálló nagy fogu. Kemenesali. *Lévai László.*

F o g a d ó, korcsma, szállóhely; innen **f o g a d ó s**, korcsmáros. Székely szó. *Kállay.*

F o g a n t y ú, nyél, mint a' köszörűkő' nyele, mellynél fogva hajtatik. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

F o g a s: 1) Balaton' jeles hala (p. lucis perea); 2) ruha tartó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F o g á s, e. h. szín, ürügy, praetextus, p. o. ollyan fogás alatt. *Kállay' gyüjt.*

F o g a s e m b e r, kemény ember; mondják: szivos ember. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

F o g a s v e r ő f é n y, midőn téli időben a' nap süt, de amugy csipős hideg van. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F o g a t é, fogantyú, markolat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F o g d o s n i, azaz fonalat nyüstbe fogogatni be. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

F o g g a t n i, mikor a' majorsági szárnyas állatok megülvén a' tojást kezdik azt kopácsolni, hogy a' csirke könnyebben kijöhessen. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

F o g h á z, tömlöcz. *Kállay' gyüjt.* Jaskó, árestom. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

F o g l á l n i, mesterséges úton módon kifürkészni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

F o g l a l ó, előpénz. Székely szó. *Kállay.* A' timárnál a' bőrt az asztalhoz csiptető vas. Székely szó. *Ferenczi János.*

F o g l á r, gonosztévőt nyomozó, pandúr, vármegye' szolgája. Kemenesali szó. *Lévai László.*

F o g ó v a s, a' szücsök a' bőrt az asztalhoz ezzel foglalják le. Székely szó. *Ferenczi János.*

F o g t a t o m, vallatom, szólni kényszerítem, unszolom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

F o g y a s z t a n i, a' harisnyakötésben egy szem helyett kettőt venni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

F o j o s ó, nátha. *Kállay' gyüjt.* Csúz (nyavalya). Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

F o j t ó, fekete bársony nyak-

szorító, nyakékesség a' fejérnemnél. *Szeder Fábián.*

F o j t ó k a r i k a, a' párnadeszkát a' tengelyhez kapcsoló sas vaskarika. Székely szó. *Ferenczi János.* Összeszorító hosszú behorpadt széles lapos karika, melly a' szekérben lévő párnadeszkát a' tengelyhez foglalja. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

F o k: 1) kés' foka; 2) tengerbe vagy tóba benyuló hegy, promontorium. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F ó k a, e. h. falka. Dunán túl. *Döbrentei.* A' mészáros az Alföldről egy fóka marhát hajtott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F ó k á b a: a' minapába. Eszék-vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

F o k á n, vizes kártos. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

F o k l a, fáklya. Fóka, falka. Göcsei szavak. *Plánder Ferencz.*

F o k o s, csákány. Székely szó. *Kállay.*

F o k o z n i, czérnát a' tő' fokába huzni. Székely szó. *Incze József.*

F o l o s u, csúz, reuma; különösen midőn a' csúsz daganatot okoz; p. o. „folosu fujjon fel." Göcsei átok. *Plánder Ferencz.*

F o l y á r, szemtelen parázna, nyilvánságos kurafi. Kemenesali szó. *Lévai László. Beke' gyüjt.* Patakocska, Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

F o l y a t n i (szarvas marháról mondatik), párosodni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

F o l y ó f ű z f a, litium barbarum. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

F o l y o n d á r fákra 's falra futó, és a' földön elterjedő fű. Szegedi szó. *Nátly József.*

F o n á k j a, visszája valaminek. Székely szó. *Cserey Elek.*

F o n c s i k, a' leánykának hátul összefont haja. Barkó szó. *Hollók Imre.*

F o n c s i k a, elszakadozott vászonöltözet' darabja. Székely szó. *Szabó Elek.*

F o n d o r k o d ó, árulkodó, irigykedő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F o n ó k a e m b e r, azaz puha, elasszonyosodott ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

F o n n y a d ó: 1) elaszó, hervadó; 2) kisütött faggyúnak töpörtője. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Az a' lév, meliyben a' gömböczöt, vérest stb. kifőzik. Győr várm. *Horváth Endre.*

F o n y o l o g n i, valami dolgot

kedvetlenűl, kényszerítve fogni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Forduló, p. o. egy forduló a' szántásban, teszi a' határnak azon részét, melly egyszerre míveltetik; alsó, felső, középső forduló, a' mint a' felosztás van. Székely szó. *Kállay.*

Forga, folyóviz' fordulása, csavarulása, vizkanyar. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Forgácsfánk, sütemény' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Forgatni, keverni, másodszor szántani fel a' földet. Székely szó. *Kállay.*

Fóris, fonálon lévő görcs, sodrék v. csomó. Innen fórisos fonál, sodrékos, börczös v. csomós fonál. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Formint, l. Szala.

Forog: 1) a' malomkerék; 2) a' kutya párosodáskor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fortyanni (fel), haragra lobbanni. Innét, kicsiny csupor hamar felforr. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Hirtelen fölforrni; p. o. alig tettem a' tüzhöz, már fölfortyant; vagy haragra fortyant, annyi mint: hirtelen haragra lobbant. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Felforran v. felfortyan. Hegyalján. *Szemere.*

Fortyog, a' megázott csizmában a' vizes kapcza menés közben. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fosodni, a' hosszú köntös' aljának sár' alkalmatosságával elsárosodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fosozni, szántszándékkal sározni be a' hosszu köntös' alját. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fostató, borzából a' gyermekeknek csinálni szokott vízi fecskendő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Foszlán, hitván rongy. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Foszlánczos, rongyos szakadozott. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Foszláng, német dóka, kaput, elszakadt része a' köntösnek, a' mi utána nyúlik. Székely szó. *Kállay.* Fityegő ruha, kabát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Foszlani, azon időpont midőn a' madár tollát hullatja önkint. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fosztor, hitván, szakadt, kopott. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lekopasztott eleven szárnyas állat, péld. fosztor kakas. Győr várm. *Czech János.*

Fosztorgat, valaki' ruhá-

ját fosztogatni, emelgetni. Győr várm. *Czech János.*

F o s z t o s, lucskos, kis csintalan leányka. Székely szó. *Ferenczi János.*

F ó t, kerék - talp. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

F o t t i g, e. h. fogytik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

F o t y o g n i, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

F ő f a, sírfeletti fa. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

F ö h é n y, föveny, apró kövecs. Föhenyezni, fövenyezni. Vas várm. *Dr. Horváth József.*

F ő k ö n y, szümölcs, verruca. Székely szó. *Szabó József.* Kézszömöcs. Csíkszéki szó; néhutt tyúkszem a' lábon. *Kállay.* Sümölcs. Székely szó. *Buczy.*

F ö l d' l a p t á j a, föld' golyóbisa. Székely szó. *Incze József.*

F ö l d ö n f u t ó, fő bolond; síkon futó, lovas. *Kállay' gyüjt.*

F ö l n a g y, falnagy, falubiró. Székely szó. *Cserey Elek.*

F ö n d ü n t, valami bőségnek jelentése; p. o. „Ugyan föndünt ezen só árulás", mindenütt kaphatni sót. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

F ö r c s ö g, fecseg. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

F ö r g e t t y ű, a' tengelyen felűl lévő azon mozgő része a' kocsinak, mellyen az oldalak állnak. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

F ö r h é n c z, a' rúdon keresztűl álló vasalt fa, melly két felől vaspálczáknál fogva a' tengely' végibe szoríttatik; a' nevök: csatló pálcza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

F ö s s i n g, fersing. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

F ö s t é j, kurászta, elsőtéj. *Kállay' gyüjt.*

F ö v é n y f u v á s, homok. Székely szó. *Cserey Elek.*

F ö v é n y k o r s ó, vászonkorsó, Sz. Mihályi korsó. Kemenesalján mondják: b o k á l a. *Horváth Zsigmond.*

F r á n y a, gonosz; p. o. „Ejnye be fránya ember ez!" „Fránya vigye!" Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

F ú r é c z e, vad récze (nőstény). Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

F u a l k o d i k, halkkal száraddogál p. o. a' sáros út, vizes szántó föld, rét stb. Kemenesali. *Lévai László.*

F u a t a g, l. Hófuat.

F u c s i, mértékeszköz, $\frac{1}{8}$ része a' pos. mérőnek. *Beke' gyüjt.*

F u d á z, futó eszü ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fudáza, gondolatlan ide 's tova futkosó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fukar, fösvény, szük marku. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fullaszkodom, orromat felütve boszonkodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fúmony, vadrécze-tojás. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Fura ember, furcsa fris ember. *Kállay' gyüjt.*

Furankodik, se intrudit. Győr várm. *Czeck János.*

Furdalék, méh' fulánkja. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Furdalódzik, erősen boszonkodik; ezen szótól furni, mintha p. o. fúrná a' méreg. Székely szó. *Szabó Elek.*

Furdalódzó, másokba czélzásos mondásaival bele kötölődzködő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Furdály, dohány' kóréján száradt apró levelü dohány. Székely szó. *Buczy.* Dohány' aljasa, mellyet a' kocsányával v. kórójával szednek le egyszerre. Székely szó. *Kállay.*

Furdancs, l. Török. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Asztalosnál a' kézbe forgható léczszeg-eresztő furu,— lakatosnak is vasat furó eszköze, e' kétféle: *a)* kézbeforgó, *b)* szíjas. Székely szó. *Ferenczi János.*

Furdáncs, meghegyzett fácska, vagy csontocska, mellyel a' bőrön vagy vászonon lyukat szúrnak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Egy hegyes vas, mellyel a' véka- vagy kaskötő a' szijácsnak utat fur. Örségi szó. *Zakál György.*

Fúrécze, csörgő kácsa. Innen fúmonyázni, csörgő kácsa' tojását keresni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Furfangos, agyafurt, különcz. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Furik, targoncza. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Furkó, bunkó; görcs. Innét furkós bot. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Furkós bot, koldus bot. *Kállay' gyüjt.*

Furu; ennek különbféle nemei az asztalasoknál: 1) galambbug furu, mellyet nagyobb 's kisebbre lehet alkalmazni. Bokázó, csapozó, léczező v. kerekszeg hosszu száru furu. Székely szó. *Ferenczi János.*

Furuglya, fuvolya, paraszt flauta. *Kállay' gyüjt.* Likacsos nyelű fasíp, juhpakulárok fújják. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fuszujka, paszuly. Székely szó. *Kállay.*

Futtam, e. h. futottam. Székely szó. *Gyarmathi.*

Futosni, bikát keresni a' tehénnek. Székely szó. *Ferenczi János.* Mikor a' tehén bikát kíván vagy üzekedhetnék. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Futosni (tehénről mondatik), borjut kapni, p. o. megfutosott a' tehén. Székely szó. *Kállay.*

Fuvaros, szekeres. Székely szó. *Cserey Elek.*

Fűbér: marháknak legeltetéseért járó díj. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Füge, egres. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Füge-madár, kisebb az ökörszemnél. *Kállay' gyüjt.*

Függenyős, lejtős, hajlós, p. o. domb. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Fűhegyen, tavaszszal a'legelső fű alkalmával. Székely szó. *Buczy.*

Fűjet, e. h. füvet. Innen —

Füjelni, füvelni, füvön legelni. Vas vármegyei szó. *Dr. Horváth József.*

Füke, vak ablak. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Fülbevaló, Gömör, Torna; függő, Dunán túl. *Döbrentei.*

Füles: 1) ágas; 2) szamár, csacsi. Kemenesali és Rábaközi. *Horváth Zsigmond.*

Fülke, paraszt házaknál kemencze mellett gyömbérnek stb. szánt hely. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Füllentek, hazudok, valamit vaktában mondok. Kemenesali *Lévai László.* Hazudni csak ugy tréfából, beszélgetés közben. *Beke'gyüjt.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Hazudni, csuhasztani. Balaton melléki. *Horváth Zsigm.* Bácskában mondják: **retket huzni.** *Matics Imre.*

Füllő, füllőbe tenni, nyers dohányleveleket egymáson hagyni egy ideig, míg azok valamennyire meg nem sárgulnak. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Fürész, vágó eszköz, melylyel a' fürészt megvágják, hogy fogai élesebbek legyenek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fürészek, fürt vadászok, füröket keresek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fürészelni, kutatni, fürkészni, keresgélni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fürészfog-hányó, a' mivel a' fürész' fogát kifelé hajtogatják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Fürge, nagyon serény. A' czigányné siratván eltemetett purdéját, emlegette: millyen serény volt, eddig mennyországba felérkezett; mondá az apja: **Bizony menyországon is túl**

futott eddig a' mily-lyen fürge vala. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fürgetü, ajtó-sasra közepinél fogva szegezett kis fa, mellynek akármellyik végével be lehet az ajtót zárni. A' retesz és a' kelencs másféle zárok. Örségi szó. *Zakál György.*

Fürt, csomó; 1) szőlőfürt; 2) hajfürt. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Fűzér, egy csomóba összeaggatott valami, p. o. egy fűzér paprika, fige, szömörcsök stf.; az összefont hagyma ellenben nem **fűzér**, hanem **koszorú hagymának** neveztetik. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Füstelő, l. Virics.

Füstfaragó, kéményseprő, kéménytisztító. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Füstölő, pályinkafőző kalyiba. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Fütetek, keresgélődöm, nyomozolódom, tapogalódom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fütösni, Gömör, Torna; melegedni, Dunán túl. *Döbrentei.*

Fütözni, melegedni, p. o. a' napon vagy a' kemenczénél. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Füttözni, a' tűz' melegénél magát melengetni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fütyelótya, a' nyájnak hullaja, mustráltja, dög-rovásra menendő v. metszendő. Kemenesali. *Lévai László.*

Fütykös, furkós bot. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fütyőlék, szütyőlék (Kemenesali szó), czula (Göcsei szó), olly kis szerű zsákocska, mellyet eleséggel megtöltve egyes személy a' malomba vállán vagy fején elvihet. *Horváth Zsigmond.* Örlött búza' növedéke, p. o. kérdik a' malomból jövőt: megtelt-e a' zsákod? felel rá: meg bizony! fütyőléket is kaptam. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Zsákocska. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Füvelőhely, legelő hely. Székely szó. *Cserey Elek.*

G.

Gabajítani, tatarozni, rosz épületet javítani. Szegedi szó. *Nátly József.*

Gabarítom, rakom, csinálom, határba rakosgatom. Kemenesali. *Lévai László.*

Gabogyás, ... ! Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Gabona, rozs. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Gabonás, magtár. Székely szó. *Incze József.* Gabonaház. *Cserey Elek.* Gabonatartó hely, magtár kőből vagy fából. Székely szó. *Ferenczi János.* Granarium, magtár. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Gácsér, kan récze. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Gacsétozni, párosodni a' bak réczének. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gádor, pitvar, tornácz, folyosó. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Gágó, tátott száju. Székely szó. *Ferenczi János.* Olly horogforma fa, mellynek egyik hosszabb végére a' dohányfűzér' póráza köttetik, 's a' horogforma végével az állóra akasztatik, v. más szegre. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Gágog, gegeg. Mondatik a' ludak' neszezése felől. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Gágya, a' gatya helyett. Székely szó. *Ferenczi János.* Lábravaló, gatya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gagyula, l. Piszma.

Gagyog, cseveg, fecseg. Mondatik gyermekeknek dibdáb beszédők felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gaj, rög, göröngy; innen **gajos út**, darancsos, göröngyös út. Székely szó. *Kállay.* Göröngy; p. o. gajosan maradt a' földem. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gajdászni, tele torokkal kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Gajdina, tojás-rántotta. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Gajdolni, ittasan énekelni. *Beke' gyüjt.* Idétlenűl énekelni. *Kállay' gyüjt.* Dudeln. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Kornyikálni. Balaton

melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gajdulni, félig megrészegedni, p. o. ha kevés pálinkát iszik is, 's legottan meggajdul attól. Kezdi széki *Szabó Elek.* Mintegy esztelenedni; p. o. mért ültél a' kapu' tetejébe, talán meggajdulál: azaz „ elmene az eszed? — Székely szó. *Szabó Elek.*

Gajdult, megittasodott. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gajgona, kajgona: tojásrántotta. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Gal, ledőlt nagy fa az erdőn. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Galacsint, föveny-golyóbis parittyába. *Kállay' gyüjt.*

Galád, frech. *Maties Imre.*

Galaginye, galagonya, v. abból csinált furkós bot. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Galagyolok, mindent egybe, össze beszélek; p. o. a' szájában hadd galagyoljon a' nyelve. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Galamb-bug, galambház. Székely szó. *Cserey Elek.*

Galand, pántlika, Székely szó. *B. Lakos.* Lapos szőr füző-pántlika. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Galeta, vindöly, mellyben sajt vagy vaj tartatik. Palócz. *Szeder Fábián.*

Galiba, intriguen. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Galyavér, e. h. gavallér. Deresken, Gömörben. *Hollók Imre.*

Galyhó, csákán. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gamat v. bű (székely szó), dancs (magyar). *Derzsi Mózes.* Mosdatlan szemét, rusnya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Mocskos, undok ember. Székely szó, *Ferenczi János.*

Gamba (barkó szó), piszle, pitye (gömöri), ajak. *Hollók Imre.* Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Gambács, ajkas korsó. Barkó szó, Gömörben. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Gamó, horog. *Kállay' gyüjt.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ganározni, gunározni, p. o. a' ludakról mondatik. Székely szó. *Incze József.*

Gáncs, akadály. Székely szó. *Szabó Elek.* Hiba, kifogás, becsmérlet. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Ganczi, gunár. Székely szó. *Ferenczi János.* Ganár, hím lúd. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Gangos, 1) a' lóról, melly felemelt nyakát megszegi

vagy görbeszti, mondják: gangos paripa, — a' pulykáról és hattyuról is mondatik: gangosan hordozza a' fejét. 2) A' deszka-metsző malomnak is egy része gangosnak neveztetik. Székely szó. *Incze József.* Délczeg, büszke. Erdélyi szó. *Döbrentei.*

Gánicza, kukoricza-lisztből készült száraz eledel. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Gántár, hordót tartó alfa. Örségi szó. *Zakál György.*

Gántáron járok, alig alig szédelgek, halál' torkában vagy dög' szájában vagyok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gányó, dohány-termesztő kertész. Szegedi szó. *Nátly József.* Kecskemét körűl is divatos. *Csapó Dániel.*

Gányolni, ...? Szlthmár vidéki szó. *Gáthy Jáuos.*

Gar, p. o. nagy garral van: insolenter jactat auctoritatem sibi non competentem. Székely szó. *Szabó József.*

Garaboly, garabó; kosár. Pest várm. *Czuczor.*

Garád. Torna, Gömör; gyepü, Dunán túl. *Döbrentei.*

Garalis, nyakravaló gyöngy v. egyéb. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Garálizs, nyakra való gyöngy a' fejérnemnél. Palócz. *Szeder Fábián.*

Garangy, göröngy, fagyott úti sár. Székely szó. *Szabó Elek.*

Garangyikos, rögös. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Garaszolni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Garat, malomban tölcsérforma famív, mellyből a' malomkő alá hull az örlendő gabona. Innét az ittas ember felől mondatik: „jól felöntött a' garatra." Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Garatra felönteni, sokat inni, megrészegedni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Garatra felönteni (átvett értelemben), a' borból pálinkából stb. jól eltöltözni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Garattyolni, neszezve beszélni, nyelvével kerepelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Garázda, perlekedő természetű, izgága-csináló, konkoly-hintő. Balaton mellé-ki. *Horváth Zsigmond.* Másokba belekapczáskodó. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Garázdálkodni, másokba ok nélkűl bele veszni, 's kapczáskodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Garázdás, veszekedő, há-

borgó, részeges ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

G a r á z n a, emberbe bele kötő, garázda. Székely szó. *Ferenczi János.*

G a r g o n c z á s, garabonczás. Székely szó. *Ferenczi János.*

G á r g y a, kut' felső kerítése, kutkáva. Székely szó. *Ferenczi János.*

G á r i n c z a, vékony, magas leányka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G a r m a d a, szóratlan határ gabona. Kemenesali szó. *Lévai László.* Felszórt gabona kupacz, határ. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

G a r n y a t a g, az idősebb leányról mondatik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G á t, lésza, sövény. Barkó szó. *Hollók Imre.*

G á t o r, az a' része a' kis házaknak, melly az udvarra nyúló eszterha alatt szárazon áll. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G á z l ó, sikér a' folyó vizben, mellyet az ember meglábalhat. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

G á z l ó d n i, a' vízben felebb 's alább járkálni, pocsározni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G a z t vetett rá, azaz, eldugta, elsikkasztotta. *Kállay' gyüjt.*

G a z s i, Gáspár. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

G e b e, rosz ló, dög. Erdélyi szó. *Döbrentei.*

G e b e d n i, megdögleni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Dögleni; csak az állatokról mondatik, az emberről akkor, ha reá haragusznak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G e b e d t, megmerevedett. Kemenesali. *Lévai László.*

G e d, v. gyegy v. gyegyelet, szerelmes csókolódzás, szerelmeskedés. Innét —

G e d e l n i, v. gyegyelni, szerelmeskedni, karazirozni. *Matics Imre.*

G e d e l e g n i, szűkön szigoruan élni, —

G e d e l g e t n i, mást szigoruan vagy szűken táplálni. Székely szó. *Ferenczi János.*

G é d e l g e t e m, vékonyan táplálom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

G e d ó, geda; kis kecske. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

G e g y e r é s z e k, szemtelenűl tapogatódzom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G e g y ö l ö m, ápolom, kegyelem. Kemenesali. *Lévai László.*

G e h e r, száraz, sovány. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Gejva, v. giva-gomba, laska-gomba. *Kállay' Gyüjt.*

Gelehes, köhécselő, fúladozó, göthös. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gelencze 's Velencze, székely példa beszéd, azt teszi; hogy a' két dolog felette különbözik egymástól. Gelencze csak egy falu orbai székben, de Velencze hires vizen épült város.

Gelyva, bikfákon teremni szokott gomba. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Gém, kút' kankalékja v. ménye. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gémberedni, fagytól öszszezsugorodni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Gémicse: vékony kampós bot, mellyel lyékes halászatkor a' háló' rudja a' vizben felkerestetvén a' lyékhez huzatik; egy másik két ágú fával pedig a' lyéknek irányába taszigáltatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gendeboja, ergoja, noderga, együgyü. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Genye-gunya, gincz-göncz Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Genyéte, erdei növény, bötyktelen szárral. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Genyőte, haszontalan hagyma-levelü fű, — ismét Höle. Kemenesali. *Lévai László.*

Gercsáva, kötölődzésből származott czivakodás; innen ennek szerzője gercsávásnak mondatik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gércze, e. h. jércze. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Ércze (Kemenesali), jércze, fatal tik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Géra v. gere....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Gereben, kendert 's lent gyarató sok hegyü vasszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Ecselő, a' vastag fogún nagyolni, a' vékony fogún aprózni szoktak. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Gerábla e. h. Gereble. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Gerencz, gerincz. Székely szó. *Cserey Elek.*

Gerendely, az a' hosszú görbe fa, mellyen az egész ekefej épül. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gerendű, az a' hosszu görbe fa, mellyen az egész ekefej épül. Örségi szó. *Zakál György.*

Gerezd, 1) szőlőfürtnek

egy kis bilingje; 2) dióbélnek egy negyed része. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* A' faépület' bornái' végeinek egymásba lett rovatása, az épületek szegletein fel. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

G e r e z d e s a l m a, nagy mint a' két öklöm. *Kállay' gyűjt.*

G e r g e r i c z e, buza- vagy gabona-féreg. Székely szó. *Ferenczi János.*

G e r n y e, szikár, sovány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G é s z t e s: fás p. o. dió. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

G e s z t e t n i, ügetni, koczogni a' lóval való menetelben v. kocsikázásban. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

G e z d e r n y e, szemét, bozót, 's különösen a' vizekben összeállott fű, fa, 's más szemetes hely. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

G e z e m i c z e, különféle hiábavalóságok, szemét. *Beke' gyüjt.* Gezernyicze: gezdernye (Göcsei): mindenféle gizgaz, szemét, töredék, mellyel a' szegénység télen fűteni szokott. De az illy fűtés sok tűzi veszélyeknek eredete. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

G e z e m u c z a, gizgaz. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

G é z e n g ú z, haszontalan ember. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Pápa vidéki *Matics Imre.*

G e z e r n i c z e: 1) töredék giz-gaz; 2) ringy-rongy ruha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

G e z ő, egér, poczik. Palócz. *Szeder Fábián.*

G e z s e m u z a, hitván apróság fa. Székely szó. *Gyarmathy Sámuel.*

G i b e r e d i k v. göbörödik, incipit congelari. Győr várm. *Czech János.*

G i c z a, cserka, kondor v. bongyor fajú. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G i d a, kecske-gödölye. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G i d ó, gödölye, kecske fiu, kecske-olló. Székely szó. *Incze József.*

G i g y e r é s z n i, meghitt személy körül nyájasan ácsorogni, enyelegni. Igy tesz a' gyermek anyjával, midőn tőle valamit nyerni akar. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G i l i c z e, e. h. gerlicze. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G i l i n t s, kilincs; a' kisebb ajtókon, a' kapu- vagy ajtó-lábon keresztül szegezett rovatkos szeg' vágányá-

ba az ajtón keresztül járó nyelecske által fel és alá mozdítható élesre faragott deszkából álló zár. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

G é m, őzborju. Bakonytáji szó. *Matics Imre.*

G l ö d ő r, gölödin, nagy galuska. *Kállay' gyüjt.*

G ó b é, kóté, agyafúrt, fejefúrt. Székely szó. *Cserey Elek.*

G o b o n c z a, répával, turóval stb. bélett dupla laska, a' melly egész kerekségében megsüttetik. Őrségi szó. *Zakál györgy.*

G ó c z, kuczkó, focus. Székely szó. *Szabó József.*

G ó c z a, l. Récze. Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.*

G ó c z a l, tüzelő hely. Székely szó. *Buczy.*

G ó c z' a l j a, l. Pest' alja. Kemencze' alja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Sut' alja; hol tüzet tesznek a' székelyek, mondják s o d-nak, s o d' a l j ának is. *Kállay.*

G o g, kemencze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Tüzelő kemencze. Székely szó. Innen: gog' mege, gog' alja, másutt pest' mege, pest' alja. Ülj be a' pest alá, másutt a' gog alá. Székely szavak. *Derzsi Mózes.*

G o g n a, buzaviasz. *Kállay' gyüjt.*

G o g y o l a, struma. *Beke' gyüjt.*

G o h é r, kövér, elein érő szőlő. *Kállay' gyüjt.*

G o j h ó, esztelen. *Kállay' gyüjt.*

G o l y h ó, bászli, bohó. Balaton melléki szó. *Hárváth Zsigmond.* Bribaszt, értetlen, ostoba valamiben. Pápa vidéki. szó. *Matics Imre.*

G o l y v a, gogyola, nyaknak kinövése. Némelly helységekben a' betegségnek ez a' neme igen közönséges, kivált az asszonyoknál: mit is bizonyos víz' minemüségének tulajdonítnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G o m b á n a k, többféle neme: csiperke, peczérke, szepe, penczurák, kozák, reve stb. Gömörben. *Hollók Imre.*

G o m b ó c z, nagyobb galuska. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

G o m b o d a, buza-lisztből készített tészta nemü eledel. Székely szó. *Ferenczi János.*

G o m b o j i g, gombolyag, gombojag. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

G o m b o j í t a n i, vagy gombajítani, kerekíteni; p. o. egy négy szegü fát gombojítani, kerekké faragni. Székely szó. *Incze József.*

G o m b o l y a g, czérna vagy fonál-tekercs, lapta. Bala-

ton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gombolyító, mellyen a' fonalat legombolyítják. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gombolyító-csüllő, a' megszapult fonalat lehajtó eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gombóta, pempő, liszt vízbe keverve. *Kállay' gyüjt.*

Gomoja, p. o. gomoja czérna, — hó' gomoja, az egymásra kereken hengerített hó. Innét gomojítani. Székely szó. *Incze József.* Czérna-gombolyag. Székely szó. *Kállay.* Gömbölyeg. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Gongyola, összehajtott kender. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Gór, csuta, kopasz. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gór csibe, fel 's visszaálló tollú csibe. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Góré, 1) magas szellős épület, kukoricza-tartó hely; 2) szőlő- vagy kukoricza-pásztor' kunyhaja. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Négy magas oszlopon álló menhely, benn hálnak. *Kállay' gyüjt.* Gunyhó, halász góré, halász gunyhó, kunynyó, kaliba. Palócz szó. *Szeder Fábián.* Szőlő-, dinynye-, és kukoricza-csősznek földből v. fából épített vigyázó helye. Szegedi szó. *Nátly József.* Kecskemét körül is divatos. *Csapó D.*

Gordon, bőgő; Gordonista, ki a' nagy bőgő-hegedüt vonja. Székely szó. *Kállay.*

Gorjadozni, alélkozni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Gornács, a' fának elkorhadt száraz ága. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Gornyadó, hurka-fakadék disznó öléskor. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Az a' lé, mellyben, disznóöléskor, a' véres hurkát kifőzték, 's mellyet a' szegényebb sorsu emberek leves gyanánt meg is esznek. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Gornyadoz, p. o. a' tyúk, gyengélkedik, beteg. *Kállay' gyüjt.* Huzódozni, betegesen majd feküнni majd ülni. *Beke' gyüjt.*

Gornyaszt, szundikál, aluddogál. *Kállay' gyüjt.*

Górtik, nagy faju bubos tik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gothos, göthös, köhögős ember. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Göbbenni, mély vizbe bele esni, merülni, a' viznek illyenkor történni szokott természeti hangjából kimagyarázva. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* A' viz' mélyébe

menni, elmerülni. Székely szó. *Ferenczi János.*

G ö b e, emse. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Kiherélt emse disznó. A' hozzá értő herélő a' görgetőjét veszi ki, hogy többet ne malaczozzék az illy hizlalónak szánt sertés. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* A' viz által a' folyam' medrén ásott gödör, hol a' viznek hirtelen mélysége van. Székely szó. *Incze József.*

G ö b é c s, kövecs, kavics. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G ö b e c z, vagy göbe, vizben lévő mélyebb hely. Székely szó. *Ferenczi János.* A' vizfolyam' árkába a' viz' sebes folyása által vájt gödrök. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Székely szó. *Incze József.*

G ő b ő d ö m, az öklömmel a' hasát döfölöm, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G ő b ö l, jászolra lekötött hízlalt ökör. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Hízlalt marha. *Kállay' gyüjt.* Hízlalt szarvasmarha. Gőbölylyel kereskedő, hizlalt szarvasmarhával kereskedő. Szegedi szó. *Nátly József.*

G ö b ö r ö d i k, midőn a' föld kevessé megfagy, meredezik, keménykedik. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.* Összevonódni, összeállani, mint p. o. erős ütés után a' test, vagy fagy után a' sár. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Megfagyni gyengén. *Beke' gyüjt.*

G ö b r e e. h. bögre, kis fazék. Palócz. *Szeder Fábián.*

G ö c s, bog. Székely szó. *Gyarmathi.*

G ö c s ö r í t e n i, erőszakkal házasítani vagy férjhez adni. Szegedi szó. *Náthly József.*

G ö c s ö r t, rög, göröngy. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

G ö c s ö r t ö s, töretlen, hantos 's igen rázós út; ez talán G ö c s-ből származott, melly annyit tehetett mint: hegy, domb, hant; innen: G ö c s e j, hegyes, dombos vidék. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

G ö c z ö g n i, édesden nevetkezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ugy nevetni mint kis gyermek, melly még beszélni nem tud. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Öregesen nevetni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G ö j e, malaczos szoptató sertés. Székely szó. *Szabó Elek.* Anya- v. eme-disznó, máskép kocza; az e m e jő az emlőtől; eme-disznó, azaz emlős disznó. Székely szó. *Kállay.* Emse. Székely szó, *B. Lakos.* Nyőstény sertés

v. kocza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G ő g i c s e l n i, midőn a' csecsemő nyelvét próbálgatja, 's holmi egyes hangoknak kiejtésére erőlteti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mondatik a' kis gyermekről, mikor beszélni kezd. Dunántúli szó. *Acsády.*

G ő g ö s, dőlyfös, hegyes, rátartós. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G ö l ö n c s é r, fazékas. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

G ö l y e, malaczozó disznó, emse. Székely szó. *Ferenczi János.*

G ö m b ő, marha-bőndő, mellyből lantornát csinálnak; a' sertéseknél g ö m b ö c z. Székely szó. *Kállay.*

G ö m b ö c z, vastag hurka. Soproni szó. *Kis János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

G ö m b ö l y e g, annyi mint gombolyag, de gombolyag tán jobb, mert a' gyökér szó nem gömb, hanem gomb. Székely szó. *Incze József.* Göröngy. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Gombócz, Vág mellett. *Czuczor.*

G ö m b ö r ö d ö m, midőn a' hideg megzsugorítja ujjaimat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G ö n d ö r, kondor p. o. haj. *Kállay' gyüjt.* Bodor hajú. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

G ö n g y ö l e g v. gomolya, sár, mellyel a' ház' padlása bevonatik, hogy a' tűz be ne éghessen. Szegedi szó. *Nátly József.*

G ö r, rög. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

G ö r b i c z e, pupos hátu. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G ö r c s ö n, vezeték neve Dálnokban egy Huszár familiának. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

G ö r e, vizi borju. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

G ö r e n y, göröngyeg. Székely szó. *Kállay.*

G ö r g é s, kan sörtvés' közösülése az emsével. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G e r g e t ő, csoport- v. hanttörő gurgulya. Más értelemben a' kan sertésről is mondják, hogy g ö r g e t. Kemenesali. *Lévai László.*

G ö r g ő f a, henger. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G ö r h e s, sovány. *Kállay' gyüjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Sovány, ösztövér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G ö r h ő, kukoricza-lisztből való bogács. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

G ö r h ö n y, málé, törökbu-

za-lepény, pogácsa. *Kállay' gyüjt.* Kukoricza - prósza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G ö r n y e, a' másnál ha kisebb, a' mit elbirok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G ö r n y e d, langvet. Győr várm. *Czech János.* A' teher alatt vagy az öregség miatt megkonyulni, meggörbedni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

G ő r n y e t t, kényes. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G ö r ö g: 1) nemzet; 2) görög a' disznó. A' kan meggörgeti az emsét. Balaton melléki.*Horváth Zsigmond.* A' disznó, mikor párosodni akar. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G ö r ö n c s, csoport. Torna vmegyei szó. *Döbrentei.*

G ö r ö n c s é r, fazekas. *Matics Imre.*

G ö r ö n y e g, darancs. *Kállay' gyüjt.*

G ö r ö n y ü, e. h. gyönyörű. Deresken, Gömörben. *Hollók Imre.*

G ö r z s e d, zusammenschrappen; két rét görzsed. Győr várm. *Czech János.*

G ő s ő r ö g, sugorog a' hasfájásban, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G ö t h e s, köhicselő. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G ö t l ö h ö s, kehes pihes, rosz tüdejü, fulladozó, köhögő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G r á d i c s, l. Lépcső.

G r á n i c z a, izsgáncz, puliczka, mamaliga. *Kállay' gyüjt.*

G r ó z, Gömör 's Torna; dara, Dunántúl. *Döbrentei.*

G ú b a, penész. Baranyai szó. *Tóbi Ansal.* Szarikó, babó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Lombos köntös. *Kállay' gyüjt.*

G u b a l y o d i k, megbőszűl; neki gubalyodik. Győr várm. *Czech János.*

G u b b a d n i, görbedni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G u b o l y o d n i, (meg v. neki), jó kedvében egyszerre megváltozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G u b o z n i, tépni. Barkó szó. *Hollók Imre.* Pápa' vidékén mondják: b u b o z n i. *Matics Imre.*

G u c s m a, süveg, póroké. *Beke' gyüjt.* Csalma, magyar sapka. Kemenesali szó. *Lévai László.* Alacsony kalpag, lecsüngő lefegővel. Kiment szokásból a' köznépnél. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

G u g a, pestises mirigy. *Kállay' gyüjt.* Tumor glandularis, a' nyakon támadt kelevény, melly lassankint tojásnagyságnyira kidudoro-

dik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G u g g o l n i, legugyorodni: farát térdhajtva — valami tételre — de nem egészen a' földig leereszteni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Seggre hajolni. Vas várm. szó; innét guggon ülő bab, melly fel nem fut. Párizpai szerint guggolni annyit teszen, mint csufolni. *Sztrokay.* Összekuczorodva, térdeit meghajtva, alfelével csaknem a' földig érve, mégis az egész testet lábain tartva, helyezni magát. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

G u g o r a, v. kukora (axis in peritrochio verticalis). Gugorával tekerik vízből a' malmot, hajót, stb; ugyanazzal toronyba a' harangokat; — kétféle, fennálló, és fekvő. L. Járgány. Szegedi szó. *Nátly József.*

G u g y e l a, összehajtott len, kender, a' mint azt a' guzsalyra vagy rokkára kötik. *Szeder Fábián.*

G u g y i, pálinka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G u g y o r, két hegy közt lévő árok; vagy tekenő-forma völgy, kupa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G u j a, félsuknyi hosszu, vastag, játszásra alkalmaztatott fa, — a' gyermekek tekének is nevezik; innen: gujázni, tekézni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Játék a' pásztor gyermekeknél; gujázni. Székely szó. *Túry Ignácz.* Kurtafarku, p. o. guja tyuk. Székely szó. *Ferenczi János.*

G u j a t y u k, farkatlan v. kusza tyúk. Székely szó. *Kállay.*

G u j á z n i, csomózni; p.o. felgujázott a' fejem, azaz, felcsomózott. Székely szó. *Ferenczi János.*

G u l á s z t r a, zsenge tej. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

G u l j a, teke; innen guljázni, tekézni: gyermeki játék pálczával ütvén a' tekét. Székely szó. *Ferenczi János.*

G u l y a, rideg szarvas marhák' serege. Innét annak őrzője gulyás. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

G u n á r n y a k, két ágú sült kalács. Barkó szó. *Hollók Imre.*

G u n g ó, üngöcske v. ingecske. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G u n y a, köntös; g u n y á s ember; f e l g u n y á z n i, felköntösözni. Schlötzer szerint (Russische Annalen) oroszul is ezt teszi, és a' görög nyelvből jött által. Székely szó. *Kállay.* Hitván szakadozott ruha. Kemenes-

ali szó. *Lévai László.* Paraszt ruha. Barkó szó. *Hollók Imre.* Vászon öltöző ruha. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Ruha. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G u n y á c z, barna szőrös posztóból készített rövid vagy hosszú kankó. Palócz. *Szeder Fábián.*

G ú n y o l ó d n i, csufolódni, mást nevetségessé tenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G u n y o l o m, csufolom. Kemenesali. szó. *Lévai László.*

G u r b a n c s, ágas bogas, megszáradt, tűzre való, nagy csutak. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G u r d a l y, gordon, góró, góré. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Összebonyolódva nővő nagy vastag burján v. gaz, mellyet a' kasza is nehezen választ el egymástól. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Összeverődött 's fonódott sürü fü, ág vagy egyéb. Székely szó. *Ferenczi János.*

G u r d e, nagy kórójú füveknek egybenőttsége. Székely szó. *Gyarmati Sámuel.*

G u r d o n, tüskös, bokros vadhely. Szegedi szó. *Náthly József.*

G u r g o n y a, burgonya, krumpli, pityóka, földi mogyoró. *Kállay' gyüjt.*

G u r g a d o z, csepeg, foly, p. o. a' verejték az arczáról. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G u r g u l y a, (cylinder) henger. Szegedi szó. *Nátly József.*

G u r g u l á z n i, gégéjét 's torkát valamelly meleg theával öblögetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G u r o g n i, gurgani, zörögve gurgulázni mint a' dió. Őrségi szó. *Zakál György.*

G u s a, az ember' gégéjén nevekedett nagy csomó; a' mételyes juhoknak is szokott mérges gusájok lenni, mellytől el is hullnak. Székely szó. *Szabó Elek.*

G u s a l y o s, fonó. Székely szó. *Cserey Elek.* A' fonó lyányokkoz estve nyájaskodás vagy szerelmeskedés végett járó ifju legény. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

G u s á z n i, a' nyakon csomónak nőni, p. o. marhának sertésnek, juhnak. Székely szó. *Ferenczi János.*

G u s b a, üst-tartó fa a' tüz felett. Székely szó. *Buczy.* Ollyan fa, mellyre tűzre járó üstet szoktak felakasztani. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

G u s b ó t, Vas vmegyei szó; más vidéken t u r b u l y á - nak nevezik, mind a' földben lévő gömbje, mind pet.

rezselyem - forma kinövése tavasz' elején salátának használtatik *Sztrokay.*

G u s z t o n y, vas szeg, bot' v. pálcza' végében. Gusztonyos bot; — meggusztonyozta, azaz, megszurkálta. Szegedi szó. *Nátly József.*

G u t a, szélütés. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

G u z m o l n i, fogatlan ember a' húst v. kenyeret nem rágja csak guzmolja. Szegedi szó. *Nátly József.*

G ú z s, több rétü vesszőből font karika. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

G u z s a, törpe rövid; innen guzsadt nyaku. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G ú z s a d t, meggörbült. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G u z s a l y, rokka. Székely szó. *Cserey Elek.* Cszikszékben. *Gegő Nicephor.* Rokka; innen g u z s a l y o s k o d n i, fonóban egybegyülni. Székely szó. *Kállay.*

G u z s a l y o s, fonó leány' szeretője, ki hozzá guzsalyosba jár. Székely szó. *Kállay.*

G u z s b a, üstfa. Csiki szó; Gyergyóban k o l l á t. *Kállay.*

G ü b e, így a' folyam' mélysége neveztetik, hivált hol a' felülete tekereg. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

G ü b ü, hal-hajtó rud. Székely szó. *Buczy.* Piszkos, mocskos, Jusztos. Székely szó. *Szabó Elek.* Nyélbe tett göcs a' vizet meghajtani halászatban. Székely szó. *Tyry Ignácz.*

G ü b ü l n i, felzavarni halászatkor a' vizet. Székely szó. *Kállay.* A' folyóviz' medrébe erős folyása által itt ott ásott gödörben bottal a' vizet felzavarni, hogy onnan a' halak a' hálóba menjenek. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

G ü g ü, gyürkéje a' kenyérnek. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

G ü g y ö g n i, a' kisdeddel az ő dadogó hangján beszélgetni. Székely szó. *Ferenczi János.*

G ü g y ü, jelent 1) házasságbeli közbenjárót, többnyire asszonyból szokott lenni; 2) három négybe tört és összekötött nádnyalábot, mellyet egyszerre kemenczébe dugnak. Egy jó kéve nádhól 8 gügyü telik. Szegedi szó. *Nátly József.* Marok p. o. az aratóknál, 's több illy marok összevéve tészen kévét; azért mondják: gügyü nem kéve. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* A' pálinka' tréfás ne-

ve, az összegyülésből lett ital; innen —

Gügyülni, összevissza zavarni, elegyítni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Güzmölni, güzmölődni, nyámmogva enni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Kelletlen enni, rágódni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Güzü, felette álmas ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Gy.

Gyaka, a' szalma fedelet lecsiptető karó. Innen: gyakázni. Székely szó. *Tury Ignácz.* Széna-boglya' tetejébe ütött pózna. Székely szó. *Buczy.* Szuromgyak. Székely szó. *Cserey Elek.* Kétfelől hegyezett asztag' tetejében levő fa, melly a' szalmát tartja, hogy le ne hulljon. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gyakázni, az asztag' tetejét, két oldalról bele szurkált faszegekkel megerősíteni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gyalabeli, gyarló, gyáva, együgyü személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gyalánt, e. h. gyanánt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gyalog-bodza, földi bodza. Székely szó. *Cserey Elek.*

Gyalogos, gyalog. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Gyalom, halászó hosszú szék. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Huzó-háló. *Matics Imre.*

Gyalu, dolgozó szer az asztalosoknál, nemei ezek: *a)* kupító vagy kupásító; *b)* simító, horgas és egyenes; *c)* porozó, egyenes és horgas; *d)* hasító, finom 's durva; *e)* fogas; *f)* hevedermetsző 's tisztító; *g)* F-es, S-es; *h)* mellék; *i)* fánczos; *k)* párkányozó; *l)* ablak-hornyoló, párkányozó: a' melylyik mire való, a' szerint van elneveztetve. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gyamor, e. h. gyomor. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gyapott, vert pamut. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Pamut, ettől: gyap. Székely szó. *Kállay.*

Gyaratni, gerebenezni. Győr várm. *Horváth Endre.* Gyapjút v. pamutot fésülni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Gyartatni, fájós farkereszttel, mind a' két lábával sántálva mehetni. Székely szó. *Szabó Elek.* A' lábot huzva menni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gyártó, csináló, fabricator; p. o. szíj-, kerék-, fazék-gyártó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gyartya, gyortya, gyertya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gyegyepógyes, együgyü, ügyefogyott, banka. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gyegyes, jegyes, bélyeges. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gyenegyória, genealogia. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Gyeplő, a' lógyeplő mellett generice kötél, p. o. száraztó gyeplő. Székely szó. *B. Lakos.*

Gyepü, szőlőgyepü; tüskével megrakott kerítés, eleven sövény, tanárok. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Határkert. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Magasra felhágó árok-part. Marczal melléki. *Acsády Sándor.* Sövénykerítés. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Bakonyi. *Vajda Péter.*

Gyér, ritka, p. o. ugyan gyér ez a' keszkenő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Ritka. Erdélyi és Székely szó. *Döbrentei. Gyarmathi.*

Gyere, nossza, p. o. gyere jőjön kend. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Jőjön (nógató), p. o. gyere tiszttartó uram. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Gyéren, ritkán, az egymástól távolocskán eső dolgokra, p. o. ritkán ki kelt gabonára,alkalmazható. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Gyermek-halál, így nevezik az ételeket, mellyekből gyermekeknek nem akarnak adni. Székely mondás. *B. Lakos.*

Gyeszikölöm, frisen tömöm, tologatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gyeszitelni, taszigálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gyesztetni: l. Ügetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ügetni, resten futni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Gyilok, a' lónak torkában nőni szokott csomó. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Gyimésztelen, élhetetlen, magának hagyott. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gyimgyom, hitvány ember. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Giz, gaz, holmi,

mindenféle hitvánság. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Gyimgyom-ember, hitvány, gyáva ember. *Kállay.*

Gyingya, zátony. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

Gyió, e. h. dió. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Gyir, gyér, ritka, nem sürü. *Kállay' gyüjt.*

Gyisznó, disznó. Palócz. *Szeder Fábián.*

Gyivó, dió. Palócz. *Szeder Fábián.*

Gyomászol, zerknittert; összegyomászoltam a' ruhámat. Győr várm. *CzechJános.*

Gyorsaságos, régi titulusa a' nemes embernek, akkor, mikor még a' fejedelem is csak tekintetes volt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gyortya, e. h. gyertya. Udvarhelyszéki. *Derzsi Mózes.*

Gyoszom, a' tóban nőni szokott tapadó fű. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Gyóta, legelő. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Gyökkenteni: 1) úgy menni mint a' sánta; 2) a' szekérbe szunyokálva elejteni a' fejét. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gyömiszölni, erősen bele nyomni, tömögetni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Valamit felettébb össze- tömni; p. o. már jó formán tele volt a' zsák, a' maradékot mégis bele gyömöszülte. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Gyömözni: 1) meggyomrozni valakit; 2) holmit valamelly edénybe, zsákba, tarisznyába bele nyomkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gyöngyen, szépen, helyesen. Valamit gyöngyen megtenni, nagyon divatoz Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

Gyöngyörgetni, összehajtogatni; p. o. a' papirospénzt szépen összegyöngyörgetve zsebébe dugta. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Összetakargatni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Gyöngyszőlő, hamar érő, nagyon termő 's gyöngyhez hasonló szőlőfajta. Győr várm. *Sztrokay.*

Gyönyöríteni, valakinek p. o. egy legénynek egy leánynyal kedves időtöltésben lenni. Székely szó. *Incze József.* Titkon szerelmeskedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Gyöpmester, hóhér. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Györös, vezeték-neve egy Dálnokban volt de kifogyott Huszár ázsiai származásu fa-

miliának. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

G y ö v e - s z i, jersze. Add-id-szi; add ide csak. Gömöri beszédmód. *B. S.*

G y u j g y u j, sajnálkozva csudálkozás. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

G y u r g y a, l. Rongya.

G y u r i, Gyuris, György. Barkó szó. *Hollók Imre.*

G y u r i s, György. Palócz. *Szeder Fábián.*

G y ü g e, nyomorú, ügyetlen. *Beke' gyüjt.*

G y ü g y e, együgyü személy. Győr várm. *Czech János.*

G y ü k, gyökér. Palócz. *Szeder Fábián.*

G y ü k i, apró piczin ember, pöttön, törpe. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G y ű r, buczka. Vág melléki. *Czuczor.*

G y ü r k e, kenyér' kiforradása. Innét gyürkés kenyér; gyürkés, erős legény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kenyér' dúcza v. gyürkéje. Scherz. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

G y ű s z ű, tűszó: 1) varráskor ujjra huzott eszköz, melly a' tőnek könnyebb járását segíti; 2) pénztartó erszény, mellyet hajdan az emberek derekukra kötötték nagyobb bátorság' okáért. A' mostani b a n k ó s időben ennek már híre sincs. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G y ü v e j d e, jöve ide, jöszte ide. Palócz. *Szeder Fábián.*

G y ü v ö t é n y, folyondár, földön elterjedő gyom, gaz. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

H.

H á v. h o á, hová? Vas vármegyei szó. *Dr. Horváth József.*

H a b a r á s z n i, a' habaróval. Székely szó. *Ferenczi János.*

H a b a r c s, tejes vagy mézes keverékes étel. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

H a b a r i, felette szapora beszédü ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Szapora beszédü. Székely szó. *Ferenczi János.*

H a b a r n y i c z a, téjjel föleresztett leves. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

H a b a r ó, a' lónak a' felső ajka. Székely szó. *Ferenczi János.*

H a b a t o l o k, szaporán be-

szélek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Habikt, Balaton' partjára kivert nádtöredék. Némelylyek e' hinárszerű sovány trágyát szőleikbe is hordják; de igen csekély sikerrel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Habita v. **habicza**, a' vizből kivetődött apró szemét a' parton. *Beke' gyüjt.*

Hablikodik, hamar beszél. Győr várm. *Czech János.*

Habogó, szája' inyéből hangzó szapora szavú ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Habozni, a' beszédben és a' gondolatokban is; akadozva beszélni. Székely szó. *Szabó Elek.* Tűnődni, kétkedni, midőn az ember magát nehezen tudja valamire elhatározni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Habsolni, az ételt faldosni, mohón felcsapni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* A' kutya mikor iszik, nyelvével kapdossa fel a' vizet; innen a' sebesen evőkről is mondatik, p. o. felhabsoltátok előlem az egész tál levest. Székely szó. *Szabó Elek.* Hapsolni v. rapsolni, mohón enni, fressen. Vas vármegyei szó. *Dr. Horváth József.*

Habucskolok, a' vizben. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Haczuka, v. haczika, kurta vászon köntös. *Kállay' gyüjt.* Visdő ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.* Felső köntös, foszláng, kabát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kabát. *Beke' gyüjt.*

Had: 1) verekedés, villongás, viaskodás; 2) annyit is tesz, mint nép, nemzetség, — de a' legutóbbi értelemben csak gyülölségből vetik, p. o. ollyan familiáról, nemzetségről, melly más familiával, nemzetséggel villong, veszekedik, gyűlölködik, szokás mondani: „Csunya nép, csunya had“; ha a' familia több ágra oszlott, akkor többes számban is használtatik: „Csunya hadak.“ Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Ezen szóval: **had** (nemzetség), barkóink igen örömest élnek, p. o. kié ez a' föld? Varga hadé, stb. *Hollók Imre.*

Hadak' útja, országút az égen. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hadarászni, v. hadazni a' kezével, vágni a' levegőt. *Kállay' gyüjt.* Valaki felett bottal csorálódom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hadarni, az asaggal a' tü-

zet erre tova forgatni a' sütő kemenczében. Székely szó. *Szabó Elek.* Szaporán 's érthetlenül beszélni. Tolna vármegyei. *Csapó Dániel.*

H a d a r ó, cséphadaró. Székely szó. *Szabó Elek.* A' csép' felső kurtább fája. Székely szó. *Ferenczi János.* Cséphadaró; ismét: mindent összezavaró. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' csép' nyelére kötött bot. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Csépnek feje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H a d a s n i, hadarászni kézzel. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

H a d n a g y, ötvenedes a' katonák közt; helység' szolgája a' kúnoknál, néhol város' csendőr-tisztje. Székely szó. *Szabó Elek.* Ide oda csapkodni, szerte széllel verni, magát ótalmazva. Kemenesali szó. *Lévai László.*

H a d o n á z n i, kezével vagy valamelly fegyverrel maga körül hánykolódni, vagdalkozni; 's tán a' hadonázásból eredt a' **k a t o n a** szó. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

H a d s z a i d e, add ide csak. Székely szó. *Ferenczi János.*

H á g a t n i, a' kanczát megszökötni. Székely szó. *Ferenczi János.*

H á g c s ó: stette. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Kerítésen deszkából. *Kállay' gyüjt.* A' kertekhez alkalmazott lépcső. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

H á g s z é, padlás. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

H a g y i g á l á l n i, kimondva: hagyi guálnányi, hagyigálni, " hajítani többször. Palócz szóejtés. *Szeder Fábián.*

H a g y m á z, forró hideglelés, nyavalya. Székely szó. *Szabó Elek.* Betegség, forró inhideglelés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H á h á b e l l á z o k, gyermek módon keringőzöm, szédelgek. Kemenesali szó. *Lévai Laszló.*

H a h o t a, faragatlan nevetés. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lármás beszéd. Innét: hahotázni. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

H a h o t á l, azaz, hahahával kaczag gorombán. Székely szó. *Szabó Elek.*

H á i - b á i, régi, ócska, elavult; p. o. isten tudja, háibái. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

H a j a z a t, héjazat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H a j c s á r, disznó-hajtó. Győr várm. *Horváth Endre.*

H a j d i n a, annyit tesz mint

más vidéken **pohánka**, tatárka. Vas várm. szó. *Sztrokay. Dr. Horváth József.*

Hajdu-káposzta, ... Györ várm. *Horváth Endre.* Rántott káposzta. *Kállay' gyüjt.*

Hajdu-kása, köleskása, csak zsírban. *Kállay' gyüjt.*

Hajgálicsó, meghasított fa, mellyből kövecset hajigálnak. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hajhászni, hajszolni, nagy gonddal keresgélni, fürtetni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Űzni. Székely szó. *Kállay.* Űzni, kergetni. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hajitta, hajította. Gömöri beszédmód. *B. S.*

Hajk, egy nagy fa' levágásakor azon nagy forgácsok' helye, melly a' levágásra szolgál. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' levágásra kijelelt fák' megrovásakor kivágott forgács' helye; p.o. vágj nagyobb hajkot, vagy végy nagyobb hajkot fejszéd eleibe. Innét **hajkolni**, kijelelni. Székely szó. *Incze József.*

Hajkötő, pántlika. Palócz. *Szeder Fábián.*

Hajmász, forró betegség, mellyben a' betegnek haja elmegy. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hajó. Ennek nemei: ladik, csónak, csajka, komp, dereglye; vitorlás hajó, gálya. Balaton melléki szavak. *Horváth Zsigmond.*

Hajsz, jobbról befogott ökör. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hajszás ökör, lásd a' **Csálés** szónál.

Hajsszal, v. hajszra menni, jobbra, tőled. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Hajtani, szőlőt karikába hajtani. Székely szó. *Kállay.*

Hajtokvány, malomkerék' peripheriája. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Hákk, kipökött flegma; **hákkogó**, flegmát pökdösve hurutoló. Székely szó. *Szabó Elek.*

Hakurgya! a' farkast ijesztik vele. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Hakurja! farkast elriasztó kurjantás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hal. Ennek nevezetesb nemei a' Balatonban ezek: a' fejedelmi **fogas**, a' magyar tenger' egyik czímere; **süllő** (úgy tartják, hogy ez amannak csak kisebb faja; 's míg 2 v. 3. fontos, addig süllő, azon felül fogas a' neve); **pozsár**, **ponty**, **harcsa**, **czompó**, **csu-**

ka, óny, garda, sigér, kárász, keszeg, barsóka, rütyőke, piszke, kisz. Balaton melléki szavak. *Horváth Zsigmond.*

Hálálni, hálni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Halánték, vakszem. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Halk, a' nagy fának több rendbeli forgácsra vevése, mikor levágatik v. elrovatik. Székely szó. *Szabó Elek.* Forgácsdarab; p'o. halkot venni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Halkkal, csendesen; langsam. Székely szó. *Szabó Elek.* Lassan. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hállani, fejleni; ered a' hárstól, melly könnyen hárlik, fejlik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Hallga, mit mond! azaz, hallgasd mit beszél. *Kállay' gyüjt.*

Hallodéke, felszólító figyelmeztetés: hallod-e? Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hálók' nemei: bokorháló, hosszúfarkú, melly a' bokor alá dugatik, és felül zurboló fával lökdöstetik. Kétköz, gyalomformá háló, de csak 3 legfelebb 6 öles. Kaparó-, merítő-, lesó-háló, ezek fonalból vagyis madzagokból vannak készítve. Tapogató-háló, vesszőből köttetik. Bodrogközi szók. *Mindszenti.*

Halom, hanem. Szalában, Torna földén, szécsi sziget mellett. *Dr. Horváth József.*

Haluska, mácsik. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

Hám, ideg, a' huzó hámok' közét összefoglaló keskeny szíj. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hamag, Potasche. *Matics Imre.*

Hamarítani, siettetni p. o. valamelly mesterembert a' munkával. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Hambár, szuszék, gabonatartó nagy láda. Székely szó. *Incze József.*

Hámcsináló, szíjgyártó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hámfa, tisafa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hámfás, p. o. ló, akkor, mikor a' két hátulsó lábának a' térde összefenőleg áll. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hammubotos, vászonból csinált 's hammuval megtöltött bottal járó ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hammuhutyka, hammuba heverő ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hámozni, 1) hántani, haját levenni; 2) a' lovakat

felszerszámozni. Marczal-melléki szó. *Acsády Sándor.* Alma' héját késsel lefaragni. Örségi szó. *Zakál György.* Almának, 's más gyömölcsnek héját lemetélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hamupipők, a' tűzhely körül vánszorgó 's magát hamuval bemocskoló gyermek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Ronda fagyos test. Kemenesali. *Lévai László.*

Hamupüpő, a' konyhát 's tűzhelyet őrző, nyámándi, alamuczi gyermek. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Hamuvevő, koppantó, hamvvevő. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hamvas, a' szapulóban felül lévő lepedő, mellyre hamu tétetik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Lepedő a' szapulóban. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Hamvevő, koppantyú, koppantó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hán, igen is. Kemenesali szó. *Lévai László.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hanák, lágy hitvány vászony vagy fonál. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Hancsék, zsombék. Kemenesali szó. *Lévai László.* Vakandok-turás v. hangyaboly által támadott dombocska a' réten. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hancsu, a' fának lehántott haja. Székely szó. *Ferenczi János.* A' fának külső lehántott héja. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Handa-bandázni, magát hányni 's vetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Handarikázni, hánykóddni, csúszni. *Kállay' gyüjt.*

Handászom, elhabarom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Handsár, dárda, láncsa. Székely szó. *Cserey Elek.*

Handzsék, zsombék, bozótos helyeken vizből egy-egy darab kiálló gyep, mellyről odább lépegethetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hangyaboj, hangyafészek. Székely szó. *Kállay.*

Hánkódni, a' szót visszahányólag veszekedni, azaz, hánykolódni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Hant, zsombék; régi hangyaboj, v. gyepes vakandokturás. *Kállay' gyüjt.*

Hántani, hámozni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Hártani, fa' héját fejteni. Őrségi szó. *Zakál György.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hántorgatni, quidpiam

alteri saepius exprobrare. Székely szó. *Szabó József.*

Hántsd meg, e. h. hámozd meg a' (kenyeret). Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Hanyatt homlok, meggondolatlanúl; felibe harmadába. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Hanyítni, hagyítni, hajtani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hapahupás, völgyes dombos. Székely szó. *Ferenczi János.* Apró sok kis dombok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Háporcs, fentő, füves (csádés) imolyás fü, melly vizes helyen teremvén, minekutána lekaszáltatik, száradás' végett onnét kihordatik száraz helyre. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Háppog a' récze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hapsol a' kutya, mikor eszik. Székely szó *Gyarmathi Sámuel.* Sietve enni. Pápa vidéki szó. *Matics. Imre.*

Hara,....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Harácsolni, vesztegetni, tékozlani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Fecsérleni; p. o. az időt **elharácsolni**, haszontalan fecsegéssel az időt vesztegetni, Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Harácsoló, jószágát bitangoló, vesztegető. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Haragos zöld, e. h. sötét zöld. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Haramja, úton álló tolvaj. *Kállay' gyüjt.*

Harang' monya, ütője. Székely szó. *Kállay.*

Hárántos, lejtős. *Matics Imre.*

Háránt-síp, fuvola. *Matics Imre.*

Harap, 1) az erdőn a' megaszott falevelek és lehullott asszúágak' csomója, a' melly meggyujtatván terjed a' tüze; 2) égés: innen **harapozni**, tovább tovább terjedni valamibe belé, mint a' tűz egéskor; p. o. belé harapozott jószágomba 's már ott van. Székely szó. *Szabó Elek.* Megégett cserebokros hely. Székely szó. *Ferenczi János.*

Harapégés, az elégett erdő vagy annak egy része, — az illy helyen azután termett gomba harapégés-gombának neveztetik. Székely szó. *Incze József.*

Harapégés-gomba, a' megégett cserebokros helyen termett gomba. Székely szó. *Ferenczi János.*

Haraszt, felnyúladt lige-

tes erdő, berek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hárélok, sokat beszélek; innen mondatik: harél-karél. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Haricska, háromszegű fekete szemű tavaszgabona; a' legfinomabb zsiros puliszkát főzhetni belőle. Székely szó. *Szabó Elek.* Tatárka, pohánka. Székely szó. *Kállay.*

Harisnya, paraszt nadrág. Székely szó. *Ferenczi János.* Szűrnadrág. Székely szó. *Kállay. B. Lakos.* Nadrág, házi posztóból van készűlve. Székely szó. *Cserey Elek.* Bocskor felettvaló bőr. Barkó szó. *Hollók Imre.* Kapcza, strimfli. Pest várm. *Csapó Dániel.*

Harisnya-szíju, nadrágkötő. Székely szó. *Cserey Elek.*

Háritani: 1) eltériteni, fordítani; 2) kiseperni a' szobát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' dolgot magáról valakire másra fordítani. Székely szó. *Szabó Elek.*

Harmalni, porhálni, a' szőlőt harmadszor kapálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Harmadszor szántani. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Harmatolni, jó reggel minden bajt 's dolgot végezni, p. o. tehént fejni, sertést itatni, rekeszteni, csordába hajtani, kaput nyitni, betenni. — Hej! sokat harmatoltam én az ő életiben, mégis boszúval fizete! Székely szó és szólás. *Szabó Elek.*

Háromlani, eltévelyedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Háromszer, kimondva, huáromszer, háromszor. Palócz. *Szeder Fábián.*

Hársalma, akkor érik, mikor a' hárs hámlik. *Kállay' gyüjt.*

Hársat fosztani, hántani. *Kállay' gyüjt.*

Hasábfa, hasított fa. Székely szó. *Kállay.*

Hasajó, két gombolyag fa, mellyre a' fonalat és vásznat tekerik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Osztováta' hasa, mellyre a' vászon feltekeredik. Székely szó. *Kállay.*

Hasalyó, a' szövő gépelyben (osztovátában) azon fa, melly a' szövő' hasa előtt van, 's mellyre a' szövet reá tekertetik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Hasamenő, kevély felserdült ifju. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hasap-káposzta, ketté vágott sóskáposzta. Székely szó. *Kállay.*

Hásfa, hársfa. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hásfofa, e. h. hársfa. Deresken, Gömörben. *Hollók Imre.*

Hasítvány, hasábfa. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Haska, eltoprongyolt dinynye. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Háskó, hágcsó, kerten vagy kerítésen csinált átjáró rés. Azért mondják: „elég egy kerten egy rés." Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tűske-kerítés közé tett kétágú törzsök, rézs helyett a' gyalog átmehetésre. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Rés, út a' sövényen keresztűl. Soproni szó. *Kis János.* Sövény-kerítésen átjárásra hagyott félig magos hely. Vas vármegyei szó. *Sztrokay.* Örségi szó. *Zakál Gy.*

Hasló, paraszt kocsira a' könnyebb fellépés' kedveért alkalmaztatott hágcsó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hasonfele, hasonmássa, épen fele. Székely szó. *Kállay.*

Hasovány, hasogatott fából készült kertelés, hasogatvány. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hatag, testen való kiütések, pörsenések. Székely szó. *Incze József.*

Hatahoporjás, összevisszsza behorpadozott. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Hatlósseg, a' rud' végén levő szeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hatol-hetel, hímelhámal, ki meglepetve, zavartan összevissza beszél. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hatolni, kigázolni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hátasló, nyerges ló. Székely szó. *Kállay.*

Havadi, fejér martius, primula veris. Székely szó. *Ferenczi János.*

Havikórság, hónapszám. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ház, e. h. szoba. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Haza, helység. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Hazai leány, menyasszony. Székely szó. *Buczy.*

Hazaji (Csikszékben), hazaju (Kássonban), örömleány (Háromszéken), heverü (Gyergyóban): menyasszony. Székely szók. *Kállay.*

Házaglani, házagolni; innen: házagló, egyik háztól a' másikhoz, vagy házról házra járni szerető; innen házagló ember. Székely szó. *Incze József.*

Házagolni, házról házra czél nélkül járkálni; innen **Házagló** v. házaló, minden háznál megforduló haszontalan hazug ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Házaló, falut rovó. Inné mondják, hogy a' rosz bánás által a' legjobb ebet is házalóvá tehetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Házrontó, házasság-törő. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ház- 's tűz-nézés, miután a' leány megkéretik, annak szülei rokonjaikkal elrándulnak a' leendő vőlegénynek állapotját, értekét 's erkölcsét kinyomozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ház-szarvazat, a' zsindelyezetlen szarufák felállítva az épület' tetejére. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hazuga, haczuka, viselő, hétközi ruha. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Házsártos, veszekedő, patvarkodó. Innen: házsártoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Veszekedni szerető. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mindenkibe könnyen belekapczáskodó; veszekedésre kész. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Hebege, nehezen, akadozva szóló; innét: **hebetelni**, érthetetlenűl beszéleni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hebehurgya, szilaj, vigyázatlanul kapkodó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szeles, lármás. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Helytelen, goromba, szeles ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Hebehurja, szeles, meggondolatlan, kelehajti, kelekotra. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.*

Hébe-hóba, néha-néha. Székely szó. *Szabó Elek.*

Hébekorba, némelykor, ollykor-ollykor. Kemenesali szó. *Lévai László.* Néha-néha, helylyel közzel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hébér, lopótök. *Kállay' gyüjt.*

Hedegő, e. h. hedegü. Barkó szó. *Hollók Imre.* Gömöri. *B. S.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Hederegek, hedergek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Ferdén vagy csürve csavarva megyek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hedzem, hegyezem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Heged(be), meggyógyúl a'

seb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hegede, hegedü. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Hegedélem, fűrészelem. Kemenesali. *Lévai László.*

Hegedű, nyakkaloda. Hegedűben vagyon a' keze, vagy hegedűben kisérték a' városból. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Hegybiró, hegymester. Innét mondatik közbeszédben: „árkon kivűl hegymester", t. i. kinek nincs jusa a' dologhoz szólani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hegyes, hegyesség, v. hetyke, hetykeség: kevély, kevélység. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Hegyi tolvaj, havasi vagy erdei tolvaj. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hegyke, kevélyke. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Hegymester, l. Hegybiró.

Heh! durván járó kérdő jel; mintegy: mit mondál? Székely szó. *Szabó Elek.*

Héhely, gereben. Palócz. *Szeder Fábián.*

Héhöly. Gömör, Torna. Gereben, Dunántúl. *Döbrentei.*

Hejde, hejde: eredj, eredj. Ormánsági szó, Baranyában, *Jeremiás Sámuel.*

Hejjehujja, búj bele Balázs, lovat ád az Isten. Bodrogközi szólás. *Mindszenti.*

Hejjő, hejjű, héja, kerra. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Hékás! házas társak híják egymást vele. Barkó szó. *Hollók Imre.* Félegyházán is divatos a' Kis-Kúnságban. *Csapó Dániel.*

Heklyehuklya, ész nélkül csacsogó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Henczló, nagy fekete német ló, mint a' vasasoké. *Kállay' gyüjt.*

Hendebandáz, ellenkedik. Győr várm. *Czech János.*

Hengerbócz, oldalaslag lefelé való hempelygés. Kemenesali szó. *Lévai László.* Hengerbóczot hányni, seggen ülve 's térdit összefogva magán ügyesen visszáról egyet vagy többet is vetni. Ez a' bukfinczczel ellenkezik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hengérelem, lehengérelem, p. o. a' hiúból a' tyúkok hengérelik le ezt a' török-buzát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hengergógázni, a' gyermekeknek hegyecskéről vagy szalmáról ismételve tett hengergése. Székely szó. *Ferenczi János.*

Henteregni, hengeregni. Őrségi szó. *Zakál György.* P. o. láb alatt hentereg, fén-

tereg v. ténfereg. Vasvárm. szó. *Dr Horváth József.*

H e n t e s, pecsenyével kereskedő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

H e r á k o l o k, torkomban lévő nyállal vesződöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

H e r b e k k, akadozva beszélő ember, kinek nyelve néha igen elakad, néha pedig megindulván igen is szaporán beszél. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

H e r c z e - h u r c z a, vergődés, bajos élet' módja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H e r d e l e m, erővel riszálom, metszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

H e r é c z, patkány. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

H e r e g n i, hörögni, Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

H é r e h ó r a k i h í v n i, bottal való verekedésre hivni ki. Székely szólás. *Ferenczi János.*

H e r é l n i: 1) monyas csikónak, bikaborjúnak 's kakasnak tökét kimetszeni; 2) a' kakas a' tyúkot heréli, a' póka kanozza, a' récze férczeli a' nőstényt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H e r é s z, lakodalom. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

H e r g e - d u d a, síp-forma, gyermekjáték. Ebbe tréfából borsot vagy tobákot tesznek, melly annak, ki bele fú, szemébe szökellik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H e r g e l, a' kakas mikor a' tyúkot megnyomja. Barkó szó. *Hollók Imre.*

H e r g e l ő v a s, igazító vas a' szücsöknél. Székely szó. *Ferenczi János.*

H e r g o c z o t, bizonyos renddel pántlikával való czifrázat. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

H e r u y á s, virágos bor. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

H e r n y ú s, virágos bor. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

H e r ő c z e, farsangi sütemény. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

H e r r e g n i, morogni, perlekedni, czivakodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H e r s e g n i, a' fej -vakarás' hangjától vett elnevezés. Székely szó. *Ferenczi János.* P. o. ugy eszik az a' ló, hogy ugyan herseg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H e r s e n t e m, meghersentem, vele paráználkodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

H e s s e g e t n i: 1) tyúkokat elűzni; 2) jószágát elszéllelszteni, adogatni. Balaton

melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H e t e v é n y, fiastyúk az égen. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Székely szó. *Cserey Elek.* Fias csillag, fiastyúk. Udvarhelyszéki szó. *Derzsi Mózes.*

H e t f e, hétfő. Dunántúl. *Döbrentei.*

H é t s z á m, jobbágyoknak hétszám szerint való heti dolgozások földesuraiknak, ki egy napot, ki kettőt 's többet is dolgozván hetenkint. Székely szó. *Szabó Elek.*

H e t v e n k e d n i, magát hányni vetni, veszekedni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Hánykolódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

H e t v e n k e d ő, másokat megvető beszéddel illető, magát fönhéjazva hányó vető. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

H e t y k e p e t y e v. hegyke begyke, gőgös, rátartós. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Büszke. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Fejét kevélyen fölbigyesztő, magát nagyratartó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

H e v e d e r: 1) ajtó-heveder; 2) terhelő szíj, mellyel a' pokrócz v. nyereg leszoríttatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lekötő szíj. Székely szó. *Cserey Elek.* Övezet. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

H e v e r ü, menyecske. Gyergyói székely szó. *Kállay.*

H é v i z á l n i, az időt elvesztegetni, hivalkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Dologtalanul ácsorogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

H é z a g, udu, lik. Székely szó. *Cserey Elek.*

H í, hij, hiju, padlás fölötti üresség, p. o. a' hí- v. hijba menni. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

H í b a h á g ó t ő k e, padlásra járó lajtorja helyett. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

H i b a r c z, sáros mocsárság. Kemenesali szó. *Lávai László.* Kátyol. Győr várm szó. *Horváth Zsigmond.*

H i b í t a n i, ...? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

H i b o g n i, mikor p. o. a' zombékos föld és posvány sülyedez a' láb alatt. *Beke' gyüjt.*

H i b o h a, porzsolya, lágymatag, gyenge meleg víz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H i b o k a, pocsolya, hig sár, mellyet a' gyermekek ver-

nek lábokkal. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hidalni, lehidalni, az ágyat leheverészni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* P.o. az ágyat, vagy a' mi rendesen összerakva volt, azt, ráfekve, rádőlve, vagy csak ráülve: letolni, lehuzkodni, levonszolni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hidas, komp-járó hid. Székely szó. *Kállay.* Disznó ól. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hidegen, e. h. idegen. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hideg étek, kocsonya. *Kállay' gyüjt.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Hideg fogja, hideg leli. Innen hidegfogás, hideglelés. Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Hideghús, kocsonya. Barkó szó. *Hollók Imre.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hidegtalpu, érzéketlen, indulat nélkül való ember, phlegmaticus. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hidlós, ostoros gyermek, midőn már alkalmas az ökrökkel v. lovakkal való bánásra. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hidorni, elsodrani, elragadni valamit. *Beke' gyüjt.*

Hidosfele, istálló' felső padlása. Székely szó. *Ferenczi János.*

Higgadni, a' teher alatt ingadozni, görnyedezni. Székely szó. *Incze József.* Meggyengülni, erőtlenedni, meghajlani p. o. az épületben a' fának a' teher alatt, — nem pedig: megtisztulni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Higlófa, abroncsoláshoz a' sulyok mellé megkívántató faeszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hihelni, meghihelni: a' kendert, hihelővel megtisztítani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hihetősítő, hitelesítő, authenticans. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Híj, padlás. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Házhéj, háztető. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hiju, a' ház' vagy istálló' felét, vagy felső padlása felett való helyet, hol gabonát szénát tartanak, nevezik ház' vagy istálló' héjának. Székely szó. *Incze József.* Ház' fedelének ürege. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' ház' padlása vagy teteje. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hijjában, ingyen. Palócz. *Szeder Fábián.*

Himbálódik, schwingt sich. Győr várm. *Czech János.*

Hímel-hámol, hüledezve

beszél, szépíti a' dolgot. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hímes tojás, piros czifra tojás. *Kállay' gyüjt.*

Hímezni, mesterkélt vagy hímvarrást tenni; tűzni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Himlelni, hinteni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Himleni, porrá oszlani, p. o. a' jó szántás után himlik a' föld, azaz, szépen megdűl. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Himlik a' föld, a' jól eltalált szántás után szétdűl, elomlik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Himpellér, kontár, hitvány mesterember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ügyetlen, félkezű. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Mindent rongáló, tékozló, haszonvehetlen ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Himpók, a' ló' lábának a' csánkja alatt támadt megcsomósodása, mellyből lesz a' sántaság. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hínár, tós nádas helybeli vizek' színén levő zöld tajték. Székely szó. *Szabó Elek.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Nád sáté. Székely szó. *Cserey Elek.* Iszapos mocsáros helyen nőtt sürü növevény. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hindsa, v. limba, innen: hindsálni, limbálni; hinta, hintázni. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Hinta, kötélen való lóbba. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lóbbita; gyermek-játék' neme. Innét: hintálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hintu, hinta v. csimba, csaknem egy értelmű. A' hintának mind a' két végére ülnek, és egyik föl, másik le, avvagy pedig kerengve hintáz. Őrségi szó. *Zakál György.*

Hírharang, hírhordozó. Székely szó. *Cserey Elek.* Szószatyor, ki minduntalan házalván, mindent megtud, a' mi itt 's ott történik, 's azt hirtelen elterjeszti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hiriba, l. Vargánya. Székely szó. *Kállay.*

Hiriczelni, lelkindezni. Székely szó. *Buczy.* Nagy betegségben vagy vonaglás közt nehezen lélekzve a' nyeldeklőnek rekedt hangot adni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hirgit, puliczka-főző fazék. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Hiska, présház a' szőlőben. Palócz. *Szeder Fábián.*

Hiteztetés, esküdtetés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hittől szakadt, hamislelkü. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hitván, görhes; hitván ember, száraz testalkotású ember. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hivalkodni, kérkedve magát mutogatni. „Nejével más hivalkodik." Vörösmarty' Csongor és Tünde-jében. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hizákony, könnyen hizó, bizodalmas. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hizóka, a' szárnyas állatoknak a' püspök-falatjokon feljül lévő kis sült méregforma zsir. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hizó pajta, hidas. Erdélyi és Székely szó. *Döbrentei.*

Hóbolygó, l. Hóbortos.

Hóbortos, hörcsökös: hirtelen haragú, makacs eszű, megátalkodott. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Hóbolygó, izviz eszű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Változó eszü. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' kinek nincs mindig helyén az esze, eszelősködő. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hóbolygó, hódkórságos. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Hodály, juhász-ház és juhakol vagy is juh-tanya. Borsodban és a' Tisza' mentében. *Benyovszky.*

Hodos: különbféle négy lábu állatokra alkalmazható, mellyeknek kivált homlokán kerek kitünő szinü p. o. fehér folt van. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hodrász, hadrász, verbunkos. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Hófuat, fuatag; árnyékos helyeken, kertek' fenekében össsetömött hócsoport. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hóharmat, dér. Székely szó. *Kállay.* Zuzmora, dér. Székely szó. *Cserey Elek.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hajnó, hajnal. Gömöri szóejtés, Rima- 's Balogvölgyben. *B. S.*

Hojszogatni, hajtani. Székely szó. *Kállay.*

Hojszu, e. h. hosszu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hóka, fehér homlokú ló. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Fehér-foltos homloku ló. Keselábú. Innét: csillag van a' homlokán. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hókádzom, elhokádzom,

csak félényire szunnyadom el. Székely szó. *Gyàrmathi Sámuel.*

Hókkon, balaska, kis fejsze. Kemenesali. *Lévai László.*

Hókony, balta' neme. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hollároz, fönnhéjáz. Győr várm. *Czech János.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hollyan, millyen. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.* Hont várm. *Dr. Horváth József.*

Hombár, egy erős deszkákból saslábokba vésett nagy láda, mellyben 40—60 sőt 100 mérő gabona is elfér. Vesszőből is szoktak illyet kötni, a' mellyet belől megsároznak, és ez kasnak neveztetik. Őrségi szó. *Zakál György.* Deszkákból összerovott, gabona tartó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bácskai. *Matics Imre.*

Homgi, mikor pázsintot szegnek fel valamivel. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Homlítani: a' szőlő-vesszőt elbújtani. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Győr várm. *Horváth Endre.* Innen:

Homlítás, bujtás. Székely szó. *Kállay.*

Homlító: borító. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Homojogni, egymáson keresztül-kosul esve forgani; p. o. a' disznokról mondatik zivatar' idején. Székely szó. *Ferenczi János.*

Homolya, gomolya, p. o. túró. Palócz. *Szeder Fábián.*

Homolygosz, szikár, macer. Székely szó. *Szabó József.*

Homolyogni, sokaság között bolyongani. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Homolyka, összegömbölygetett turó-darab v. gombócz. Győr várm. *Horváth Endre.*

Homorítani, a' szántó vasat úgy görbíteni, hogy az a' földbe bele akadjon. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Homorodás, deszka' közepének melegtől feldudorodása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Homorodott, megvetemedett, meggörbült; mondják az emberről is, ha kedvét veszti: neki - homorodott. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Homorú, concavus. *Matics Imre.*

Homp, haraszt, kiásott dombocska. Székely szó. *Buczy.* Hant. Székely szó. *Cserey Elek.* Halom, domb. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Csúcsosan felhányt föld, halmocska, dombos határjegy. Innét: hompolni, két helység közt határokat hányni,

határozni, a' mi a' felsőség' jelenlétében szokott megtörténni. Baláton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' felfeszített gyepes föld. Innen mondatik

H o m p o z n i, gyepes földdel valamelly felemelkedett helyet p. o. gyep-ágyat vagy sírhalmat beborítni. Székely szó. *Incze József. Ferenczi János.*

H ó n, Schulter; innen mondatik: hón' alja; hónom alá, hónod alá, hóna alá. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

H o n c s o k- v. h ö r c s ö k-t ú r á s, vakondok-túrás. Székely szó. *Kállay.* Vakondok-túrás, a' réteken. Székely szó. *Incze József.* Vakondok által felhányatott 's túratott csomó föld. Székely szó. *Szabó Elek.*

H o n t, hant, gyöp. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

H o n v a n, e. h. otthon van. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H o r c z o g n i, horkolni; p. o. Horczogok, mikor alszom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H o r d a s v. o r d a s, p. o. alma, farkas stb., late striatus, gestrift. Vas várm szó. *Dr. Horváth József.*

H o r d o z n i, behordozni, beboronálni a' földet. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

H o r g a s, a' hegyek közötti lejtős út. Győr várm. szó. *Sztrokay Antal.*

H o r g a s b i c s k a, görbe csontnyelű bicskó. *Kállay' gyűjt.*

H o r g a s i n a, csánkja a' szarvas marhának. Székely szó. *Kállay.*

H o r g a s o k, így nevezik a' hegyek között kanyargó mély utakat a' Győr vidéki hegybeliek, a' kik nem falukban hanem széllel a' hegyekben lakoznak; minthogy itt kétféle lakosok vagynak: falusiak 's hegybeliek. Győr várm. *Sztrokay.*

H o r g y, zsendel-csináló vas szerszám. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

H o r g y i k a, hordócska. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

H o r h á c s, fának forrása, buborcséka. Kemenesali szó. *Lévai László.*

H o r h á c s o s, forrásos, buborcsékos, huppolyagos, vakotás. Kemenesali szó. *Lévai László.*

H o r h ó, vízáradások által csinált mély gödör v. árok; vízmosta hely. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H o r h o s, záporok által okozott árok, millyenek Göcsejben néhány öl mélységüek láttatnak. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

H o r i - h o r g a s, nagy et-

romba termetű. Székely szó. *Kállay.*

H o r k a n n i, felhorkanni, mérgesen fellobbanni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H o r k a n t o k, orrommal hallató szivó hangot adok, álomközben. Kemenesali szó. *Lévai László.*

H o r k i n t o k, a' haldokló horkol egyet. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H o r n y o k, ránczolt homlok. *Matics Imre.*

H o r o g: 1) halfogó görbe vas; innét: horgászni; 2) vizmérő kampós fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H o r o k á l y, harakály. Székely szó. *Cserey Elek.*

H o r p a c s, ehes p. o. ló. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o r p a d, torpad; mondatik bádog, vas v. réz edény felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H o r p a s z, a' lónak vékonyánál lévő ürege, melly ...l lakván felfujódik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H o r v a d á s, horpadás, a' gyökerestől kidűlt fák' helye; **h o r v a d n i**, horpadni. Székely szó. *Kállay.*

H ó p é n z, napszám. Székely szó. *Cserey Elek.*

H o p i s t á l o k, ide 's tova járok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H o p o c z á l n i, a' kis gyermeket az embernek kezén szökdöstetni. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

H o s s z u k ó, hosszukás. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o s s z ú s z i l v a, beszterczei szilva. *Kállay' gyüjt.*

H o s s z u v a s, a' földet elől hasító vas az ekében, csoroszlya. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o t y a n, hutyan, hogyan. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

H o v a j, a' kapta felibe járó horgas fél singes fa, mellyel és a' poczok által a' bokáját vonják fel a' csizmának. Székely szó. *Ferenczi János.*

H ó v i z, vékony héjú hasat meghígító szőlő, mellynek színe ollyan mintha hóharmat volna rajta. Erdélyi szó. *Ferenczi János.*

H o z ó s, viselős. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o z z á d, hozzádra, azaz, balra; tőled v. tüled, tüledre: jobbra menj, tarts. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H o z z á l á t n i, jól tartani a' marhát száraz eleséggel a' dologra menés előtt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Höböge, szapora beszédű. Kemenesali. *Lévai László.*

Hőke, kese v. sárgás, fejér színbe vegyűlt fejü ökör v. tehén. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Hökkenek, magamat ijedten valami dologtól visszatartóztatom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hökkön, piczin ember. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hőkölni, meghátráltatni az ökröt. Székely szó. *Kállay.* Ijedtében hátrálni; így **meghökkenni**, megijedni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Höle genyőte, hagyma levelü haszontalan fü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hölgy, menyasszony. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hömpölyög, hullámozva foly, egymást sebesen tolja a' hab. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Legördül vagy lepereg, p. o. a' kőny. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Höpörcsös, p.o. tök v. ábrázat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hörbölni,....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Hörcsögös, mérges, marakodó természetű mint a' hörcsög. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hörcsökös, mérges természetű, hamar felpattanó 's összevesző ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hőre, hőrébe menni, a' lakodalom után másnap ha a' menyasszony' szülői 's atyjafiai vendégeskedni mennek a' vőlegény' házához. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Hörgőfa, henger. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Hörpölni, szörcsölni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hős, nagy vitéz ember. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hőzboz, hirtelen haragos, p.o. hőzboz ember ez. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Huá, hová? Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Huányi, hálni. Palócz. *Szeder Fábián.*

Hucs-ki, kösel ki! disznót elűző szó. *Kállay' gyüjt.*

Hujjában, egy hujjában, egy folytában vagy folyamban. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hujjikolni, valamire hangosan reálehelni. *Beke' gyüjt.*

Hujjogtatni, hurugatni, ihogatni, lármásan zaklatni. Székely szó. *Kállay.*

Hujjongatni v. hujjákolni, víg alkalommal riko-

gatni, rikítozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H u k a, néma. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Kuka. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

H ü l e f ü l e e m b e r, ...? Győr várm. szó. *Horváth Endre.*

H u l l á d o z n i, hullározni; egyenkint jőni valahová. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H u n c z u t k a, Zopf. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

H u n, hol? Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

H u n y a, fekete szűr. Palócz. *Szeder Fábián.* Szűrből való nadrág. Barkó szó. *Hollók Imre.*

H u n n y á s z k o d n i (meg), valami nem várt ellenvetés után előbbi tüzéből alább hagyni, megcsillapodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Megharagudni, boszankódni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

H ú n y o r, zászpa; helleborus. *Kállay' gyüjt.*

H u n y o r g a t, mint a' harapós ló. Győr várm. *Horváth Endre.*

H u n y o r í t a n i s z e m e i t, szempilláit félrehuzva jelt adni, valakinek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

H u n y ó s t j á t s z a n i, kumni. Játék' neme. Egynek arczczal le kell feküinni 's szemét behunynia, míg társai elbújnak. Jel adatván, felkél, mindenfelé nyomozódik, 's a' kit legelsőben megtalál, azután annak kell kumnia. A' szembekötős játékoktól annyiban különbözik, hogy szabad helyen, nem a' szobában megy végbe, 's nem is köttetik be a' szem. De már ezt is hagyogálják. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

H u n y t s z e m ű e l e s é g, midőn a' rozsot a' hosszas nagy hévség megszorítván, a' szeme nem növekedhetik meg eléggé. Azért mondják: ennek a' gabonának csak ollyan szeme van, mint a' madár' nyelve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H u p á l n i, jól megverni fával. Őrségi szó. *Zakál György.*

H u p i k é k. a' verés' kék helye; azért mondják: szabtak neki hupikék nadrágot jaj-veres posztóból. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

H u p o l y a g: 1) testnek valami csipés vagy marás után tüzes felhólyagosodása; 2) a' fának kiforradása is neveztetik így. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagyobb kinövés az ember' vagy marha' testén. *Beke' gyüjt.*

Huppá, hop-hop, v. huppá-hop! ugrás és táncz közben ejteni szokott mondások a' székelyeknél. *Túry Jgnácz.* A' kis gyermekek' szava, midőn valamelly magasságról leugranak. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Huppanni, leesni, hoppanni. Székely szó. *Kállay.* Ennek gyökere lesz Huppá! melly a' kisdedek' ajkán eléggé ismeretes. *Csapó Dániel.*

Huppolyag, vizi-tök' virágja. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Huppolyagos, hólyagos a' test, midőn égés v. más okból hólyagok támadnak rajta. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Felpattogzott. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Huppolni, megveregetni az éretlen almát. *Kállay' gyüjt.*

Huppota, babuta, büdösbanka madár. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hurászolni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Hurbolni; valamit p.o. ruhát kiméletlenűl viselni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hurész, kemény hangon parancsoló, szertes, neszes. Kemenesali. *Lévai László.*

Hurítani, lehurítani, marczona hangon valakire rákiáltani, hogy a' beszédét elhagyja, elhalgasson. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Pirongatni, hallgatásra kényszeríteni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hurkadni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Hurkos, tarisnya. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Hurogatni (le), valakit letorkolni, midőn illetlenűl 's magát elfelejtve beszél. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hurítani, pirongatni. *Beke' gyüjt.*

Hurok, lószőrből készült madárfogó kelepcze. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Hurótt, hurut. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Huruba, putri, viskó, kis földház. *Kállay' gyüjt.* Földszint való kalyiba. Erdélyi és székely szó. *Döbrentei.* Kaliba, pásztori kunyhó. Székely szó. *Szabó Elek. Kállay.*

Hurutás, (Udvarhelyi), köhögés (Háromszéki); így hurutok, köhögök. *Derzsi Mózes.*

Husáng, hajlós csihar, hajlós tölgy-ágból verő eszköz. Kemenesali. *Lévai László.* Székély szó. *Szabó József.* Vesszó. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* A' Duna - melléken gerundiumot (nagy botot) jelent. Innen

less husángolni, jól megbötozni. *Csapó Dániel.*

Husángolni, páholni, jól elverni. Székely szó. *Kállay.* Valakit elvesszőzni, vesszővel jól elverni. Pápa vidéki szó, eredve ezen természeti hangból: h u s s ! mellyet a' vessző suhintva ád. *Matics Imre.*

Huslő kasza, azon vas, mellyel a' timár a' bőrről a' hust lefaragja. Székely szó. *Ferenczi János.*

Huson ketté, hason ketté p. o. törni. Ormánsági. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Husos szilva, duránczai szilva. Székely szó. *Kállay.*

Hutjatt, homo vel animal fame extenuatum. Székely szó. *Szabó József.*

Hutyoró, vessző. Székely szó. *Buczy.*

Hntyorodni, a' tereh miatt összenyomatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hutyorog, a' gyenge vessző, és suhog. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Huttyanni, sugárodzni, vékonyodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Huzmény, huzó-vonó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Huzódozni, kezeit feljebb 's alább kinyujtani, p. o. ágyból felkeléskor, vagy midőn valami nyavalyánk kezdi magát jelengetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hűkkölni, hűkköltetni, ökröket hátra seggeltetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hülepedni, lassankint meghülni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hülye, együgyü, bamba. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Hüppedez, midőn valaki a' vizből, mellybe véletlenűl esett, vagy készakarva jól elbukott, vagy más által elbuktatott — feljő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hürgy, a' fonás közben megnyálazott tintecske-szösz, mellyel egymásnak a' pofájához vágnak játékból. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hüs, híves, p. o. árnyék, forrás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hűtteni, meleg bort hideg vízben meghivesíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hűttő kemencze, az üveghutáknál a' kiformált 's még forró tüzességű üvegeket mértékletesb melegű kemenczékbe rakják be meghűlés végett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hütyü, ...? *Matics Imre.*

Hűvösödni, hűlepedni; meghüvösödni, meghűlepedni: lassankint a' melegből híves állapotba jutni. Székely szó. *Ferenczi János.*

I.

Ibradni, megibradni: felemésskedni valakitől való félelemből. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ibre, így neveztetik Dálnoknak egyik erdőbércze; igyen formálag neveztetik Ázsia-Ibériának eredetisége Ibrin v. Ebrin. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ibrik, kávés edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kávés kanna. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.* Székely szó. *B. Lakos.* Kanna, csicses korsó. Székely szó. *Cserey Elek.* Korsó; ismét: mindenféle mosni való edény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Serbli; innen ibrikálni v. iprikálni, ganéjlani. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Ibrikálni, a' kis gyermeknek belé gazolni a' pendelyébe. Székely szó. *Ferenczi János.*

Icsar. Hegyaljai szó, az, a' mi másutt a' lőre. Csingérnek is nevezik. *Benyovszky.*

Icsongatom, ...? Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Iczin piczin, inczen pincz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ideg, ollyan szíju, mellyel a' hámot bővítni és szűkítni lehet. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Ív. Székely szó. *Cserey Elek.*

Idés, idős; idétlen, váltott p. o. gyermek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Idétlen, rideg, ideje előtt született. Székely szó. *Szabó Elek.* Éretlen, sületlen, faragatlan, kellemetlen stb. Kemenesali szó. *Lévai László.* Éretlen, nem életre való. Mikor p. o. az asszony korábban szűl, mint kellene, ekkor idétlen a' gyermek 's rendszerint el is hal. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Idom, proportio, összeillő alkat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Idomtalan, ügyetlen tátó ember v. gyermek. Székely

szó. *Szabó Elek.* Esetlen, egye bugya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nem rendes növésű, összehányt vetett tagú ember, proportio nélkűl való. Innen lettek az — idom, idomos, idomzat, idomosan — új szók. Székely szó. *Ferenczi János.*

I d ő z n i, késni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

I f j u t t a, ifjantan. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

I g a b é l f a, kázla. Illyen kettő van az igában, mellyek magasan felnyúlnak, 's többnyire görbék 's kiczifrázottak szoktak lenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

I g a z i, azaz, ugyan valódi ember, minden kelletőjét egy summában egészen kiméretve bírja. Székely szó. *Szabó Elek.*

I g a z í t ó: 1) eszteke-forma, a' csizmabőrt ránczából kinyujtó vas eszköz, fa nyéllel — a' csizmadiáknál; 2) az a' vas, a' mellyel a' szűcsök a' csáválás után kinyujtják a' bőrt. Székely szó. *Ferenczi János.*

I g e, három szálból álló fonal-csomó, a' millyen tiz teszen egy pászmát. Székely szó. *Szabó Elek.* Győr várm. *Horváth Endre.*

I g e t é s, ügetés. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

I g é z n i, megigézni: versprechen. Székely szó. *Ferenczi János.* Beschwören. Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Éles szemmel valakit ábratni, erős nézés által főfájdalomba hozni; innen: m e g- i g é z t e m a g á t, azaz, sokat tart maga felől. Székely szó és szólás. *Szabó Elek.* Megbűvölni, bájolni, p. o. szemivel v. valami szerrel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

I g l e l n i, reprehendere aliquem durius et frequenter. *Beke' gyüjt.*

I g y e h e s z t e m, fellovalom, felbiztatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

I g y e n e s, egyenes. Székely szó. *Gyamathi Sámuel.*

I g y e n l ő, egyenlő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

I g y g y e l b i g y g y e l, magát ráztatva, kevélyen. Igygyel v. ügygyel bajjal, nagy nehezen. Vas várm. szó. Ezen mondásokban az i g y v. ü g y nyilván egy a' Révaitól megjegyzett i g y-vel, a' mit conatus-, nisusnak magyarázott. L. Ant. lit. hung. V. I. in indice verum et vocum singularium. *Dr. Horváth József.*

I g y ó k, majd, mindjárt. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

I h a, szekérbeli léha. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ih-farku, juh-farku. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ih juh! innen: ihász, juhász. Kemenesali. *Lévai László.*

Ihok, juhok; ihász, juhász. *Kállay gyüjt.*

Ihot venni, valakin felűl kerekedni, 's számba sem venni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ihu! kicsúfoló, kurjongató szó, a' székelyeknél. *Gyarmathi Sámuel.*

Ijeszke, valamitől könnyen megijedő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ijeszteni, tésztát elnyújtani. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ika, Fel-Csernáton felett a' csonka vár az erdőn, Ikavárának neveztetik; a' patak is alatta Ikának. Beszélik, hogy azon Ika-várát Ika Rhabbonbán birván, a' mező' szélén öletett volna meg, a' hol most egy völgyben Ikafalva fekszik, ettől vett nevezettel. Vagyon Ázsiában a' Kásán vidéken is egy Ika nevezetü folyó viz. *Szabó Elek.*

Iker, kettős gyermek; gemini. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Iklatni, ösztönözni p. o. az ökröt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ikránkodom, v. okránkodom, hirtelen megfélemlek valamitől. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ikó, v. Ilkó, Ilona. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Ikszeg, ékszeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Iktatás, valakinek hivatalába más által ünnepélylyel lett beállíttatása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ila, Ilona. Palócz. *Szeder Fábián.*

Illanni, elillantani, szökni, odább állani. Balaton mel-léki szó. *Horváth Zsigm.*

Illegetni, magát cziczomázni, ékesgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ilomba, kendermagos színű; p. o. azt mondják a' székely asszonyok: jaj komám asszony, be szép ilomba tyúkja van kigyelmednek, — tarka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ilonka, Ilona. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ilus, Ilona, Helena. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Im, mindjárt. Barkó szó. *Hollók Imre.* Majd; p. o. im őmegyek, majd elmegyek. Gömöri beszédmód Rima- 's Balog-völgyben. *B. S.*

Imánt, imént, kevéssel ez előtt. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Imeg, ing, fehér ruha. *Kállay' gyüjt.*

Imej, az egykét esztendős marhák' háta' tetején, hosszan a' bőr alatt, van egy magyarónyi v. kis diónyi nagyságu csomó, melly midőn megérik, ha összeszorítják, a' bőrön keresztűl kipattan. Székely szó. *Incze József.*

Imely v. **émely**, a' marha' hátában nagy féreg a' bőr alatt; innen: **imelyes**, férges hátu. Székely szó. *Kállay.* 1) A' marha' husában, nevezetesen a' torka körül levő kis ikrás csomók; 2) a' hátába bele furódott bogár-kukacz, mellynek csomója akkorára is nő, mint egy galambtojás. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ímely, kelletlen kedvetlen édesség. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Imént v. **imrég**, csak most, nem rég. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Imetten, émetten, ébren. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Imettem, azaz felébredésemkor éppen, p. o. rettentő álmam lévén, még imettem is mintha előttem állott volna, rettentett. Székely szó. *Szabó Elek.*

Imint, iminten: csak most. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Immel-ámmal tenni valamit, annyi mint: kedvetlenül, csupa kénytelenségből. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Imoja, nem Imola. Székely szó. *Incze József.*

Imolya, fű; hasonlít a' szalmához, olly magasságra is nő, gyűrűje v. íze nincs, szép tácza készűl belőle. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Hajszálú, száraz czérnaszálú lomos fű. Székely szó. *Szabó Elek. Kállay. B. Lakos.* A' kopár helyeken 's a' buzában is termeni szokott hajszál-forma, 's vastagabb fű, a' mellyből kötik a' szebb szalmakalapokat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Imporéttom, noszítom, lovalom, huszítom, biztatom, nógatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Imög, ing. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Imolás, varrás zsinor alatt a' nadrágon. Tisza mélléki szó. *Nátly József.*

Inalni, gyalagolni. Innét az **inas** név, kinek kötelessége a' sok futkosás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Inalom, nyomba követve

verem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

I n a s, a' deszka' hátulsó végét tartó grádicsos fa, az asztalosoknál. Székely szó. *Ferenczi János.*

I n c z e n p i n c z, hiábavaló, haszonvehetlen. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Erőtlen nyomorék. *Beke' gyüjt.*

I n e k, ének. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

I n g a l j, tisztességesebb kitétele a' pendelnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

I n g ó b i n g ó, marha-apró, ság, három esztendeig, a' mig hámba v. járomba fogják. Székely szó. *Ferenczi János.*

I n k á b b a t, inkább. Erdélyi székely szó. *Döbrentei.*

I n k e d n i, nyomorogni. Pápa vidéki szó *Matics Imre.*

I n k ó, ingovány, turjány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

I n t e s, irányába. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

I n y e s, megvastagodott inyű p. o. a' marha; innen

I n y e z n i, a' marha' megvastagodott inyét megvágni 's kifejni sóval belőle a' vért. Székely szó. *Ferenczi János.* A' lónak foghúsán eret vágni. Székely szó. *Szabó Elek.*

I p a r l a n i, tartani, hátra húzni valakitől magát az embernek p. o. egy szikrát sem iparol, azaz, nem megy hátrább, vagy, nem fél. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek. Incze József.*

I p e r e d e m, éledek, gyógyulok, gyarapulok, üdülök. Kemenesali szó. *Lévai László.*

I p l i k, czérnával való kivarrása a' magyar csizma-soroknak; így — dörgölő, a' kivarrott czizma-sarkon levő czérnát fényesítő fa- vagy csont eszköz. Székely szó. *Ferenczi János.* Külső vastag varrás a' csizma' sarkán. **I p l i k r e k o t y o g t a t n i**, régi közmondás, — tészen a' sarkantyúzatlan csizmát tánczban össze- és nótára verni. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Í r, kenőcse, flastrom. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

I r a m o d n i, futásba eredni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

I r d a l n i, meghasogatni, p. o. fa' haját, keszég' oldalát stb. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

I r e m, e. h. üröm. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

I r g y e van a' kenyérnek, ir-

je v. szalonnája van. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Irha, kikészített juh- v. kecske-bőr. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* „Hord el az irhádat", azaz, takarodjál. Pápa vidéki szólásmód. *Matics Imre.* Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Irhás nadrág, az ülepe irhából van. *Kállay' gyüjt.*

Irmag, legkedvesebb gyermek. Győr várm. *Czech János.*

Iró, vert téj. Csikszéki székely szó. *Kállay.*

Iromba, kendermagos tik. *Kállay' gyüjt.* Pettyegetett. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Iromlani, szapora lépésekkel menni p. o. a' lónak; innen **iromló**, szapora apró lépésü. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

Irontani, irámlani. Székely szó. *Cserey Elek.* Szaporán lépő sebes járást tenni. Székely szó. *Szabó Elek.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Irós tészta, irósvajból készült tészta' neme. Székely szó. *Kállay.*

Iskála, lajtorja; iskola pedig oskola. *Kállay' gyüjt.*

Islang, levengős tű. Stecknadel. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Isten' háta mögött, félre; p. o. az isten' háta mögött lakik, azaz, a' városnak vagy falunak félreeső részében, járatlan helyen, messze a' többi lakosoktól. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Isten' igazába, v. számába hagyni valamit, akkor mondatik, midőn valami csak bitangra van eresztve, mire semmi gond nincs; csak Istenre van bízva. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Istennébe, azaz, isten' nevébe, ingyen adni. **Istennébe fonásért**, azaz, alamizsna a' neve, de sok fáradságért kaptam; két annyinál is többet dolgoztam neki ingyen. Székely szólás. *Szabó Elek. Incze József.*

Isten' nevében, ingyen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Isten' számában, p. o. gyermekét, marháját hagyni, annyi mint az azokra való gondviselést az Istenen kivűl senkire sem bizni. Székely szó. *Incze József.* Ingyen. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Iszák, bőr tarisznya. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Annyit is tesz mint nagyiható. Kemenesali szó. *Lévai László.* Koldus tarisz-

nya: ez kettőt szokott tenni, középen lyukas, hol fejét kidugja 's a' tarisznya elől hátul lógg szűrén felül. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

I s z á k o s, iszos helyett, a' ki ivogat ugyan, de egészen belé nem merült a' részegségbe. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay.* Részeges. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

I s z a l a g, fára vagy épületre feltekerődző repkény, plánta. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Elfutó növevény, mellyet gúzsra alkalmaztathatni. A' szegénység kötél gyanánt is él vele. Győr várm. *Horváth Endre.*

I s z a m o d o m, futamodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

I s z á n k o d n i, csúszni, csuszkálni. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Kecskemét táji. *Csapó Dániel.* Télben korcsojával csuszkálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

I s z k i, czoki, czuki; komondort elűző szó. *Kállay' gyüjt.*

I s z k ó d n i, eliszkódni, elkotródni, szégyenletében heventen odébb menni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Elvakarodni, sietve odább állani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

I s z k u r á l o k, iddogálok. Kemenesali. *Lévai László.*

I s z o m - k á r á s z, részeges. Komárom várm. szó. *Czuczor Gergely.*

I s z o n k o d o m, irtózom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

I s z o s, iszákos, részeges. Székely szó. *Gödry.* Vas várm. *Dr. Horváth József.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

I t t, ett, e. h. ivott, evett. Barkó szó. *Hollók Imre.*

I t t, mint att, ett, ött helyragok ezekben: Kolozsvárott, Pécsett, Győrött, n á l n é l helyett fordúl elé Erdélyben, p. o. Wesselényinitt, azaz Wesselényinél vagy Wesselényieknél. *Döbrentei.*

I t t, ittegyen; ott, ottogyan; ahajt, ehejt, ahon, amott. Székely szavak. *Gyarmathi Sámuel.*

I t t a s, egy kissé részeg. Székely szó. *Ferenczi János.*

I t t e n n é k, ittennek: itt. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

I v a t n a k a' h a l a k, azaz, fajzanak. *Kállay' gyüjt.*

I v i k, a' hal párosul. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Beke' gyüjt.*

Ivóház, csapszék. Palócz. *Szeder Fábián.*

Ivottam, itt: ittam, ivott helyett. Palócz. *Szeder Fábián.*

Izé, valami. Feledékeny, míveletlen embereknél beszédközben segítő ige, — azt ismételvén gyakrabban, izé izé, mig a' kivántató szó eszökbe nem jut. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gondolkozó hang: valami. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Izék: 1) marhák előtt jászolban maradt szüleség' alja; 2) az asztalon evés után összegyült hulladék. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Pláder Ferencz.* Marhák' eledele, mellyet már meg nem esznek. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Széna v. szalma-csörmelék, mellyet a' marha jászolban vagy láb alatt hágy. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Izélni, természeti közléssel élni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* . Kemenesali. *Lévai László.* Annyit is jelent, mint: tenni, csínálni.

Izgába, galyiba, zavar, cselszövény. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Izgága, innen: izgágáskodni: Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Izgága, akadályozó, gáncsoskodó. Izgága ember. Tisza melléki szó. *Nátly József.* Pörpatvar. Kemenesali szó. *Lévai László.* Zürzavar; innen **izgágás**, veszekedni szerető. Székely szó. *Kállay.*

Izgágáskodni, mindenben hibát keresni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Patvarkodni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kötekedni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Izgatni, bizgatni, ösztönözni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Igazgatni. Göcsei szó. *Pláder Ferencz.*

Izibe, sietve, szaporán. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Háromszéki. *Derzsi Mózes.* Felette sietve, p. o. menj csak izibe, ne ácsorogj. Székely szó. *Szabó Elek.* Hamarjában. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Izletni, prüsszenteni; p. o. engem megizletett a' portubák. Székely szó. *Incze József.*

Izmos, kemény, vastag; teli nagy testü ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Iztet, iztetés: prüsszent, prüsszentés. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Izzó, a' hévség' legnagyobb

fokán lévő; p. o. a' parázs, minekelőtte legkisebb szikrája sem ment még hamuba. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

I z z u, tüzes, hév, p. o. a' vas mikor fejér meleg. Őrségi szó. *Zakál György.*

I z s, is. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

I z s g á n c z, l. Gránicza.

J.

J á h o r f a, juharfa. Székely szó. *Cserey Elek.*

J á h o r o s: 1) ázsiai szarvas; 2) Málnásnak egy erdőbérczе. Székely szó. *Szabó Elek.*

J a j k ó r ó, kattang-kóró. *Kállay' gyüjt.*

J a k a b é k A n d r i s, mondva, Jakabiék. Jakab nevü embernek András fija. Jakabék alatt értetik Jakabnak felesége, háznépe 's Andris oda tartozó. Igy: papék' szolgálója, mesterék' gyereke. Palócz. *Szeder Fábián.*

J á m b o r, jószívű, szelid ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

J á n ó: 1) székely vezeték név; 2) Déli-Siberiában egy nagy víz. *Szabó Elek.*

J á n o t, sibériai vad bőrből készült mente-prém. Székely szó. *Szabó Elek.*

J á r á l n i, gyakran járni. Palócz. *Szeder Fábián.*

J á r g á n y (axis in peritrochio horizontalis), azon fekvő gugora, mellyel a' hajókról vetett macska feltekertetik. Ezt boldogult V a r g a M á r t o n nem tudta; különben nem nevezte volna a' gugorát és járgányt g e r e n d á s k e r é k n e k. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

J á r m a z n i, az ökröt járomban járni. Székely szó. *Ferenczi János.*

J á r ó - h i d, komp. Székely szó. *Kállay.*

J á r ó k a, a' járni kezdett gyermek. Székely szó. *Ferenczi János.*

J á r o m s z e g, mellyel a' járom vonó szíjju helyett a' rúdhoz van szegezve. Székely szó. *Kállay.*

J á r t a t (impers.), folyat az edény. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

J a s k ó, kóter, áristom, tömlöcz a' kisebb vétkeseknek. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Ját, drusza. Székely szó. *Buczy.*

Játék' több nemei: húnyóska, bújóska, czikázás, csürök, csirke v. tyúk stb. Gömörben. *Hollók Imre.*

Javas. A' babonás nép között szokták az olly asszonyokat v. férfiakat így nevezni, a' kik rá-olvasással gyógyítnak. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Javos, jósló, tudákos, tudálékos, kuruzsló. Egyik 's másik néha közűlök nagy hírbe jő; füveket szed, sebeket gyógyít, veszett kutya-marás ellen szert készít stb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ámító, paraszt orvos, titkos gyógyász, tudós. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Jedni, annyi mint ijedni. Innét—jedség, ijedség; jedés, jedes, jeszteni, jesztés. Továbbá —

Jeszke, a' mi mindentől megijed, mint némelly ló, melly akármit lát meg, mindentől az utban félreugrik, mondják: jeszke ló. Székely szavak. *Incze József.*

Jégpatkó: 1) Balaton mellett felkötik a' jégen és sikossal még a' faluhan is; 2) korcsolya, mellyel sebesen csuszkálni lehet. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Jesztőfa, nyujtófa, laskanyujtó. *Kállay' gyüjt.*

Jó, jóizű; p. o. jót ettem, azaz, jóizűt ettem. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Jobban, inkább. — Náj jobban: leginkább. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Johok, juhok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Jós, Wahrsager, vates. Innét. — **Jósolni**, wahrsagen. Továbbá — **Jósoló**, fatidicus. Székely szavak. *Incze József.*

Jöjjönsze, adjasza, fogjasza, lássasza, halljasza; ezek helyett: jöjjön, adja, fogja, lássa, hallja. Háromszéki szólások. *Derzsi Mózes.*

Jöszte, gyöszte! Illy szólítással hívunk valakit, nálunknál alábbvalót magunkhoz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Jött-ment, idegen, sehonnai. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Jövötény, felfutó növény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Juha, gyuha; a' szekér alatt lévő rudszárnyat tartó darab fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Juhászítni, szelidítni; **juhászodni**, szelidülni. Székely szó. *Incze József.*

Juhászodni, megengesztelődni. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Jujjig: színig teli. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Juszié, azaz: juszél, csipős szél. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Jutalmas, olcsó, illendő ára valaminek, p. o. jutalmasan megejteni. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay.*

Jutka, Judi, Juczi, Judit, Juczika. *Kállay' gyüjt.*

K.

Kabala: rosz vén kancza; **eke-kabala**, mellyen állva az eke csúsz a' földön. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kabarászok, mindenfelé keresgélve kapdosok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kabarék, habarék, locspocs. *Kállay' gyüjt.*

Kabát, vászon kaput. *Kállay' gyüjt.*

Kabócza, a' rét' füveit emésztő sáska-nem. Gömör vármegyei szó. *Sztrokay.*

Kabona, keresztfa fölül a' házfedél' tarékján, hogy a' szél meg ne kezdhesse a' szalmát, vagy: ekefoglaló. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kács, kovács. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kácsa, kacsa. Gömör, Torna. Récze; Dunántúl. *Döbrentei.*

Kácsi, kenyér. Gyermektől kérdezzük: kell-e egy kis kácsi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Kenyerecske. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kacsi, a' kis gyermeket intik ezen szóval, ne hogy valamihez nyuljon. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kacsingatok, alattomosan, szemtelenűl nézegetek. Kemenesali. *Lévai László.*

Kacskaringós, czifrázva kanyarított. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kacsó, kezecske. Kisdednek mondjuk: „Add ide a' kacsódat!" Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kacsongatni, valakire szerelmes pillanatokat vetni.

Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a c z a g á n y, juhbőr, melylyet a' pásztorok féloldalt hordanak. Barkó szó. *Hollók Imre.*

K a c z a j, neszes nevetés. Nagy kaczajt indítottak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a c z a r, görbe kertész-kés. Soproni szó. *Kis János.*

K a c z a t, dibdáb jószág. Győr várm. *Czech János.*

K a c z é r, szerelmetes, bujaságra faggató. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a c z k i (Stutzer), nyalka legény. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

K a c z o l ó d o m, kifejtődzöm kivergődöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K a d a, víz –kivájta gödrös hely folyók' fenekén, mellyben a' halak egész télen által tanyáznak 's olly sürüen feküsznek, mint hering a' hordóban; a' kecze-háló is úgy elcsúszik hátokon, hogy egyet sem kaphat fel; és csak a' viz' felmelegedésével, midőn a' pondrók kopotyójok és szárnyaik alatt háborgatják, szoktak a' kadából kijöni; — ez az oka, hogy nyáron több halat lehet fogni. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

K á d á r, bodnár, pintér. Székely szó. *Kállay. Cserey Elek.*

K á d á r - i n a s, abrancsot lecsiptető kétágu fa vagy vas eszköz a' kádároknál. Székely szó. *Ferenczi János.*

K a d a r k a, fekete nagyszemű szőlő. *Kállay' gyüjt.*

K a f f o g a t, a' bőszült disznó, midőn a' hidasban meg akarják fogni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

K á f o r k a, ficzkó. Egy pozsonyi mérőnek $\frac{1}{8}$ része. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Pozsonyi mérő' negyed része. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Vizmérő kis faedény. *Beke' gyüjt.*

K á g y i k a, illy kimondással kuágyika; kádocska. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

K á g y i l l ó, csiga. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Békateknő; ismét: mellybe a' prés' orsója jár. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K a g y ó, kágyilló, csiga. Göcsei és Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

K á g y u, csiga. Örségi szó. *Zakál György.*

K á g y u l a v. kágyilló, hé-jas tekert csiga. Vas és Szala várm. szó. *Dr. Horváth József. Beke' gyüjt.*

K a h o l y, az a' kihornyolt fa, mellyre a' székelyek' tüzelő kemenczéjek rakatik, és a' mellyen a' kemencze'

külső fele áll, melly a' reája rakatott kályháknál 3 v. 4 újnyira küljebb áll, és némelly helyeken vállu-formára meg is hornyoltatik, hogy a' gazdasszony kést és egyéb konyhai eszközöket leesés' félelme nélkűl reá tehessen. Székely szó; Udvarhelyszék' némelly részeiben élnek vele. *Derzsi Mózes.*

Kaholyfa, kemenczefa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kain, kaján; p.o. kain ökör. Székely szó. *Kállay.*

Kajács, két különfelé hajlott görbeség, mellyből zsinór után egyenességet nem csinálhatni. Bodrogközi szó. *Mindszenti. Gyarmathi Sámuel.*

Kaján, p. o. ökör, öklelős, majd megöli a' többit. *Kállay' gyüjt.*

Kajcs, görbe, görcsös fa. Innen kács, kajács. Kajcsot vetni annyit tesz a' birakozóknál, mint a' lábával a' másikat lábáról a' birkozás közben elütni. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kajcsos, görbe. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kajdászni v. gajdászni, kajabálni, tele torokkal kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kajbálni, kiabálni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kajgonya, rántotta tojásból. *Kállay' gyüjt.*

Kájha, csempe helyett, kemenczének való cserép. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kajkelni, nyifogni, bizonyos módon ugatni. *Kállay' gyüjt.*

Kajla, összeálló szarvu. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lefelé konyult. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Lefelé hajló szarvu tehén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kajmó, horgas végü bot, minővel p. o. a' bárányokat kifogják. *Beke' gyüjt.*

Kajsza, görbe. Székely szó. *Kállay.* Görbe szarvú p. o. ökör. Kecskemét körűl. *Csapó Dániel.* Ferde, görbe, egyenetlen. Kemenesali szó. *Lévai László.* Félre hajlott valamint a' szekercze' nyele. Győr várm. *Horváth Endre. Beke' gyüjt.*

Kajszán, rézsutosan, csappanólag. Székely szó. *Kállay.*

Kajszi baraczk, sárga baraczk. Győr várm. *Horváth Endre.* Tengeri baraczk. *Kállay' gyüjt.*

Kajtár, elkapó, tilalmas helyeken járó p. o. marha. Székely szó. *Ferenczi János.* Kártékony, prédáló barom.

Székely szó. *Szabó Elek. Buczy. Túry Ignácz.* Márton szerint Wolfstrapp. A' székelyeknél adj., a' melly marha elkap a' mezőkre, és a' gabonát pusztítja; ugy kutya, macska, melly mindenfelé fitet, tojást 's egyebet is a' mit kap, mindent felfal, megeszik: neveztetik kajtár marhának, kutyának, macskának; mondatik az emberről is: hogy kajtár. Innen kajtárkodni. Székely szó. *Incze József.*

K a j t a t n i, valakit felkeresni. Székely szó. *Ferenczi János.* Valami portékát v. barmot keresni. Székely szó. *Szabó Elek. Gyarmathi Sámuel.*

K á k a b é l ű, ki mindjárt megcsömörlik. *Kállay'gyüjt.*

K a k a s, vitorla a' házfedélen. Feltészem házadra a' veres kakast, azaz, felégetlek. Székely szó. *Túry Ignácz.*

K a k a s s z e g, a' szántó eke' gerendeljének elein a' patingot tartó szeg. Székely szó. *Szabó Elek.* Az eke-gerendely' végin levő szeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Az a' szeg az ekében, a' melly összeköti a' gerendelyt az eke-taligával. Székely szó. *Ferenczi János.*

K a k a s-ü l ő, macskafa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K a k a t, gerendely-szeg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K á k i c s, tejelő szálos gaz, fű' neme. Győr várm. *Horváth Endre.* Tejes paréj. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K a k ó, egy szeggel megszeggzett, 's csűr' farának zsuppjába, nyomtatás végett belé akasztott rud vagy pózna. Székely szó. *Ferenczi János.* Pózna-kankó, a' szalma-fedeles épületnek farán, fenn az hegyzésinél. Székely szó. *Szabó Elek.*

K á k o m b á k, hitvány firkálás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K á k o m b á k o m, értetlen beszéd. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Ákombákom, formátlan, rút p. o. irás v. betűk. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

K a k u c s, myops, rövid látásu. Székely szó. *Szabó József.*

K a l a f i n t a, csapás; innen megkalafintálni, jól megcsapdosni. Székely szó. *Ferenczi János.*

K a l á k a, ebédért vagy vacsoráért többek által végzendő munka. Kalákába szántani v. a' gabonát meghordani; kalába lábtyut kötni, ha sok asszony egy urnak lábtyukat köt. Székely szó. *B. Lakos.* Önkintes segítség,

segítőknek sokasága. Kalakár boldog Arábiában a' könnyü járó szekér' nevezete. Székely szó. *Szabó Elek.* Többeknek összegyűlése kézi munkára, p. o. arató, fahordó kaláka; innen: kalákázni, meghívni többeket egy vagy más dologtételre. Ugyan volt kaláka: ugyan volt összeverekedés. Székely szó és mondás. *Kállay.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Kalamár láda, a' csizmadiáknak felűl négyszegű 's szélesebb, alól is négyszegű de keskenyebb kereskedő ládája. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kalamász, dohatt. *Kállay' gyüjt.* Szekérkenő. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kalandoroz, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kalandozni, összekalandozni, bekóborlani a' helyet. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kalangya, kereszt; egy kalangyában 25 kéve (manipulus) van; innen felkalangyázni, keresztbe rakni; felkalangyázni a' szénát, felboglyázni. Székely szó. *Kállay.* Kepe. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kalantyú, hol a' gyermekek forgatják egymást. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Veder' vasa, melly a' kankalékban áll. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kalász, gabonafő' szúrós része. Székely szó. *Kállay.*

Kalézolni, kóválni, kalandozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ide 's tova csavarogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kaliba, nem galiba: 1) kunyhó; 2) tőr, p. o. kalibába esni, kerülni; annyi mint: tőrbe esni: Székely szó. *Incze József.*

Kalibába ejteni, szövevényes nyomoruságba. Székely szólás. *Ferenczi János.*

Kalimpál, megkalimpálták: megverték. Győr várm. *Czech János.* Hentereg. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kalinkó, font kalács. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kalinkózni, ha valami, magasról leesésekor, súlyos nem levén, ide 's tova forog, mig földet ér, arról mondatik, hogy kalinkózik, lekalinkózott a' földre. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kalisztás, a' ki a' lábát összedörgöli; vagy igen be-

felé forgatja, mikor jár. *Beke' gyüjt.*

Kallantyú, marok-orsó, mellyel a' pokróczнak való fonatik. Tisza melléki szó. *Nátly József.* Forgó fa zár. Honth vármegyei szó. *Dr. Horváth József.*

Kállátó; lakodalom után a' menyasszonyt, szülei és atyafiai meglátogatják 's akkor megvendégeltetnek, melly vendégséget **kállátó**-nak mondják, talán eme' szóból: **kárlátó**. Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Kalló, karló, az aratók' karját védő vászonból készült kesztyű-ujj. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Kalmáros, kómárós szilva, fonnyadt, érés előtt lehulló szilva. Palócz. *Szeder Fábián.*

Kalobálni, a' lovás katonáknál kotiskákkal valami darab deszkán jelt adni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kaloda: 1) a' paraszt birók' házuk előtt álló, lábszorító fa bilincs; 2) a' ház' fedelét szorító kettős fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* 1) Egy szeggel keresztül szegezett 's a' csűr' tetején kétfelé keresztül vetett rudak; 2) kurvák' büntető fa eszköze régen. Székely szó. *Ferenczi János.* Perenge, perentél. Székely szó. *Kállay.*

Kalokány, kolokány, karlokány, tóban nőni szokott szúró fűnek neme. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kalongya, nem kalangya, Schober. Székely szó. *Incze József.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kereszt. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* 1) Falusi, a' 27 kévéből ötszegbe rakott gabona csomó; 2) papi 26 kévéből álló; 3) városi 25 kévéből. Innen: kalongyálni, az illyen csomókat összerakni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kályha, csempe, kemencze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kamasz, oktalanul felnevelkedett. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kamaszkodom, oktalanul, gorombául nyőlök. Kemenesali. *Lévai László.*

Kamat, interes. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*

Kamatolni v. gamatolni, hányni vetni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kamfaru ló, a' mellynek hirtelen bebütüződő fara van, mint a' kamnak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kamó, horog-forma fa, a' mellyre dohány tétetik. Gö-

mőri szó. *Hollók Imre.* Kecskeméten: gamó. *Csapó Dániel.*

Kamócza, így neveztetik azon len, melly az első ecsetelésből lehullván újra megecseteltetik,és ebből marad azután a' szösz. Mondatik még itt lenkocs-nak is a' kamócza. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kámpicsorodik, botlik a' nyelve valakinek. Győr várm. *Czech János.* Midőn a' nyelv megbotolván hibásan ejt ki valamelly szót. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kampó: 1) horgas-fa, melylyel a' galyakat lehuzhatni; 2) vizmerő eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zzigmond.*

Kámpolni, kámpolódni, csúfolni kiöltött nyelvvel. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Kámporodott, halavány, beteges; kámporodott színe van. Győr várm. *Czech János.*

Kampós, gebogen; kampós orrú. Győr várm. *Czech János.*

Kamuka, damaszk szövet. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kamuti, makacs, silapsi, alattomos, tettetve meghunyászkodó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mogorva, díb-dáb alattomos hitván ember. Kemenesali szó. *Lévai László.* Alánéző ravasz ember. Győr várm. *Horváth Endre.*

Kámva, kút-kerület, kútpárkány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kámzsa, vastag darócz ruha. Barkó szó. *Hollók Imre.* Pálócz. *Szeder Fábián.*

Kan, az égett bor' kanja, eleje, java. Spiritus vini. Győr várm. *Horváth Endre.*

Kanaf, vászon rojt. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kanálos, kanáltartó. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kanász, kondász, disznópásztor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kanászodni, elkanászodni, betyárodni, elbetyárodni; mondatik arról, ki előbb jó magaviseletü lévén, most elfajulni kezd. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Megengesztelődni, lecsendesedni; p. o. mikor valaki nagyon tüzbe jő, mondják: erősen megharagudt volt, de szépen szólék 's megkanászodék. Székely szó. *Incze József.*

Kancsal, ferde nézésü, ha-

mis szemű, — más a' sanda. Őrségi szó. *Zakál György.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K a n c s i, a' kancsal helyett. Székely szó. *Ferenczi János. Cserey Elek.*

K a n c s ó, kan. Baranyai. *Tóbi Antal.* Kancsó, korsó 's bokáj közt ez a' különbség: k a n c s ó, nagy szádu, 3 kupás cserép edény, kanta; k o r s ó, a' minek nincs szabad szája, hanem a' csecsén szívják ki a' vizet 's zörög; b o k á j, városiasan, fél 's egy kupás edény cserépből. Székely szó. *Ferenczi János.*

K a n c s u t v e t n i, valakivel szembe állva, véletlenűl lábával inát hátulról megcsapni, 's hanyatt ejteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a n d a, turós leves étek. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

K a n d é r, kupferner oder eiserner Kessel, réz- v. vaskandér. Székely szó. *B. Lakos.* Kecskeméten k o n d é r-nak hívják a' diákok azon nagy veres réz fazekat, mellyben a' szolgák ételöket felhordják, a' latin c o n g i u s szótól. *Csapó Dániel.*

K a n d i, szemével kiváncsian leskelődő. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K a n d i k á l o k, alattomosan kinézegetek. Kemenesali szó. *Lévai Lázzló.* Csálok, nézegetek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Tekintgetek. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

K a n d i s á g, kiváncsiság.

K a n d í t s, félszemű, egy szemű. Székely szó. *Cserey Elek.*

K a n d u r, kan macska. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

K á n g y i k á l n i, sántikálni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

K a n k a l é k, kútgém. Marczal melléki szó. *Acsády Sóndor.* Kútostor. Vas várm. *Dr. Horváth József.* Görbe, horgas, meghajtott fa, melly a' széna-hordó szekér' oldalának hátulsó zápjához köttetik, hogy a' rudazó kötelet, rudaláskor bele huzhassák, 's a' szénát erősebben összeszoríthassák. Göcsei. *Plánder Ferencz.* Kutágas. Innét: kankalékos kút, ágason épült kút. Itt meg kell különböztetni: 1) az ágast, melly hátul van leállítva; 2) a' kút' ménjét, melly gémnek, nyilnak 's csigának is hivatik, 's egy szegnél fogva az ágas között lógg; 3) a' sudarat, melly a' kútba lejár, 's mellyre van egy horgas vas készítve — a' neve k a n k a l é k. Ebbe szokják a' veder' vas kalantyúját tenni. Göcsej-

ben kankaléknak a' hosszú szekér' oldala' hátulsó zápjához kötött horgas fát hívják, mellybe a' rudazó kötelet rudaláskor belehuzzák, hogy annál fogva a' szénát vagy gabonát erősebben megszoríthassák. — Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kankalik, kútostor. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Kankapocs, görbe kapocs; nőstény kapocs, kerek kapocs. *Kállay' gyüjt.*

Kankó: 1) szekérkötő horog, a' mellybe belé akasztva kötik meg kötéllel a' szekeret; 2) vénusi nyavalya' neme; 3) kankónak nálunk nem hívják, mint Magyarországon a' szűrt, hanem zekének. Székely szó. *Ferenczi János.* Rövid szűr. *Matics Imre.*

Kanót, tüzes üszög. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kanta, annyi mint kullancs; lásd alább. Székely szó. *Incze József. Tury Ignácz.* Gömör, Torna; szájas korsó, Dunán túl. *Döbrentei.* A' Gál familia' meredek hegyes nyires bércze, Dálnok felett közel a' faluhoz. Erdélyben. *Szabó Elek.*

Kantár 's fék különböznek: 1) a' kantár füles és merő zabolás; 2) a' féknek nincs füle, sem czifra zabolája; azzal pompára, ezzel szükségre élnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kantus, hosszu ruha' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hosszu asszonyi ruha. *Beke' gyüjt.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kis gyermekeknek nyakba vető, sarkig érő, feszes vászonból készült köntöse. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kanzsir, sörtvélyes' zsírja, disznó-zsír. Göcsei. *Plánder Fercncz.*

Kanyaró, himlő. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel. Tóbi Antal.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kanyarós, himlőhelyes. *Kállay' gyüjt.*

Kanyorodni, schwenken, p. o. rechts schwenkt euch! jobbra kanyarodj! Székely szó. *Ferenczi János.*

Kanyaru, himlő. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kanyarulni, félkörben megfordulni, 's a' ki ezt teszi: „kanyar". Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kápa, nyeregfej. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kapacs, tekenyő-vájó vaseszköz. Palócz. *Szeder Fábián.* Két vagy több águ

vas kapa, mellyel trágya vágatik. Örségi szó. *Zakál György.* Két vagy három águ vas eszköz, a' trágyának szekérről levágására használtató. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Kapacz, kopasz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kapadozni, valamiben előmenni; p. o. kapadozza a' nyelvet, irást, tudományt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kapálódzik, vág alá a' ló lábával. Székely szó. *Kállay.* Rugdalódzik. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kaparázni, gereblélni. Gömör, Torna; Dunántúl. *Döbrentei.*

Kapars, teknyő-vájó vaseszköz. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Kapcza, 1) csizma-ruha; 2) asszony-harisnya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kapczás, körömházán levő betegsége a' lónak 's ökörnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kapczáskodni (bele); valakibe bele kapczáskodni, azaz, ok nélkül valakivel veszekedést kezdeni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kapircsálni, kikaparni, mint a' tyúk a' veteményt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kapiszta, kápiszta: káposzta. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kapó, magasra felütött laptának fennjárása, neveztetik a' kifogás v. kapásról; hozzá kapva, azaz hirtelenibe fogva rajta. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kápsa, kenyeres zsák. *Kállay' gyüjt.*

Kápsálni: 1) tenyerével megverni, mint a' medve; 2) magának venni, p. o. no ugyan elkápsált, azaz, elvett — fortélylyal. Székely szó. *Ferenczi János.* Megverni; p. o. a' medve kápsáljon meg. Székely szó. *Kállay.* Kéregetni p. o. bort, buzát v. eleséget diákok' számára. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*

Kapsi, préda; p. o. ha bele szabadítnak egy sereg gyermeket egy kosár szilvába, mondják: kapsiba is alig juta egy marék szilva. Székely szó. *Incze József.*

Kaptány, két fél vas karikából álló, vas fogakkal felkészített eszköz, mellyel a' görényt 's rókát szokták elfogni. Székely szó. *Gödry.* Kelepcze: die Falle. Székely szó. *Incze József.* Tőr. Erdélyi szó. *Döbrentei.*

Kaptás, a' ló' lábának csuklóban megcsomósodása. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kaptató. A' hágó, a' hol legmeredekebb, kaptatónak neveztetik; a' honnan hallhatni: ennek a' hágónak egy erős kaptatója van. Székely szó. *Incze József.*

Kapubábány, kapugyámfa, vastag ducz, mellyhez a' kapu' tárai szítvák. Bucsut vett a' kapubábánytól; azaz: elszökött. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kapubálvány, zábé, láb-fél. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kapuláb, kapufa. Székely szó. *Cserey Elek.* Kapubálvány. Székely szó. *Buczy.*

Kapu-zába, l. Kapuláb. Székely szó. *Buczy.*

Kapzsi, világfutó, hamiskás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kar, hámbár. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Karafina, kő korsó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Butélia, nyakas üveg, palaczk. Palócz. *Szeder Fábián.*

Karakány, tüskés, éles, bokros sás. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Karál, karicsál, kótag, kotácsol; a' tyúk midőn tojni készűl, vagy már eltojott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' tyúk enni kér. *Kállay' gyüjt.*

Karán, sertés-ól. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Karpold be a' házat és sujtsd ki, azaz: locsold bevízzel a' szobát és seperd ki. Mátyusföldi szólás. *Czuczor Gergely.*

Karattyolni, fecsegni, csacsogni. Győr várm. *Horváth Endre.*

Kárász, egészen elsoványodott, meg nem-hízható természetü ember, mint a' marhában a' libár. Székely szó. *Ferenczi János.*

Karazsia-posztó, erős kétszer ványolt posztó. *Kállay' gyüjt.*

Karczél (cancellus), kerítés' hevedere. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Kardalészára ne hányd el holmidet, közmondás a' székelyeknél; azaz: csak imígy amúgy. *Gyarmathi Sámuel.*

Karé: 1) egy karé kenyér; 2) az a' mindenféle szemet, törek, pojva, gabonafő, mellyet a' rosta fölvet a' gabona közűl, mikor rostálnak, és abból marékkal kihánynak. Székely szó. *Incze József.* A' rostálás közben a' gabonából összegyült gabonaszemet. **Karré** folyó viz boldog Arabiában. Székely szó. *Szabó Elek.* A' gabonából kirostáltatott ga-

zos törmelék. Székely szó. *Szabó Elek.*

Karéj, karé, karima; peripheria. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Egy lemetszett darab kenyér, úgy folyónak vagy tónak kanyarulatja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Karélni, szóráskor, midőn rostálnak, a' gabonát a' rostában úgy forgatni, hogy a' szemet, törek, polyva fölül keveredjék és ott egy csomóba gyüljön, hogy marékkal ki lehessen vetni. Székely szó. *Incze József.* Nagyjából rostálni, karajolni. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Karicsál, a' tojó tyúk. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Karicsál a' tyúk, midőn énekel; annyit is tesz: sokat fecsegni, haszontalan beszélni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Károlni, haszontalanul beszélni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Karicsolni: 1) karicsol a' tyúk, mikor énekel; 2) fecsegni, sokat beszélni; innét példabeszéd a' sok beszédü, sokat igérő emberről: a' melly tyúk sokat karicsol, keveset tojik. Székely szó. *Incze József.* Sokat beszélni; mint a' tyúk karicsál. M. I. 775. kárálni írja. Székely szó. *Ferenczi János.* Kurityolni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Karikázni, hajtó-karikát elcsapni. *Kállay' gyüjt.*

Karimó, karéj, karécz-kenyér, egy szelet kenyér. Székely szó. *Kállay.*

Karincza, előruha, előkötő, Schurz. Székely szó. *Incze József. Gyarmathi Sámuel. Cserey Elek.* Kétség kivűl az oláh katrinczától vette nevezetét. Székely szó. *Derzsi Mózes. Szabó Elek.* Tisztességes előruha, a' Surz-tól abban különbözik, hogy ez a' konyhaszolgálók' előruhája, mocsokfogó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kárlátó, a' szüléknek férjhez adott leányuknál tett legelső látogatásuk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Karló, karmantyu. Székely szó. *Buczy.*

Karmantyú, kösöntyü. Székely szó. *Cserey Elek.* Tuszli. Székely szó. *Kállay.* Ujjatlan kötött kesztyü. Székely szó. *Gödry.*

Kármentő: 1) kicsapolt hordó alá tett alacsony dugójú fa edény; 2) vas tepsi, mellybe a' pecsenyezsir csepeg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' dikis alá való talpbőr, hogy a'

csizmabőr ki ne vágódjék. Székely szó. *Ferenczi János.* Nyeles vas tepszi. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' csűr' szakaszának belső oldalfala. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Karolni, karral sokat dolgozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kárt, kanna, kártika, kis kanna. *Szeder Fábián.* Gereben; innét —

Kártolni, **gerebenezni**, **gyaratni**. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kártos, kártya, dobonkó, légely. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kártya, vízmerítő faedény. Székely szó. *Kállay.*

Kártyus, kánna. Székely szó. *Kállay.*

Karucza, kis fatalpu futkosó szekér. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

Kas, kosár. Székely szó. *B. Lakos.* Gabonatartó, vékony vesszőkből lábakra font énégyszegü megtapasztott edény; van polyvahordó kas, ez kerek; szemétmerő kas stb. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kása, cementum, Malter. Győr várm. *Czech János.*

Kasmatlás, keresgélés. Székely szó. *Buczy.*

Kasmatolni, valamit több portékák főkép faneműek között matatólag keresni. Törzsök szava **kas**; mikor a' gabonás kas megett oda benyulva keresné, kézzel **matatná** portékáját; innen ezen két szóból **kas** és **matat** lett kasmatolás. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kasornya, kötött kas, mellyben ételt hordanak. Székely szó. *Kállay.*

Kástélyos, p. o. vöröses bor, Schillerwein. *Beke' gyüjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Setét gránát-színű. *Kállay' gyüjt.*

Kastos,.....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kasuka, kósi, féleszü. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kaszab, ki a' sörtést, marhát stb. feldarabolja. *Beke' gyüjt.*

Kaszabolni, össze-vissza vagdosni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kaszaj, a' kazal helyett, fa- vagy széna-rakás. Székely szó. *Ferenczi János.* Kaszaj-fa, v. -széna, rakás fa, rakás széna. Székely szólás. *Cserey Elek.*

Kaszal, kaszaj, Haufen; p. o. Heuhaufen, Holzhaufen: széna-kaszal, fa-kaszal. Székely szó. *Incze József.*

Kasza-mankó, kasza' nyelében levő horgas fa, mellyet jobb kezével fog meg a'

kaszás. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kaszás ökör, a' mellyik a' két hátulsó lábával karikosan kivetve megy. Székely szó. *Ferenczi János.* Kajszás v. csámpás ökör. Székely szó. *Kállay.*

Kasza-tok, a' fénkövet tartó fa- vagy csont-kupa. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kaszát vetni, elakasztani, csánkot vetni. Székely szó. *Kállay.*

Kasziba, horgas, egyik lábát a' másikkal verő ember. M. I. 544. o. Gacsibanak mondja, Székely szó. *Ferenczi János. Gödry.*

Kaszibás, horgas lábu. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kasznár, e. h. számtartó. *Kállay' gyüjt.*

Kaszol, fahéjból csinált kupa, mellybe epret szednek, vagy forrásból vizet merítenek a' gyermekek. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kaszornya, ételhordó kantár. Kaszornyába teszik az asszonyok a' szántóknak, aratóknak, és más mezőn dolgozóknak való ételes fazekat, 's úgy viszik. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Kászú: 1) csizmadiák' csirizes edénye rézből v. fából; 2) fenyőhajból készített turó-tartó edény. Székely szó. *Ferenczi János.* Fenyőhéjból (kéregből) készített táska. Székely szó. *Túry Ignácz.* Akármelly fa', de főkép szemerke-fenyő' hajából készült kisebb vagy nagyobb kupa, mellybe szedret, epret, szednek. Itt a' szemerke-fenyő' hajából készült kászukba turót is, különösen készítve, töltenek, melly most kászu-, majd szemerke-turónak neveztetik. Székely szó. *Incze József.*

Katangolok, zörgetve járok. Kemenesali. *Lévai L.*

Katcsozom, a' dohánylevelek' tövében kihajtó növéseket leszaggatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Katipila, hanák, katuska. Székely szó. *Cserey Elek.*

Katlan, üst' vagy rézfazék' helye, melly alatt tüzet raknak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Katlankóró, katankóró, kattangkóró, vad czikória. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Katlan támasztó, allgemeiner Nothnagel. Győr vármegyei. *Czech János.*

Katlan' száda, azaz, szája. Székely szó. *Ferenczi János.*

Katona béles, étel neme; pirított kenyérszeletek közé velő tétetik. Győr várm. *Horvát Endre.*

Katrabócza, tejleves,

mellybe darab turót hánynak. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Turós étek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Katrincza, oláh leány' surcza, elől is hátul is. Székely szó. *Kállay.*

Katrócz, tyúkhizlaló ól. Kemenesali. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Káttani e. h. kiáltani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Katts, fattyú hajtás, katts dohány, — kukoriczát kattsazni. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Katus, katicza ember, konyhán nyalakodó 's asszony' dolgaiba avatkozó férjfi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Katipila, fejérnépkint szövő fonó ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Katuska, asszonyisan bepatyókált képü férfi, asszonyos férfi, ki asszonyi dolgokba 's szokásokba avatja magát. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Katyangolni, szédelyegni, tekeregni, koslatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Katyat, fa pengő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Katyfolni, katymalni, roszúl főzni, főzni valamicskét. Székely szó. *Kállay.*

Katymalni, l. Katyfolni. *Kállay' gyüjt.*

Katymatyolni, mindenfélét összezavarni. Székely szó. *Kállay.*

Kátyó v. kátyol, híg sár, sáros gödör. *Beke' gyüjt.* Kivölgyelt mély kerékvágás az úton. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Juharfán, baltával vágatik, a' levéért. *Kállay' gyüjt.*

Kátyol, pocséta, tócsa, eső után szekérúton 's gödrökben összegyűlt víz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Híg sár. Győr várm. *Czech János.* Mocsár, posvány, iszap, sárfertő, hibarcz. Kemenesali szó. *Lévai László.* Vizzel 's mocsárral tele lévő lyuk, melylyet utakon a' terhes szekerek vágnak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kátyú: 1) kerék-vájta gödrös hely az úton; 2) nádból csinált nyíl' neme, melylyel a' gyermekek játszanak. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Kátyús út, egyenetlen, gödrös út. *Kállay' gyüjt.*

Kaunczolni, mint a' kutya, ollyan hízelkedve kunyorászni, — 's ha valahova berekesztik, akkor jajgató formálag kéredzeni ki.

Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

Káva, kutkáva, koszorú-forma kerítés a' kútakon, többnyire fából. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Száthmár vidéki. *Gáthy János.* Összerótt fa, deszka. Innét kávás kút. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Körülkerítő, p. o. seprű-káva. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kávafa, az a' magyaró fa, mellyről hasítják a' seprűkávának valót. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kavarni, kavargatni; keverni, kevergetni. *Kállay' gyüjt.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kavillálok, kóborlok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kávít (a' kutya), ugat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kazal: Gömör, Torna; rácz asztag, Dunántúl. *Döbrentei.* Széna- v. szalma-rakás. Soprony szó. *Kis János.* Kecskeméti. *Csapó Dániel.* Széna- vagy gabona-rakás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kazán, pálinkafőző rézedény Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagy pálinkafőző üst. *Kállay' gyüjt.*

Kázla, l. Igabélfa. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Az igába felnyuló két fa. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kázlu, lefejtett és összehajtott fahéj, a' mellybe eper szedetik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Keáltani, e.h. kiáltani. Székely szóejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Kebél, pendel. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kebeles, nehézkes, viselős asszony. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kecsély, ajándék. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kecskebukázni, a' fején keresztűl a' két kezénél fogva könnyen általfordúlni; innen mondják azt, midőn valamelly dolga az embernek roszúl jött ki: „Kecskebukát vetett.“ Székely szó. *Ferenczi János.*

Kecske-darázs, szőlődarázs. *Kállay' gyüjt.*

Kecskolló, gödölye. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kecz, kocza-fiasztató. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kecze, csúcsos zsákforma háló, melly a' víz' fenekén húzódik. Nem fog ártani egy úttal a' többi, itt esméretes hálók' nemeit is előszámlálni: 1) őreg-háló; 2) pirity-háló; 3) gyér-háló; 4) villik-háló; 5) piszliczár-háló; 6) gyalom-háló; 7) véter-háló; 8) bóne-háló; 9) kerí-

tő-háló; 10) marázsa-háló; 11) pöndöl-háló; 12) merítő-háló; 13) kuttyogtató-háló; 14) istáp-v. olló-háló. Vagynak még más halfogó eszközök, ú. m. tapogató-, picze-, kabak-, szigony-, varsa-, vész- v. lésza, mét-háló. Tisza' mellékén. *Nátly József.*

K e c z e - f i c z e, csipertes Győr várm. *Czech János.*

K e c z e l, kutyakölyök. M. I. 750. a' keczely v. keczel-en felső asszonyi köntöst ért; a' mit a' székely rokolyának mond; de sem az erdélyi, sem a' székely nem érti el a' keczel-t rokolyának. Székely szó. *Ferenczi János.*

K e c z e l e v. **k ö c z ö l e**, l. Fejrevaló. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Kötény, ruha. Barkó szó. *Hollók Imre.* Kecze, azon ihar- v. bikfa ágas, melly hegedűn a' húrt fenntartja. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

K e c z k e, ólakban levő takarmánytartó rekesz. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

K e c z m e r e g, erőtlenűl megy. Győr várm. *Czech János. Horvát Endre.* Négy kéz-láb mászik. *Kállay' gyüjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K e d, kend, kegyend, kegyelmed 's eő kegyelme közti különbség: 1) **k e n d** vagy **k e d** megvető, alábbvaló embert megszólító szó, p. o. „Hallja kend, ezt többet ne cselekedje" — mikor a' katona tiszt a' közlegényhez szól; 2) **k e g y e n d**, egy kissé bizodalmasabb kifejezés, p. o. „Leányasszony, ezt kegyend cselekedte" — mikor az anya a' leányához szól; 3) **K e g y e l m e d**, e' becsűletet adó szó, a' kisebbekhez, a' kik nem függnek parancsolatunktól; 4) **e ő k e g y e l m e**, hivatalos megbecsülése a' vitézlő rendnek, midőn közönséges helyről említetik, p. o. néhai vitézlő N. N. eő kegyelme, — a' Székelyeknél. *Ferenczi János.* Udvarhelyszéken **k e g y m ö d**. *Szabó Elek.*

K e d d e d, kedd, a' hétnek második napja. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

K e d v e c s á m p o r o d o t t, kerekedett, eredt. Székely szólás. *Buczy.*

K e d v e l t, nem: **k e d v e s**; a' Liebling, Mártonnál — kedvencz. Székely szó. *Ferenczi János.*

K é g y ó, kigyó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K e h e, hurut, tüdő' nyavalyája; innét mondatik; kehes pihes ember; kehes ló.

Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Keheteges, kehes, száraz hurutú nyavalyás erőtlen ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kéktarka, Blaudruck. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kelebóbálok, minden ok nélkűl haszontalan járok. Kemenesali. *Lévai László.*

Kelehajti, eszelős készakartva tébolyodott. Kemenesali szó. *Lévai László.* Hebehurgya, szeleverdi. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Keletkotra, kelehajti, szilaj, szeles. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kelekuti, kelehajti, bohókás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kelengye, jegy ajándék. *Matics Imre.*

Kelepcze, boczfa-vesszőkből készült madárfogó kalitka. Bodrogközi. *Mindszenti.* Kalitka. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kelepiczélek, kezemmel lábommal, veczkendezem. Kemenesali. *Lévai László.*

Keletlen, nem keleszteтt tésztából csinált pogácsa. Győr várm. *Horvát Endre.*

Kelevészt, kerülőleg oldalaslag. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kelevéz, dióverő pózna. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kellemetes, magát szerettető, kedveltető, ezen törzsök szótól: kellem; innen mondatik: kelleti magát, azaz, kedvelteti. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kelletni, magát úgy viselni akarni, hogy mások előtt kedvességet nyerjen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kelme. Az Erdélyi Muzeum' V. füzetje' 102-d. lapján Kerekes a' Jánus Pannonius' életében azt mondja, hogy Kelme székely szó, annyit teszen mint materia; mint ezt megmutatta a' Nemzeti Gazda 1814. Nro. XLV. pag. 302., mellyet nem olvastam. Itt Orbai székben eleget tudakoztam utána, de semmi felvilágosítást nem kapék annál, 's azt is csak egy paptól: hogy Kelme szóról ugyan semmit sem tud, de Keme annyi mint textus; a' kantában egy baráttól maga halotta, hogy a' textust így vette fel: mostani tanításom' keméje meg vagyon irva Sz. Máténál stb. Mentől több szükségét esmérem nyelvünknek e' két szóra, annál többet nyomozódtam irántok; de itt nyomokba nem akadék. Lehetnek azonban más vidéki, 's tán felhagyott szók. Itt köztünk

kelme, keme: egyébben nem fordúl elé, hanem: ő kegyelme rövidítve így mondatik ki: ő kelme, ő keme. *Incze József.*

K e l m e d, kegyelmed: Gömör, Torna; kend, Dunán túl. *Döbrentei.*

K e l n i: 1) a' földből a' magnak kinőni; 2) a' tésztának megkelni; 3) az árúnak a' vásárban elkelni. *Szabó Elek.* Kelni v. kélni, a' kovászos tésztáról mondatik, a' mikor feldagad, megkelt v. költ a' tészta. Székely szó. *Szabó Elek.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

K e m, korlát. székely szó. *Cserey Elek.*

K é m, spion. Székely szó. *Cserey Elek.*

K e m e n c z e f e j. A' kemencze' azon része, merről a' tüz ég, kemenczefej; ezzel átellenben hátul kemenczeláb, az a' fa vagy vas, melly kivűl a' kemencze' fejétől a' kemencze' lábáig a' kájhák alá tétetik, káholy- vagy kemencze-fa. Székely szó. *Incze József.*

K e m é n y, padka a' kályha mellett. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

K é n, kín. Székely szó. *Cserey Elek.*

K e n d e r m a g o s t y ú k, iromba nagy tyúk. Székely szó. *Kállay.*

K e n d e r t v á g n i: Gömör, Torna; törni, Dunántúl. *Döbrentei.*

K e n d ő: Torna, Gömör; keszkenyő, Dunántúl. *Döbrentei.* Palócz. *Szeder Fábián.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

K e n d ő f o g á s, kézfogás. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

K e n d ő l a k á s: Gömör, Torna; kézfogó, Dunántúl. *Döbrentei.* Kézfogó a' házasulandók közt. Palócz. *Szeder Fábián.*

K e n d ő - s z e g, fogas. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Kállay.*

K e n e d é k, ír. Székely szó. *Cserey Elek.*

K e n g y e l f u t ó, uraságok' hintaik előtt gyors iramló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K e n n i, a' szekeret, nem hájozni. Székely szó. *B. Lakos.*

K é n t, hasonlítást jelentő függő ige (affixum); p. o. miként, akként, stb. Székely szó. *Szabó Elek.*

K é n t e l e n c s ú s z ó. L. Ekekabala.

K e n t e t n i, dörgöltetni; schmiren lassen. Székely szó. *Ferenczi János.*

K e n y e r, e. h. kenyér. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

K e n y é r, kinyér, könyér. Itt Három-széken kenyérnek

mondják. Székely szó. *Incze József.*

K e n y é r b é l ű g o m b a, kenyér gomba. *Kállay' gyüjt.*

K e n y é r' c s e c s e v. **f o r r á s a**, kenyér-dúcz. Székely szó. *Kállay. Incze József.*

K e n y é r - h a j: Gömör, Torna; kenyérhéj: Dunántúl. *Döbrentei.*

K e p e, papibér; capetia. Székely szó. *Kállay.* Kalangya, több keresztekből öszszerakott kévés gabona-kupocz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' mezőn hosszant keresztbe rakott gabona. Soproni szó. *Kis János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

K é p e s, lehet; nem képes, nem lehet. M. I. 739. ezzel teszi ki: nem illendő; pedig a' kettő különbözik egymástól. Székely szó. *Ferenczi János.* P. o. ha képes, segélj rajtam barátom! Törzsöke **k é p**, képzelhető. Székely szó. *Szabó Elek.*

K é p e s i n t, mértékletesen, takarékosan. Képesint bánj a' szénával, liszttel, pénzzel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K e p e s z t e t e k, mászok, erővel felfelé csipeszkedem. Kemenesali. *Lévai László.*

K e p i c z k e l n i, arról mondatik, a' ki uszni nem tudván a' vizben, kipked-kapkod, hogy alá ne üljön. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

K e p i c z k e l ő d i k, ficzkándozik. Győr várm. *Czech János.*

K e r e c s e n y, egyik sas-faj. *Matics Imre.*

K é r e g, csizma' sarkában levő fahéjról is mondatik. Székely szó. *Ferenczi János.*

K e r e k c s i p: 1) ollyan eszköz, mellyel a' bőrt a' ránczából kihúzza a' szíjgyártó; 2) szeges bőr a' bornyú' orrára, hogy meg ne szopja az anyját. Székely szó. *Ferenczi János.*

K e r e k, kerék. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K e r e k e s, kerékgyártó. Székely szó. *Kállay.*

K e r é k f e n t ő, kerék-küllő. Székely szó. *Cserey Elek.*

K e r é k g y á r t ó: Gömör, Torna; bognár, Dunántúl. *Döbrentei.*

K e r é k - r ó n a, kerékvágás. *Kállay' gyüjt.*

K e r é k s z e g r e j á r ó, kicsapongóról mondatik. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek. Buczy.*

K e r e k u t y ó z o k, kerengek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K e r e n t a, kerek fa tál, mellyben a' sajtot savójából kinyomják. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Kerep, kerepülő. Palócz. *Szeder Fábián.*

Kereplye, kerepülő. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Kereskedni, üzekedni; kereskedik a' tehén, midőn üzekedik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kereszt nyügbe tenni, mindenik lábát megkötni. Székely szólás. *Kállay.*

Kergeteg, ölőmirigy a' bárányok' fejében. Innen: kergeteges. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Kergeteges, esze veszett. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' juh-nyáj' szédelgető nyavalyája, melly erre 's tova dönti, szédelgeti azt. Székely szó. *Szabó Elek.* Dühös bolond, kit kötözni kell. Az illyenről, mikor a' nyavalya rájő, szokták mondani: „Megint rajt' a' bóna óra." Mindezeket átvett értelemben használják a' hirtelen haragra fortyant emberekről. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre.*

Kergetegesség, juh nyavalya, 's kis csikóé is: mikor az akol körűl szüntelen kereng. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kerhó, így szokta szólítani a' béres a' marhát, midőn az nem akar az iga vagy jászol mellé állani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kericzélni, kárálni, karicsálni. *Kállay' gyüjt.*

Keringeni, koborolni. Székely szó. *B. Lakos.*

Kerlány, esztendős bárány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kermelkedem, körülte lappangok, hízelkedem, magamat valakin rajta kötöm, kormoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kérő: 1) tépés a' sebre; 2) leánykérő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kérő jár a' zsebibe. Székely mondás. *Gyarmathi Sámuel.*

Kerreg, a' tyúk a' tojáson vagy mikor az ölüt látja. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

Kertekurtálok, csűrök, csavarok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kertelet, nádkerítés; innen **kertelni**, náddal keríteni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kert-sátor, -fedél, -lésza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kés' alja, levágott szőlőkarika. Székely szó. *Kállay.*

Kese, hóka, sárgás fehér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László. Beke' gyüjt.* Fehér körmü

ló. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Kese (lóról), bonta (sertésről): fele fehér, fele fekete. *Kállay'* gyüjt.

Kesedt, ernyedt, félviselt. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Késefa, a' szekérrud' végére előlfogott hámos lovaknak felfogó lánczos hámfáju eszköze. Székely szó. *Szabó Elek.* Vas lánczczal 's egy nagy karikával összefoglalt két hámfa, mellybe az elő lovat fogják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kesej, p. o. ökör, verhenyeges fehér fekete. Székely szó. *Kállay.*

Késenn, szabadon, nyüg nélkűl. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kesernyés, amaricans. *Beke'* gyüjt.

Keserü fü, balha fü. *Kállay'* gyüjt.

Kessedni, avúlni, kopni. Kessed a' ruha. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Kestyű, kéznek öltözete. **Kestyűs kézzel mindent szabad megfogni.** Tréfa beszéd, a' székelyeknél. *Szabó Elek.*

Késs, valamire kinyujtott kézzel jelenlenni. **Péld.** a' jó katona mindenkor készen vagyon! Törzsöke talán a' kéz. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kesze v. **kisze**, csíki étel, szulcz zablisztből drágaság' idején. Székely szó. *Kállay.*

Keszég, peszmeg, minden magyarnál ismeretes hal. Itt, a' szeged környéki Tiszában ezen nemeit ismerjük: Búczó keszég. Dévér k. Galla k. Geleszták v. pohos k. Bagoly k. Jász k. Ilonka k. Vadász k. Kárász k. Karda k. Kerek k. Hosszú k. Marti k. Pápa k. Veres szárnyú v. Piroska k. Szápó k. Tamás k. Csabak v. hatszárnyú k., igen hasonlít a' vezér halhoz. Élés k. vagy halélés. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Keszőcze, Vas vármegyében korpa levest teszen; némelly vidéken azonban **cziberének** hivják. Baranyában **keszőcze** szilva levest jelent, valamint **czibere** is Debreczen' táján. *Sztrokay.* Eczettel habart leves. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Korpa czibere. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* — Szilva keszőcze, lekvárnak főzött szilva. Kecskemét táji szó. *Csapó Dániel.*

Ketetni, tapogatódzni, keresgélni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kutatni, kém-

lelődni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kéthusz, negyven, p. o. két 20 fonál. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ketrecz: 1) istálló 's csűr előtt polyvát, 's kost tartó hely; 2) a' tyúkok' ólát is ketrecznek hívják. Székely szó. *Ferenczi János.* Hizlaló baromfinak rekesze. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Polyvatartó hely. Székely szó. *Cserey Elek.*

Kétszántólag, schräg, schief. Székely szó. *Incze József.*

Két versben: Gömör, Torna; kétszer. Dunántúl. *Döbrentei.*

Kévánom, e. h. kivánom. Gömöri beszédmód, Rima- 's Balogvölgyben. *B. S.* Székelyeknél. *Gyarmathi Sámuel.*

Keveredni, felémelyedni a' gyomornak, p. o. felkeveredett a' gyomrom. Székely szó. *Ferenczi János.*

Keverni, másodszor szántani. *Kállay' gyüjt.*

Kéves, e. h. kényes; könynyen síró, pityergő. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Göcsei. *Plánder Ferencz.*

Kezebeli, a' mit az ember ön védelmére hirtelen kaphat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Keze-lába, mindenes szolgája. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kezem' nyele, kezem' szára. Székely szólás. *Kállay.*

Kezes, csillegető, ki mit a' szeme meglát, a' keze ott nem hagyja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lopó, tolvaj. *Kállay' gyüjt.* Enyves v. szurkos kezű, ki a' mit két szeme meglát, két keze ott nem hagyja, azaz, elcseni, ellopja, 's kezéhez ragad. Tolna vármegyei. *Csapó Dániel.*

Kézhátbőr, a' kemény talp-varráskor a' nagy ujjába huzott 's a' keze' hátán keresztűl fordított bőr, hogy a' csizmadiának a' czérna ne sértse a' keze' hátát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kézszántó, obliquus. Székely szó. *Gödry.*

Kézvonó, két nyelű vonó kés, szívó kés. Székely szó. *Kállay.*

Kiabálni, kajabálni, kurjongatni, olly erősen kiáltozni, hogy messzünnen is meghallhassák. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kiaszolni, kiszárítni; p. o. a' nagy meleg a' plántákat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kibéczézni, kiválasztani, mintegy kiábéczézni. Udvardi járásbeli Sz.-Péteren hallá *Czuczor Gergely.*

Kicsaholni, tapló, kova és aczél által tüzet kiütni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kicsengetni, a' tanuló helyből való kicsapáskor a' vétkest. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kicsépelni, jobb kitétel, mint a' felcsépelni, mikint ezt M. I. 178. mondja; mert a' buza' cséplése által a' szem a' főből kihull. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kicske, összekötött zsúp csomó, mellyel a' házakat fedik. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Kicsülledni, a' szemnek a' fejéből vagy egyébnek a' rendes helyinél külebb állani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiczikádzani, kicsirázni. Erd. és székely szó. *Döbrentei.*

Kidagadás, kiáradása a' víznek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Kidmöd: kemed. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kied, kéd, kegyelmed. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kiédezni, valakit megbecsülni, 's vele nem a' 2-dik hanem a' 3-dik személyben beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kieje, kié. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Kigyalag, púzsú, nyálas hájas csiga. *Kállay' gyüjt.*

Kigyópásztor, szitakötő, szárnyas. *Kállay' gyüjt.*

Kihagyni: 1) elmellőzni; 2) kirendelni, kiszabni, p. o. a' leczkét; a' szakácsnak a' főzeléket. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kihergelni, valahonnan valakit addig boszontani, a' míg elmegyen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kihuszom, kibujom, kifejtődzöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kiitélni, a' jószágot a' per után. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kikapó: 1) kicsapongó; 2) mást rászedő. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay.*

Kikelet, tavasz. Bekelet, ősz. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kikeresni: 1) heraussuchen; 2) az ollyan asszonyokról, kik javaikat házaiktól kihordják 's elvesztegetik, mondatik: kikeresők. Székely szó. *Incze József.*

Kikesedt, kifeslett. *Kállay' gyüjt.*

Kikirélni, kukorékolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kikirics, kivirics, kükörcs, kikircs. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kikiril (a' kakas), kukorékol. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Incze József.*

Kilóggatni, a' fát győkeréből kimozgatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimarkászni, valamit mohón marokkal kivenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimatatni, éjjel a' házból setétben kibabukolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiméncseredik a' sok ital miatt a' részeg embernek szeme. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kimenni, kificzamodni, p. o. a' lábnak. M. I. 758. kimenyűlni mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kimenyűlt, kimarjult: erdélyi és székely szó. Ficzamodott: magyarországi. *Döbrentei.*

Kimetszetni: 1) kivágatni p. o. a' pecsétnyomót; 2) a' monyas lovat tőkitől megfosztani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimölöm, kimélem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kinlani, annyi mint kinlódni. Székely szó. *Incze József.*

Kintornálni, idétlenűl énekelni; innen: kintornálás, idétlen éneklés. M. I. 759. azt mondja, hogy erdélyi módon kintornálni annyit tesz mint hárfázni; de az erdélyiek is azt értik rajta, mit a' székelyek. *Ferenczi János. Kállay.*

Kinyűni, a' kendert kitépni. Székely szó. *Ferenczi János.* Felnyűni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kipistálni, kikóstolgatni. *Kállay' gyüjt.*

Kipúzott, kilövelett p. o. a' vér az érből. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Királydinnye, több indákra növő és a' legsiványabb homokban, a' föld' színén terjedő fű' neme, melly gyümölcsűl igen szúrós tüsköket terem. Tiszamelléki szó. *Nátly József.* Tolnában is divatos. *Csapó Dániel.*

Kirekedni: 1) házból kizáródni; 2) a' berekedt toroknak hangját visszanyerni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kirikoltani: 1) a' vétket valakire kimondani; 2) a' vásárt kikiáltani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kirreg a' kotló tyúk, a' tojáson, mikor valakit lát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kisa-fa, késa-fa, mellyhez a' két első ló' vonó istrángját kötik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kisasszony-patyolat.

Princes percail. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kisavanyodni, úgy kilopódzni az ajtón, hogy más észre ne vegye. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kis csuha, asszonyi czifra lájbli. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kisebbik uram, a' férj' ifjabb testvérje, az öregebb az emberem' báttya. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Göcsei *Pländer Ferencz.*

Kis verő, kalapács. Székely szó. *Kállay.*

Kiszállani: 1) nem csak a' hajónak a' partra, hanem 2) a' székelyek arról a' részeges emberről mondják, a' ki bizonyos időben házát elhagyva sokáig korcsmákon hever, hogy kiszállott. *Ferenczi János.*

Kiszellőztetni: 1) a' házat az ajtó 's ablak' kinyitása által fris levegővel megtölteni; 2) a' köntöst 's bőrt a' székre kitenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiszemelni, szemenkint kiszedni buzát 's lencsét. Székely szó. *Ferenczi János.* Kiválasztani, kiválogatni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kiszemni, kiszemezni. Győr várm. *Horvát Endre.*

Kiszi, böjti leves. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Zabból készített étek' neme. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy. Gyarmathi Sámuel.*

Kiszotyogni, a' vad husnak 's nyűnek a' sebből kihullani. Székely szó. *Ferenczy János.*

Kiszottyant a' kézéből, azaz, kicsúszott. *Kállay' gyüjt.*

Kita, szősz, 20 fő. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Kittő, kittöly; duplán szőtt vastag vászon, zsáknak és ponyvának való. Kemenesali szó. *Horváth Zsigm.* Négy nyüstös vászon. *Kállay' gyüjt.*

Kitűndököltetni, mások előtt megmutatni szép tulajdonságait. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiugatni: 1) a' kapun ugatva kikisérni a' kutyáknak az embert; 2) a' megdühödött ember is háromszor kiugatja magát, 's azután vész el. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiülő, kiálló helyett, p. o. szem. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kivámolni, a' marhákért a' vámot a' harminczadokon lefizetni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kivarrani: 1) a' köntöst, keszkenőt; 2) az ajtón kisuhanni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiváslani: 1) a' csizma'

talpának: 2) a' kis gyermeknek kikivánkozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kivenni a' kés' sorját, azaz, jól kiköszörülni. *Kállay' gyüjt.*

Kivetni a' kendert: Gömör, Torna; költeni, Dunántúl. *Döbrentei.*

Kivezetni: 1) a' pénzt, az új szántó-vasat; 2) az embert a' házból más által kirudaltatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kivinni: 1) a' szemetet a' házból; 2) valami czélt végrehajtani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiviribelni, apránkint kiinni. *Kállay' gyüjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Klödör, gömbölyü nagy szalonnás galuska. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Koa: fúlánk. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kobak, tök-palaczk, hébér nemű ivó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mondatik az üres főről is. *Csapó Dániel.* Kivájt fa. Soproni szó. *Kis János.* Lopótök-palaczk. *Kállay' gyüjt.*

Kóbor, 1. Bucsér. Gömbölyű, szalmából font kosár. Soproni szó. *Kis János.*

Kóbori,....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kóborlás, palázolás; **tikverő.** Így hívják a' kóborlást Győr vármegyében. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Koboz, bőgő, Baszgeige. *Matics Imre.*

Kobozni, tépni, szaggatni. Palócz. *Szeder Fábián.*

Kobza, bőgő, öreg hegedű. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kobzu, koboz. Örségi szó. *Zakál György.*

Kocs, fattyúhajtása a' dohánynak. Palócz. *Szeder Fábián.*

Kócs, e' helyett kulcs. Székely szó. *Ferenczi János.* Fattyú hajtás a' dohány-növésben; innen **kócsozni**, azt tisztítani. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kocsány, csutka. Székely szó. *Kállay.*

Kocsi, lovas kisebb szekér. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Kocsibér: Gömör, Torna; fuór: Dunán túl. *Döbrentei.*

Kócsolni (össze) a' kezét, összefogni, összetenni. Székely szó. *Kállay.*

Kocsozni a' dohányt, az oldal fattyusarjait letördelni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* A' dohányt fattyúhajtásitól megtisztítani. Palócz. *Szeder Fábián.*

Kocza: 1) hálónem; 2) ár-

va fiatal állat; p. o. malacz. Soproni szó. *Kis János*. Malacz, és korán elválasztott vagy árvaságra jutott gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K o c z a - g y e r m e k, házasságon kivűli gyermek, apátlan, elhagyatott kis gyermek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K o c z e g a, alig élhető, kenyértelen. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K o c z i k: Gömör, Torna; kuszlik: Dunántúl. *Döbrentei.*

K o c z i p o r, semmire való, dib-dáb ember. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

K o c z ó d n i, veszekedni. Székely szó. *Kállay.* Szóval vetekedni, ellenkedni. Székely szó. *Szabó Elek.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Soká valamin pörlekedve alkudozni. *Beke' gyüjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kötődni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

K o c z o g, vaczog, p. o. foga v. álla valaminek a' hideg miatt. Székely szó. *Kállay.* Döczög, rázódik, p. o. a' szekér. — Mienn koczódnak? minn veszekednek. *Kállay' gyüjt.*

K o c z o g á n y, kurtékli, rövid foszlány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K o c z o n, fejes káposzta' vastag szára. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

K o c z o r, metsző kés. Székely szó. *Kállay.*

K ó c z o s, borzas. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K o d á c s o l o k, tyúk módra lármázok. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

K ó d o r í t a n i, megütni véletlen, vagy inkább észrevétetlen. *Beke' gyüjt.*

K ó d o r o g n i, ide 's tova csavarogni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

K o d o z n i, erre tova, imitt amott eledelt keresni; p. o. eme puszta sovány helyen kodoztak szegény lovaink — nem kaptak füvet. Székely szó. *Szabó Elek.* A' marhának étel nélkül ülni. Székely szó. *Ferenczi János.* A'ki éhezik 's még sem dolgozik, hanem szeret hézagolni, szerteszét járni, az illyenről monják: ne kodozz, dolgozzál, mint más. Innét k o d o z ó. Székely szó. *Incze József.*

K o d ú l n i, eléhezni. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

K ó f i c z, hamarjában kotyvasztott étel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K o h a e. h. kova. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

K o h v a s z t a n i, forró viz-

zel valamit leönteni, p. o. a' marha-paczalt, hogy annál könnyebben meg lehessen tisztítani; vagy vesszőt, hogy hajlékonyabb legyen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kókálni, valamit a' fáról, mit kézzel el nem érnénk, póznával lekoczczantani, lepiszkálni, leverni. Megkőkálni v. megkókányozni, valakit póznával megverni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Diót leverni; embernek fejére ütni; tojást összekoczczantani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Megpróbálni; élnek vele a' gyermekek, midőn husvéti piros tojások' erősségének megpróbálására társaikat felszólítják: győszte kókálni, azaz, üssük össze tojásinkat, mellyik lessz erősebb. Gőcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kókányozom, elverem, leverem, patyokálom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kokis, e. h. kakas. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Kokojza, afonya, fekete borsónyi édes gyümölcs. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Buczy.*

Kokolyza, afonya. Csikszéki szó. *Kállay.*

Kokonya, afonya. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Kólálni, kelekólálni; ide 's tova ok nélkűl járkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kolbász, disznóbélnek hús töteléke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Koldus, alamizsnát kéregető. Példb. „Szemérmes koldusnak üres tarisznyája.“ Székely szó. *Szabó Elek.*

Koledálni, kéregetni, koldulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kollács, testhez ragadó lapos féreg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kollár, kerékgyártó. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Kollát, böjt; p. o. kollátot tartani, böjtölni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kerítés fából, palánkokból. *Kállay' gyüjt.* Üstöt tartó fa, üstrud. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Az az eszköz, a' mibe a' bőrt töreti a' szíjgyártó; 2 kemény fakarika, 12 lyuk benne 's 12 kemény csere szeg, 's ezeken vonódik keresztűl a' bőr. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kolompár, tölcséres, rézmíves. *Kállay' gyüjt.*

Kolompér, kutyatök, föl-

di alma, csucsorka. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kolontos, féleszü; régen írták **kalandos**. Székely szó. *Kállay.* Együgyü. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kolontoskodni: 1) tréfálkodni; 2) féleszüsködni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kolyiba, e' h. kaliba. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Koma: 1) tréfás ember, p. o. tiszta koma, egész tréfából áll; 2) a' gyermek' keresztatyját is komának hívja a' székely. *Ferenczi János.* Leány, a' ki pünköstkor egy legénytől tojást kap. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Kómáros v. **kalmáros**, fonnyadt, érés előtt lehulló szilva. *Szeder Fábián.*

Komócsin, lenge nádforma réti fű, melly vizenyős földeken terem. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Komondor, nagy paraszt eb. Székely szó. *Kállay.* Juhász kutya. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Komp, dereglye, folyón kötélnél fogva átszállító lapos hajó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kis halmocska-föld vagy -gyöp, melly megye helyett szolgál p. o. a' tilos és szabad legelő között erdőn, réten *Beke' gyüjt.*

Kompis, zsombik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kompolni, kimetszett gyephantokkal rétet v. legelőt v. határt is kijelelni. Komárom várm. *Czuczor Gergely.*

Kompolódni, affici, betroffen seyn. *Beke' gyüjt.*

Komporkodni, az orrát feldúzni, megneheztelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kompoty, darab, p. o. kompoty só. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kondász, kanász. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kondér, csobolló. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Nagy fazék, öblös edény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Kondics, czigány, új polgár. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kondítani, a' halottat meghalásakor kiharangozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Konkoczélni, két tojást husvétkor össze szoktak ütni, 's a' mellyik eltörik, azé leszen, a' kié el nem tört. Székely szó. *Ferenczi János.*

Konog, reczeg. Mondatik hasadt edény vagy harang felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Konta, csonka. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kontár, Fuscher. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Kontatni, valakit ösztönözni, különösen roszra. *Beke' gyűjt.* Valakit felültetni, lovalni, bősziteni, bujtogatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kontató, bujtogató, biztató, ingerlő, huszító, noszító. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Konty, főkötő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' főre kereken tekert haj, 's hajkötő tűvel keresztűl van szurva. M. I. 769. fejkötőnek mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* Fejkötő. Innét e' szólásmód: „Félre áll a' kontya", azaz: pityókos, megitta magát az asszony. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Konty alá való, így hívja a' székely az édes bort. *Ferenczi János.*

Kontyos borsó, héjazatlan. Székely szó. *Ferenczi János.*

Konya, kajla; konya fülü ló. Székely szó. *Túry Ignácz.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Konyorászni, valamit esekedve, sopánkodva, erősen kérni; innen mondják: addig konyorásza, hogy nem tudék kiállani előle, 's pénzt adék neki. Székely szó. *Incze József.*

Konyúlt, lehajolt, legörbedt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kopacz, kopasz. Székely szó. *B. Lakos.*

Kopadék, attritio; p. o. körmöm' kopadékjával keresem kenyeremet. Győr várm. *Czech János.*

Kopálik: a' dióról, gesztenyéről mondatik, mikor a' külső héja elválik. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kopár, sovány p. o. rét, legelő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kopasz baraczk, nyári baraczk. Székely szó. *Kállay.*

Köpczihér, húzó vonó. *Kállay' gyűjt.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kópé, dévaj. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kopicz, kullancs. *Kállay' gyűjt.*

Kópicz, fűz- vagy rekettyevesszőből 's szalmából, domború formára kötött tojást tartó eszköz. Győr várm. *Sztrokay.*

Kopija v. kopjafa, temető fa. Székely szó. *Incze József.*

Koporcz, pörcz, curcina. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kopozni, kopasztani, tol-

laitól megfosztani. *Beke' gyüjt.*

K o p o t y u, nem kopotyó, mint Mártonnál. Székely szó. *Incze József.*

K o p p a n t a n i, a' gyertya' hamvát elvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

K o p p a n t ó, hamvevő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K o p r i, igen lenyirt. Barkó szó. *Hollók Imre.* Kopasz fejü p. o. kisded. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

K ó r á s z n i, l. Bengészni. Kóborolni, kódorogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

K ó r á s z ó f é r e g, farkas. *Kállay' gyüjt.*

K o r á z, siet az óra, korán jár. Kora volna még enni, lefeküdni, azaz, nincs ideje még. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K ó r á z n i, baksálni: bengészni, nachlesen. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

K o r b á l n i, korbálódni: faragcsálni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

K o r c s, fattyú, elfajult, bastard. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K o r c s m a, csapszék, borház. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

K o r c s o l y a, kézi kis szán, mellyen a' gyerekek csuszánkolnak; korcsolyának hívják azon két lapos fát is, mellyen a' hordót leeresztik a' pinczébe. Székely szó. *Kállay.* Márton szerint Schlittschuh; de ez a' székelyeknél csáklyát teszen. Itt a' korcsolya: 1) borvető korcsolya, mellyen a' tele hordót beeresztik a' pinczébe; 2) a' kis szánnak egy neme, azt megjegyezve, hogy a' szánnak eplénje, rudja van, és a' székely csak ezt nevezi szánnak; a' korcsolya pedig csak két lapos bikfadeszka, melly — mint a' szekérlajtorja — zápfogakkal van összefoglalva, és nincs rudja, hanem a' két állához kötött istráng által huzzák. Innét, mint a' szántól szánkázni, a' korcsolyától —

K o r c s o l y á z n i, p.o. mikor a' gyermekek egy hegyről télben leereszkednek, vagy egymást huzzák korcsolyán. Székely szó. *Incze József.*

K o r c s o s, több fajból elegyedett. Székely szó. *Kállay.*

K o r c z: 1) gatyaprém; 2) nád kertelésnek kétfelőli szegélye, mellyet mint anynyi hevedert erősség' okáért vesszővel összekötnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zsineg. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Ráncz, p.o. a' gatyán. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Szathmár vidéki.

Gáthy János. A' lábravalónak felső behajtott varrása, mellyben madzag szokott lenni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* A' nád kerítéseken csakugyan nádból álló vastag pártázat, mellyhez a' nád köttetik. *Beke' gyüjt.*

K o r c z o g az egér. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K o r c z o s p e n d e l y, asszonyi féling, melly csak zsineggel tartatik vállain. Barkó szó. Gömörben. *Holbók Imre.*

K o r d é, préda, pusztulás; p. o. kordéra ment minden keresetem. Székely szó. *Incze József.* Szabad préda; kordéra bocsátotta, azaz, hogy ki mit szeret belőle azt vegyen, mert; a' mint M. I. 771. mondja, a' székely a' kordét soha bolondságnak nem mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* Két kerekű szekér leptika. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Gőcsei. *Plánder Ferencz.* Két kerekű taliga; innen van eme' szólás: „Kordéra veszi a' dolgot", azaz, fel sem veszi; — „elkordélta a' dolgot", tréfával elmellőzte. Marczal melléki szólásmód. *Acsády Sándor.*

K o r d é l n i (el), a' dolog' jó kimenetele felől kétségeskedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K ó r é s z n i, lásd Böngészni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Itt ott keresgélni. *Beke' gyüjt.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

K o r h a d t, megvénült. Székely szó. *Buczy.*

K o r h á l n i: 1) fát vágogatni; 2) magán gyakran eret nyittatni. Innét: ne korháltasd magadat minden szére-szóra. Balaton melléki szólás. *Horváth Zsigmond.*

K o r h o g n i, az öreg emberek, kik lábokat nem igen bírják felszedni, korhogva járnak. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

K o r h o l n i, pirongatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K o r i t t o, sajt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K o r l á t, üst rud. Székely szó. *Gödry.*

K o r m á n y, ekevas' fája, és hajót igazgató lapát. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

K o r m o s k o d n i, konyhán az asszonyok körül hizelkedni valamelly konczért. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K o r m o s k o d ó, incselkedő. Innen: kormoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K o r n i c z, kerékgyártóknál faczifrázó vésü. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kornyadozni, betegeskedni. Székely szó. *Kállay. Szabó Elek.* Márton szerint: die Abzerung haben; a' székelyeknél más értelme van: mikor valaki nincs ugyan jól, de azt sem tudja, mi betegsége? kedvetlen, szomorú, kelletlen, akkor mondják: kornyadoz. Innét illyen szólásformák: tegnap délig csak kornyadoztam, delután lenyomott a' hideg az ágyba 's kilele, stb. Székely szó. *Incze József.*

Kornyadozó, nyavalygó, farsábás, zsémbelyődő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gyengén beteg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kornyikálni, gajdolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Borosan danolgatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kóró, Márton szerint: der dürre Stangel einer jeden Pflanze; de a' székelyeknél a' kóró a' plántáknak nem csak aszú hanem nyers szárát is teszi. Székely szó. *Incze József.* Erről példabeszéd: „Czinegének kóró nyársa", azaz, a' kinek kicsi van, kicsivel kell beérni. Székely szó: *Ferenczi János.*

Kórózni v. **kóródzani**, hervorspriessen, von neuem heraustreiben; p. o. mikor a' fejes saláta kihasad és nőni kezd szára, hogy magja legyen, mondják: kikórózott a' saláta, így a' retek stb. Székely szó. *Incze József.*

Korog, p. o. a' has.

Korong, a' göröncsérek' eszköze. Két karikája van: felső, melly kisebb; és alsó, melly nagyobb. Az alsó lábbal hajtatik; a' fölsőn pedig az agyag különféle edénynyé képeztetik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Korongvas, malomkövet forgató vaspálcza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Korosnia, darab vászon, mellyet kereszteléskor a' göcsei keresztanya ajándékoz a' megkereszteltetett gyermeknek. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Korpaféreg, a' szilva' leveliben. *Kállay' gyüjt.*

Korpakisze, keszőcze. bőjti levesnek a' neme. Palócz. *Szeder Fábián.*

Korrog, csizmás lábot földön vonva men. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Korrog a' gyomor, mikor szél akad belé. Székely szó. *Szabó Elek.*

Korrogok, morgok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kórság, nyavalyatörés; in-

nen: kórságos, nyavályatörős. *Kállay' gyüjt.*

K ó r s á g o s, hébe-hóba eszelősködő, kiről illyenkor mondatik: „megint rajt' a' bóna óra." Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K o r s i n, a' mivel a' bőrt megnyomtatja a' csizmadia, mikor szab. Székely szó. *Ferenczi János.*

K o r s ó s, gölöncsér, fazékas. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

K o r t y á n d i, boriszák. *Beke' gyüjt.* Győr várm. *Horvát Endre.* Eszem, iszom, hitvány ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Iszákos. Vas várm. *Döbrentei.* Győr várm. *Czech János.*

K o s b á r á n y, bak. Székely szó. *Ferenczi János.*

K o s - e p e r, nagy kerti-eper. Székely szó. *Kállay.*

K o s l a t, kószlál, fölebb alább csatangol, mint a' foglár kutya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valakinek mindig utána jár. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

K o s o g, téli báránybőrből való felső öltözet, mellynek a' szőre kivűl van. Székely szó. *Szabó Elek.*

K o s o l n i, verő kossal ledöngetni. Székely szó. *Ferenczi János.*

K o s o l y a: Gömör, Torna; mezei bölcső: Dunán túl. *Döbrentei.*

K o s o r n y a, kötőkas. *Kállay' gyüjt.*

K o s s ó e' h. korsó. Székely szó. *Cserey Elek.*

K o s t, barom' eledele télnek idején, u. m. széna, szalma, polyva-törek. Székely szó. *Szabó Elek.*

K ó s t e r n y á l n i, esténkint kimaradozni, csavarogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Tekeregni, csavarogni. Soppron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

K ó s z a, csavargó. *Beke' gyüjt.*

K ó s z l á l, l. Koslat. Hijába való haszontalan járást tenni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K o s z l a n i v. k o s z p i t o l n i, vásni, elvásítani; p. o. a'köntös elkoszlott, elvásott; elkoszpitolta a' csizmát. Székely szó. *Kállay.*

K o s z m a c s k a, Stockruben. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

K ó s z m ó, a' kis gyermek' fején levő var. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor. Beke' gyüjt.*

K o s z o g n i, lentetni, csendesen járni. Mondatik ló felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K o s z o l n i, a' csizmának fekete vagy veres színét lekoptatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

K o s z o r ú f a, a' csűr-építésben az a' két fa, a' mely-

lyekbe a' szarvazat' fái beeresztetnek. Székely szó. *Ferenczi János.* Szalúfa, mintegy a' háznak fa prémzete, mellyen nyugszik a' többi épületi fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Koszperda, rozsdás hoszszú 's vékony kés vagy kard. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Koszpitolni, koptatni, elviselni. *Kállay'gyüjt.* Győr várm. *Czech János.*

Koszt, hosszu pózna, Székely szó. *B. Lakos. Buczy. Incze József.* Hosszú vékony rúd, lekosztolni a' gyümölcsöt. Székely szó. *Túry Ignácz.* Szilva-verő fa; innen megkosztollak, azt teszi, megverlek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kószt, takarmány, minden házi marhának való élelem, mellyet télre gyűjtenek. Székely szó. *Kállay.*

Koszta, l. Esztrág. Gólya, mellynek ollyan magas 's hosszú a' nyaka mint egy koszt. Székely szó. *Ferenczi János. Incze József. Túry Ignácz.*

Koszternyál, kóborol. Győr várm. *Czech János.*

Kosztolni: 1) p. o. szilvát, a' fáról, — verni; 2) valakit jól megrakni. Székely szó. *Incze József.*

Kosztros, borzas. Palócz. *Szeder Fábián.* Baglyas, nem fésűlt hajú. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Kótágok, tyúk módra csatázok, lármázok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kotagszeg, melly a' patingot megakasztja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kóter, fogság, tömlöcz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zárhely, börtön. *Beke' gyüjt.* Tömlöcz a' kisebb vétkeseknek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kotnyeles, kelletlen kukta, a' szakácsnénak a' konyhában alkalmatlankodó. Innét — **kotnyeleskedni.** Pápa vidéki. *Matics Imre.* Csahos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kalafinta, mindenben kalán, fogadatlan prókátor. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Kotoka, tyúk-ültető, aszszonyos, puha férfi. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kotonozni, valamit láb alatt, alkalmatlankodva keresgélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kotrészni, kotorni, vakarni. Innét: elkotródni, elvakarodni, elmenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kóty, sárga dinnye. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Kótyagos, iszos, félrészeg, boroskás. Kemenesali

szó. *Lévai László.* Vidám, jókedvű a' bortól. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kotyózás, gyermekjáték pálczával 's laptával. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kotyfolni, alávaló módra főzni. M. I. 774. kotyvasztani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kotyo, locsos szilva; ebből: megkotyosodni, teszi: meglocsodni a' szilvának. Székely szó. *Ferenczi János.* Az elein érő, apró, 's a' hordozás által könnyen megromolható szilva neveztetik kotyo-szilvának; minden szilva pedig, mikor valahová viszik, 's egybe romlik, mondják: megkotyosodott. Székely szó. *Incze József.*

Kotyogó malom, mellynek kevés vize van, 's csak gyüjtögetve őröl. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kotyogós, félrészeg. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kótyomfity, hitvány ember. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kotyos, kotlós, költő tyúk. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kótyos, félrészeg. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kotty elő szilva-lé, majd megeczetellek, így szokják lehurítani azt, ki többeknek együtt beszélgetésébe, hozzá sem értve, ügyetlenűl bele szól. Anynyit is tesz, mint a' latin „Si tacuisses, philosophus mansisses." Pápa vidéki szólásmód. *Matics Imre.*

Kotyvasztani, valamit hamarjában eledelnek főzni. *Beke' gyüjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kova, tűzkő, tűzütő kő. Székely szó. *Cserey Elek.*

Kovájgok, ... Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kovállik, l. Duvasztani. Kovállik a' dió, mikor jól lefoszlik a' héja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kovászfa, kétágú, egy nyelű fa, mellyet a' kenyérsütésnél tekenőre tesznek, mikor a' kovászt megteszik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kovasztani, a' diót külső héjától megtisztítani. *Beke' gyüjt.*

Kozmás az étel, midőn a' pörkölődés által kedvetlen ízt 's szagot nyer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Füstös szagú és ízű. *Beke' gyüjt.*

Kozsók, ködmeny. Székely szó. *Kállay.* Guba. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Köblös föld, félhold föld. Székely szó. *Cserey Elek.*

K ö c s ö g, bögyőke, kókorsó. Kemenesali. *Lévai László.*

K ö c s ö g e, nagyobb cserépedény, mellyben vajat, zsirt tartanak. *Beke' gyüjt.*

K ö c s ö k, zsirtartó cserépedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K ö c z ö l e, ringy-rongy ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gyim-gyom ruha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

K ö c z ö l y e, silány ruha, nevezetesen mellyben a' dajka hordozza az ölbeli gyermeket. *Beke' gyüjt.* Pápa vidéki szó; felköczölyészni magát, azaz: silány ruháit felölteni. *Matics Imre.*

K ö d m e n y, téli szőrös bőrfelöltő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K ö d m ö n, felső meleg köntös, melly belől szőrös; az pedig, mellynek kivűl a' szőre: k o z s ó k. Székely szó. *Kállay.*

K ö d m ö n y, babó, guba, ujjas bunda. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K ő d ö k: 1) az ember' ködöke; 2) a' tekerő láb' közbelső fája, mi körűl forog a' tekerő levél; 3) a' kollát' közepiben egy keresztűl vésett cserefa, mellyben a' bőrt huzzák töretés végett. Székely szó. *Ferenczi János.*

K ő f i n y, hatak, az emberi testen támadott, különbféle kinövések és pörsedékek, főképen ollyak, a' mellyek nem egészen sebnemüek. Őrségi szó. *Zakál György.*

K ő k e, kövecske. Palócz. *Szeder Fábián.*

K ö k ö r c s, kökörcsén. Székely szó. *Túry Ignácz.*

K ö l ö n c z, kölyök, fattyú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K ö l l, kell. Székely szóejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

K ö l l ö s k ö z e p e, a' centruma valamelly czélnak avvagy dolognak. Székely szó. *Ferenczi János.*

K ö l y ö k: 1) závárnak — fazárnak — belső része; 2) kis kutya, macska stb. Palócz. *Szeder Fábián.*

K ö m é n y e s', köménymagos pálinka. Székely szó. *Ferenczi János.*

K ő m é z, édes gyökér. Székely szó. *Ferenczi János.*

K ö n c s ö r k ö d ő, magát enyelegve hozzánk adó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K ö n n i, megkönni, felette elérni, p. o. a' szilvának. Székely szó. *Ferenczi János.* Mikor késő őszszel a' hóharmat a' szilvát megsonyorgatja, és az öszszeránczosodik 's esik, mondják: megkönt a' szilva. A' leányról

is vénülőjében mondják: megkezdett könni. Székely szó. *Incze József.*

Kőnyi, czukor-répa, kozmacska. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Könnyi v. **könnyid**, könnyü. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Könyű könyv. Székely szó. *Cserey Elek. Gyarmathi Sámuel.*

Könyves, könyvkötő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Köp, a' székely ezt töpnek mondja. *Ferenczi János.*

Köpedék, hitvány ember. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Köpeszteni v. **kövessteni**, a' nyers hust leforrázás által megpuhítani; köpeszteni mondatik a' leölt disznóról is, mikor forró vizzel leforrázzák, és megkopasztják. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kőpincze, város' korcsmája. *Kállay' gyüjt.*

Köpőcze, kis cserép edény, millyenben a' patikáriusok a' kenőcsöket adják. *Beke' gyüjt.* Győr várm. *Czech János.* Vas várm. *Döbrentei.*

Köpöröduni, töpöröduni, összevonódni. Székely szó. *Kállay' gyüjt.* Egybe huzódni; p. o. késő öszszel a' szilva köpörödik v. kőpik. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Köppenteni, köppögetni, iddogálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Köppögetni, köppenteni, iddogálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Köpü: 1) méhkas; 2) téjfelt rázó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Köpü: Torna, Gömör; méhkas: Dunántúl. *Döbrentei.*

Körbecz, fűz-vesszőből font véka. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Körelepcsent, palacsinta. Csikszéki szó. *Derzsi Mózes.*

Körhal hátra. *Kállay' gyüjt.*

Körítő, eszköz, mellyel hordó-feneket kerítenek, mindenben hasonló a' deák circinushoz. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Körmös, a' ki hamar ellopintja, a' mit körme közé kaphat. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

Kőrő: porhanyó, töredékeny. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Körömzsélni, karczolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Körpölű, az a' fa csat, melly a' taliga-rudat a' tézsolával összeköti. Örségi szó. *Zakál György.*

Körpöly, az ökörszekér' rudjának orrára szegezett fa, mellybe jár egy az igát

tartó nyakszeg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Körte v. **körti**, körtvély. Vas várm. szóejtés. *Dr. Horvát József.* Göcsei. *Plánder Ferencz.* Székely szó. *Ferenczi János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Körtvély, cursor in statera romana. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Kösedék vagy **kesedék**, szakadás, repedés, lyuk. *Beke' gyüjt.*

Kőső, külső kerék a' szekérben. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Kösöntyű, régi főrendű asszony' medalliája. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kössedék, kevés; p.o. „kössedék baja sincs." Győr várm. *Czech János.*

Kössü, lakatos szer. Győr várm. *Czech János.*

Köstörködni, ingerkedni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Köszméte, szőrös fige. Székely szó. *Cserey Elek.*

Köszörülődni, valakihez hozzá simulni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kötekedő, akaratos, magát megkötő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kötény, kötő, előkötő, Schurz. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kötni. Több más értelmein kivül a' székelyeknél teszi még ezeket is: 1) a' fúszujka-borsó, mondják, hogy kötött, mikor hüvejke —, a' haricska, mikor szeme van vagy terem; 2) mikor a' fortélyos ló megáll, hijában ütik, meg sem mozdul, mondják: megkötötte magát. Székely szó. *Incze József.*

Kötődni, ellenkedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kötőkas, kosornya, ételfogó. Székely szó. *Kállay.*

Kötölődzni, kötekedni valakibe. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kőtör, sajtó, Kelter. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kötő-rúd, széna-rúd. Székely szó. *Kállay.*

Köttem: Gömör, Torna, Kúnság; kötöttem: Dunántúl. *Döbrentei.*

Kötyönfitty, hitelt nem érdemlő beszéd, p. o. jól teszi, ha minden kötyönfittyre meg nem indul. Székely szó. *Ferenczi János.*

Köveszteni, l. Köpeszteni.

Követni: 1) imitare; 2) sequi; 3) a' székelyeknél fordul elő más értelemben is, mondják p. o. ezt a' leányt sok szerencse követi; mi annyit teszen: ennek a' leánynak sok kérője van.

Székely szó. *Incze József.* Követni (el), elbucsuzni, p. o. egy helyben valóktól mulatság' alkalmával. A' korábban el menő a' többiektől el szokott következni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Közbelső, kézépső. Székely szó. *Kállay.*

Közköpű, l. kerítő. Szemtelen hir-hordó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Krumpli, gurgonya, pityóka, földi mogyoró. *Kállay' gyüjt.*

Kuács, e. h. kovács. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kuasz, e. h. kovasz. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Kuvasz (Balaton melléki), ihász kutya (Kemenesali), komondor (Rábaközi). *Horváth Zsigmond.*

Kubucz, szalma kosár, tojástartásra. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kucsma, magyar sapka. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Régi módi hosszú bárány-bőr fekete süveg. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek. Kállay. Derzsi Mózes.* Csalma, sapka, süveg, csapicza, csápcza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kuczik, kemencze' oldala a' tüzhelynél, puszik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kuczkó, a' hályha mellett lévő szeglet. Soproni szó. *Kis János.* Kuczik, sut, zug; angulus. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Szugoly, kályha vagy almáriom mögött. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kuczor (székelyesen) mind a' timár, mind a' szigyártó azt mondja; erdélyiesen koczor, kaczor: szőlő metsző kés; — de a' székely a' vas' befelé kuczorításától hívja kuczornak, 's nincs miért arra fognunk, hogy orosz szó, mikor illy természetesen ki lehet hozni a' székelyből. *Ferenczi János.*

Kuczorálni, l. Kunyorálni. Alkalmatlanúl kérni valakitől. *Beke. gyüjt.* Erővel kérni, csalogatni; innen: **kuczorálom**, **elkuczorálom**, elcsalom, erővel elkérem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kuczorgó, törpe ház, mellyben fel sem állhatni. *Kállay' gyüjt.*

Kuczorodni, zsugorodni, töpörödni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Kuczorogni, a' hidegben lekuporogva egybehúzni ma-

gát, mint gyermek mikor egy ingben mezítláb a' hón kinn kuczorog, míg a' nagyobbik a' korcsolyát készíti. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kuczu, kuczu! a' kis szopós gyermekeket altatják vele; ezzel hívják a' kis kutyát is. Székely szó. *Kállay.*

Kudar, kemencze' vagy kályha' öble. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kudarcz, szégyen, gyalázat. Kudarczot vallani, felcsúfolódni, feltételét el nem érni; repulsam ferre. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kudarczot vallok, kárt vallok, felcsufolódom. Kemenesali. *Lévai László.* Repulsam passus. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kudari, turós étek. Kemenesali szó. *Lévai László.* Savó leves turóval. *Kállay'* *gyüjt.*

Kufárné, piaczi kofa. Székely szó. *Kállay.*

Kuhiban v. cserben hagyni, megcsalni. *Kállay' gyüjt.*

Kuhu, koh, a' hol a' vas izzítatik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kujak, ököl. Székely szó. *Buczy. Gyarmathi. Incze József. Gegő Nicephor.*

Kujakolni, öklözni. Székely szó. *Incze József.*

Kujcsorja, korcsolya, kettős emelő vagy boros hordókat lecsusztató rúd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kujtorogni, bizonyos szolgálat 's hivatal nélkűl ide 's tova házalni. *Beke' gyüjt.* Éhhel, szükségben nyomorogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Éhhel szédelegni, kalézolni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kuka: 1) siket néma, kuka ember; 2) gamó v. kajmó, mellyel a' felfűzött dohány száradás végett a' szergyiára és potosra kiakasztatik. Tisza melléki szó. *Nátly József.* Néma, szótalan. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Néma (Göcsejben huka). Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Született néma. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kukkadni, lefonnyadni;

Kukkadozni, szunnyadás közt fővel elő-elő gyökkenteni. Székely szó. *Ferenczi János.* Szunyókálva elé billedezni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kukkanom, megszólamlok. Kemenesali. *Lévai László.*

Kukkantani (be), betekinteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kukkot égetek, vesztek,

kárt vallok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K u k m a, bászli, bámész. Ormánsági szó, Baranyában *Jeremiás Sámuel.*

K u k ó, kisdednek való tojás. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

K u k o l l a, pálinka-főző kunyhó, kalyiba. Kemenesali szó. *Lévai László. Horváth Zsigmond.*

K u k o r i, perecz. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

K u k o r i c z a, tengeri, málé, törökbúza. *Kállay' gyüjt.* Kukoricza-cső v. -csév : Torna, Gömör; kukoricza-fej : Dunán túl. *Döbrentei.*

K u k o r i c z a-c s u m a, törökbuza-kocsán. *Kállay' gyüjt.*

K u k o r i c z a - l é h a, törökbuza' korpája. *Kállay gyüjt.*

K u k o r i f á n k, hal-étető. Kemenesali. *Lévai László.*

K u k o r o d n i v. kukorczolni, szükség végett leülni. *Beke' gyüjt.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Lekuporczolni: szükség-tételkor térdhajolva guggolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K u k s o l n i, kuporczolni, üldögelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Leguggolni. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Rejtekben megvonulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K u k t a, fűttő, szakács-inas. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K u k u, tojásocska. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K u k u c s, a' kis gyermeknek mondják, hogy valljon látja-e az embert. Székely szó. *Ferenczi János.*

K u k u c s á l n i, valamit magasról vagy lyukon által nézni. *Beke' gyüjt.* Kandikálni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K u k u c s o l n i, leselkedőleg nézni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

K u k u r i k o l n i, mondatik a' kakasról erdélyiesen; kikiréllni, székelyesen; kukurékolni, magyarországiasan. *Ferenczi János.*

K u l a c s: Gömör, Torna; csutora: Dunántúl. *Döbrentei.* Székely szó. *B. Lakos.* Kulacs, Kecskeméten is, csutora pedig Tolnában szinte divatos. *Csapó Dániel.* Kemenesali. *Lévai László.*

K u l a c s k é p ü v. -ábrázatú, azaz pufók, nagy pofáju. *Kállay' ygüjt.*

K u l c s o s, kalács neme. Kemenesali. *Lévai László.*

K u l i, nagy fülü. Kemenesali szó. *Lévai László.* Rövid szarvú tehén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K u l l a n c s, nem kollancs; nevezik kantának is, a' fér-

gekuek az a' neme, melly nyárban a' marhákba befurja magát, vérrel tele szívja, és azután, megtelvén, lehull: ezt, minthogy parlagos, gyepes helyeken terem és mász fel a' marhákra, Csíkban parlag-féregnek hívják. Székely szó. *Incze József.*

K u l l o g, szédeleg, kummog, mint a' farkas 's róka tunyán jár. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lassan lassan meneget, billeg ballag. Székely szó. *Szabó Elek.* Titkon meneget. Székely szó. *Kállay.* Ballag, lassan, félve v. óvakodva men. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.* Lassan kémkedve, álattomosan men. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

K u l l o g ó, olly asszony v. férfi, ki a' házasokat egymásnak megszerzi, kerítő. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

K u m a k, egy jó darab p. o. hus v. kenyér. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó József.*

K u m a s z, nagy darab, p. o. kenyér. Székely szó. *Szabó Elek.*

K u m m o g n i, alattomosan leselkedve járni. *Beke' gyüjt.*

K u m n i v. h u n n i; l. Hunyóst játszani. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Titkon alunni, vigyázva szenderegni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Valamit leguggolva lesni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Elbúni; p. o. a' nap lekumott, azaz: a' nap leáldozott, lehunyt. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K u n c s, kisded tágasság a' fűtő és fal között. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

K u n c s o r o g, künn zsugorog, fázlódik. *Kállay' gyüjt.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

K u n c z o g n i, kunczolni, vinnyogva, koldus-módra kérni; vagy: valamit kényesen kérni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K u n c z o l n i, l. Kunczogni.

K u n c z o r á l n i, e. h. kuczorálni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

K u n d é s z n i, hivatlanul valamit fütetni, keresni. *Beke' gyüjt* Korálni, összekeresgélni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K u n h á t a s, csökönös, akaratos, makranczos ló. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

K u n y o r á l n i, zsarolni, kéricsélni. *Kállay' gyüjt.* Kuczorálni, könyörögni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Folyvást kérni;

p. o. már meguntam ezt az embert, mindig a' nyakamon van és kunyorál. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K u p, rakás, kupocz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

K u p a: 1) ivó pohár; 2) valaminek völgyecskéje, p. o. fejem' kupája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ejtel. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Itcze, p. o. egy kupa ser. Székely szó. *Kállay. Cserey Elek.* Nyakkupa, a' nyak' felső és hátulsó részén gödör. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

K u p a c z, kis kup, Innét —

K u p a c z o l n i, kupaczba, kis kup-formába rakni valamit, p. o. almát, kolompért. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Nádkupacz, Fejér vármegyében.

K u p á s v a s, tengely' végire 's tövire való öblös vas. Székely szó. *Ferenczi János.*

K u p e c z, lókereskedő. Székely szó. *Kállay.* Szegény kereskedő. *Kállay' gyüjt.* Szigorú, csaló, fösvény. Székely szó. *Ferenczi János.* Fortélyos. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

K u p i k é k, látatlan színű. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

K u p o c z, l. Kupacz.

K ú p o l ó d n i, enni valót lopva keresgetni. Tányérnyaló, kúpolódó ember. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

K u p o r c z o l n i, l. Kuksolni.

K u p o r í t a n i, összekaparni, gyüjteni mint a' fösvény. Székely szó. *Kállay.* Balaton melléki. *Horváth Zsigm.*

K u p o r u, összehúzodott, ránczosodott p. o. a' fösvénység miatt. Székely szó. *Ferenczi János.*

K u r c z i n a, pörcz, töpörtő, elaprítva kisült szalonna. Kecskeméti. *Csapó Dániel.*

K u r g ó, fattyugyerek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K u r h é j a, tyukhordó kánya. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

K u r i s z t o l o k, kést a' másikkal fenek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K u r j o n g a t n i, csúfolódva azt kiabálni valaki után: ihu! Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K u r k a, kis rövid asszonyi rékli. Székely szó. *Kállay.*

K u r k á l n i: 1) kitisztítani, p. o. az ólat kikurkálni; 2) keresni. *Beke' gyüjt.* Kikurkálni, p. o. kalhából, ólból stb. valamit kikésztetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K u r k á s z n i v. k u r k á l n i, turkálni. Pápa vidéki szóejtés. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Keresni, fürkészni. Székely szó. *Incze József. Ferenczi János.*

Kurrog, t. i. a' has vagy az étlenségtól, vagy a' magokat megfészkelő szelektől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kurta korcsma, alattomban bort áruló hely. *Kállay'* *gyüjt.*

Kurtékli, l. Koczogány.

Kurti, kurta, skurti; kurta asszony-rékli, spenczer. Székely szó. *Kállay. Incze József.*

Kurucz, magyar 's székely katona, mondatik ellenkezőjéül a' labancznak, vagy német katonának; talán a' crux-ról székelyesen kurux, innen lett kurucz. Példabeszéde is van, p.o. „Kurucz világ régen volt"; akkor mondatik, mikor valami eltölt boldog időt valaki ok nélkül emleget. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kurugja, szénvonó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kuruglya, l. Szénvonó. Kemenesali és Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.* Két ágos fa v. vasvilla: mellyel a' kemenczébe v. kálhába fazekakat raknak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Győr várm. *Horvát Endre.* Kemenesali szó. *Lévai László. Kállay' gyüjt. Beke' gyüjt.*

Kurusolni, bizonyos boszorkányos mesterséggel valakit megkötni, elbolondítni hiszik az embert a' tudatlanok, 's ezt kuruzslásnak mondják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kuruttyol, retyeg v. rekeg a' béka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vartyog, rekeg; mondatik a' békáról. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kuruttyolok, béka módon szólok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kusi, kusa, megcsonkított. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kusolni, alacsonyul hizelkedni mint a' kutya. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kustorogni, ácsorogni. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Kusza, farkatlan; kusza tyúk, kusza veréb stb. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Kuszálni, összebonyolítani, p. o. a' czérnát, fonalat. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Összekeverni, bomlítani, czérnát v. hajat. Tisza melléki. *Nátly József.*

Kuszár, ... ? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kuszkó, kályha mellett való szeglet. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kuszlik, ku-

czik, sutton, sarok, zugoly, szordék. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond. Plánder Ferencz.*

Kuszlik, kuczkó, kályhazug. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kuszpítolni, a' ruhát kiméletlenűl viselni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kuszpolom, viselem, rontom, vásolom, kiméletlenűl húzom vonom, koszpítolom. Kemenesali. *Lévai László.*

Kusztora, fanyelü paraszt bicsak, bugyli. Kemenesali szó. *Lévai László.* Fanyelü bicsak, rugó nélkül; bugyli. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Kállay' gyüjt.* Őrségi szó. *Zakál György.* Palócz, *Szeder Fábián.*

Kutatni, keresgélni, mindent össze-vissza hajhászni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kútgém: Gömör, Torna; kankalék: Dunántúl. *Döbrentei.*

Kút-gém-ostor, -**gárgya**, -**küpü**. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kutréjos, elmésen csalni tudó (ein Anführer). Székely szó. *Szabó József.*

Kuttogni, kullogni, czammogni. *Kállay' gyüjt.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Kutyagolni, ...? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Kutyaházi, alávaló sehonnai ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kutyahájjal kenték meg a' köldököd', azaz, még kicsi korodtól fogva hamis voltál. Székely mondás. *Ferenczi János.*

Kutyálkodni, roszalkodni; „Elkutyálkodta magát" azaz, elroszalkodta magát, ki előbb jó volt. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kutykorékos, gömbölyű, kerekes. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kutyor, szűk mély gödör, mellyben viz van. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kutyorék, viz' fordulása. Kemenesali. *Lévai László.*

Kutyorodni, valahová úgy hivatlanul ülni. *Beke' gyüjt.*

Kutyu, kutyó, kutyoló, p.o. pelyva kutyó v. kutyoló, azaz: kutu. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Kuvadni, kuvadozni: 1) felkuvadt a' kenyér' héja, akkor mondják, mikor a' kenyér fölkél, belől ürege van, vagy a' belét egészen ki lehet venni a' héjából; 2) lekuvadni; p. o. a' tapasz a' ház' oldaláról lekuvad, annyi mint lehull; kuvadozni kezdett, hullani kezdett. Székely szó. *Incze József.*

Kuvasz, juhász eb. Székely

szó. *Kállay.* Szathmár vidé-déki. *Gáthy János.*

Kuvasztani, levonni. p. o. egy állatnak a' bőrét, fának a' héját vagy haját. Székely szó. *Incze József.*

Kuvik v. **csuvik**, hálál-madár. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Kű, e. h. kő. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Ez a' kiejtés több helyeken is divatos.

Kücsid, kicsin. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Küeder, akona. Sziget vidé-ki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Kügymőd, kegyelmed. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kükürcsén, kikircs. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Küllő, fekete rigó. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Külömös e. h. különös. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Külü, kása-törő lyuk. M. l. 777. köljünek nevezi. Székely szó. *Ferenczi János.* A' kerék' sugár-fái. Marmelléki szó. *Acsády Sándor.* Tökmag-törő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Künn, kinn. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Küpü e. h. köpü, irósvajkészítő edény. Pápa vidéki szóejtés. *Maties Imre.* Kivájt fából kút v. forrás körűl emelet; méhkas. Székely szó. *Túry Ignácz.* Fa' ürege; innen: **méhküpü**, méhkosár; **kutküpü**, a' forráson, mellyel más víz' befolyásától elzárják. Székely szó. *Kállay.*

Küpülni, köpölni p. o. vajat. Csikszáki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Kürtő: Torna, Gömör, Vácz; kémény: Dunántúl. *Döbrentei.* Kémény. Székely szó. *Cserey Elek. Gegő Nicephor.* Barkó szó. *Hollók Imre.* Innen kürtőseprő, kéménytisztító. Palócz. *Szeder Fábián.*

Küs, kis, máknyi, morzsányi, szikra. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Küsdeni, birakozni mással. Székely szó. *Ferenczi János.* Küszködni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Küske, kicsiny. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Küsü, az a' segítő inas vagy fa, a' mibe fogja a' szíjgyártó a' bőrt, hogy megvakarhassa. Székely szó. *Ferenczi János.*

Küsszküpű, minden lében kalány. Székely szó. *Buczy.*

Küszöb, házajtó' kilépő algerendája. **Péld.** Sok kü-

szöb ütte a' seggét. Székely szólásmód. *Szabó Elek.*

Kütylő, málé ember. Győr várm. *Czech János.*

Küvő, küllő, Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Küvül, kül, kivül. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L.

Labacs, szőlőnek rosz faja, melly igen ritkán terem. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Lábaljázok, zavadzálok (tótosan): láb alatt hentergek. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Lábas, három lábu rőstölő, szilke, porzsoló, rátó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lábaskodni, valahová felnyulni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lábas marha, régi levelekben a' res mobilis-t evvel tették ki. Székely szó. *Ferenczi János.*

Labatol, a' szót hibásan ejti. *Kállay' gyüjt.*

Lábhinta, lábon hintáztató székely játék, vagy ülve is. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lábító, pedale (a' takácsoknál), Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Eskája, rétya; lajtorja. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* A' szövő osztováta' lapos alfái, mellyeket a' szövők lábokkal nyomítgatván a' nyüstöt az által nyitják a' mellék fonallal, hogy a' vetélő a' között általmehessen. Székely szó. *Szabó Elek.*

Laboda, Gänsefuss (der stinkende). Székely szó. *B. Lakos.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Lábos, hiba a' vászon-szövésben, mikor a' hátulsó nyüstbe vesz az ember két szálat, 's az elsőbe is kettőt, és így a' szövést tovább folytatja. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Lacsak, sár; innen **lacsakos**, sáros. Győr várm. *Czech János.* Tolna várm. mondják: Lucsak, lucsakos v. lucakos. *Csapó Dániel.*

Laczi konyha, traktérház a' henteseknél. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ladázni, pajkosan, betyárosan, magát hányva vetve beszélni. Győr várm. *Horvát Endre.*

Lafancz, rongy-rongy. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* Ronda, szakadozott gunya. Kemenesali. *Lévai László.*

Lafatolni, mondatik a' kutyáról, mikor eszik; de az emberről is, mikor kutyamódra siet az evéssel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Lagzi, lakadalom, menyegzői vendégség. Kemenesali szó. *Lévai László.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Lágyig, elcsüggedésig, fáradtig, elerőtlenedésig, p. o. mint látom, lágyig vagy, azaz: erődből kifogytál. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Lágymatag, l. Hiboha.

Láhatod, láthatod, láthatd. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lajha, tohonya, rest. Kemenesali szó. *Lévai László.* Székely szó. *Szabó Elek.*

Lajhár, tunya, rest. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Szabó Elek. Cserey Elek.*
Lajhó, lomha. Székely szó. *Incze József.*

Lajhó, rest, tunya, málé, renyhe, puha, dög. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Ferenczi János.*

Lak; báb, gyermekek' bubája; innen **alak**, szép; **alakom**, kedvesem; **alakos**, álorczás. Klaproth szerint **alak** tarka-barkát, czifrát, pettyegetest tesz a' Kaukazus körül. Székely szó. *Kállay.* Leány-gyermekek' rongyból készült játéka, báb v. buba (pupa); egyet tészen ezen szóval: **alak**, mellyet a' székely rövidebben így mond ki: **lak**; innen **lakozni**, annyi mint bábbal v. bubával játszani. Székely szó. *Derzsi Mózes.* Gyermek-játék maga-forma képben; **szépet** is jelent. Székely szó. *Szabó Elek.* Buba, alak. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Lák, tó, mocsár. Székely szó. *Cserey Elek.*

Lakadalom, M. I. 795. lakodalomnak irja, holott lakot nem adnak; innen eredetibb a' lakadalom. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lakmár, commessatio. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Lakmározni, szodéskodni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Lakó, zsellér a' falún, kinek háza nincs. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Laksa, laska. Gömöri beszédmód. *B. S.*

Lakzi, menyegző, lakadalom. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vendégség. Székely szó. *Kállay.* Lakoma, lakadalom. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Szath-

már vidéki szó. *Gáthy János. Beke' gyüjt.*

Lam; lamos, vizes, ronda. *Beke' gyüjt.*

Lamos; hugyos. Kemenesali szó. *Lévai László.* Nedves, lustos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lombos. *Kállay' gyüjt.*

Lámpért, szőlőfajta. Győr várm. *Sztrokay.*

Lámpértos, nehezen halló, siketecske. Kemenesali szó. *Lévai László.* Igen nagyot halló. Győr várm. *Czech János.*

Lampos, lépes méz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' farkashoz igen hasonló kutya. Pápa vidéki szó. Innét Baranyában a' farkast mezei lamposnak hívják. *Matics Imre.*

Lánczalék, a' lánczhoz toldott darab fa ágas, a' szán-erdőlésben, akkor toldják ki vele a' lánczot, mikor ollyan rövid hogy el nem ér az orszokra. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lánczfa, lárma-fa, a' mely-lyen zsupott gyujtván meg a' régi bolyongó világban, oda futottak a' vidékbeliek, 's így jelül szolgált az igen hamar kellető oltalombeli gyülekezésre. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lánczfalék, lánczot toldó fa nyujtó, a' szán' eplényei alatt, e. h. lánczfa-toldalék. Székely szó. *Szabó Elek.*

Landulni, lobbot vetni. Őrségi szó. *Zakál György.*

Lang: 1) az égő tüznek felkapkedó heve, színe; 2) valamely dolognak a' legfínomabb része, p. o. liszt-lang, a' lisztnek legvékonyabb része, egyebekre is alkalmaztatható. Székely szó. *Szabó Elek.*

Langaléta, longurio. Győr várm. *Czech János.* Pőre, félmezítelen. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Langaló, elősütemény, kenyér-sütéskor. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lángoló, lángas, laska, keletlen tésztából vékony lepény. Győr várm. *Horvát Endre.*

Langolni, M. I. 795. lángolni teszi ki; az első szebb, mert a' két torok-vocalis nem rútitja el, egymás mellett. Székely szó. *Ferenczi János.*

Langos, széllel eresztett p. o. haj. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Tüzes ember; japoniabeli futó szekér' neme. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lángos, lángelőtti sütemény. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Tolna várm. *Csapó Dániel.* Láugnál sült lepény.

L a n t, dal; lantolni, danolni. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

L a n t o r j a, ablak hólyagból az oláhoknál. Erdélyi szó. *Acsády Sándor.*

L a n t o r n a, marha' gyomráról levont megszáraztott hártya; ablaknak 's lámpásnak is használja a' köznép. Székely szó. *Szabó Elek.* Böndő-hártya; innen lantornás ablak. Székely szó. *Kállay.*

L a n y a, kevés, csendes eső. *Beke gyüjt.*

L a n y h a, lassu; p. o. lanyha eső, lassu eső. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

L a n y h á z ó: esős idő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L á p, bozótos hely. Innét L á p o s. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ingoványos kaszáló rét. Kemenesali szó. *Lévai László.*

L a p a, vápa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L a p a d á l, kicsapott, félre tett. Székely szó. *Ferenczi János.*

L a p á l y, sík, róna, táj; kivált a' rét szokott lapályos lenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L a p i, Blatt; fának lapija. Székely szó. *B. Lakos.*

L a p i c z k a: 1) ruha-mosó szerszám; 2) konyha-eszköz tüz mellett; 3) testünk' egy része. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mosófa. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

L a p i n c s k u l n i, a' vizet tenyerével vagy más lappal verni. Örségi szó. *Zakál György.*

L a p i s, e' h. lapos. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

L a p í t a n i, mángolni. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Hallgatni, kushadni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

L a p o c z k a, M. I. 797. lapiczkának irja, fa laposítva, kicsi lapát. Székely szó. *Ferenczi János.* Az ekében. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Vas kalán. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

L a p o c z k á s d i, ifjak' játéka, lapoczkával a' fenekire ütnek egyiknek 's elvetik, a' ki felkapva kergeti a' másikat 's viszont másra üt. Székely szó. *Ferenczi János.*

L a p o s k a, laska. Székely szó. *Buczy.* Szabógallér v. tésztás laska. Székely szó. *Kállay.* Böjti laska, olajjal v. mézes mákkal. Székely szó. *Túry Ignácz.* Laposan vágott laska, mézzel, mák-

kal 's olajjal eszik. Székely szó. *Ferenczi János.* Széles pántlikára vágott tésztaneműű. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lapos-vas, szántó-vas. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Lappancs, felemelhető ajtó, a' házból a' pinczébe, vagy mikor madarat akar üttetni az ember; avvagy a' féreg-üttetőnek is van láppancsa; M. I. 375. emelcsői kapu- vagy híd-nak írja; de eredetibb szó a' lappancs. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lappasz, alattomos. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Lasa- és laska-gomba közt a'különbség ez: 1) Lasagomba a' bikfán terem, vastag lapos; 2) laska-gomba pedig a' földből, másképen úri-gombának is hívják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Laska, vékonyan és szélesen elsodorva kiszárított tészta. mellyet jó nagy darabokba tördelve levesbe szoktak hányni. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.* Kerekes vékony sütemény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Vékonyan elsodrott tésztasütemény, mint a' zsidó parkesz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Örségi szó. *Zakál György.* Metélt, vagdalt tészta. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Székely szó. *B. Lakos.*

Laska-sürítő, laska-nyujtó. Székely szó. *Kállay.*

Lasponya, neszpolya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Látodéke, lássa az ember! lá! lám! Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámmuel.*

Lator, vásott, eleven; tesz rosz életüt is; innen latrok' barlangja, tolvajok' fészke. Székely szó. *Kállay.*

Latra, buja szeretője. Székely szó. *Kállay.*

Latyakos, nedves, lucskos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Igen megázott, vizesedett. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Láz v. lázasztó, váz, ijesztő p. o. a' gyümölcsfákon, asztagon stb. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Laza, kövér ledült gabona. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Magas nyulánk. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Puha, lágy p. o. káposzta, ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hitvány, fekete borsos, szigoru szeműű, vadzabos árpa; innen minden szigoru szemü ocsús gabona lazásnak mondatik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lazás élet, gazos. Lazás

fa, terméssel megrakott fa. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

L a z s n a k, pokrócz. Székely szó. *Kállay.* Komáromi. *Czuczor.* Kutya rész. Innen

L a z s n a k o l n i, megverni, büntetni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Keményen megverni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Megverni; hihető, hogy régen lazsnakot M. I. 798. l. szerint, vagy székelyesen pokróczot terítettek a' fejére, 's úgy verték meg; 's ezt mondották: lazsnakolni. Székely szó. *Ferenczi János.* Ugy elverni, hogy lepedőben vigyék haza. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

L é, leves; ételnek neme. Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

L e á l d o z i k a' n a p, lenyugszik. Ormánsági szólásmód, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

L e b b e l n i, a' beteget nagy forróságában, hogy el ne ájuljon, legyezgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L e b b e n c s, csapda, rendetlen magaviseletű. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

L e b e d e g, a' szájában az embernek a' nyelve felett való kerek iny, a' melly a' forróság miatt lehámlani szokott; talán Csokonai is, a' kigyónak tavaszkor lehányt téli bőrét, innen nevezte l e b e r n y e g-nek. Székely szó. *Szabó Elek.* Nyeldeklő; leszáradt a' lebedegem. Székely szó. *Ferenczi János.*

L e b e g ő, e. h. levegő. Barkó szó. *Hollók. Imre.*

L e b e n y e, szarvas marha' nyakának alsó részén lóggó bőr. *Beke' gyüjt.* Ökör' szügyénél leálló vagy lefegő bőr. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L e b z s e l e k, hiába ülök, töltöm az időt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Henyélek. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

L é c s k á l n i, a' mi már leszedetett, ott a' maradékot keresgélni; némelly részén az országnak b ö n g é s z n i, máshól k ó r á s z n i is mondják. Vas várm. szó. *Sztrokay Antal. Dr. Horvát József.*

L e c s p o c s, hig esővel elegyes sár, a' mellyel bemocskolja magát az ember. Székely szó. *Ferenczi János.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

L e c s p u r d i; mindent kifecsegő. Székely szó. *Ferenczi János.*

L e d n e k, bükköny. Bodrog-

közi szó. *Mindszenti.* Gömöri. *Hollók Imre.*

L e d ő r c z, ... ? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

L é d z e d n i, beteg ágyából, felmászhatni. Székely szó. *Szabó Elek.* Az elzsindésből következett erőtlenség miatt alig-alig lépegethetni. Székely szó. *Szabó Elek.*

L e e r e s z k e d n i, leülni. Baranyai szó. *Matics Imre.*

L e f e g, lógg p. o. a' kutya' füle, vagy az ökör' lebenyéje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L e f e t e l n i v. l a f a t o l n i, kutya-módra a' levet hapsolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

L e f f e g n i, alig-alig szólhatni, inyről nehezen szuszogni. Székely szó. *Szabó Elek.*

L e f f e n n i, lelóggni; leffentyü, leloggó, csüggő p. o. a' kalpag' bársony leffentyűje. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

L e f ü l e l n i, lefogni, mint szelindek a' vágó marhát. *Kállay' gyüjt.*

L é g e l y, l. Négely. Fa csobány. Székely szó. *Kállay.* Egy vizhordó edény; a' palaczktól különbözik abban, hogy a' palaczk esztergába van vágva, a' légelyt pedig a' kádár csinálja és abroncscsal köti egybe. Székely szó. *Incze József.*

L e g y e ł ő, e. h. legelő. Barkó szó. *Hollók Imre.* Ormánsági, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

L e g y e s k e d n i, nyugtalanítani. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

L e g y h e t t, eleresztett lágy testü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

L e g y i n t e n i, gyengén feléje csapni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L e g y ú r o m, felűlmúlom, meggyőzöm. Székely szó. *Cserey Elek.*

L é g y v í z, egérkővel elegyített víz a' legyek' pusztítására. Székely szó. *Ferenczi János.*

L é h a: 1) a' szekér' előágasán annak nyujtója alatt általszegezett kurta lapos fa; 2) léhás gabona, azaz, dőltes lágy szálu; — innen, l é h a e m b e r, annyi mint hitvány ember; 3) a' buzában, léhás buza; 4) rest, gyenge. Székely szó. *Szabó Elek. Túry Ignácz.* A' nyujtó alatt az ágas-szárnyakat összefoglaló fa. Székely szó. *Ferenczi János.* Lajha, rest. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* A' nyujtó alatt a' kétágas' végére nyulik; iha, éha. Székely szó. *Gyarmathi*

Sámuel. 1) az a' fa, melly a' szekér' ágasa' végén, a' nyujtó alatt, keresztül vagyon téve, és a' szekér-rudat fentartja; 2) csekély, hitvány, hiu p. o. beszéd, ember; 3) léhás, p. o. gabona, mikor a' kövér földben, kövér idők járván, a' gabona szemzés előtt eldől, és a' gabonafők üresen maradtak, mondatik léhás gabonának. Innét — léhásodni; p. o. megléhásodtak a' gabonák, annyit teszen, mint kövér földben, kövér idők járván, a' gabonák, szemzés előtt eldöltek 's szem nélkül maradtak. Székely szó. *Incze József.* Léhás mag, üres, könnyű mag. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Lehányni a' szakált: Gömör, Torna; megborotválkozni: Dunán túl. *Döbrentei.*

Léhelni, a' kendert a' vas fogú eszközön utószor szöszétől megtisztítani. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Léhendék, ...? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Leheppenek valahová mint egy tehén. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lehuppantani, levágni a' földre úgy hogy huppogjon. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lehurítani, valakire rákiáltani, úgy, hogy elhallgasson. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Lehusolni, a' timárnak letolni a' húst a' bőrről. Székely szó. *Ferenczi János.*

Léhűtő, tányérnyaló. Székely szó. *Ferenczi János.* Élhetetlen bibaszt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lejen, jelen. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Lejtő: 1) ereszkedő; 2) lassu táncz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Léju, liu, lija. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lék, székelyesen vék, ez azért jobb, hogy a' levék vagy összehúzva a' lék (eram) megkülönböztethessék; jégen vágott lyuk. *Ferenczi János.* Jégen halászat' kedveért vágott lyuk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Jégen, kenyéren és dinnyén vágni szokott négyszegü lyuk. Innen meglékelni, jégen, kenyéren, dinnyén lyukat vágni. Pest várm. szó. *Csapó Dániel.*

Lekapom, leszólom, lepirongatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lekukkant a' fának vagy

virágnak levele, melegség miatt. Székely szó. *B. Lakos.*

Lelemesség, régi oklevelekben így tették ki helyesen az acquisitumot. *Ferenczi János.*

'**Léletelek**, pihegek. Kemenesali. *Lévai László.*

Lelkemtől szakadt, kedves. Palócz. *Szeder Fábián.*

Lelkéndezni, mikor valaki sokáig fut, és erősen lélekzik, a' vékonya mint a' fuvó ugy jár, alig tud szólani, akkor mondják: lelkéndez. Innen a' szólásformák: nagy lelkéndezve megérkezék, még szólani sem tudott. Székely szó. *Incze József.*

Lelni: 1) valamely elesett portékát találni, p.o. ma egy krajczárt leltem az úton; innen 2) esetet is jelent, p. o. téged mi lel, hogy úgy sírsz? — megláldd, mi fogja őt lelni ezért, azaz, mi fogja találni, mi esik rajta. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lelocsolni, vizzel lefrecskéndezni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lemocskolni, legazolni, szidni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lencsefű, veres virágu, olylyan forma mint a' veres ákácznak van, és lencse levelü. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lendíteni, megkezdeni a' dolgot. *Matics Imre.*

Lenézni: 1) hinuntersehen; 2) verachten, geringschätzen. Székely szó. *Incze József.*

Lenge, lágymeleg; az erkölcsi értelmén is talán a' gleichgültig-et — ezen egy szóban lehetne jobban kurtán kitenni? Lenge ember, azaz, character, nélkűl való; sem jó, sem gonosz, — lehetne úgy, mint lágymelegnek mondani. Székely szó. *Szabó Elek.* Lágymeleg vagy lagymatag p. o. a' viz. Székely szó. *Ferenczi János.* Elviselt, avadék; p.o. ollyan lengeteg az ingem, hogy az őrje is alig tartja (mikor a' fonal egybeszövése szinte széllel megyen). Székely szó. *Incze József.*

Lentetni, l. Koszogni. A' farkas-ügetésnél lassabban járni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Len' szálája, len' szála. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Lenvirágu tarka, hell und dunkel Blaudruck. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Lénző, ümög' szegélye. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lepallani, abstauben. Székely szó. *B. Lakos.*

Lepcsenek; p.o. úgy bevá-

gom a' szájadat, hogy ugyan meglepcsen. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lepcses: 1) szemtélen, p. o. lepcses száju, ki szemtelenségeket beszél; 2) pongyola, p. o. lepcses öltözetű. Székely szó. *Kállay.* Ronda. Erdélyi és székely szó. *Döbrentei.* Orczátlan, lusta, ronda; nem nagylábu, libhetz, a' mint M. I. 806 l. mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* A' ki szemtelen, fajtalan beszédü, p. o. lepcses kurva. Székely szó. *Incze József. Szabó Elek.*

Lépcső; a' sáros ösvényeken elébb egy-egy lépésre rakatott kövek, a' mellyen lépegetve mennek által. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lepe, pille, lepke, lependék, pillangó. Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Lepedezni, körülfogni, p. o. mint a' tanulók a' tanítót. *Beke gyüjt.*

Lépegetni, egyet-egyet lépni mint az induló gyermek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lependék, pillangó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Lepény, béles. Székely szó. *Gyarmathi.*

Lepenye v. lebinye, az ökör' pötyögője álla alatt. Székely szó. *Kállay.*

Lepenyő: 1) az ökör' álla alatt lefityegő bőr; 2) az oldalvég' végén való szálas hus. M. I. 805 l. Lepenyeg. Székely szó. *Ferenczi János. Cserey Elek.*

Lepistes, discinctus. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Lepittyesztem, p. o. az ajakamat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lepke, pillangó; de Abendvogel helyett sphynx, nem él vele a' székely, mint M. I. 805. l. *Ferenczi János.*

Leppegni. Mikor valaki a' beszédben minden szótagot halkkal, megnyomva, vontatva mond ki: az illyent leppegni vagy leppegő beszédünek mondják; a' járásban is, a' ki minden lépést halkkal, lassan, vontatva teszen, arról mondják: elé leppege mellettem. Székely szó. *Incze József.*

Leppentyű, ellenző; gyertya-ellenző, Lichtschirm. Győr várm. *Czech János.*

Lércz, lécz. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Lerepsedek,...? Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Les, csinált rejtek vadat lesni, Székely szó. *Túry Ignácz.*

Lesbeteg, farkas, lupus. Székely szó. *Szabó József.*

Léskálni, szüret vagy más

gyümölcs-szedés után keresgélni szőlőt, gyömölcsöt. *Beke' gyüjt.*

Lesponya, náspolya. *Kállay' gyüjt.*

Lésza, vesszőből v. szalmából kerekdeden font kosár, mellyben turót szárítanak, vagy tojást tartanak; más vidéken kóficz-nak nevezik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Sövény. Palócz. *Szeder Fábián.* Cserény ágy; annyit is tesz: szalma nyoszolya. Kemenesali. *Lévai László.*

Lészás kert, felül béfedett, font kert v. kerítés. Székely szó. *Kállay.*

Letortyanok, lerogyok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Létra, rétla, lajtorja. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Letűrni, valakit beszéddel, erővel feljűlmulni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Letykó, lityloty levesféle étel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Letyóke, négyszegű túrós tészta. Székely szó. *Kállay.*

Letyvett lankadt, puha húsú, lagymatagos. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Lévai fejkötő, azaz, pofleves, pofoncsapás; mert a' lévai kofák hajdan, ha összevesztek, lekapott kemény fejkötőikkel verték agyba főbe egymást. *Czuczor Gergely.*

Levék, e. h. volt; p. o. Léván vásár levék. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Levélajtó, félajtó, verőcze. Székely szó. *Kállay.*

Leveli béka, zöld béka; **katona béka** pedig, tói béka. *Kállay' gyüjt.*

Lévhűtő, együgyü. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Lévő, fatölcsér. Lévóka pedig kis fatölcsér. Palócz. *Szeder Fábián.*

Lézzedni, gyógyulni kezdeni; innen fellézzedt, azaz, felkezdett járogatni betegségéből. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lézzegni, lézzengeni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kelletlen járást tenni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Ingadozva járni, p. o. a' betegség után, vagy részeg korában. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Idomtalan lassusággal járni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Lézzengő, tekergő, sehonnaі. Székely szó. *Kállay.*

Libár, meg nem hizható, száraz, sovány természetű; p. o. libár ökör. Székely szó. *Ferenczi János.*

Libbeg-lábbog, csak im-

mel ámmal men a' dolog. Székely szó. *Ferenczi János.*

L i b b e n n i, p. o. a' tyuk meglibbenik, ha elfárasztjuk, azaz, leül. *Beke' gyüjt.* Lelapulni; mondatik a' szelid tyuk és (hasonlatkint) a' czéda fejérnép felől: könnyen meglibbenik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L i b b e n t e k, ha kurtább egyik lábam. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L i b b e n t e n i, sántikálni az egyik lábával; innen libbentő, a' kinek egyik lába kurtább mint a' másik; vagy: libbencs. Székely szó. *Ferenczi János.*

L i b h e s z, ügyetlen, esztelen, semmire való. Székely szó. *Ferenczi János.*

L i b u c z, libacz. Székely szó. *Cserey Elek.*

L i c s e, dupla czérna, kötni való zsineg. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

L i c s - p o c s, e. h. locs-pocs. Székely szó. *Cserey Elek.* Higacska sár. *Székely szó. Gyarmathi.* Tolna vármegyei. Lucs-pocs. *Csapó Dániel.*

L i c z i s, mindenféle hizelkedő ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

L i d é r c z, ignis fatuus, mellyet a' köznép ördögi v. boszorkányi látomásnak hiszen sok helyeken. Székely szó. *Szabó Elek.*

L i h a, könnyü, vékony kötés; p. o. libába kötni. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

L i h e g n i, pihegni, Székely szó. *Kállay.*

L i h ó, livó, fatölcsér. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

L i k, likas, likatos (székely), lyuk, lyukas, lyukatos (magyar). *Derzsi Mózes.* Lyuk helyett mondják a' székelyek; így likasztani, e. h. lyukasztani; — innen tovább

L i k a s k á s a, Mártonnál: karimás kása; a' közepét meglikasztják a' köleskásának, 's tejet töltnek bele. Székely szó. *Ferenczi János.* Annyi mint karimás kása, Hirschen-Brey mit Milch. Székely szó. *Incze József.*

L i n d i k, venus' nyelve az asszonyi nem' szemérmében. Székely szó. *Szabó Elek.*

L i n k a, fahid, bürü. Soprony vármegyei szó. *Matics Imre.*

L i n k ó, v. lenka föld, kiszáradt ingovány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Süppedékes, ingoványos, gödrös hely, mellybe mind marha mind ember bele süllyedhet. A' pórnép azt regéli felőle, hogy nincs feneke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L i p h e s z e m b e r, hitván, tátsó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L i p i c z k e d n i, féllábon sántikálni mankóval. Székely szó. *Ferenczi János.*

L i p i c z k e l n i, minden gyengébb állat ha eltörik a' lába, vagy meghibázik és men, l i p i c z k e l, az erősebb c z i b i k e l, az ember s á n t í t. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L i p i n k á z n i, egy deszkának két végin, melly egy fán van keresztül téve, két gyermeknek fel 's alá lóggatni magát. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

L i p o n g, leng. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

L i p o n k a, libitoka, libikóka, gyermekek' játéka. Székely szó. *Kállay.*

L i s z t e l ő, a' malomkő alól kihulló lisztet kifogó láda. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek.*

L i t y i k e, vászon, vagy más szóval: gyér tartott len. Székely szó. *Gödry.*

L i t y l o t y, ízetlen híg leves. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

L ó b a, gerendán való hintázás, lábalódás. Kemenesali szó. *Lévai László.*

L ó b á l n i, lóggatni, ide 's tova mozgatni. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

L ó b b i t a, l. hinta, gyermekjáték' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L o b i c s k o l n i, fürdéskor kezével a' vizben játszadozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L o b o g n i, fellobogni, mikor a' víz felbuzzan a' tűzlobogástól; innen a' ferdő hideg vizeket Berszékben, mellyek gazdagon forranak ki a' földből, l o b o g ó-nak hívják. Székely szó. *Kállay.*

L o b o g ó, zászló, kereszten vagy hajón. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

L o b o g ó s i n g, rövid derekú, de hosszú széles ujjú férfi ing. Barkó szó. *Hollók Imre.*

L o b o z, úszás közben az embernek lába loboz, lábbal a' vizet veri. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

L o c s, pocsolya, hígsár. Székely szó. *Ferenczi János.* Locs-pocs. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

L o c s a d é k: 1) megmaradt aláváló étel-lé; 2) minden mocskos lé, moslék. Székely szó. *Ferenczi János.*

L o c s o g n i, fecsegni, sok tisztátalan beszédet tenni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Sékely szó. *Cserey Elek. Kállay.*

L o c s o l n i, vizzel öntözget-

ni, tapsolni. Székely szó. *Szabó Elek.*

L o c s o s o d n i, viz vagy eső által megázni. Székely szó. *Ferenczi János.*

L ó c z a, pad. *Kállay' gyüjt.* Lócza: Gömör, Torna; pad: Dunántúl. *Döbrentei.* Fából való pad. Palócz. *Szeder Fábián.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

L ó d a r á z s, nagy mérges darázs. Székely szó. *Kállay.*

L ó d i n g, az a' szijju, a' mellyen a' karabéj lógg 's ing. Székely szó. *Ferenczi János.* Töltés. Innét —

L ó d i n g p é n z, szőlőpásztornak puskaporra adott pénz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L o d í t a n i, lodítni, lodigálni, lodigálódni; annyi mint hajítani, hajtani, hajgálni, hajgálódni. Innét, a' kit a' székely kiszid vagy tán ki is taszigál házától, azt mondja: lodulj! takarodj! pache dich! Székely szó. *Incze József.* Lödörítni, lökni, megtaszítani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L o f i, lovasfő székely, régi osztályok szerint a' székelyeknek. *Szabó Elek.*

L ó g g a, lóbba, gyermekjáték, más vidéken **h i n t á**nak nevezik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

L ó g g á z n i, dolog nélkül korhelykedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

L ó g g ó b a n v a n, semmit sem csinál. Székely szólás. *Kállay.*

L ó g g ó s: 1) ló; 2) szerető. Innen van ez a' szólásmód: „Lóggóst tart hitvese mellett." Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

L ó g n a z i k, hintázik, lógg. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

L o h a d n i: 1) apadni p. o. a' sebnek; 2) a' hasnak kifeszülésből megereszkedni, p. o. meglohadt a' hasam; M. II. 24 l. **m e g e j t ő z n i**-vel teszi ki. Székely szó. *Ferenczi János.* Lelankadni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

L o h o g n i, sebesen v. lélekszakadva menni. Dunántúl. *Csapó Dániel.* A' vizben hánykódni. Őrségi szó. *Zakál György.*

L o h o l n i, megverni. Palócz. *Szeder Fábián.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

L o h o s o d n i, vedleni, midőn a' vizi madarak tollaikat hányják. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

L ó k, leereszkedett kis völgyecske. Székely szó. *Szabó Elek.* Alanti hely, alacsony hely. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Alattvaló helyen két hegy közötti térség. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lóke, indulj, eredj, menj. Kemenesali. *Lévai László.*

Lom, Márton szerint: allerley Gepäk, bagage; a' székelyeknél más értelemben fordul elé; hanem mondják: szép lomos posztó, szép lomja van mint a' selyem: miken értik azt a' szőrt, melly, minekutána a' posztó a' posztó-nyiró' vagy -simító' kezéből kijő, még a' posztón marad. Székely szó. *Incze József.* A' régi bikfáknak derekain és vén ágain függő ősz szakál forma mohák, melylyek télnek idején egy sing hosszúságra is szakadozólag nyúlnak le. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lombos, ettől: lomb; régi szó a' székelyeknél, melylyet ma is közönségesen használnak; tesz nagy szőrű kutyát. *Kállay.*

Lomha, lanyha, tohonya, lusta. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Lómonyú szilva, húsos szilva. *Kállay' gyüjt.*

Lompos, ...? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Loncsos, kis korhelyecske, kis bibaszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Lopáj, a' hegyoldalaknak behorpadásai. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lopész, lopó tolvaj. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lopó, sártökből készült szívó eszköz, hébér. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lóránt, uzsona. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Losláng (Einschlag): hordó' büdösközvezése. Lóslángos bor. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Lóstolni, mulatság' alkalmával házról házra járni evés ivás végett, mint p. o. Vas vármegye' némelly vidékeiben szokás. *Beke' gyüjt.*

Lószemű szilva, veres szilva. Székely szó. *Kállay.*

Lótika, Lotchen, Ilona. Székely szó. *Kállay.*

Lotyó, szóbeli személy, szajha, hingyula. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Lottyadt, puha, lágy bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Löbögni, ijedés után mintegy remegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* P. o. a' posványos hely löbög a' láb alatt, a' viz löbög a' gyomorban. *Beke' gyüjt.*

Lőcskámva, azon vas a' lőcsön, melly a' tengelyt övedzvén a' kerékszeggel oda foglaltatik. Győr várm. *Sztrokay.*

Lőcslábu, azaz, erősen

horgas mint a' lőcs. Szkely szó. *Ferenczi János.*

L ö c s ü l ó d i k, hányja magát. Győr várm. *Czech János.*

L ő d i n g, pille. Felső-Őr, Vas várm. *Dr. Horvát József.*

L ő d ö r ö d ö m, belődörödöm, mintegy tántorogva menek be. Székely szó. *Gyarmathi.*

L ő d ö r ö g, ide 's tova hányódik, mint a' cséphadaró. *Kállay' gyűjt.* Horgasan ide 's tova men; innen: l ő d ö r i, ki horgason men 's megakad sokba. Székely szó. *Ferenczi János.*

L ö j t ő, e. h. lejtő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Az útnak a' hegyről való lereszkedése. Székely szó. *Szabó Elek.*

L ö k e, lyukas térség magas helyen. Székely szó. *Szabó Elek.*

L ö k n i, valami hegyes fegyvert valakibe erősen belé vetni. Székely szó. *Szabó Elek.* Taszítani. Tolna vármegyei szó. *Csapó Dániel.*

L ö n, lén, leve. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L ő n y e, mézes tészta. Székely szó, Csikszékben. *Kállay.* Szilva-lébe mártott mézes lepény eldarabolva. Székely szó. *Buczy.*

L ő r e, csigere, vizbor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L ő t y e, csúnya lé. Győr várm. *Czech János.*

L ú, e. h. ló. *Kállay' gyűjt.*

L u c s k o s, viztől, harmattól nedves. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Mocskos, tisztátalan életü fejér személy. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

L u c s o k, mocsok, szenny. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

L u c z a s z é k e, Karácson előtt 13 napig készült szék: melly felől a' babonás emberek azt tartják, hogy az, ki éjféli misekor ráül, a' templomban minden boszorkányokat meglát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L u c z v é r, lidércz; mondják: l o d o v é r c z, l u d v é r c z. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

L u d, annyit teszen mint liba. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

L u d a s d i, játék a' gyermekek közt: egy ülünek külön áll, más kakasnak elől, a' kihez sokan sorjába hátul fogódznak; az ülü igyekszik azokból egyet elkapni, a' kakas védli; ha elkapja, váltság mellett adja vissza. Székely szó. *Szabó Elek.*

L u d m é r e g, hirtelen harag; p. o. elfutotta a' ludméreg,

annyi mint: hirtelen haragra fortyant. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

L u d p á z s i n t, fejérhátú fű. *Kállay' gyüjt.*

L u d v é r c z, lidércz. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

L u g o z n i, annyit teszen a' székelyeknél, mint a' magyaroknál s z a p u l n i; 's minthogy ez a' munka lug által esik meg, úgy tetszik nekem, helyesebben nevezik ezt a' székelyek l u g z á s - nak, mint a' magyarok s z a p u l á s nak. *Derzsi Mózes. Gyarmathi Sámuel. Ferenczi János.*

L u g z ó, szapuló. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.* Gyökere l u g (a' német Lauge), Csíkban s z a p u l ó nak hívják: lugzó-dézsa, -cseber stb.; innen: l u g o z n i, szapulni. *Székely szó. Kállay.*

L u g z ó - c s e b e r, szapuló kád. Székely szó. *Ferenczi János.*

L u k m a, papi bor és gabona fizetés. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

L u s t o s, vizes, mocskos. Kemenesali. *Lévai László.*

L u s t o s n y e l v ü, mocskos beszédü. Pápa vidéki szólásmód. *Matics Imre.* Szidalmazó, leszóló. Csornai, Sopron várm. *Döbrentei.*

L u z s n y a, ... ? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

L ü d é r c z, e' h. lidércz. Székely szó. *Ferenczi János.*

L ü g e t n i, taszítani, ütni, dobni. *Beke' gyüjt.*

L ü k k e n n i, véletlen valamire találni, p. o. rám lükkent hirtelen egy medve. Székely szó. *Szabó Elek.*

L ü k ö g n i, a' főfájdalomban a' főnek és a' vakszemeknek benn dobogni. Székely szó. *Szabó Elek.* Sajogni, verdődni; p. o. ugyan lükög a' sebem, verdődik benne a' méreg. Székely szó. *Ferenczi János.*

L ü k t e t n i, p. o. lüktet a' fájdalom a' fogban, főben stb., azaz, mintha perczenkint járna az ütérrel. *Beke' gyüjt.* Fél csipőre sántálni. Kemenesali. *Lévai László.*

L ü k ü, egy fél öl hosszuságu kupásan kivésett vastag fa, mellyben köles- v. másféle kása készítetik. Innen: lükni, lökni, minthogy a' kása fával löketik. Őrségi szó. *Zakál György.*

M.

Má, már. Gömöri beszédmód Rima 's Balogvölgyben *B. S.*

Mácsik, mákos, csikmák, mézes laska. Székely szó. *Kállay.* Metélke, metélt tészta. Barkó szó. *Hollók Imre.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Palócz. *Szeder Fábián.* Étel' neme, szaggatott sodrott tészta. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Darabkákra osztott, szaggatott v. vágott tészta. Van turó, van mákos. Vas várm.; Hontban haluska. *Dr. Horvát József.* Négyszegletesre metélt vagy szaggatott tészta-étel. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Macska-fa, kakas-ülő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Farkas hadnagy.*

Macska-fejü gombócz, nagy galuska, glödör. *Kállay' gyüjt.*

Macska-nadrág, metélt tészta. Göcsei szó. *Dr. Horvát József.*

Mácsonya, gyenge tüskés lapu. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szálkás tüskés gaz. Győr várm. *Horvát Endre.*

Macsuka, valaminek gombja, bunkója magyarosan; p. o. nagy macsukája van. Székely szó. *Ferenczi János.*

Maczat v. **maszat**, nedves mocsok, rútság. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Maczatolni, elpiszkolni, mocskolni. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Maczatos v. **maszatos**, mocskos, piszkos. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Maczi, kis csikó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Maczkó, csikó. Székely szó. *Buczy.* Kisebb alkotásu parragi ló. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Maczóka, rekettye-fa' tavaszi hajtása, mellyet ezen a' vidéken virágvasárnapon a' szentegyházba visznek; más vidékeken: cziczamacza. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Madár, ennek hivatik a' sonkának való disznólábból kivett inas hus, melly megsütve verébhús izü. Székely szó. *Ferenczi János.*

Madara szökött a' lónak,

azaz: torokbetegsége (angina) van. Székely szó. *Ferenczi János.*

Madár-eper, hárseper, apró kemény eper. *Kállay' gyüjt.*

Mádra, gyomorgörcs féle betegség. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Madzag, zsineg, póráz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mágicsálni (föl), egymásra pupozni. A' betegnek, kivált vizi betegségben levőnek, feje' alját szokás — hogy meg ne fuladjon — felmágicsálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mágja, annyi mint rakás; p. o. mágjával áll a' pénze, annyi mint: rakással áll a' pénze. Székely szó. *Incze József.*

Máglya, rakásfa. Székely szó. *Buczy.*

Magos kender, nem patkoncza kender, der mänliche Hanf; a' mást virágos kendernek nevezik. Székely szó. *Incze József.*

Magvető: 1) a' ki veti a' magot; 2) az a' pónya, a' miből veti. Székely szó. *Ferenczi János.*

Magyalfa, tölgyfa' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Magyar bors, bors, Pfeffer. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Magyarós tyúk, császármadár, d. Haselhahn. Székely szó. *Incze József.*

Magyarúl, magyarán, emberül; p. o. magyarán megmondom, magyarúl megverem. Székely szólás. *Cserey Elek.*

Majorság, házi szárnyas állatok. Székely szó. *Szabó Elek.* Baromfi. Székely szó. *Kállay.*

Majszogok,....? Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Makány, mokány. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Makk: 1) d. Eichel; 2) a' hám istráng' végin az a' lyuk, mellybe a' más végit bele lehet huzni vagy fokozni. Székely szó. *Incze József.*

Mákó, nagy anya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Mákos, száraz tészta-étel, Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Makra, matyó, muskatály, madari szőlőfajták. Győr várm. *Sztrokay.*

Makronczás, csökönyös, akaratos. Kemenesali szó. *Lévai László.* Engedetlen, perlekedő. *Beke' gyüjt.* Nyakas, akaratos, magát elkötő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Makuj, makverő, makranczos, widerspenstig. Székely szó. *Incze József.*

M a k v e r ő, makacs, bátor. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Így mondja a' székely a' más' szavát meg nem fogadó, vakmerő embert; — de jobb az erdélyies vakmerő, mert mint a' vak senkire sem ügyel, 's úgy mer mindent. Székely szó. *Ferenczi János.*

M á k v i r á g, l. Pipacs.

M a l a c z k o d n i: 1) bemocskolni magát a' gyermeknek mint a' kis malacznak; 2) malaczhussal bekenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

M a l á s z, az áradásbeli víznek mocskai, foltjai, melylyeket a' behullott mindenféle dolgok, fadarab, szalma, iszap stb. szülnek. L. Zákány. Székely szó. *Kállay.*

M a l á t á s, czopákás, roszul sült kenyér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

M á l é, kukoricza lisztből forró vizzel készült édes étek. Kemenesali. *Lévai László.* Törökbúza lepény. *Kállay' gyüjt.* Törökbuzából készült fejér vagy vizes sütemény. Székely szó. *Ferenczi János.* 1) kukoricza-eledel; 2) együgyü ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

M á l é s z á j u, tátott száju. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

M á l l a n i, színt venni fel. Székely szó. *Szabó Elek.*

M á l n a, fekete szederj. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*

M a l o m k a, malmocska. Palócz. *Szeder Fábián.*

M a l o t a, moslék; M. II. 11. l. Maláta. Székely szó. *Ferenczi János.*

M a l l y, kemencze' mallya; mallyában sült kenyér, t. i. melly a' kemencze' oldalához ért. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

M a m a l i g a, gánicza. Székely szó. *Kállay.*

M a m l a s z, együgyű, dolgában ügyetlen. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

M á m m á m, csecsemő gyermekek' étke; ismét: hitván bibaszt nyáladék ember. Kemenesali szó. *Lévai László.*

M a m ó, napon megszáradt vékonyra nyujtott 's szárazan morzsolt tésztás étel. *Kállay' gyüjt.*

M a m ó k a, morzsolt v. sürü tészta-leves. Székely szó. *Kállay.*

M á m o r, álom- v. borbetegség; innen: m á m o r o s, álómbeteg. Kemenesali szó. *Lévai László.*

M a m u k, orrába beszélő pimasz ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

M á m u r o s, a' ki másnap a' borital miatt roszacskán van. *Kállay' gyüjt.*

M á n a, erdei fai-eperforma

jóizű gyümölcs. Péld. Híres mánába ne vígy kártyát. Székely szólás. *Szabó Elek.*

Mancs, tekefa, labda. Barkó szó. *Hollók Imre.* Fából készűlt labda nagyságú glóbis, mellyel a' palócz ifjak játszanak. Innen —

Mancsozni, fa golyóval játszani. Palócz. *Szeder Fábián.*

Mandragora, l. Natrabuja.

Mándurka, kicsike. *Beke' gyüjt.*

Manga, evedző a' hidason. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Manó, gonosz lélek. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Sátán. Kemenesali szó. *Lévai László.* Székely szó. *Ferenczi János.* Annyit tesz mint **Manuel**; t. i. az ős magyaroknak profétájok vagyis hitalkotójok „Mánuel" nevezetű volt (mint ezt a' régi történettudomány tanítja); miután pedig a' magyarok keresztény hitre tértek át, az előbbi hitet kárhozatosnak tartván szerzőjével együtt, ha egymásnak roszat kívántak, ezt mondották: „vigyen a' manó", azaz: vigyen a' gonosz lélek; ilylyen értelemben használtatik még ma is több vidéken, mint Pápa' vidékén is. *Matics Imre.*

Mányi, Márískó, Mári. Székely szó. *Kállay.*

Manyó, öreg asszony. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mar, két első lapoczka' köze, az állatnak marja. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Mara, Marcsa, Máris. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Maradvái, (a' régi oklevelekbén) e' helyett: maradékai. Székely szó. *Ferenczi János.*

Márcz, méhser. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Marczafánk, szaggatott fánk, régi sütemény' neme. Székely szó. *Ferenczi János.*

Marja, ...? Szathmárvidéki. *Gáthy János.*

Marjulni, ráudulni. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Markolász, markol p. o. a' pénzben. Győr várm. *Czech János.*

Maró: Gömör 's Torna; törő: Dunán túl. *Döbrentei.*

Maródi, szomorú. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Maroklár, markolat, p. o. a' kardon. *Matics Imre.*

Marokvas, a' tengely alatt lévő vas, a' mellyet a' tengelybe berónak 's eresztenek; nem singvas, a' mint M. II. 13. l. mondja. Székely szó. *Ferenczi János.*

Mart, part. Székely szó,

Csikszékben. *Gegő Nicephor.* 1) part, p. o. viz' martja; a' kisebb folyóknak martja, a' nagyobb folyóknak pedig partja van; 2) a' mart nem csak folyó' partját teszi, hanem a' hol folyóviz nincs, de a' helynek kisebb vagy nagyobb, meredekebb vagy menedékesb fölemelkedése van, mint a' partnak a' viz' ágya fölött, az is martnak neveztetik; a' honnan a' hegynek is van martja, és mondatik: mentem föl a' hegyre, de nagy martra akadtam, 's nem tudék kimászni rá; — a' térségeken is az illyen helyek neveztetnek martos helyeknek; honnan mondatik: egyebütt szép egyenes hely, de itt 's itt egy kis mart van, 's alig tudánk kivontatni. A' hegyek 's vizek' martjaiban lakó fecskéket martifecskének hívják. Székely szó. *Incze József.*

M a r t i f e c s k e, a' melly a' martokban lyukat csinálván, oda kőlt. Székely szó. *Ferenczi János.*

M á s, Nachgeburt, secundinae. *Márton* szerint a' burok is, Nachgeburt, secundinae; de a' székelyeknél a' burok teszi azt a' szijasabb vagy paranyóbb hártyázatot, mellyben némelly gyermek, vagy ollykor a' borju, csikó is eléjő, és ha széllel nem rughatja, vagy valaki ki nem szakasztja, benne megful; innét mondják: a' gyermek burokban született, a' kancza burokban csikózott. Az úgy nevezett Nachgeburt vagy secundinae, mellyet a' székely más-nak nevez, még azután jő elé; a' honnan mondják: a' gyermek burokban született, 's hogy megadá az Isten, a' mása könnyen eljöve vagy felakada. A' mi az asszony-embernél más-nak, azaz oktalan állatoknál poklá-nak neveztetik: e' szerint a' más az asszony-emberre, a' pokla pedig az oktalan állatokra vitetik. Székely szó. *Incze József.*

M a s a, konyhai vas lapát. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Vas lapoczka. Eszékvidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

M á s a, másik anya, öreganya. Palócz. *Szeder Fábián.*

M á s i k a n y a, nagy anyó. Barkó szó. *Hollók Imre.*

M á s i k a p a, öreg apa. Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

M á s l á s vagy városi módra tilink, mikor a' tisztálást lejárja a' mi az üstben megmarad, falun máslás-nak mondják, a' másodlás helyett. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pálinka-virics. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mássa, a' szülő asszonyokból a'szülés után eléjövő vastag hólyag; a' barmoknál poklá-nak neveztetik. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

Maszat, paszat, rondaság, szemet. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Maszatolni, valami tiszta helyet bepiszkítani vagy beszemetelni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Maszatos, összezúzott p. o. gyümölcs. Győr vármegyei. *Czech János.*

Maszlagos, konkolyos, haragos nézésű ember. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Maszogni, mint valamelly teréhnek felemelésével küszködő szuszogó öreg ember. Székely szó. *Szabó Elek.* Ügyetlenül valamivel szuszogva bánni. M. II. 17. l. Maszatolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Matatni, tapogatva keresni valamelly dolgot v. portékát. Székely szó. *Szabó Elek. Gyarmathi. Ferenczi János. Cserey Elek. B. Lakos.* Kutatni, keresgélni; p. o. mit matatsz? Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Matikálni, imitt-amott járni a' kéznek, engedelem nélkül, a' hol nem is volna szabad. Székely szó. *Ferenczi János.*

Mátka, legény, a' ki pünköstkor egy más leánytól tojást kap. Barkó szó. *Hollók Imre.* L. Koma.

Mátkatál, szeretőnek küldetik; áll tojásokból, kalácsból 's egy karafina borból. *Kállay' gyűjt.*

Mátoha, kisértet. Gömör, Torna, Dunántúl. *Döbrentei.*

Matóla, áspa. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Székely szó. *Gyarmathi. Gegő Nicephor.* Gombolyító. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Matring, egy kötet vagy csomó czérna. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *GáthyJános.*

Mátyás, szajkó. Erd. és Székely. *Döbrentei. Kállay.*

Matyis v. **Matykó**, Mátyás. Palócz. *Szeder Fábián.* Matyi, Matyikó, Mátyás. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Mávogni; nem: miogni. székely szó. *Incze József.* Mávog v. nyávog a' macska. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mazna, kényes, sívó rívó gyerek. Nyuzga. Palócz. *Szeder Fábián.* Anyás gyermek. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Mazonna, kis kancsó. Eszékvidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mazur, sok hurczolódással, mocskolódással egybekötött erős paraszt munkával élő. Innét —

Mazurkodni, erős, paraszt, mocskolódással egybekötött életet, munkát folytatni. *Helmeczy* szerint: mazur, inops; de a' székelyek közt szélesebb értelemben fordul elő; mert a' mazur lehet inops is, de lehet gazdag is; ellenben nem minden inops mazur. Székely szó. *Incze József.*

Me! me! vedd el; igy mondják az embernek. Székely szó. *Buczy.*

Mecsevész; innen: elmecsevészek, elaljasodom. Székely szó. *Gyarmathi.* Megcsökken, szigorodik, ki nem nő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Meczgerélni, böngészni. Hegyalján. *Benyovszky.*

Meddü, tehén, juh, a' melly meg nem bornyuzott vagy bárányozott. Székely szó. *Ferenczi János.*

Medencze, mosdó tál. Székely szó. *Kállay.*

Meder, kivájt, völgyelt hely; p. o. vizmeder, vizágy. *Matits Imre.*

Megagyalni, a' buzakévéket fennálva egymás mellé verve lecsépelni a' földig. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megbajosodni, nehéz természetet váltani fel. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megbecczézett, megborjazott. *Kállay' gyűjt.*

Megbontakozni, a' házból, életből elmenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megcsunyúlt, megveszett, megőrült. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Megdühödt v. veszett, p. o. kutya. *Kállay' gyűjt.*

Megdobni, meghajítni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Megedződni, a' nyomorúságba bele szokni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megegyelni, megverni. Komárom várm. *Czuczor Gergely.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Megemberelni, jó szívvel látni valakit, étellel itallal jóltartani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megesleg, megint. Székely szó. *Buczy.* Ismét. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Megesseg e' h. megint. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Marczalmelléki szó. *Acsády Sándor.*

Megest, megint. Palócz. *Szeder Fábián.*

Megfartatni, szoros kérdőre venni. *Kállay' gyűjt.*

Megfeselni, megmenekedni valakitől vagy valamitől. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megfutosott a' tehén, az.

az, borjút fogadott. *Kállay' gyűjt.*

Megfűdűlni, insanire. Székely szó. *Szabó József.*

Meggémberedett a' viz, behártyásodott, meggöbörödött. *Kállay' gyűjt.*

Meghajnalozni, az a' megtisztelés muzsika szóval, mellyet a' lakodalom a' menyegző' másod napján az ifju párnak tesz. Székely szó. *Ferenczi János.*

Meghasználni, mègrészegedni; meghasznált neki a' bor, megrészegedett. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Meghornyódzni, meghornyosodni, meghernyósodni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Meghőkölni, hátráltatni az ökröt. *Kállay' gyűjt.*

Meghusángolni, megpáholni, megverni. *Kállay' gyűjt.*

Megimádni valamivel, megkinálni, p. o. pénzzel. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Megin, ismét. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Megintlenékeseg, ismét, megint. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Megjárja, estuts; p. o. szoros a' köntös, hadd el! megjárja; rongyos a' köntös, innep nap illik, hadd el! megjárja. Székely beszéd. *B. Lakos.*

Megjáró, a' szövés' dolgában. Székely szó. *Gyarmathi.*

Megkavarítom, keverem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Megkerűlöm, szép szóval megkisértem. *Kállay' gyűjt.*

Megkobzani, megkeresgélni ütéssel, megverni. Palóczos. *Szeder Fábián.*

Megkonászni, megszelidülni; p. o. mikor a' felboszonkodott 's megharagudott embernek haragja lecsendesedett, akkor azt mondja a' székely: **megkonászott**, azaz, haragja lecsendesedett, v. megszelidült. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Megköröplöm, ...? Székely szó. *Gyarmathi.*

Megkőt az ujjam, genyedség van benne. *Kállay' gyűjt.*

Meglakott, azaz, részeg. Sz. Péteren, Komárom várm. *Czúczor Gergely.*

Megmátkásodni, feleségét eljegyzeni, gyűrűt váltani. Székely szó. *Cserey Elek.*

Megmeg, megint, ismét, viszont. Kemenesali szó. *Lévai László.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Megmegesseg, megint, ismét. Soprony várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Megmosztolni, mint a' fogatlan vén asszony a' törökbuzát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Megmotozik, megdöglik. Győr várm. *Czech János.*

Megnádalni, a' lapos vasat kitoldalni. *Kállay' gyüjt.*

Megnáspágolni, nád pálczával verni. *Kállay' gyüjt.*

Megnyilazni a' lovat, megsántítani patkoláskor. Székely szó. *Kállay.*

Megokolni, valamiért v. valakiért jót állani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megoldarolni, vigyázva kikerülni valamelly veszedelmet. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megoszlatni, a' meghalásnak szelídebb kitétele. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megpáczolom a' kendert. Székely szó. *Gyarmathi.*

Megpáholni, megverni. *Kállay' gyüjt.*

Megpatintani; p. o. eret megpatintani, eret vágni. *Kállay' gyüjt.*

Megrázogatta, megcenseálta. *Kállay' gyüjt.*

Megrémlett előttem, azaz, megjelent 's azonnal eltünt. *Kállay' gyüjt.*

Megrozsolni, 1) a' búzát a' rozstól megtisztítani; 2) jól megrakni. Székely szó. *Ferenczy János.*

Megrökönyödött, megszagosodott. *Kállay' gyüjt.*

Megsugorodott a' téj, azaz, összement. *Kállay.*

Megsujtott, rám ütött. *Kállay' gyüjt.*

Megszakadt, a' megsérvesedett helyett. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megszentülni, jámborabbá 's kegyesebbé lenni, mint azelőtt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megszerzeni, a' szabott számon még főljül is adni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megszínleni, beteríteni a' ház' 's csür' földjét más jó agyagos földdel. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megszontyolodom, szomorodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Megugrotta, t. i. bika a' tehenet, azaz, meghágta. *Kállay' gyüjt.*

Megütte, megütötte. Gömöri beszédmód. *B. S.*

Megvenni, e' helyett, **elvenni** a' feleséget; mert régenten egy kis pénzt kellett a' vőfélnek a' leányért adni, 's azzal mintegy megvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megvérhüdni, marhának a' sok futásból tüdőgyuladást kapni: mellyet fülön való érvágással szoktak orvosolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Megverni a' szemével, azaz megigézni a' kis gyermeket. *Kállay' gyüjt.*

Megvetni a' szekeret, hátul felemelni erre vagy arra. *Kállay' gyüjt.*

Megzűlni, a' tehénről mondatik, ha a' tehén felszáríttja a' tölgyét. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Megüllepedni. Vas várm. *Döbrentei.*

Megye, plebánia. Barkó szó. *Hollók Imre.* Határ. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Megyebiró, az egész plebániára felügyelő. Barkó szó. Gömörben. *Hollók Imre.*

Megye-csuha (pluviale), templomi ruha. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Méhköpü, méhkas. *Kállay' gyüjt.*

Méhpolcz, méhkas-szék. Székely szó. *Cserey Elek.*

Mejék, ontok. A' mit a' székely mejéknek mond, azt Erdélyben egyebütt szál-nak, föl- vagy beeresztőnek —; a' mit pedig ontok-nak, azt beverő-nek — hivják. Mejék az, a' mit az, mit az osztovátán (Weberstuhl) a' fejfára vagy zugoj-fára föltekernek, és onnan beeresztenek a' nyüstbe, bordában befognak. Az ontok az a' fonal, mellyet apró csőkre csöllenek, és a' vetőlőbe tévén, a' mejékbe bele öltenek. Innét példabeszéd, mikor roszul élnek a' házasok, mindenik hibás, és együtt veszekednek: egyik ontok, a' másik mejék. Székely szó. *Incze József.*

Mejjeszteni, kopasztani. Székely szó. *Kállay.*

Mejre-való, bunda. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Mek, megyek, menek. Palócz. *Szeder Fábián.*

Melák, 1) kutyafaj; 2) a' csuf ábrázatu embernek is mondják (haragból) „melák ember." Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Tátott száju. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Melázni, andalogni, mély gondolatokba merülni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Melancholisálni Székely szó. *Döbrentei. Kállay.* Kemenesali *Lévai László.*

Melencze v. **medencze**, mosdóedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Melledző. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Melleszteni, mondatik a' szárnyas állatokról, mikor tollaik kiszedetnek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Méltatni, kézhez adni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* P. o. valahová a' felvállalt dolgot, levelet vagy portékát elküldeni, kézhez szolgáltatni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mélyföld: Torna, Gömör; mérföld: Dunántúl. *Döbrentei.*

Mellyék, a' hosszan nyúló fonál. Székely szó. *Gyarmathi.*

Memmondom, megmondom. Mellátta, meglátta. Gömöri beszédmód. *B. S.*

Méncseredett, kidűledt a' szem, p. o. mikor sokat iszik valaki, 's kiveresedik 's megdagad a' szeme. Székely szó. *Ferenczi János.* Vérmesen kidűledt. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mendemonda, hiábavaló banyabeszéd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Menedék, oltalom, mentő ok; gyökere menni v. menteni; innen menedékhely, asylum; menedékes, meneteles v. hágó hely. Székely szó. *Kállay.* 1) Refugium, 2) planum inclinatum. Innét

Menedékes (adj.) p. o. hágó, lejtő, melly egy helytt nem meredekebb mint másutt. Székely szó. *Incze József.*

Menedékség; régi levelek szerint: evictio. Székely szó. *Ferenczi János.*

Menélni, palócz kettős frequentativum, kimondva: meniényi, mendegélni, többször menni. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Ménló, csődör, monyas. Székely szó. *Kállay.*

Menőke, pruritus eundi; péld. „Benne van a' menőke." Győr várm. *Czeck János.*

Mentás, szagosmenta szagú szőlő. Baranyi szó. *Tóbi Antal.*

Menten, mindjárt. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Mény, kút' kankalékja v. gémje. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Menyecske, a' székelyeknél: megesett személy, kurva. Erdélyiesen: ügyes menyecske, ügyes ifju asszonyt tesz, 's a' szót jó neven veszik; de a' székelyeknél a' menyecske szóért megharagusznak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Menyekösző: menyegző. Sopron várm. *N. A. Kiss Sám.*

Menyült, tiszta, mosdott. Székely szó. *Cserey Elek.*

Mérász, gabonát ki 's bemérő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Mércze, négy kupás gabonamérő edény. Székely szó. *Ferenczi János.* Fél pozsonyi mérő, egy kilának negyed része, egy véka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Márton szerint anynyi mint véka; de a' székelyeknél különbözik: a' véka 16 kupás, a' mércze pedig négy: e' szerint, mint a' véka a' köbölnek, úgy a' mér-

cze a' vékának negyed részét teszi. Székely szó. *Incze József.* Mércze, szapu, oktály, véka: gabona-mérték' nevei. *Kállay' gyüjt.*

Mered, torul, feszűl. Pápa vidéki. *Maticz Imre.*

Meredek, nyilamlás, szegezés. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Meřeglye, fa nyársak körűl a' bogján. *Kállay gyüjt.* Szalma-hordó hegyes rúd. Székely szó. *Buczy.* Nád v. vessző - oszlopocskák a' vízben, mellyek a' mét - hálót fenntartják. Tiszamelléki szó *Nátly József.* Tartalék hegyes karó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

Méregtutu, erős mérges gyermek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Ferenczi Ján.*

Merekje p. o. széna, szalma; annyi mint egy kis bugja, a' mennyit egyszer egy ember elvihet. Székely szó. *Incze József.* Bugjácska. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Eder szerint Mereglye a' 257 lapon: széna - csináló villa; a' székelyeknél: egy csomóba rakott, egyszer fölvehető széna vagy szalma, — 's az a' nyársforma rúd is, a' mellyel fölveszik, merekjének hívatik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Merekjés villa, mintegy öles rúdnak egyik végit meghegyezik, a' közepe' táját általfurván, egy fertalynyi hosszú vékony szeget ütnek keresztűl, és ezzel viszik a' merekjében rakott szénát v. szalmát, általütvén a' merekje szénán stb. Székely szó. *Incze József.*

Merekle, rakoncza, az emplény' végébe való darab fa. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Mereklye, két végén kihegyezett pálczácskák, mellyeket az asztagok' karimáiba duggatnak, midőn azokat szalmával befödik, hogy a' szalma le ne hulljon; úgy az asztag' legfelsőbb kévéjét is az tartja. — Teszi a' bab v. borsó vetemény közé felfutásra állított fácskákat is. *Sztrokay.* Hegyzett kézi rúd, a' markolatja felé egy szeggel ellátva, melly a' szénát vagy szalmát tartja. Csikszéki székely szó. *Gegő Niceph.* Fa nyárs. Kemenesali szó. *Lévai László.* Asztag' kőrületire szúrt hegyes fácskák, mellyek a' rászedett szalmát lehullani nem hagyják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mereszteni, feszíteni. Szathmárvidéki. *Gáthy János.*

Merevén, mind, mindnyája. Kemenesali szó. *Lévai L.*

Valamennyi. Rába-Bogyoszlói. *Döbrentei.* Sopron vár. *N. A. Kiss Sámuel.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Merkelni, torva fronte minitari. Székely szó. *Szabó József.*

Merkőcze, sárga répa, murok. *Kállay' gyüjt.* Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Mernám, merészség, bátorság. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Mesde, a' földek' szélén lévő martos kaszáló gyep. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mese maga, egyedűl. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Mesgye: Gömör, Torna; barázda: Dunántúl. *Döbrentei.* A' vetések közti gyep; Eder szerint 258 l.: gyalog- vagy szőlő-ösvény. Székely szó. *Ferenczi János.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Fűves út a' szőlők között. Palócz. *Szeder Fábián.*

Mester, hóhér. Székely szó. *Kállay.*

Mesterasztaloz, hofmeistert. „Mester asztalt akart neki adni.“ Győr vármegy. *Czech János.*

Mestergerenda: a' padlás' gerendái alatt keresztűl húzott más vastagabb gerenda erősítés végett, hol a' sajtokat 's egyéb holmijeket szokták tartani a' szegényebb rendűek. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay.*

Mesterke, czifrázat, kivarrás, Bordur. Innen:

Mesterkélni: a' keszkenőt szélében kivarrni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Czifrára kivarrni, mesterséges varrást tenni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Meszet (néhol = mész) e. h. szemét, maszat; meszetelni (néhol = meszelni) e. h. szemetelni, maszatolni. Pápa vidéki szóejtések. *Matics Imre.*

Mesztéláb, mezítláb. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dán.* Vas várm. *Döbrentei.*

Metélt, laska. *Kállay' gyüjt.*

Metszek, metszesz, metsz stb. vele; összehúzva ebből: mit teszek vele. Vas v. *Dr. Horvát József.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Métszűdni, metszeni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mezei lampos, farkas. Baranyai szó. *Matics Imre.*

Mézes báb, mézes kalács. *Kállay' gyüjt.*

Mezest, megint. Barkó szó. *Hollók Imre.*

M e z g e, nem mezga. Székely szó. *Incze József.* Az élő v. még nyers fa' kérge alatti édes nedvesség. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Syrup, ragadós fanedv (p. o. a' nyirfában, mellyből nádmézet főznek); innen: m e z g é s, syrupos. Székely szó. *Kállay.*

M e z g é l n i, motozni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

M e z ő, zöld vetés. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

M e z ő n? merre? Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

M i á t t v. m i h á t t, e.h. miatt. Vas várm. *Dr. Horvát Józs.*

M i c s i r i, mecsevészedett. Székely szó. *Ferenczi János.*

M i c z e r e g a' tehén, sír a' borjához. *Kállay' gyüjt.*

M i é g, még. Palócz. *Szeder Fábián.*

M i é n k é, mienk; magában is kijelenti azt, hogy magunké valamelly dolog; ez ugyan csak annyiban gyakoroltatik a' székelyeknél, és akkor, midőn valakinek tulajden szolgálatjában lévő embereé a' dolog, p. o. ez a' kalap a' mi emberünké, a' miénk emberé — innen m i é n k é, ollyan sokat kimerítő értelmű szó, a' melly még a' régi pallérozott görög nyelv' igéjének is beillhetnék. *Szabó Elek.*

M i e s ó, apróra morzsolt só. Székely szó. *Gyarmathi.*

M i g a' v i l á g 's a z ö r ö k, e' h. soha sem. Székely mondás. *Gödry.*

M i h e l y, műhely. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

M i h ó k, egy szemére vak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

M i n d é t i g, e' h. mindig. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

M i n d j á r t k i s z e d e m a' s z e m e' s z ő r i t, azaz, mindjárt átesem rajta, elvégzem. *Kállay' gyüjt.*

M i n d o h a, örökkétig, mindétig: mindig, mindenha. Sopron várm. *N. A. Kiss Sám.*

M i n y a, Miska, Mihály. Székely szó. *Cserey Elek.*

M i r i g y b é k a, minden kicsinyért veszekedő, irigykedő. A' kis gyermekek' szidalma egymáshoz. Székely szó. *Ferenczi János.*

M i s é n e k t ö b b n e m e i: angyali, aranyos, bőgős, füstös, susogó, soros. Barkó szavak. *Hollók Imre.*

M i s z i t - m a s z a t, szemét. Kemenesali szó. *Lévai László.*

M i t t z e n i v. m e t s z e n i, összehúzva ebből: mit tetszeni? Metzesz vele? azaz: mit tetszesz vele tenni? Őrségi szó. *Zakál György.*

M i z g e r, nyomorék. *Beke' gyüjt.* Görhes, sovány, hitván. Kemenesali szó. *Lévai*

László. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Piczirka tojás, idétlen tikmony. Illyent tojik legelsőben a' gércze, és legutolján a' vén tik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Míves nap, dolgozó nap. Székely szó. *Szabó Elek. Cserey Elek. Incze József.*

Mócsing., szíjjas in, tánczos mócsing. Szegedi szó. *Nátly József.* Ín, inas hús. *Kállay' gyüjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Mocsolya, kenderáztató gödör, árok. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Móczirkálok, lejtőt járok, guggolva tánczolok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Moczogni, szájbezárva nevetni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Moczorog, dadog. Győr v. *Czech János.*

Mód, egészség, p. o. nincs jó módja = egészsége. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mogorva, durva, darabos, komor ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László*

Mohar, fű' neme, gyomlálat, szüleség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mohó, zódé, zabáló, sokat hamar faldosó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mohón, kivánva felettébb; p. o. mohón enni, vorare. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mokány, szilaj. *Matics Imre.* Mokány ember, másokon kikapó. *Kállay' gyüjt.*

Mokogni, érthetetlenűl beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mókus, Csikban: evet. Székely szó. *Incze József. Szabó Elek.*

Moláka, zsombékos, kákás, csuhus mocsár, posvány, pocséta, káku. Örségi szó. *Zakál György.*

Molnár-pogácsa, ütés plágával. *Kállay' gyüjt.*

Molnár-szemű csillagok, alig pislogó homályos csillagok. Veszprém v. *Czuczor Gergely.*

Mona, malom. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mondóka, mondani való. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Mondola baraczk, édes magú kajszi-baraczk. Székely szó. *Kállay.*

Mór, szalmás sárból rakott fal, fecske-rakás. Kemenesali szó. *Lévai László.* A gyagból rakott fal. Soproni szó. *Kis János.*

Morcz v. mord, komor, kedvetlen, haragos tekintetű. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Mordány, pisztolynál kisebb nemű lőszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Mordol, mordul. Gömöri beszédmód, Rima 's Balog völgyben. *B. S.*

Morgyas, kegyetlen, durva. Székely szó. *Ferenczi János.*

Morgyiás, rettenthetetlen haragos kemény ember, ezen szótól: **mor**, haragos. Székely szó. *Szabó Elek.*

Morj, Magyarországon: Mar, Márton szerint der Anfang der Brust; de ez a' szügy, melly részt a' kivágott marhában a' mészárosok szegynek neveznek. A' morj a' marhának két elólapoczkája között följül esik. Ezt a' részt hívják a' mészárosok medve-húsnak, medve-pecsenyének, minthogy a' medve a' marha' morját szereti és szaggatja meg legelébb. Székely szó. *Incze József.*

Mormiczolni, magában dödögni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mormojálni, dongani. Székely szó. *Gyarmathi.*

Morsa, kicsinke, p. o. adj egy morsa nádmézet bár! Székely szó. *Szabó Elek.*

Morsóka, zsurmóka, étel' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mortyos, szurtos, czirmos, szennyes. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Morvány, fonott kalács. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Morzsa, igen kicsinke. Székely szó. *Szabó Elek.*

Morzsolni, zúzni, surolni, p. o. kukoriczát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsig.*

Mosdó, melencze, kis kerek tekenőcske. Innen a' megigézett gyermek' mosdására használja a' babonás nép a' mosdó vizet. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* **Mosdók**, északi Ázsiában, Kázánon innen, egy vidék a' Terek vize mellett. *Szabó Elek.*

Moslicza, rajonkint járó apró 'légy' neme nyárban. Székely szó. *Szabó Elek.*

Moszatos, mosztos, valamelly étel' nemével magát arczul bemázolt gyermek. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mosztolódni, a' felvágott sült' maradékából, kézzel evén, magát bemocskolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Motolni (motozni), kutatni. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Motonozni: 1) tapogatózni valami után, p. o. a' sötétben majd fél óráig motonozott, mig süvegére lelt; 2) valakinek útjában lenni, p. o. a' helyett hogy a' dologban segítene, mindig csak előttem motonoz. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* Valamivel so-

káig vesződni. „Megmotonoztad már valahára." Győr várm. *Czech János.*

Motorászni, kezével felkutatni. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Motozni, 1) a' harminczadoknál megvizsgálni, nincs-e tiltott portéka; 2) birka is megmotozik, megzabál. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Motozni, megmotozni: teszi azt a' vonagJást, midőn az állat gyomorterhelés' következésében döglődik. Embernek is mondják, ha sokat eszik: „úgy fal, majd megmotozik bele"; vagy ha valaki irigyli másnak jó falatjait, ennek azt mondja: „motozzál meg bele". Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* 1) tapogatni, 2) mehókodni, csömörleni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Motring, egész darab, p. o. czérna. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Motyó, l. Podgyász.

Mozga, csontvelő, megkülönböztetve az agyvelőtől, mellyet egyedűl neveznek **velőnek**. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Mozgás, eres, p. o. a' tavasz' kifakadásakor mozgás a' fa. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Mozogány, rengeteg nagy testű magas vastag èmber; mintha mozgana alatta a' föld mikor men. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

Möczörgök, szerelmeskedem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Möge, hátulja valaminek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Möndörgő-fű (házakon), fül-fű. *Kállay gyűjt.*

Mőrre = merre. Gömör, Torna, Dunántúl. *Döbrentei.*

Mőzsörögni, szerelmeskedni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Muczkoródni, hátul a szekér' hátuljára felcsipeszkedni, vagy ollyan helyre felülni, a' hová alig tér. Székely szó. *Ferenczi János.*

Muha, moh. Székely szó. *Cserey Elek.*

Muhát, a' sámfára a' bőrt rá-dörgölő lapos csont v. eszköz. Székely szó. *Ferenczi János.*

Múka: munka. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

Mukucs, mókus, evet. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Multelőkön, ezelőtt. Vas várm. *Döbrentei.*

Muma, bámész. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás. Sámuel.*

Mungorolni, ruhákat simítani ki. Székely szó. *Szabó Elek.*

Munkálkoszom, munkálkodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Murha e' helyett: murva, széna-töredék. Éder 265 l. Székely szó. *Ferenczi János.* A' széna' romladék aprólékja. Székely szó. *Szabó Elek.* A' szénatartóban v. ketreczben, hova a' szénát hányják, a' száraz fűlevelek 's virágok' töredéke, fű-mag stb. együtt neveztetik murhának. Székely szó. *Incze József.*

Murok, sárga répa. Székely szó. *Cserey Elek.*

Murrantok, kővel hajtok. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Murzsolni, zsurmolni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Muslicza, boros edényeket lepő igen apró légy. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Muslincza, apró szúnyog. Kemenesali szó. *Lévai Lász.*

Mustármag, fűzvesszőből gúzsolt korbács, mellyel a' köznép aprószentek' napján egymást verni szokja, e' szavakat mondva: „keléses ne légy". Győr várm. *Czech János.*

Mustya, csizmadiák' kurta nyelű kis vas botja. Székely szó. *Szabó Elek.* Pápa' vidékén: musta. *Matics Imre.*

Muszkolni, a' szőlőt szüretkor megzúzni muszkoló fával. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Muszlicza, borbogár. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Muszkolni, megzúzni, összeszsakítani szüretkor a' szőlőt. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Mutasztani, mutatni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Muzzogni, 1) békételenkedve súgolódni; 2) muzzog a' csép, mikor jó keményen csépelnek jó erős legények. Székely szó. *Ferenczi János.*

N.

Nád, 1) arundo; innét példabeszéd: könnyű a' nádból sípolni; 2) mikor a' fejsze megvásik vagy gyenge, és a' kovács egy darab vasat vagy aczélt hozzá forraszt, azt is nádnak hívják. Az eke' fejére is hosszan, hogy el ne vássék, tesznek egy vékony vas vesszőt, mellyet

nádalásnak neveznek. Innét

N á d a l n i, 1) az elvásott szántóvasat aczéllal kitoldani; 2) a'hordót náddal megdugni. Székely szó. *Ferenczi János. Incze József.* Vas-szerszámokat, p. o. kapákat, lapos vasakat — elvásván — megaczélozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

N a d á l y, vérszopó, pióczа. *Matics Imre.*

N á d k o p ó, nádtarló. Győr várm. *Horvát Endre.*

N á d m é z, czúkor; nádmézes, czukros. Székely szó. *Kállay.*

N á d r a, gyomor görcs. Kemenesali szó. *Lévai László.*

N a g y g a r r a l é l ő e m b e r, homo sese ostentans. Erdélyi és székely szó. *Döbrentei.*

N a g y - k o z s ó k, suba, bunda. Székely szó. *Kállay.*

N a g y m a r i n, bizonyos mérges kelés az emberen. Székely szó. *Táry Ignácz.*

N a g y - m i - h a s z n a, kamasz, fölserdűlt ifjú, kinek még sem lehet valamire hasznát venni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

N a g y o t a l a n í t n i, magáról rangja felett igen sokat állítani vagy tartani. Székely szó. *Ferenczi János.*

N a g y s z e m ű, öregszemű. Torna és Gömör vármegyékben. *Döbrentei.*

N a g y v e r ő, pőröly. Székely szó. *Kállay.*

N á j, leg. (superl. grad.). Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

N á l i n k, e' h. nálunk. Székely szó *Gyarmathi Sám.*

N á l u n k, e' h. hozzánk. Székely szólás. *Kállay. Derzsi Mózes. Buczy.* Nálunk mek, mesternél mek, papnál mek (kimondva: nuálunk mek, mesternié mek, papnuá mek); azaz: hozzánk, mesterhez, paphoz menek. Palócz szóejtés. *Szeder Fábián.*

N á n i, Anikó, Aniska. Székely szó. *Kállay.*

N a p á l d o z a t, napnyugot. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

N a p e n y é s z e t, napnyugot. Székely szó. *Cserey Elek.*

N a p o n s ü l t m á l é, nagy tehén szar. *Kállay' gyűjt.*

N á p i c z, pindurka, igen piczinу. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kisded, sorvadt termetű. *Beke' gyűjt.* Görhes, hitván, nyulánk, idétlen. Kemenesali szó. *Lévai László.* Felette kicsiny, piczirka. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

N á p i s z u s z i, alamuszi. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

N á s p á g o l o m, elverem, megszedegetem, ütögetem. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Tolna várm. *Csapó Dániel.*

N á s p o l y a, l. Lesponya.

N á s z, lakodalom. Székely szó. *Cserei Elek.*

N á s z á d, lélekvesztő, kis csolnak. *Matics Imre.*

N a t r a b u j a, nagy fű, mandragora. *Kállay' gyűjt.*

N a t r a g u l y a, bolondító mérges fű. Palócz. *Szeder Fábián.* Bolondító gyökér. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

N a t r a g u l y á s, eszéveszett, bódult. Kemenesali szó. *Lévai László.*

N e b e l e g, hiábavalóskodik. Székely szó. *Szabó Elek.*

N e d i n g e s, negédes, kevély. Kemenesali szó. *Lóvai Lász.*

N e g é d, nagyravágyás, kevélység. *Cserey Elek.*

N e g é d e s, büszke, kevély. Székely szó. *Szabó Elek.* Magát rátartó kevély. Székely szó. *Buczy.* Begyes, kevély; de csak ollyanról mondatik, a' kinek van mire kevély lehet. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

N é g e l y, légely, dobonka. Székely szó. *Cserey Elek.*

N e g y e d f ű, három esztendős, egy fűvel kevesebb mint mondatik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

N e h é z k e s a s s z o n y, viselős. *Kállay' gyűjt.*

N é h o n, n é h u t, e'h. némelly. Székely szó. *Gyarmathi.*

N é m a g y é r m e k' s z a v á t a n y j a s e m é r t i; az az, a' ki nem nyilatkozik, annak kivánsága szerint senki sem tehet. Pápa vidéki szólás. *Matics Imre.*

N é k ü n t, nélkül. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

N e m e r e, éjszaki székely szél, még az embert is megöli. Székely szó. *Ferenczi János.*

N e m e z, 1) nyereg alá való szőr pokróczocska; 2) Eder szerint: avatott posztó, pannus coactilis. Székely szó. *Ferenczi János.* Ló' hátára készített szőrrel töltött, v. összerételt elviselt csérgének vászonba lett varratásával készült vánkos. Székely szó. *Szabó Elek.* Nyereg alá való veríték fogó vászon. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

N e m - k é p e s, lehetetlen. Székely szó. *Kállay.*

N e n e, neném: néne, néném. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

N e n e ő, néném. Barkó szó. *Hollók Imre.*

N e s z, hang, lárma. Kemenesali szó. *Lévai László.*

N e s z e r e, szeles, esztelen, féleszű, bolond. Ennek synonimája: szelde, szerdepurdi, szeles bolond. Székely szó. *Derzsi Mózes. Szabó Elek.*

N e s z e s, rasus. *Beke' gyüjt.*

N e s z e z n i, mikor a' kis

gyermek figyelmezni kezd a' beszédre. Dunántúli szó. *Acsády Sándor.* Lármázni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremias Sámuel.*

N e s z ű d ö m, neki gyúladok, felháborodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

N e v e n d é k, nevetlen ujj. Baranyi szó. *Tóbi Antal.*

N e v ő, e' h. növő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

N i n k a v. nénka, nénike. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

N o d í t o m, biztatom. Székely szó. *Cserey Elek.*

N o j s z e n, kis fenyegető hang. Nojszen csak! Kemenesali szó. *Lévai László.*

N o s z a, adsza, adjasza, fogjasza, nesze; sürgető, siettető terminatio. *Gyarmathi Sámuel.* Noszadsza, nosza add tehát. Palócz. *Szeder Fábián.*

N o s z í t o m, biztatom, huszítom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

N o s z o l n i, tuszkolni, nógatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

N o s z i, nosza. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

N o v e r g a, ergojó, gendebója, együgyű. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

N ő, menyasszony, új asszony. Székely szó. *Cserey Elek.*

N ö m ö s, e' h. nemes.

N ő s, házas ember; innen: n ő s z n i, házasodni. Székely szó. *Cserey Elek.*

N u á, nié (palóczos), nál, nél rag helyett. *Szeder Fábián.*

Nünü, nádhártya síp. Csikszéki szó. *Kállay.* Nádból v. hóbér szárból csinált síp. Kemenesali szó. *Lévai Lász.*

Ny.

Nyakkupa, l. Kupa. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

N y a k l é, nyakonvágás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

N y a k l e v e t a d n i, pofon vágni. *Kállay' gyűjt.*

N y a k l ó, der Hosentrager. Soproni szó. *Kis János.* Ostor-nyak. Székely szó. *Kállay.*

N y a k ó c z, n y a k ó c z o n, meztelen, fedetlen nyakú, v. nyakkal. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

N y a k r a f ő r e, vakmerőn valamibe rohanni. Balatonmel-

léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyaksi, rövid görbe nyaku. Kemenesali szó. *Lévai Lász.*

Nyakszeg, az igát tartó közép szeg. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyakvas, mellybe a' bűnös' nyaka záratik. *Kállay' gyüjt.*

Nyalábolni, 1) kötni; 2) kötéllel megverni: ez utóbbi értelemben használtatik Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

Nyáladék, élhetetlen együgyű, bibaszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Nyulánk. Győr várm. *Horvát Endre.*

Nyalakodni, szerelmeskedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyalánkodni, minden ujságban a' mi eledel, belé kóstolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyalánkság, csemegék' nemei. Székely szó. *Szabó El.*

Nyálasznyik, levelen sült. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Nyali-fali, nyalánk, mindenben belekóstoló. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyálító, fonóknak adatni szokott étel. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Nyállani, mikor az ételt, húst stb. sokáig tartják, és izt vált, romlani kezd, rothadásba men által, akkor mondják: megnyállott vagy nyállani kezdett. Székely szó. *Incze József.*

Nyálzó, nyalánk étel v. ital a' fonóknál. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyámándi, együgyű, istentaszította ember. Pápa vidéki. *Matics Imre. Beke' gyüjt.* Tátott szájú málé, mámmám ember. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyámmogni, lassan, immel-ámmal enni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nyámmogva enni, lassan enni, mikor nem rághat. Székely szó. *Kállay.*

Nyargaló, pandurnak a' meghurczolt bűnöstől járó díj. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyarkalok, nyargalok, járkálok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyás, e' h. nyárs. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyáskolódni, feszengeni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyaslatok, koslatok, pesletek, járkálok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyebelegni v. léhelegni, haszontalankodni. Székely szó. *Kállay.* Nebelegni, ondokolni, haszontalankodni, ügyetlenkedni. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyeggetni, e' h. nyaggatni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Fojtogatni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Nyegle, kérkedő. *Matics Imre.*

Nyekeg v. nyökög, fájdalmasan nyögdécsel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nyekeg a' bival; innen megnyekkenek, p. o. úgy megtoppantám azt a' békát, hogy megnyekkene belé. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyekege, akadozó szavú. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyekője, mellcsont. Székely szó. *Kállay.*

Nyektetni, síkatni, ríkatni, p. o. a' gyermeket, macskát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyélbe sütni valamit, azaz: helyesen végrehajtani. Komárom várm. *Czuczor G.*

Nyelefölök, torkosságból eszem, rondán eszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelfeg, süvegnek lecsüggő része. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelv, 1) die Zunge; 2) Sprache; innét példabeszéd: nyelvén fogják el a' harist; 3) p. o. békó' nyelve, az a' két rugós tollú vas, mellyel bezárják a' békót mikor fölverik. Székely szó. *Incze József.*

Nyelvelni, rágalmazni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Nyérő, e' h. nyirő. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Nyesedék, lenyesett ágbog, apró fa hegy, apró forgács. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyestike, körömvirág. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Nyesszetül, nyiszál, életlen késsel valamit metsz. Győr várm. *Czech János.*

Nyetre, előre hátra hanyatló kés vagy bicsak. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyifa, orrából beszélő Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Az orrán vékony hangon beszélő. *Beke' gyüjt.*

Nyiffancs, nyifákoló, rivó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Nyikog, az idétlen 's halálán való kis malacz. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyil, 1) Pfeil; 2) Loos; 3) osztálybeli rész, t. i. mikor az atyafiak osztoznak, a' jószágot egyenlő részekre szaggatják, és azután sorsot húzván mondják: ez a' rész jószág nyil szerint juta nekem; ez a' nyil jószág nekem juta. Székely szó. *Incze József.*

Nyilalás, 1) oldalszegezés; 2) a' háznak felcsaptatása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyilalni, nyilallani, 1) nyilalni, felnyilalni, annyi mint emelő rudak által (vectis) valamit fölemelni, aufheben; 2) nyilalni, stechen, p. o. Seitenstecken haben, oldalnyilallásban lenni; es sticht mich in der Zahn, nyilallik a' fogam. Székely szó. *Incze József.*

Nyilány, ritka, p. o. ritka ruha. Baranyai szó. *TóbiAnt.*

Nyilazni, midőn a' kovács patkoláskor a' lónak lábát megsérti 's a' vas szeget elevenbe veri. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyir-virics, nyirfa lév. Székely szó. *Buczy.*

Nyíret, nyög; mondatik borjúzni akaró tehén felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyirettyű, hegedű vonó. Székely szó. *Kállay.*

Nyíri kakas, erdei v. magyaros kakas. Székely szó. *Cserey Elek.*

Nyirigli, igen lenyírt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyiring v. nyering, eső után lett síkos út. Székely szó. *Kállay.*

Nyirkos, nedves, zsengés. *Kállay' gyüjt.*

Nyirkuszkodom v. nyirkudom, sepelygek, utána ásítok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyirom, nyirem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyiszít, csahitál a' kutya, midőn hazamenő gazdáját mintegy örvendve idvezli; t. i. ugat az idegenre, nyiszít az ismerősre. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Nyiszlett, hitvány 's vékony testalkattal biró. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Nyomorú. Győr várm. *Czech János.*

Nyiszolni, nyiszálni, sértve vágni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Nyív, rend alatt itt ott elmaradott kasza nem fogta fű vagy gabona; — kasza nyív, vella nyív. Szegedi szó. *Nátly József.*

Nyivácskolni, sirdogálni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Győr várm. *Czech János.*

Nyom, 1) Fustritt; 2) Spur; 3) generatio, p. o. egész emberi nyom (generatio) sokszor tudatlanságban marad. Székely szó. *Incze József.*

Nyomás, csapás, baromjárás. Székely szó. *Kállay.* Kecskemét körűl. *Csapó Dániel.* A' szántóföldek' azon része, melly ezuttal ugarnak marad. Székely szó Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Nyomó-rúd, a' hosszú terhes szekeret elől hátúl le-

szorító gömbölyű fa. Ezt mondják r u d a l á s nak. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

N y o s z o l y ó, szalmából fonott ágy, lésza. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsig.*

N y o s z o l y ó - a s s z o n y, a' menyasszony' biztosnéja 's bátorítója: ez fekteti le az új házaspárt, 's ez teszi fel reggel a' fejkötőt a' menyasszony' fejére. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

N y o s z o l ó - l e á n y, a' menyasszony' meghitt leány-barátnéja, ki ezt az oltárhoz kiséri 's mindig mellette van, mint a' vőfény a' vőlegény mellett. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

N y ö k k e n n i, a' leeséskor nyökkenő hangot adni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

N y ő l n i, p. o. elnyőlni a' csizmát annyit tesz, mint elszaggatni. Kendert nyőlni, kitépni, kiszaggatni. Palócz. *Szeder Fábián.*

N y ö r s z ö g, a' kis gyermek, mikor felébred. Székely szó. *Gyarmathi.*

N y ö s s e n, e' h. nyersen. Székely szó. *Gyarmathy.*

N y ő s t é n s z e r, fejér nem, asszonyi nem. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

N y ö s z ö g, p. o. a' sertés mikor nyujtózik és orrában röfögve hangzik. Székely szó. *Szabó Elek.*

N y ö s z ö r ö g n i, álmában v. kínjában fájdalmas hangokat adni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

N y ő v e, nyelve. Gömöri beszédmód, Rima 's Balogvölgyben. B. S.

N y ú j a, haskérge az állatoknak. Szeged táji szó. *Nátly József.*

N y u j t ó - r ú d, a' tengelyeket összefoglaló rúd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szekér' derekának rúdja, melly az eleit a' hátuljával egybefoglalja. Székely szó. *Gyarmathi.*

N y ú k a, nyulacska. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

N y u l á d o z n i, ausstrecken. Győr várm. *Czech János.*

N y u l a s, nyulszivű, ónyas. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

N y u l ó s o d n i, megnyulósodni, a' bornak úgy nyulni, hogy ne cseppenjen 's alig lehessen egymástól elszakítani. Székely szó. *Ferenczi János.*

N y u s z k a, nyúl. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormánsági, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

N y u v a d n i, fuladni: ezen két szó' értelme egy, csak az okokra nézve különböztetik meg, t. i. a' ki vízbe hal, arról azt mondják: vízbe fult

vagy fuladott; a' kinek torkán egy csont akad 's meghal miatta, arról azt mondják: megnyuvadt. Mikor asztag ég, annak is az égéséről, melly nem szabadon lángol, azt mondják: nyuvadozva ég; ha a' tűzre sok forgácsot hánynak, mondják: mért tevél annyi forgácsot rá, megnyuvad a' tűz. Székely szó. *Incze József.* A' torkán akadt falattól megfojlani. Székely szó. *Szabó Elek.* Nyuvadni v. nyivodni, fuladni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyuzga, kényeskedő. L. Mazna. Palócz. *Szeder Fáb.* Szathmár vidéki. *Gúthy János.*

Nyuzott hús, marha hús. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Nyű, pondró. Székely szó. *Cserey Elek.* Féreg. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Nyűg, két lónak lábaikat összeszorító csat vagy békó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyügér, nyűg' helye a' lábon. *Kállay' gyüjt.*

Nyügölődő: idétlen nyájaskodásaival másnak alkalmatlankodó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyűgös ember, bajt szerző ember. Erd. és székely szó. *Döbrentei.*

Nyürrög, a' seregély' fia. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyüsgeteg, helyt nem ülő; a' nyü-től jő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Nyüst, takács eszköz' neve. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Szurkolt fonál a' csizmaziáknál. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Nyüstöl a' fejérnép, mikor mindenfelé satrat. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyüstölni, ki 's be szaporáun járni, mint a' nyüstnek a' bordába. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyüzzögni, érthetlenűl az orrába beszélni. Székely szó. *Ferenczi János.*

O.

Óbégatni, kínos fájdalmában jajogva kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Ocsó, szóráskor lefölözött szemetes gabona. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ócsó, olcsó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ócsolom, olcsónak tartom. Székely szó. *Gyarmathi.*

Ocsú, a' gabonának felszóráskor vagy rostáláskor maradt szemetje, hulladéka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szegedi szó. *Nátly József.* Tolnában és Kecskeméten is divatos. *Csapó Dániel.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Ocsúdni, feleszmélni, ébrülni; p. o. ocsúdni kezdett mély álmából. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Odarolni, az oldalon befelé a' szekér' hátuljával csusztatva elmenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Oda sajnálni, oda szánni valakinek. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

Odébb, tovább. Gőcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Odo, udu, odv. Székely szó. *Cserey Elek.*

Odoli, idomtalan, p. o. odoli egy ember. Győr várm. *Czech János.*

Odor, odú, p. o. csűr-odor, hová berakják a' gabonát. Székely szó. *Kállay.* A' csűr' elrekesztett része. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Csűr' odra, hova a' gabonát (életet) rakják be. Székely szó. *Szabó Elek.* Mellék osztály a' csűrben. Székely szó. *B. Lakos.* Odor, így hívják a' csűrökben a' szérű mellett két felül azt a' kebelet, hová szokták a' gabonát cséplés előtt rakni. A' hol a' folyóvíz' fenekén hosszan alá mélységet ás, arról is az mondatik: a' víz beodrozta magát, nagy a' víz' odra. Székely szó. *Incze József.* A' csűrben két felől az az üresség, a' hová a' gabonát rakják. Innét:

Odros, nagy ehető, a' kinek nagy üres gyomra (vagy székelyesen: bele) van. Székely szó. *Ferenczi János.*

Odu, üreg a' fában vagy falban 's földben is, mint az egereké 's egyebeké. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Odv, odu, udu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ófrálok, csabukkolok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ófrányi, tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Óhítani, concupiscere. *Beke' gyűjt.*

Oka, 2 font v. 2 itcze. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel,* Két funt. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Márton szerint két itcze, das Maas. A' székelyeknél nem a' híg, hanem a' kemény testekre vitetik, és teszen az igaz oka két fontot 's egy

fertályt; de most két fontra le van szállítva. Ezzel a' mértékkel inkább az oláhok élnek. Székely szó. *Incze József.*

Oklani, megfelelni, megszenvedni; **megoklott**, megszenvedett. Székely szó. *Kállay.*

Okolmasz, kalamász, szekérkenő. Palócz. *Szeder Fábián.*

Okrándani, valamitől félelem és utálás közt meghőkölni, vagy hátrább vonni magát. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek.* Valamitől megijedve megrázkódni; p. o. a' kit hirtelen megtámadnak vagy riasztanak. Székely szó. *Incze József.*

Oktondi, ostoba, együgyű. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Okvetetlen, minden szót megfogadva, rabotálkodva dolgozó együgyű ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ól, e' h. istáló. Barkó szó. *Hollók Imre.* Ormánsági, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Oláh ficsor, oláh legény; oláh fáta, oláh leány. Székely szó. *Kállay.*

Ólálkodni, utána leskelődni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Olcsu, árra' érdemén sokkal alább vásároltatott meg. „Olcsu husnak híg a' leve. Az olcsu vásárban nincs nyereség.“ Székely szó és szólások. *Szabó Elek.*

Oldallani (el), elszellenni, félreállani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Oldalvég, a' marha' oldalának végén porczogó jó izű hús. Székely szó. *Ferenczi János.*

Olló, 1) Schaere; 2) kecskefiú v. olv; lásd Gidó. Székely szó. *Incze József. Ferenczi János.* Annyit is tesz, mint szelementartó fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zs.*

Ollóba venni, 1) egy nagy fa alá keresztben két rudat vetnek, és mikor így felemelik, mondják: ollóba fel lehet venni; 2) két felől valakit megtámadni, p. o. két ember egyet, két agár egy nyulat. Székely szó. *Incze József.* Keresztfogásba két rúd közé venni, hogy könnyebben lehessen emelni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ollózni, megfiazni (mondatik a' kecskéről). Székely szó. *Incze József.*

Ólóm, alom, sertés alá terített szalma. Székely szó. *Szabó Elek.*

Olu, olvadék, liquor. *Matics Imre.*

Óma, alma. Palócz. *Szeder Fábián.* Vas várm. is **óma.**

Omboly,..? *Matics Imre.*

Ondó, a' kásából a' megtörés után kiszitált liszt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' kölesnek azon héja, melly lefoszlik róla, midőn kását készítenek belőle. Győr v. *Sztrokay.* Pálinka seprő; meg köles-kása dercze. Székely szó. *Buczy.*

Ondok, e' h. undok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ondók, gyapot-fonó keréknek közép fája, mellyben az orsónak pereszlényén a' keréknek húrja. Székely szó. *Szabó Elek.*

Onoka, e' h. unoka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Onszolom, unszolom, ültetem. Székely szó. *Cserey Elek. Gyarmathi.*

Ontok, a' vetéllő által keresztül menő fonál a' szövésben. Székely szó. *Gyarmathi.*

Ontora, hordó-fenék' karimája, csínja, ontorája. Székely szó. *Kállay.*

Ontozni, magát kiüríteni. Őrségi szó. *Zakál György.* Megkölykezni. Mondatik az olylyan állatról, melly többet szűl. Vas várm. *Döbrentei.*

Ontra, hordó' ontrája, hordó' csínja. Székely szó. *Kállay.* Behajtott madzagnak való varrás. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Ontrás pendely, asszonyi féling, gatya madzaggal. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Ónossá lenni, nagyon megijedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kétségbe v. kisértetbe esni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Ijedségből elszédülni, elkábulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Or, ország; tolvaj, lopás, tolvajság. Székely szó. *Cserey Elek.*

Orda, sajtó léből készült turó. Székely szó. *Kállay.*

Ordas, hosszukás, pettegetett. Mondatik alma és farkas felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hamuszín. *Kállay' gyüjt.*

Ordosics' napja, apró szentek' napja. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Orhideg, lopó v. tolvaj hideg. Székely szó. *Gyarmathi.*

Ormó, teteje, csipkézetje valaminek. *Kállay' gyüjt.* A' hidas' vagy zselyép' oldala. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* 1) A' káposzta' levelein a' közép kiálló rész; 2) a' hegynek is van ormója vagy háta. Innét —

Ormózni, a' káposzta levélről a' vastag ormót lehántani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Órny, rostrum. *Matics Imre.*

Orom, tető, a' szántóföldnek domborúbb közepe. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Orontani, szagát érzeni, (wittern); régi szó.

Orotni, gyökerestül kiásva irtani; kiirtani erdőt, bokrot; innét —

Orotvány (irtvány) kiirtott hely. Székely szavak. *Ferenczi János. Buczy. Cserey Elek. Gegő Nicephor.*

Orozni, lopni; beoroszkodni, belopni magát, p. o. a' házba. Székely szó. *Kállay.*

Orradzó, orrát tartó, bocskoron és szánon. *Kállay' gyűjt.*

Orrolni, neheztelni valamiért. *Beke' gyüjt.* Haragot mutatni felgebesztett orral. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ors, reves, taplós. Szegedi szó. *Nátly József.*

Orszak, a' szánnak az a' nyele, mellyba az ökör-rúd jár. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Orszok, a' szán' orra között előnyuló lapos kemény fa, mellybe az ökör-rúdat teszik. Székely szó. *Szabó Elek.* Kétféle: keresztül-, és hosszára nyuló. Az első a' szán' orránál keresztül nyuló fa; a' másodikba akasztják az ökör-rudat 's keresztül szegezve annál fogva húzatik a' szán. Székely szó. *Ferenczi János.* Orszok kettő van: **vonó-orszok**, melly az eplényből előnyúlik és az ökör' rudjára van szegezve, ezt csak az ökörnél használják; és **keresztorszok**, melly a' szán' állának orrát egybefoglalja v. köti. L. **Eplény.** Székely szó. *Kállay.*

Ortálozni, pörlekedni, veszekedni, zsertelődni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Visszafelelgetni gorombán. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Ortó-kapa, irtó-kapa. Gömör, Torna, Dunántúl. *Döbrentei.*

Orv, tolvaj. Székely szó. *Kállay.*

Osontani, titkon valahová menni. Innét: **elosontani**, azaz: elszökni; **utánaosontani**, leskelődve utána járni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Félre állani, valami rosz jelt véve észre. Székely szó. *Szabó Elek.* Elillantani, elszökni. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Hivatlanúl valahová menni, szemtelenűl oda szerkezni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ostoráng, estráng. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ostorfa, mergető rúd a' kútgémen. Szegedi szó. *Nát-*

ly József. Tolnában is divatos. *Csapó Dániel.*

Ostorkodni, arczátlankodni. Székely szó. *Ferenczi Ján.*

Ostoros, béres inas. *Kállay'* *gyüjt.*

Ostortelek, szíjacska, mellyel az ostor a' nyélhez köttetik. Gömöri szó. *Hollók Imre. Kállay' gyűjt.* Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Ószer, zsibvásár. Székely szó. *Kállay.*

Oszpora, pénzbeli kepefizetés. Székely szó. *Szabó Elek.* A' ki 90 pénzt fizet a' papnak, szegénysége miatt szalma kepét v. bért nem fizethetvén: **oszporás**-nak hivatik; ez a' 90 pénz **oszporának**; özvegytől a' 45 pénz fél oszporának. Székely szó. *Ferenczi János.*

Osztováta, szövőszék. Székely szó. *B. Lakos. Cserey Elek. Kállay. Incze József.*

Osztozni, 1) valamit egymás közt elosztani; 2) vitálózni, szóval veszekedni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Osztozódni, veszekedni. Székely szó. *Kállay.*

Ótás, fölözetlen édes téjből készült túró. A' felföldi prinzával vetekedő eledelők az alföldi magyaroknak. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.*

Ótott, hideg étek, fagylalt. Székely szó. *Kállay.*

Otromba, goromba, tudatlan. Kemenesali szó. *Lévai László.* Buta. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Otthonnról: Gömör, Torna. Onnadhazulról: Dunántúl. *Döbrentei.*

Ottogyon, e' h. ottan. Udvarhely széki szólás. *Derzsi Mózes. Szabó Elek.*

Ottonnak, ugyan ott, épen ott. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ottonnék, ottonnak ott. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Otvar, a' kis gyermek' fején lévő mérges, turós kiütés; ha nem mérgedzik, neveztetik száraz otvarnak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ovulok, e' h. avulok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ö.

Öblögetni, 1) a' megmosott konyhai edényeket még egyszer tiszta vízbe mártani; 2) mindent össze-vissza

fecsegni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Szaporán beszélni, fecsegni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Öblöz, hirtelen égető meleg, p. o. öblöz a' kályha, éget a' kályha; öblöz a' nap, égetően süt a' nap. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Öböl, ragya. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Öcsúfítom, elcsúfítom. Gömöri beszédmód Rima 's Balogvölgyben. *B. S.*

Ödöngeni, térdeit összehajtva menni, őgyelegni. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Óg, üveg. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ógyelegni, idétlenűl nyájaskodni. Székely szó. *Ferenczi János.* Szathmár vidéki *Gáthy János.*

Öklelet, nyilalás, belső szúrás; betegség' neme. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Öklelni, szarvával bökni, mint p.o. a'szilaj marha. Balaton melléki szó. *Horváth Zs.*

Öklöndözni, e' h. ökröndözni, ökrendezni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ökölnye, ökölnyi. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ökörködni, durva, baromi módra viselni az embernek magát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Öldözöm, e' h. üldözöm. Székely szó. *Gyarmathi.*

Ölleni, e' h. örleni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Annyit is tesz, mint sokat beszélni, csacskálkodni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Öltesi (be), bevetni, kenyeret a' sütő kemenczébe. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ölv, e' h. örv, p. o. ölves kutya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ölves, tarka nyakú; gyökere örv, ölv, öv. Székely szó. *Kállay.*

Ördögborda, paprágy. *Kállay' gyüjt.*

Ördög' edénye, így szidják a' csintalan, hamis gyermeket. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ördög' szekere, veszedelmes, nyakatszegő, kezet 's lábat törő játék' neme, — melly lassankint kimen a' szokásból, 's ez jól is van. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

Ördög unta banyája, ebugatta vén asszonya. *Kállay' gyüjt.*

Ördögösködni, hamisan csintalankodni a' gyermeknek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Öreg, nem csak az éltest, hanem a' nagyot is öregnek nevezik, p. o. öreg alma, öreg kövecs. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Öregbik uram, férjem' bátyja; **kisebbik uram**, férjem' öcscse. *Kállay' gyüjt.*

Őrharang, hegyes víg szavú csengetyű, a' mellyről az őrző szolgák megkapják az erdős helyen is a' marhát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Őringelni, megtaszítás után sebes hedergéssel odább haladni. Úgy ment, ugyan őringelt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Örög, e' h. öreg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Őrözni, őrizni, őrzeni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Örv, 1) juhász kutyák' nyakára csinált véd-láncz a' harapás ellen; 2) szín, ürügy, praetextus. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Valaminek örvével, azaz: valami szín alatt. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Örvös, vadgalamb' neme. *Kállay' gyüjt.*

Ös, ösi, örökös. A' Kaukasus' vidékén egy vidék **Osetti** **Osi**-nak neveztetik. *Szabó Elek.*

Ösmérem, üsmérem, esmérem, ismerem. Székely szóejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Östve, e' h. estve. Székely szó. *Gyarmathi.*

Őszintes, tiszta szivű. Székely szó. *Cserey Elek.*

Összeberzeskedni, szembeállani, veszekedni, mint két kakas csirke. Székely szó. *Ferenczi János.*

Összebogozni, két czérna' végét összekötni, Székely szó. *Ferenczi János.*

Összegyömörlöm, mellét, fejét, lábát, mindenét összegyúrom, vacskotolom. Székely szó. *Ferenczi Ján.*

Összehordani, valakit összeszidni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Összesúgni, egymás' fülibe titkot mondani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Összeszilálni, összebontani, összezavarni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Osszetatarozni, a' rosz csizmát 's köntöst megfoltozni. *Ferenczi János.*

Összeveszett a' hajam, azaz, összebomlott. *Kállay' gyüjt.*

Összevirrogni, két csintalan gyermeknek összeveszekedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ösztöke, mellyel a' föld az

ekéről letisztíttatik. Örségi szó. *Zakál György.*

Ö s z t ö k é l n i, ösztönözni. *Matics Imre.*

Ö s z t ö l ü, támoszfa, gyám. Örségi szó. *Zakál György.*

Ö s z t ö r ü, lásd eszteru. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ö s z t ö v é r, sovány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Ö t h e t ő, e' h. önthető. Székely szó. *Gyarmathi.*

Ő t - k i á l t, e' h. üvölt, kiált. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Nagyon kiáltoz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ö t l é s, intuitus. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Ö t ö l ö k - h a t o l o k, haszontalan szót szaporítok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ö t ö n v e t t e, lopta, t. i. öt körmivel. Zsivány szó. *Kállay.*

Ö v, környül kötő, sok sor sinor a' huszároknál. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ö v e d z e t i g, derékig, p. o. ér a'víz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ö z v e g y k e, madár' neve. *Kállay' gyűjt.*

P.

P a c s a n g o l, a' sárban v. vizben pocsároz. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

P a c s k o l n i, tenyerével megverni p. o. a' gyermek' meztelen seggét. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

P a c s m a g, elkuszpitolt czipő, rosz papucs. **P a c s m a g o d n e m l e s z e k**, azaz: aláváló mindenes szolgád nem leszek. Pápa vidéki szó és szólásmód. *Matics Imre.* Tüzfecskendező a' kovácsoknál. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Gömöri. *Hollók Imre.* Rosz czipő. *Beke' gyűjt.* Papucs. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Vas várm. *Lévai László.*

P á c z, kender-fő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

P a c z i v. m a c z i, csikó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P á c z i k ó, pálczácska. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

P a c z k á z n i, megvetéssel bánni valakivel. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi. *Mindszenti.*

Paczkolni: 1) a' hust, hogy vad lére meg lehessen késziteni; 2) a' kendert a' hihelés után meghasogatni, hogy jobban lehessen fonni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Paczkona (nem patkoncza), einfach; p. o. paczkona szegfü, viola stb. Székely szó. *Incze József. B. Lakos.* Paszkoncza. Székely szó. *Cserey Elek.* Nem teljes, p. o. paczkona szekfü; mondják ugy is: patkoncza. Székely szó. *Ferenczi János.*

Paczó, gyomor. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Paczok, rövid darab fák, mellyek a' szarufákhoz veródnek, hogy a' házfedél ez által horpadtabb legyen. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Páczolni, p. o. a' szöszt, gereben által annak szálassából a' csepüjét kifésülni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Paczvirág, pipitér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pad: Gömör 's Torna; héj: Dunántúl. *Döbrentei.* Pápa' vidékén mondatik: pallás (lásd: Padlás). Pad pedig annyi mint néhutt lócza. *Matics Imre.*

Padgyász, hunnvalu, egy értelmüek. Jelentenek mindenféle házi eszközöket, genyegunyát, ruhát. Örségi szó. *Zakál György.*

Padika, padocska, alacsony tüzhely. Baranyai. *Tóbi Antal.*

Padlás, palló, pádimentom. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Pápa' vidékén mondják: pallás vagy híj, mellyek egyértelmü szavak. *Matics Imre.*

Pagonálni, megverni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hosszu durunggal a' magas fáról a' gyümölcsöt leverni, vagy valakit hosszu durunggal megverni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Pagony, vágás; tilosba tett fiatal erdő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pagonya, kicsinyszerü, törpe. *Matics Imre.*

Páha, **pálla**, az ing' ujja' 's dereka' összeeresztéséhez a' hónal alá eső toldás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Páhó, magtár, granarium. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Páhogni, lihegni, lelkendezni. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Páholni, **elpáholni**, valakit a' ruhán által derekasan elverni, úgy hogy ugyancsak megérezze. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Megverni. Székely szó. *Kállay.* Jól megverni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Palócz. Sze-

der Fábián. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Pálczával a' hátára verni valakinek. Székely szó. *Szabó Elek.*

Pajkos, merő testtel, fölemelt ajakkal, lábújhegyen kevélyen járó ifjú legény, gavallér. Székely szó. *Szabó Elek.*

Pajod, bogárnak a' neme, melly szárazságban a' rétek' fű-gyökereit kirágja. Gömör vármegyei szó. *Sztrokay.* Legnagyobb kukacz' neme, melly kiveszett vén fák alatt terem. Szegedi szó. *Nátly József.* Gömör vármegyében és a' Tisza mentén az, a' mi Vas vármegyében a' **csimasz**, melyből a' cserebogár leszen, németűl Engerling. *Benyovszky.*

Pajta, csűr. *Kállay' gyűjt.* Istálló, ól, kotyecz. Székely szó. *Gyarmathi.* Ól, p. o. disznópajta. A' magyarok' pajtája itt csűr. Székely szó. *B. Lakos.*

Pajzán, szabadon bocsátott; innét mondatik: kocsi mellett a' lovat pajzánon ereszteni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Páka v. **páklya**, gyékényvirág; páklya tapló. Szegedi szó. *Nátly József.* Buzogány a' kákák' tetején. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Pakelénos, palaczkféreg. Székely szó. *Cserey Elek.*

Pakróczolni, lásd Egyelni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pakulár, juhász. Székely szó. *Kállay.*

Palacsinta, száraz étel' neme. Balaton melléki szó. *Hervátk Zsigmond.*

Palaczk, hüvelyk újj. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Csutora. Székely szó. *B. Lakos.* Karafina. Kecskeméten. *Csapó Dániel.* Kondér, csabolyó. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Palacskféreg, v. **palaczféreg**, nem palaszka, paloska, Wanze. Székely szó. *InczeJózsef.*

Palaj, iszapos hely. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Palánk (Planken), hasogatott széles fákból egymás mellé felállítva rakott kerítés. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Fa hasábokból csinált kerítése a' háznak, kertnek stb. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Fa hasogatványokból készült kertelés. Balaton melléki szó. *Hervátk Zsigmond.* Székely szó. *Cserey Elek. Gyarmathi.* Oszlop a' kerítésben. *Kállay' gyüjt.*

Palánt, plánta. Kemenesali szó. *Lévai László.* Plánta, növény. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Pálanya, gyomorhurka. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Palázolás, l. Kóborlás.

Pálinka: 1) székelyesen, égett bor; 2) pálinkára vetni a' mentét, azt teszi: fél vállra akasztani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Paliszka, pép; így paliszka-főző, pép-főző lábas. Székely szó. *Cserey Elek.*

Palkó, fing. Győr várm. *Czech János.*

Pálla, ümög' ujja' és dereka' összeeresztéséhez a' hónal alá eső toldás. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Pallag, e' h. parlag. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pallani: 1) megverni; 2) kiverni, p. o. egy vesszővel a' port a' köntösből, vagy rostával a' gabonából. Székely szó. *Incze József.*

Pallas, pallas tojás, avas tojás, megromlott tojás. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Ez Pápa' vidékén **palozsna** v. **polozsna**. *Matics Imre.*

Pállik, kipállik a' szám, wehen Mund bekommen; kipállik a' fa, der Baum wird ausgesauert. Győr várm. *Czech János.*

Palló, gyalog hid. Székely szó. *Kállay.*

Pálló sajtár, szapuló sajtár. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pállolni, egy kenyérnek való tésztát szakajtóban forgatni 's kidolgozni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pállott, rothadni indult, büdös szagu. A' lábujjak' köze kipállik, úgy a' foghagyma is a' melegségtől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Palócz: 1) különös és szokatlan beszédejtést követő magyar; 2) vékony gaz' neme, melly lapos helyekèn a' gabona közt díszlik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Palolni v. **pelelni**, kicsinyben szórni. De ezt többnyire csak az asszonyok teszik, midőn a' gabonát vagy kendermagot lassankint magosan tartott edényből eregetik le, hogy a' szél a' gazt 's port elvigye. Az illy tisztítás szolgál szórás helyett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Felhányva rostálni buzát v. más gabonát. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Palos, polos; tyúk-fészken hagyott teli v. üres tojás, hogy a' tyuk oda tojjék. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Palya: Gömör, Torna; Pali: Dunántúl. *Döbrentei.*

Pálya, ut; innét: pályázni, futtatni vetélkedésből. *Kállay' gyüjt.*

Pályha, a' gyalom' felső

részén levő gyékényköte- lek, hogy az a' víz alá ne merűljön. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pamacs, durva ecset, grober Pinsel. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Pamat, csomó, p. o. egy pamat virág. *Beke' gyüjt.*

Pamut, gyapot. *Kállay' gyüjt.*

Pánczél, vászon rövid ruha. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Pandal és **pandalló**, viz alatt lévő, 's a' fenék színén fölemelkedő halmocska, mellyet egy oldalról a' víz mosogat. *Beke' gyüjt.* Töltésnek víz felől való hárántékos alja (declivitas aggeris). Szegedi szó. *Nátly József.*

Pandur, frajkór, vármegye' katonája. *Kállay' gyüjt.* Pápa' vidékén **pandur** nem vármegye' katonája (ez külön van), hanem szolgája, kit Bácskában **csetnek**-nek, néhutt **látó**-nak hívnak. *Matics Imre.*

Pánk v. **pánt**, a' kerék-sint vagy más hasadt fát összeszorító vas szer. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pók; innét: pánkháló. Megmászta a' pók, azaz, terhbe esett. Székely szó és szólás. *Túry Ignácz.*

Pankháló, pókháló. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pánkó, fánk, zsirba dögött. Székely szó. *Cserey Elek.* Falun **rátott**-nak is hívják. Innét száraz pánkó, Eder 289 l. szerint: **csörög**e. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pankota, szőlő' neme, rózsaszőlő. Szegedi szó. *Nátly József.*

Panóka, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Pántálódom, nyelveskedem, szabad szájra bocsátkozom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pántolódni, kötekedni, ellenkedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valakinek békét nem hagyni, ingerkedni. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

Panya, pányvás kötél, hosszú kötél, mellyel a' lovat mezőn kipányvázzák. Székely szó. *Gyarmathi.*

Panyókán, mentét v. dolmányt melegben fél vállon, fel nem öltve viselni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Pányva: Gömör, Torna; szőrkötél: Dunántúl. *Döbrentei.*

Pányvázni, czövekhez kötni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali. *Lévai László.* Tolna várm. is divatos; p. o. pányvázd ki a' lovat. *Csa-*

pó Dániel. Kört kijelelni; p. o. kipányváztam a' lovamat, egy czöveket levertem 's hosszú kötéllel ahhoz kötöttem; — még is: kipányváztattam a' rétemet, azaz, póznákat bökdöstettem fel, hogy tudják: meddig az e-nyém, vagy másé. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

P a p: 1) egyházi tanító; 2) a' présgaratot nyomtató fa; 3) a' kepéken levő felső kéve, mintegy pupja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Czélnak kitett jegy. Székely szó. *Túry Ignácz.* Legfelső kéve a' kepe-keresztеken. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri *Hollók Imre.* Buza-kereszt' púpja. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

P a p i c s, papucs-virág. Székely szó. *Cserey Elek.*

P á p i r, az üszőknek v. zsarátnak pihforma elhamvadása. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

P a p i r k a, e' h. paprika. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

P a p i r k á l n i, böngészni, lécskálni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

P a p m a c s k a, nagy szőrös féreg. *Kállay' gyüjt.*

P a p ó, öreg apa. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

P a p r á g y, ördögborda. *Kállay' gyüjt.*

P a p r a m o r g ó, pálinka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P a p' s a j t j a, apró málva és bimbói. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

P a p s a l á t a, tavaszi mezei saláta. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

P a p u z s a, egy csomó v. kötés dohány. Székely szó. *Kállay.*

P a r a, a' hálón lebegő könnyü fa, melly annak egyik oldalát a' víz' színén föntartja. *Szeder Fábián.*

P a r a g, parlag. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

P a r a p á c s, sokat bátran és szaporán beszélő. Székely szó. *Ferenczi János.* Oldott nyelvü. Disertus. Székely szó. *Buczy.*

P a r a p á t y; eleven, fris, szós, beszédes gyermekről szokták mondani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

P a r a s i n a, gyermeket fenyítő vessző. Indiában a' Ganges vizének vidékén vagyon egy **P a r i s i n e** nevezetü vidék. Székely szó. *Szabó Elek.*

P a r á s z - b o r s ó, hajalatlan vagy a' héjában megfőzött borsó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Parázs: 1) Loderasche; 2) félig főtt. A' székely, azért-e hogy a' parázs féltüzes hamu, vagy mivel a' mellett nem fől meg jól semmi, a' félig főtt borsót, faszulykát, hust stb. parázs borsónak, faszulykának, husnak nevezi. Székely szó. *Incze József.* P. o. borsó, mikor a' borsót megfőzik ugyan, de sem meg nem hajalják, sem meg nem törik. Székely szó. *Gödry.*

Parazsina, vessző; innét —

Parazsinálni, vesszővel megverni. Székely szavak. *Ferenczi János.*

Parcsfü, nem barcsfü, mint M. I. 160. mondja: az Acanthus. Székely szó. *Ferenczi János.*

Parézsa v. **prézsa**, meleg hamu. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pargyóka, pille. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Párkány, Rand, Einfassung z. B. am Blumenbett. Székely szó. *B. Lakos.*

Parlag, ugar. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Párlani: 1) gőzferdőben valakit megfereszteni vagy megpárlani. Köntöst a' moly ellen kipárlani, eczetet töltvén forró téglára; 2) melegben mikor utaz, és a' verejték miatt levesz vagy megtüzesedik valaki' lába' köze, arról is mondatik: lepárlott. Székely szó. *Incze József.*

Párló, fél singes mérték, a' mivel a' timárok a' bőrt felmérik 's a' talpakat párososítják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Párna, derekalj. *Kállay' gyüjt.* A' tengelyen. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Párolni, lugozni; ered a' párhamutól. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Szapulni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Parrag, parlag, felhagyott szántóföld. Székely szó. *Szabó Elek.*

Parsi, kecsó, kacsó, kezecske. Gömöri. *Hollók Imre.*

Part: Gömör, Torna; domb, hegy: Dunántúl. *Döbrentei.*

Pártázat: 1) kályha' karimája; 2) gatya' prémje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pártüz, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Parula, tenyérbe-csapás, millyent tisztelkedve adnak a' gyermekek az öregeknek; vagy mikor alkudoznak, 's az alkuban megegyeznek, akkor is adnak az emberek (a' férfiak) egymásnak parulát. Innét — „a' parulát megtartani" annyit tesz, mint az alkukötést megtartani; vagy szavának ura

lenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Pasch; p. o. „adj parulát", a' kis gyerekeknek szokják mondani. Győr várm. *Czech János.*

Páskó, buzogány a' kákák' tetején. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Paskolni, tenyérrel csapdosni a' gyermeknek pendelyes alfelét. Székely szó. *Szabó Elek.*

Paskorta, torkos; p. o. paskorta macska, torkos macska. Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Paskortuáskodni, nyalánkodni. Palócz. *Szeder Fábián.*

Paslicza, egérfogó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pássadozom, rusnyán sokat ásítozom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Passogat, összeüti a' kezeit. Győr várm. *Czech János.* Szeme' héját tunyán 's álmosan emelgeti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre..*

Páat, pázsit. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Paszat e'h. **maszat**, szemét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mocskos kenőcs. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Paszatolni, bemocskolni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Paszita, kereszteléskori vendégség. Kemenesali szó. *Lévai László. Kállay' gyűjt.* Beavatás után váló vendégség, víg lakozás, melylyet Göcsejben a' vagyonosak nagy készülettel 's költséggel szoktak megtartani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Keresztelési vendégség, melly hajdan néhány héttel a' szülés után mind a' két nembeli komák 's rokonok' jelenlétökben, most mindjárt a' keresztelés után csak a' keresztanyák' vagy atyák' jelenlétökben szokott tartatni. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

Paszkoncza, a' nemzésre 's szaporításra elégtelen hímféle p. o. férfi, kakas stb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Magtalan, asszonytalan, félherélt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Magtalan asszony; de a' kenderre is alkalmaztatik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Paszkoncza-kender, virágos kender. Székely szó. *Cserey Elek.* Paszkoncza Hont vármegyében annyit tesz mint virágos kender. Hont várm. szó. Vasban is hallatszik. *Dr. Horvát Józs.*

Pászma, harmincz fonal szálból álló fonal-tincs.

Székely szó. *Szabó Elek.* 60 szál fonal. Székely szó. *Gödry.* Márton szerint: kötet fonal, czérna, d. Wiedel. A' székelyeknél mikor a' fonalat felmatólálják és felszámítják, tiz szál vagy kerület egy igét, három ige, e' szerint 30 szál, egy pászmát tesz. Székely szó. *Incze József.* Fonál. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

P á s z n á t, szakasz, osztály a' gabonás mezőkön. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P á s z t a, az aratók által keresztületbe kiszakasztatott arató gabona, számok szerint az aratóknak. Innen: p á s z t á z n i v. p á s z t á r a aratni, keresztül szaggatva aratni. Székely szó és szólás. *Szabó Elek.* Innét: pásztás eső, mikor itt is amott is esik. Az aratók nevezik p á s z t á n a k a' földnek azt a' részét, mellyet két három vagy több arató a' buza-földön keresztül elfog és aratva rajta általmen. Székely szó. *Gödry.* Egy huzam, a' mit egy széles földön egyszeri fogásban keresztül aratnak az aratók. Innét —

P á s z t a f e j, a' ki legelől az aratásban arra vigyáz, hogy egyenesen vágassék keresztül a' pászta. Székely szavak. *Ferenczi János.*

P á s z t á g y, a' munkások által egyszerre átfogott rész p. o. a' szőlőben. Győr várm. *Horvát Endre.*

P á s z t o r, gulyás. Székely szó. *Cserey Elek.*

P a t a, disznó' körme. *Beke' gyüjt.* Mintegy 2 hüvelyk hosszú hengerke, mellyel mint a' pinczkével játszani szoktak a' gyermekek; v. inkább lapta helyett használtatik. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Veszekedés, csatapata. Ama' kukacz is, melly cserebogárrá változik el. Palócz. *Szeder Fábián.*

P a t á z n i, patával játszani. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

P a t i n g, mellyel az ekét a' taligához foglalják. Székely szó. *Gyarmathi.*

P a t i n t ó, érvágó vas. *Kállay' gyüjt.*

P a t k á n y: vakandok. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

P a t t i b ú z a, rostán tűz felett pattogatott tengeri, vagyis kukoricza. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

P a t t i n g, szíjju v. gúss, mellyel az eke-gerendelyt a' talyigához kötik. Székely szó. *Kállay.*

P a t v a r: 1) izetlenség, baj; 2) a' kovács-műhelyben az apró vasdaraboknak, a' kukollákban pedig a' maradék

törkölynek bizonyos edényekben összegyüjtögetése. Innét mondatik: jó lesz a' patvarba, vessétek a' patvarba, patvar vigye! Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P a t y ó k á l n i, gondosan betakargatni, valamit. *Beke' gyüjt.* Képét ruhával betakargatni, úgy hogy ábrázatja alig látszik ki. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Fejét 's képét ruhával vagy keszkenővel befedni a' hideg 's szél ellen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* **P a t y ó k á l o m**, verem; lepatyókálom, leverem, megpatyókálom, megverem. Kemenesali. *Lévai László.*

P a t y o l a t o s t ö k, úrdinynye. *Kállay' gyüjt.*

P á t y s z o s z, ... ! Szathmár vidéki szó. *Gáthy Ján.*

P a z á r l á s, e' h. pazérlás. Székely szó. *Gyarmathi.*

P á z n á t, pászta, azaz: midőn az aratók a' telekből vagy gabonaföldből egy darabot felfognak. Innét mondják: már egy páznátot learattak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P á z s i n t, nem: pázsit. Székely szó. *Incze József.*

P e c s e n y e: szalonna. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

P é c s i k, eleven csipő légy. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

P e c c z ő, leső szákhoz tartozó ór-vessző. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

P e c z e g, toldás a' gatyában (elül), **ü l e p** (hátul). Gömöri szó. *Hollók Imre.*

P e c z e g e t n i, játékból valakit megütögetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

P e c z e k, a' szíjju' csatjának szege. Székely szó. *Szabó Elek.*

P e c z é r, sintérlegény. Heves vmegyei. *Matics Imre.*

P e c z é r k e, csiperke, egy neme a' gombának. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

P e c z k, dugasz, p. o. palaczké vagy kalamárisé. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P e c z k á z n i, gombozni. Játék' neme. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

P e c z k e l n i, másnak orrát fölütögetni, vagy a' legyet a' pohárból kilökni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

P e c z k e l ő d n i, hiábavalóskodni, csimeszkedni valakire v. valamire, mint a' kakas a' tyúkra. Székely szó. *Szabó Elek.* Magasra hágni erővel, p. o. mint a' gyermek szokott — a' lajtorján 's csürben. Székely szó. *Ferenczi János.* Feszengeni; felpeczkelődött, felült; gyökere **p e c z e k**, innen **p e c z**-

kes, feszengő. Székely szó. *Kállay.*

Peczkes, hegyesen lépő kevély ember, a' sarkán szokott járni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Peczkeskedni: hegyeskedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pegy, pegyik, e' h. pedig. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Peheteg, kosztra csinált seprű. Székely szó. *Túry Ignácz.* Kemenczesöprő, zsupból; magyarul: pemet. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pejp, (adj.); a' ki az *l*-t, *r*-t *j*-nek mondja, p. o. barlang, bajjang. Innét —

Pejpeskedni. Székely szavak. *Incze József.*

Pejva, e' h. pojva. Székely szó *Gyarmathi.*

Pelengér, bitófa; fennállva büntetnek rajta. *Kállay' gyűjt.*

Pelenka, ringyrongy, a' bölcsőbeli gyermek alatt. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pellikán: 1) gödény; 2) horgas foghuzó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pelyva, e' h. polyva. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Pelyvakutyó, a' pajtákhoz ragasztatni szokott ólforma rekesz, hova a' pelyvát töltik 's tartják. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Pelyp, selyp. Székely szó. *Cserey Elek.*

Pemet, asag; kukoriczafosztásból késsült, izzó kemenczéből a' tüzet kiseprő, kenyérsütő eszköz. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Sütő-kemenczét tisztító összekötött kanócz; innen, kipemetelni, a' kemenczét kitisztítani; mert többyire pemete-fűből készül. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pemetefa, szalmaseprő, mellyel megáztatva a' tüzes kemenczét kisöprik. 'Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pemeteg, azon fára kötött szalma-tekercs, mellyel a' befütés után sütés' alkalmával a' kemenczét kisöprik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Pemetfű, szapora fü. *Kállay' gyűjt.*

Pemhedés, innét: megpemhedek, peshedek. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pempő, czopákás, roszul sült kenyér. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Pép' neme. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Penczelni, fekünni. Gyermeknek mondják: „gyere babám, penczelj le!" Balaton melléki. *Horváth Zsigm.*

P e n c z i z n i, tentélni, lefeküdni; a' kis gyermekek' lefektetésében élnek vele. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

P e n d e l y, alsó szoknya. Innét: p e n g y e l é n v. p o n g y o l á n lenni, pőrén, felső öltöny nélkül, negligiében lenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

P e n d e r í t e n i: 1) fölpenderíteni p. o. a' bajuszt; 2) elé penderíteni valamit, azaz: hirtelen, véletlen eléállítani. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* P. o. bajuszát felpenderíteni. Penderíts bár egy nyujtást: fonj bár egy nyujtást. Székely szó. *Túry Ignácz.*

P e n d z s i, Beta, Bábi. Székely szó. *Kállay.*

P e n é t, penyét, penig, pedig. Székely szó. *Gyarmathi.*

P e n g ő-k a r i k a, vas-karika. *Kállay' gyüjt.*

P e n g y e l é n, pongyolán, pőrén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P é n t ő, asszonyi ránczosing, redes péntő. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

P é n z ő, kézelő, Langvetten. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

P e n y v e t t v. **p á l l o t t**, elázott étel. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

P é p, sűrű, vastag-gombota, p. o. kása-pép; innét p é p e s p. o. körtvély, alma: kásás v. roncsolt. Székely szó. *Kállay.* Brey. Innét — p é p e s, morsch; p. o. pépes körtve, mikor t. i. az elrakott körtve meglágyul, megkásásodik. Innét — p é p e s e d n i, megpépesedni. Székely szavak. *Incze József.*

P e p e c s e l n i, apróskodni. Székely szó. *Kállay.* Holmit faragcsálni. Székely szó. *Szabó Elek.*

P e p e c s e l ő d n i, bajlódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P e p e r n i, teperni, vájni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

P é r a, állati szemérem test. Kemenesali szó. *Lévai László.* Nőstény állatok' nemi teste. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

P e r c z: 1) minuta; 2) kisütött szalonnának salakja, melly másképp c s ö r g é-nek, t ö p ö r t ő-nek is neveztetik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P e r c z e s, hegyes, kevély. Kemenesali. *Lévai László.*

P e r d í t ő, pereszlen, orsó. *Kállay' gyüjt.*

P e r d o c z, büdös dohány. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

P e-r e, pere-virág, csilagvirág. *Kállay' gyüjt.*

P e r e c z, tekercs; visznek

rajta mindenféle terhet p. o. dézsát v. kosarat, ez alá 's a' fejre helyheztetve, hogy a' fejet ne nyomja igen meg a' teher. *Kállay' gyüjt.*

P e r e j e, az istáló' felső padlása, mellyen a' széna áll. Székely szó. *Incze József.*

P e r é m, e' h. prém. Székely szó. *Gyarmathi.*

P e r e p u t t y, szegény vagy czigány család; — innét „minden pereputtyostul" azaz: egész familiástul. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Annyit is tesz, mint a' német „Zack und Pack." Pápa' vidékén. *Matics Imre.* Bagázsia, bokros atyafiság. Kemenesali szó. *Lévai László.* Nemzetség, faj; p. o. ismertem egész pereputtyát. Székely szó. *Kállay.* Nemzeti rokonság, sógor, bátya, néne, ángya, koma. Székely szó. *Szabó Elek.*

P e r g e, a' légynek apró tojása a' húson, mellyből nyű leszen; — nem nevezem féregnek, mivel nyüsgő állat lévén, innen nyűnek nevezve nem hibázott a' székely. *Szabó Elek.* Féreg a' disznólábban, és sajtban a' nyű. magyarul kukacz; de jobb szó a' perge, ettől a' törzsöktől: pereg, elszökik. Székely szó. *Ferenczi János.* Bajusz, melly ki van pedergetve. *Kállay' gyüjt.*

P e r g e t y ü, csörgetyü; a' pereg v. csörög igéből. *Kállay' gyüjt.*

P e r g ő, rokka. Innen Pergős: esztergályos. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

P e r g y ó, szabad ég; kiállott a' pergyóra, szabad levegőre. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

P e r g y ó n, vékonyan, silányan öltözködött. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

P e r j e: 1) fű' neme az ugarokon, innét p e r j e s: burjános; 2) az istáló felibe csinált hidlás, karóból; 3) a' csürben az állás is perjének neveztetik. Székely szó. *Ferenczi János.* Az istáló' híjára tett fiatal veszszőből való padlás. Székely szó. *Szabó Elek.*

P e r j e f ű, hosszú gyökérrel elnyuló zablevelü forma sovány fű. Székely szó. *Szabó Elek.*

P e r j e l, a' régi magyarok szerint: Prior. Székely szó. *Ferenczi János.*

P e r j e s z t e n i, alája gyújtani. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

P e r k e d, midőn a' rekkenő hévség miatt fű 's gabona elaszik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Permete, gyenge eső; innen permetez, gyengén esik az eső. Székely szó. *Kállay.*

Permeteg, lanyha eső. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre.* Gyönge esőzés; innen

Permetez, eseget. Székely szó. *Szabó Elek.* Midőn gyengán esik az eső. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Pernye, mindenféle gizgaznak hamuja. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szalmának, nádnak hamuja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pernyeszteni (be), gizzel gazzal befűteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Perpencze: 1) magva-váló, p. o. szilva; 2) a' malomban az a' kis fa, melly a' forgó kő' lyukába zörög 's a' tejkébe rázza a' gabonát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Perselni, valaminek a' bőréről a' szőrt leégetni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Persely, templomban adakozás végett kitétetni szokott 's zár alatt álló bádog-edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pertanács, a' ki mindennel megáll, uton utfélen sokáig beszélget 's szót vált. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pertyó, ollyan hely, hová a' nap erősen verőfényes; 's minthogy a' lepke a' verőfényt szereti: **pertyuka**, lepke. Örségi szó. *Zakál György.*

Perváta, árnyékszék, pilátus' konyhája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Pes, hugy; innét **peselni**: hugyozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pesletni, ki 's be hospitálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Pest, sut, tüzelő hely' háta; a' **pest mellett** annyi mint kemeneze mellet. Székely szó. *Kállay.* Ezt kemencze helyett itt (Háromszéken) csak magára nem használják; de e' helyett: kemencze alatt, kemencze megett, mondják: pest alatt, pest megett. Székely szó. *Incze József.* Régi neve a' kemenczének; innét ma is a' kemencze' alját **pest' aljának** hivják. Innét idiotismus: ollyan vagy mint egy pest; azaz: elhizott nagy testű, a' sok ülés miatt. Innét —

Peshedni: egy helyben sokáig tehetetlenül ülni, vesztegleni. Székely szavak. *Ferenczi János.*

Pest' alja, gócz' alja; az első Háromszéki, a' második Udvarhelyszéki tájék-

szó; jelenti a' tüzelő kemencze alatt lévő helyet. Azt méltán csodálhatni: hogy sem Háromszéken nem hivják a' tüzelő kemenczét p e s t-nek, sem Udvarhelyszéken g ó c z-nak; mégis így mondják a' fűtözni v. magát melegítni akarónak: „Ülj be a' pest v. gócz alá." Sőt szokták ezt is mondani: „a' pest v. gócz megett vagyon stb. *Derzsi Mózes.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* P e s t' m e g e, kemencze megett. P e s t a l j a, kemencze alatt hátul. Székely szó. *Szabó Elek.*

P e s s z e g, a' gunár. *Beke' gyüjt.*

P e s z d e r k e d i k, körmös kézzel csipeszkedni akar belé, hogy megverje. Székely szó. *Szabó Elek.*

P e s z é r, kutyakedvelő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P e s z é r c z e, növény-nem, melly zsiros földben tenyészik, mint például ennek egyik faja, a' fekete peszérczé, a' temetőn leginkább szok teremni. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

P e s z e t e l n i, mázolni, mocskolni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

P e s z i, tepsi. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

P e s z m e g, sületlen kenyér vagy más tészta-étek. *Beke' gyüjt.* Roszul sült vagy roszul főtt tészta. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kelletlen tészta. Palócz. *Szeder Fábián.*

P e s z t e n e z n i, ... ? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

P e s z t e r i c z g o m b a, bükfa-gomba. Székely szó. *Kállay.*

P e t e, tojás. *Matics Imre.*

P e t e c s, patécs. Barkó szó. *Hollók Imre.*

P e t e r k e, az építő emberekʼnél teszi a' borna' megcsapott végét, a' mellyet a' felállított és kivésett sasba belé ütnek. Székely szó. *Gödry.* Az épület borna fája' végének bevéset által készült makkja, a' melly a' kivésetett fa stempelybe eresztetik; innen p e t e r k é z n i. Székely szó. *Szabó Elek.* Mikor építnek, és a' kivésett ajtó- vagy ablak-sasba vagy -lábba a' bornát bele eresztik, a' 'rakó borna végét, a' hol kétfelől szembe berójják vagy füreszlik, és azt annyira levágják, hogy a' vésetbe beférjen: neveżik p e t e r k é nek. Székely szó. *Incze József.* Az a' talpfákba kivágott kerek végü, ⊃ illyen figuráju fa,

a' mibe a' sasok' vésései beletétetnek, hogy megfogja. Innét —

P e t e r k é z n i, ⊃ illyen kis fát faragni bele a' talpfába. Székely szó. *Ferenczi János.* A' rakó bornát a' sas' vésetjébe bele ereszteni. Székely szó. *Incze József.*

Péterszeg, kemény ág a' deszkában. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P e t ő c s, patécs. Palócz. *Szeder Fábián.*

P e t r e n c z e, apró szénakupor. P e t r e n c z e f a pedig egy hosszú pózna, mellyen a' petrenczéket összehordják. Soproni szó. *Kis János.* Kis boglya; két rúdon elvihetni. *Kállay' gyüjt.* P e t r e n c z e, v o n t a t ó, b o g l y a, k a z a l: a' kaszált nemüeknek betakarítási elnevezéseik, lépcsőnkint nagyítva. *Sztrokay.*

P e t y e r e g n i, pityeregni, magában könnyezgetni. Székely szó. *Szabó Elek.*

P e t y h e d n i, ... ? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

P e t y k e, gomb, többnyire lapos réz, ólom stb. gomb. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

P e t y v e s, podvás p. o. fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P i c s o g n i, szomorkodva, sírva beszélni. Marczalmelléki szó. *Acsády Sándor.*

P í c z e, halfogó-horog; ez kétféle: egyik tutalyos melly a' vízben lebeg; a' másik ólmos, melly fenekére ül: ezzel egyedül csak a' harcsák fogatnak, amazzal pedig pontyok és keszegek. Szegedi szó. *Nátly József.*

P i c z i, p a c z i, kicsiny, csekély. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

P i c z i n y, parányi, igen kicsiny. *Kállay' gyüjt.*

P i c z u r k a v. pindurka, parányi, porányi, máknyi, piczíny. Dunántúli szó. *Acsády. Beke' gyüjt.*

P i c z u s, piczus! kis macskát szólítják vele. Székely szó. *Kállay.*

P i f f a, köleskása-étek. *Kállay' gyüjt.*

P i h, pelyhe toll; innen, pihesedem, tollasodom. Székely szó. *Cserey Elek.*

P i h a, mikor büdös szag üti orrát a' székelynek, ezzel jelenti ki. *Túry Ignácz.*

P i h e, pejhe. *Kállay' gyüjt.*

P í j e, lúd. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

P i k h e r c s, fekete sületlen kenyér. *Kállay' gyüjt.*

P i l a, asszonyos ember, katuska. Szegedi szó. *Nátly József.*

P i l á c s o l n i, halványan

fénylelni; p. o. pilácsol a' mécs; szinte a' redves fáról is mondják hogy pilácsol. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Pilálni, valamivel bánni, gondját viselni, p. o. a' marháknak. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pili, pilis; pehej, pejhes. Székely szó. *Kállay.* A' hamunak széllel szállongható fehér levele, a' megaludt szénen; 's a' szalmának is kialudt hamva. Innét —

Pilis, az elszálló hamuval bemocskolt, Székely szavak. *Ferenczi János.*

Piling, lakat. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pilingya, késnek a' vasa. *Beke' gyüjt.* Kusztora-kés' vasa. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Pilisz, penész; **pilisznyes** penészes. Vág melletti szó. *Czuczor Gergely.*

Pilisznye; innen: pilisznyédem, penészedem. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pilláncs, pille, pillangó: melly gyertyát keres. *Kállay' gyüjt.*

Pillangó, Pflinzedl. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pille, tejhártya, a' felmelegített téj' hártyája. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pilledezni, könnyen szökdelni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Pilledni, eltikkadni, fáradni. *Beke' gyüjt.* Ezt Pápa' vidékén így mondják: **billedni, billedezni.** *Matics Imre.*

Pillók, pille. *Beke' gyüjt.*

Pilonga, a' késnek metsző vasa. Örségi. *Zakál Gy.*

Pimasz, élhetetlen; nem: durva, erkölcstelen, mint Eder mondja 295. l. Székely szó. *Ferenczi János.* Paraszt, csorvasz. Székely szó. *Kállay.* Paraszt betyár legény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pimók, csorvasz; durva, parasztnál parasztabb. *Kállay' gyüjt.* Kamuti, otromba paraszt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Pimpó, pálmaág. Bárka. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor. Buczy.* Pálmavirág; így: **pimpófa**, pálmafa. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Pimpó-virág, tavaszi sárga-virág. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pindirkó, igen picziny, p. o. állat. Győr vármegyei. *Czech János.*

Pindurka, piczurka, igen-igen kicsiny, alig látható. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Pindzsi, pumi kutya. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pinka, a' hordó' aknájába való fa. Őrségi. *Zakál Gy.*

Pint, kulacsbor, kupabor. Székely szó. *Cserey Elek.*

Pintolni, mocskolni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Pintyelek, vékony fonalat fonok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Pintyergetni, megvető kitétele a' fonásnak, a' mint a' tehetetlen öregek szoktak fonni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pióczа, vérszopó, nadály. Kemenesali. *Lévai László.*

Pióka, pióczа, nadály. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Píp, a' tyúk' nyelvén nőtt csontocska, ha vizet nem kapott: a' mellyet ugyan csak le lehet vágni, különben megdöglik a' tyúk. Székely szó. *Szabó Elek.* A' szárnyas állatoknak nyárban, ha sok ideig inniok nem kapnak, a' nyelvök' végén lévő hártya megkérgesedik, és ez neveztetik píp-nek, — mellyet a' tyuk' nyelvéről tővel lekuvasztanak vagy fejtenek, 's ekkor mondják: a' pípjét megvevém, e' helyett: levevém. Innét —

Pípes, (adj). p. o. tyuk stb.

Pípesedni, megpípesedni, stb. Székely szavak. *Incze József.*

Pipacs, szélvirág, vadmák, mákvirág. *Kállay' gyüjt.*

Pipaszóval, dohányozva. Vas várm. *Dr. Horvát Józs.*

Pipe, ludacska, liba, zsiba. Székely szó. *Kállay. Cserey Elek.* Csikszéki. *Gegő Nicephor. B. Lakos.*

Pipeember, gyenge, hamar elllágyuló ember, mint a' lud pipe. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pipehúr, tyúkhúr. Székely szó. *Kállay.*

Pipes, hegyes kevélyke. Kemenesali. *Lévai László.*

Pípik, píp, szárnyas állatoknál. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Pipiskedni, lábujjakra állani; pipiskedve, azaz, lábujjhegyen járni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Pipitér, apró kapor. Kemenesali szó. *Lévai László.* Székfü, chamomilla. Vas vármegyei. *Dr. Horvát Józs.*

Pipogya, aláválό ember. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi. *Mindszenti.* Együgyü, bibasz. Kemenesali. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Pipogyás, beteges. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Piponya, harmat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Pippan, nehezen kaszálható sűrű szőr forma fü. Kemenesali. *Lévai László.*

Pipta, egy kis hártya, melly a' szárnyas állatok' nyelvén terem, ha inniok nem adnak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Pirhonyagos, pirosas. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Piri v. **písleny**, kicsiny csürke. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Pirics, a' várda házakban levő diagonalisra intézett heverő puszta deszka-ágyok az őröknek. Székely szó. *Szabó Elek.* Szilácsból font nyoszolya. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Várda házaknál lankásan készített heverő helye a' katonáknak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pirinczes, piczinkó, idétlent és igen igen kicsint, vagy székelyesen szólva **parányit** jelent. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Pirindike, parányi, igen apró. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pirinkelni, a' hónak lassankint hullani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pirinkó, igen kicsinke: p. o. millyen pirinkó malaczka ez. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

Pirinyó, parányi, kicsiny, kevés. Bodrogközi. *Mindszenti.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Piritus, a' tésztás ételnek a' tüztől barnított része. Győr várm. *Czech János.* Tűznél pirított 's vajjal vagy zsirral bekent kenyérszelet. Kecskeméten. *Csapó Dániel.*

Pirjáig, tetézve, csordultig. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pirkad, pirosodik. Tisza melléki szó. *Jerney.*

Pirkálni, p. o. a' babot hüvelyéből kifejteni. *Beke' gyüjt.* Szőlőt nyitogatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pirók, vörös; innét — annak, ki valamelly rosz tetteért elvörösödik — mondják: heh! te pirók. Pápa' vidékén. *Matics Imre.* Vöröses. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Sárgás fehérszőrü szarvas marha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor;* Rőt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pironkodni, a' pirongatást kiállani, vagy pirongatást szenvedni. Székely szó. *Incze József.*

Pisa, vizelet. Innen: pisálni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pisla, vakondok szemü, hunyorgató szemü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pislen, pipeszőrü kis csir-

ke, melly most nem rég bújt ki a' tojásból. Székely szó. *Szabó Elek.* Pitye, csirke, csibe. Székely szó. *Gyarmathi. Buczy.* Csikszéki. *Gegő Nicephor.* Anyás csibe; az anyja-hagyottat csirkének mondják. Székely szó. *B. Lakos.* A' csak akkor költött kis csirke; innét: annyi mint a' pislen, — azt teszi: felette sok. Székely szó. *Ferenczi János.*

P i s p e k, e' h. püspök. Székely szó. *Gyarmathi.*

P i s z a, p. o. pisza orru, azaz: tompa, kicsike orru. *Beke' gyüjt.*

P i s z e, e' h. pösze. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

P i s z e-o r r ú, kicsiny tompaorrú. *Kállay' gyűjt.*

P i s z e g n i, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

P i s z e g t e t n i, kipiszegtetni, auszpfeifen. Székely szó. *Incze József.*

P i s z k e, tengeri szőlő, ribizli. Szőrös piszke, egres. Palócz. *Szeder Fábián.*

P i s z l e, l. Gamba.

P i s z m a, bibasz, bangó, balgatag, balyókás, bamba, buta, bősze, dőre, eszelős, ergójás, fajankó, gagyula, golyhó, gubajakab, hávágnyos, hetrepila, holdos, hüle, kába, léhűtő, lidérczes, máléezáju, natrahórős, natragulyás, ostoba, pimasz, ragyivátlan, szerdás, süsű, szájabákó, bárédok, bohó, botor, buszma, koplegyes, szuszma, csába, ököllel ütött, ökörtérdü: — képzeletét egy tárgyról illy bőven kifejezni, és ennyiféleképen kimondani tudni, nem tudom, még mellyik nemzet' nyelve' tehetségében volna. *Nátly József.*

P i s z m o g n i: valamivel ügyetlenül, sokáig bajlódni, a' mit kevés idő alatt is meg lehetett volna tenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Bibelődni, ügyetlenűl v. restül dolgozni, p. o. mit piszmogsz vele v. rajta? Vas várm. *Dr. Horvát József.*

P i s z m o t a, immel ámmal pepecselő. Innét — P i s z m o g n i, lassan tenni venni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P i s z o n y o d n i, alig megváslani vagy mocskosodni; p. o. meg sem piszonyodott a' köntösöm. Székely szó. *Ferenczi János.*

P i s z t o r g a, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

P i t a r, konyha (a' csallóközieknél). *Czech János.* Palócz szó. *Szeder Fábián.*

P i t e, téjjel feleresztett sült tészta. Palócz. *Szeder Fáb.*

P i t i s, kotyogós, jó kedvű. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pitizálni, lassacskán iddogálni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Valamin lassacskán motozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pitle, malomban sűrü szíta. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Pitli, sajtár. Baracskán, Fehér várm. *Dr. Horvát József.*

Pitlik, sűrü szita a' malomban. **Pitliken örleni**: szitára örleni. Palócz. *Szeder Fábián.*

Pitye, l. Gamba. Pislen, csirke, csibe. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pityer, huzamosan szőtt vászon. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Pipis, pacsirta, szántóka, csücsörke. Palócz. *Szeder Fábián.*

Pityeregni, lassudan sírni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Pitymallat, hajnal' kezdete; innen: **pitymallik**, hajnallik. Székely szó. *B. Lakos. Túry Ignácz. Ferenczi János.* Sikerül, favet fortuna. *Beke' gyüjt.*

Pitymorodik, pitymallik, hajnallik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Pityóka, krumpli, földi magyaró. Székely szó. *Derzsi Mózes. Kállay. Cserey Elek. Gyarmathi. Gegő Nicephor.*

Pityókos, fél ittas, fél boros. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Pityorogni, ...? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Pitypalaty, fürj. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond. Kállay' gyüjt.*

Pitypirity, pitypalaty, fürj. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pittyasz, pittyedt ajakú; ettől **pitty**, pityegni, lepityegni, leesni, lefüggeni. Székely szó. *Kállay.*

Pittyegetni, szájával gúnyjelt adni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Pittyett, lelóggó, leesett ajaku. Szegedi szó. *Nátly József.*

Pittyet veszek, szájam' szélit leütöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pizse, pizselle, csibe, csirke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Pizse, pizse! **pi, pi, pi!** tyúkokat hivó szó. *Kállay' gyüjt.*

Pizseg; mondatik, hol valamiből tömérdek sok van; p. o. a' vásárban pizseg a' sok ember; pizsegnek a' hangyák az odvas fában stb. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Hemzseg, forr. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P i z s e l l e, l. Pizse. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

P l ü n n y ö g ö k, mikor borju leszek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

P o c s á l é k, mosogató lé, moslék. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

P o c s é k, pocsolya, vagy lucskos sár. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

P o c s é k o l n i, elprédálni, vesztegetni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

P o c s é r, álló víz, a' hol a' kácsák butykáznak. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Pocséta. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

P o c s é t a, eső csinálta vízállás az úton. Marczal melléki szó. *Acsády S.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Pocsék, pocsolya, tócsa, tóka. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P o c z, nagy has. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P ó c z, magas helyre felcsinált egyetmást tartó hely. Kemenesali szó. *Lévai László.* Falra szegzett deszka, a' hová valamit raknak. Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

P o c z a f ű, tövises disznó, pukkantó. *Kállay' gyüjt.*

P o c z á k o l o k[1], viribelek, rondán mosódom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P o c z i, malacz. Kemenesali szó. *Lévai László.* Poczi, poczi! csöknye! sertést hívják vele. *Kállay' gyüjt.*

P ó c z i k v. **p o l c z i k**, felemelt ülés leginkább sárból a' falusi házak előtt; vagy falban csinált sárpócz. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Kályha alatti kis fal. Győr várm. *Czech János.* Földből, sárból rakott ülés, p. o. a' paraszt házak vagy kályha előtt. *Beke' gyüjt.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

P o c z o k, négy ujjnyi, faszegforma fa, a' melly 's a' hová által a' csizma' bokája vonatik fel. Székely szó. *Ferenczi János.* Has. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Patkány. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Czók, pótlék; p. o. ha az asztal libeg, egyik lába nem éri a' földet: az a' forgács vagy deszka-darab, mellyet alája tesznek, mondatik **p o c z o k**-nak, **c z ó k**-nak; a' honnan mondják: libeg az asztal, tégy egy kis poczkot vagy czókot a' lába alá. Innét **p o c z k o l n i**, **f e l p o c z k o l n i**, czókolni, felczókolni; p. o. poczkold fel az asztal' lábát. Székely szavak. *Incze József.*

P o c z k o t v e s z e k, irigyül

hatalmasan meggyőzöm. Kemenesali szólás. *Lévai L.*

Podgyász, vaszak, motyó. *Kállay' gyüjt.* Házi butyor, eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pofit, püfők. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pofos, teli ábrázatu. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pogácsa-alma, tányéralma. *Kállay' gyüjt.*

Pok, bizonyos mérges cseszle a' fűben, mellytől a' marha döglik. Székely szó. *Túry Ignácz.* A' ló' lábán való daganat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Poka, pólya; pokakötő; bepokálni. Székely szó. *Túry Ignácz. Incze József.* Kis gyermekeket bepóláló rongy. Székely szó. *Ferenczi János.*

Póka, vakszem, halánték. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Pokla, lásd Más.

Pokläja, burok v. bürök, p. o. megette a' tehén' poklá-ját; Biharban **bürög**, p. o. bürögben termett; megette a' tehén' burkát. Székely szó. *Kállay.*

Pokol, szőkés, mérges kelés; pokolvar: ölőfene. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Pokol-szőkés, fekete, brantos, mérges, daganat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pokreszelő, a' mellyel a' srófos szeg' fejét vágják be. Székely szó. *Ferenczi János.*

Polákolni, megverni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Polgár, a' biró után való, annak vicéje. Hindostánban az elöljáró **Poltigár** nevet visel. Székely szó. *Szabó Elek.*

Poloska, palaczka. Palócz. *Szeder Fábián.* Pápa vidékén: **büdös féreg.** *Matics Imre.*

Polosnak, a' fészek' fenekén meghagyatott tojás, hogy a' tyúk onnan el ne kapjon. Székely szó. *Szabó Elek. Buczy.*

Polozna, romlott tojás, v. a' tyúkfészekbe tett tojás, hogy a' tyúk melléje tojjék. Palócz. *Szeder Fábián.*

Polozsna, záptojás; a' tyúk rá tojik. *Kállay' gyüjt.*

Polozsnak, a' fészekben meghagyatott tojás, hogy még tojjanak hozzá. Székely szó. *Gyarmathi.* Ültető tojás. Székely szó. *Kállay.*

Polyva-kutyó, polyva-tartó fészer. Vas várm. *Sztrokay.*

Pompos, turós lepény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lepény' neme, csakhogy vastagabb a' lepénynél 's kenyér tésztából sütik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Apróba szakasztott kenyér. Balaton melléki szó.

Horváth Zsigmond. Czipó. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Pondró, nyű, féreg. Székely szó. *Gyarmathi. Kállay.* Kukacz. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Pongyola, lepcses. *Kállay' gyüjt.*

Ponk, domb; **ponkos**, dombos. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ponkostor, a' szövésben. Székely szó. *Gyarmathi.*

Ponya, ponyva helyett; a' melly annyit tesz, mint: gabonát szárasztó nagy négynyüstös lepedő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ponyva, terebélyes darócz lepedő, minőt a' sátorok' födésére használnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Póráz, az a' zsineg kötelék, mellyet a' padurok magokkal hordoznak, a' megfogott rosz emberek' megkötözése végett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szőr pántlika, bocskort felkötni. Székely szó. *Buczy.*

Porczfű, útfélen nőni szokott aprólevelü fű. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Porczika, particula. *Beke' gyüjt.*

Póré, póráz, zsinór, mellyre fűzik a' dohányt, 's úgy szárítják. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Porhajazni, kis hosszika verembe betenni aginával a' termő ágat, 's meghajtva befedni őszszel, tavaszra; mikor alul szakállakat vete, az anyagtőtől elvágni tavaszszal; elültetni. Székely szó. *Kállay.*

Porhálni, l. Harmalni.

Porhó, porhanyó. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Pori hagyma, tavaszszal legelőbb zöldelő vastag száru hagyma, levesbe való. Székely szó. *Ferenczi János.*

Porka, a' földet alig belepő hó, vékonyan; innét — **porkára menni**, illyen havon menni vadászni. Székely szavak. *Ferenczi János. Túry Ignácz.*

Pornyálni, a' juhokkal lassan legeltetve előbb menni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pornyáltatni, a' juh nyáját estve és hajnalkor a' legelő helyeken eregélgetni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Porócza, kukoricza lisztből készült pogácsa, málé. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Prósza, Tolna vármegyei. *Csapó Dániel.*

Poroncsolni, parancsolni Székely szó. *Gyarmathi.*

Porond, vizmosásos köveses száraz puszta hely. Székely szó. *Szabó Elek.*

Porong, a' vásznat szövés közben feszítve tartó esz-

köz, rúd. Székely szó. *Szabó Elek.* A' mivel a' gyolcsot kétfelé feszítik a' szövés közben. Székely szó. *Ferenczi János.*

P o r o n g y, szolgácska, inaska. Székely szó. *Cserey Elek.*

P o r o n y ó, sem lágy, sem puha (a' deák m o l' l i s, melly lágyat és puhát jelenthet, ki nem meríti); a' p o r l ó igéből lehet valamelly képzeletét venni, minthogy a' porlókőnek tulajdonsága a' könnyen való szétoszlás. A' poronyó husnak is, tulajdonsága, a' vágással a' könnyen való szétoszolhatás, — quasi solubilis, non mollis. Székely szó. *Szabó Elek. Cserey Elek. Incze József.*

P o r o n t y, fattyu. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Fattyu, czigány kurkó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P o r o s n y a k, a' fészekben hagyott tojás. Székely szó. *Túry Ignácz.*

P o r o s z k a, apró lépésben sebes járó; p. o. a' vén lóból nem lehet poroszkát csinálni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

P o r o s s z k á l n i, (a' lóról). Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Csúszkáló lábakkal járkálni; ezekből p o r és c s u s z k á l. Székely szó. *Szabó Elek.*

P o r o z ó, fergeteges, havas, forgó széllel elegyes idő, p. o. mikor a' n e m e r r e szele fú. Székely szó. *Ferenczi János.*

P o r o z s n y a k, nem polozsna vagy palizsna. Székely szó. *Incze József.*

P o r v á z n i, pirongatni. *Beke' gyüjt.*

P o r z s á b a, Unpäsligkeit. *Beke' gyüjt.*

P o r z s á b á s, gyakor betegeskedő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P o r z s á v á s, csontoknak, kivált a' lábszáraknak megromlásában szenvedő. Igy nevezik a' földben megromlott, 's már porrá változni készülő csontokat is. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

P o r z s o l y a, l. Hiboha.

P o s a d é k, sok apró gyermek. Székely szó. *Ferenczi János.*

P o s a d t, savanyú. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

P o s g a n i, pesgeni, besegni. Székely szó. *Cserey Elek.*

P o s z, fing. Székely szó. *Cserey Elek.*

P o s z á k o l n i, p. o. ételt italt berondítani evéssel vagy kézzel. *Beke' gyüjt.*

P o s z á t a, **p o s z k a**; mondatik akármiféle nevendék állatról, a' gyermekekről is, ha betegesek 's ez által

növésökben 's test-kifejlésökben hátráltatnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Poszta, v. poszka, nyomorult. Soproni szó. *Kis János.* Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.* Mámmám, hitván, fosztor. Kemenesali szó. *Lévai László.* Időtlen, beteges, sovány. *Beke' gyüjt.*

P o s z á t l o m, sokfelé oszlom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

P o s z k a, üdőtlen, nyomorék, sovány. *Beke' gyüjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Győr várm. *Czech János.*

P o s z k o n c z a, patkancza. Székely szó. *Gyarmathi.*

P o s z m é h, dongó. *Kállay' gyüjt.*

P o s z o g n i, bűzleni; innen poszogó bogár. Szegedi szó. *Nátly József.* Lassacskán, hang nélkül, bűzt eregetni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

P o s s z, pöfeteg. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P ó t i n c z a, ronda. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

P o t o m, keveset érő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

P o t o m b a, ingyen, hiába. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Kemenesali. *Levai László.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

P o t o m r a, vaktában. *Kállay' gyüjt.*

P o t o s, ágas, dohányszárító oszlop. Szegedi szó. *Nátly József.*

P o v á l y o s, nagy fajta gyékény-kosár, mellyben lisztet, vagy télen által tojást tartanak. Szegedi szó. *Nátly József.*

P ó z n a, szalmaházat 's kazalt lenyomtató sudaras fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hosszu vékony rud. Örségi. *Zakál György.*

P ó z o n a, e' h. pózna. Székely szó. *Kállay.*

P o z s á r, potyka, ponty. Székely szó. *Kállay.*

P ő c z, gatya' ületéhez elül 's hátul szabott vászon, helyesb állás végett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali. *Lévai László.*

P ö c c z e d, dagad. Győr várm. *Czech János.*

P ö c z k ö s, paravető, a' halászoknál. Szegedi szó. *Nátly József.*

P ö f é k e l n i, rútul ereszteni a' pipafüstöt. *Kállay' gyűjt.*

P ö f e t e g g o m b a, loposz, poszogó. Székely szó. *Cserey Elek.*

P ö j h e, pihe. Székely szó. *Gyarmathi.*

P ö k h e n d i, semmire való

hitván. Kemenesalí szó. *Lévai László*. Maga-vető, elatus, temerarius. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

P ő l e, mókushoz nagyságra 's testalkotásra hasonló állat, színe hamvas, odvas fákban 's szalmás pinczékben lakik, a' diót, gesztenyét és mogyorót felette szereti, télre rakásra gyüjti, igen kövér; innen a' közmondás: ollyan kövér mint a' pőle. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

P ő n y e g ö l n i, a' ruhán, fejkötőn, pántlikákkal bizonyos rendben való czifrázatot tenni. Baranyai. *Tóbi Antal.*

P ö r c z, percz, töpörtő, tepertyü, kurczina. Tolna várm. *Csapó Dániel. Beke' gyüjt.* Belekről 's más husos részekről összeszedett kövérségnek a' kisütés után fent maradt salak része. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Falatra metélt sült szalonna. Kemenesali. *Lévai László.*

P ő r e, Persi, Ersike, Pendsi, Beta. *Kállay' gyűjt.*

P ő r e, csak ingben 's gatyában járó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Felső öltöny nélkül; innét: „pőre gatyában" lenni, annyit tesz, mint: a' gatya felett egyéb ruha nélkül, csupán gatyában lenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

P ő r é n, pongyolán, p. o. ingben 's gatyában. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P ő r e s z e k é r, fosztor, oldal nélkül való szekér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P ö r n y e, szalma-hamu. *Kállay' gyüjt.* Nád' v. szalma' hamuja. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

P ö r n y e s z t e k, füjtök, alája gyujtok. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

P ő r ö l y v. p ő r ő, öreg vas kalapács. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagy-verő. Székely szó. *Kállay.*

P ö r ö s, dsindsa. Czegléden. *Dr. Horvát József.*

P ö r z s ö l ö m, perzselem, pergelem. Székel szó. *Gyarmathi Sámuel.*

P ö s, hugy. Székely szó. *Cserey Elek.*

P ö s e, berkekben lévő sárgás posvány, melly a' fehér ruhát sárgára festi. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

P ö s ö l é s (vestimentum rippae), a' folyóvizek' és csatornák' partjainak, fűzgalyakkal, rőzsével való megbélelése, hogy a' sebes víz ne szaggathassa. Szegedi szó. *Nátly József.*

P ö s z, csepü. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Pápa' vidékén: s z ö s z. *Matics Imre.*

P ö s z e, selypesen beszélő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Kemenesali. *Lévai László.* Marczal melléki. *Acsády Sándor. Kállay' gy.*

P ö s z m é t e, kőszméte, zöld egres. *Kállay' gyüjt.*

P ö s z m e t e g, varancsk, felrepedezése a' bőrnek. Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

P ö s z ö l é s, subában v. ködmenben a' kopasz foltokat pöszlékkel elfedni. Szegedi szó. *Nátly József.*

P ö t t ö g e t e t t, kipontozott. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

P ö t t ö g e t n i, punctare. *Beke' gyüjt.*

P ö t t ö n, kicsike. *Beke' gyüjt.* Igen apró, kicsiny, p. o. gyermek. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Törpe, piczin, bliktri ember. Kemenesali. *Lévai László.* Kicsiny de mérges. Marczal melléki szó. *Acsádi Sándor.* Kis termetü. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

P ö t t y e n t; kipöttyenti, sich im Reden verrathen. Győr várm. *Czech János.*

P ö z m e v. pezme, az erdőn megszáradt ágak. Székely szó. *Gyarmathi.*

P ö z s d ü l, megpőzsdűl a' víz, hirtelen árad. Győr várm. *Czech János.*

P r é k ö l ö m, rontom, rombolom. pusztítom, töröm, zuzom, szaggatom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

P r é s- v. s a j t ó - o r s ó, a' présnek azon tekervényes fája, melly a' sajtógerendába alkalmaztatott igába vagy kágyillóban forog. Ezt a' k á g y i l l ó-t Göcsejben v e s n y e g-nek hivják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

P r i b é k, semmivel sem gondoló, mindent összerontó, tékozló, gonosz fiu. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Zsivány, utonálló, tolvaj. Kemenesali. *Lévai László.*

P r o s z, porosz, burkus. Székely szó. *Cserey Elek.*

P r ó s z a, proha, kukoricza lisztből való pampuska. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

P r ü c s i, prücsi! kis borjúnak mondják. Székely szó. *Kállay.*

P r ü g b e! a' borjút hajtják be vele; trücs be! Székely szó. *Kállay.*

P t r u k k! két kant egymásra ingerlő szó. *Kálly' gyüjt.*

P u c z é r, czupér, mezítelen. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

P u c z i k v. p o c z i k, sutban ülő hely. Székely szó. *Kállay.* Tolnában kuczik, v. kuczkó. *Csapó Dániel.*

P u c z o k v. p u c z i k, kemen-

cze'mege. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Vakondok. Kemenesali. *Lévai László.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Puczuk, a' tűzhelynek fején való kőtöltés, mellyen az égő fa' vége áll. A' *vá*-*rat 's aranymidalliákat nem a' puczukban keresik.* Székely szó és mondás. *Szabó Elek.*

Pudva v. **podva**, rohadt fadarab. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Pudvás v. **podvás**; talán **odvasból** veszi eredetét. Vas vármegyei szó. *Dr. Horvát József.*

Puffancs, pogácsa' neme, serélesztővel van sütve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gömbölyeg kalács. Kemenesali *Lévai L.*

Puffanok, dördülök. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pufók, pofit, pozsgás. Kemenesali. *Lévai László*

Pufolni, püfölni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Puhanni, durranni. Palócz. *Szeder Fábián.*

Puhantani, durrantani p.o. ágyúval, puskával. Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Puhatolni, tapogatva keresgélni; kipuhatolni, puhatolódni, puhatolódás: nyomozni, kinyomozni, nyomozódni, nyomozódás. Székely szavak. *Incze József. Szabó Elek.*

Puhér, földalatti hernyó, mely a' dohány' tövét szokta pusztítani. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pujna, azt teszi, mit máshol a' **zsendicze** vagyis turósított édes téj. Győr várm szó. *Sztrokay Antal.*

Puliczka v. **puiczka**, gánicza, tengeri v. kukoricza lisztből főtt pép. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pulisz, oskolás gyermekek' izékje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Puliszka, székely pép, túróval, téjjel, ordával, mákkal, mézzel, szilvával, kendermaggal, káposztalével mind jó. székely szó. *Szabó Elek.* Kukoricza lisztből főtt kása. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Pulya, törpe. *Kállay' gyüjt.* Székely szó. *B. Lakos.* Csikszéki. *Gegő Nicephor.* Elkényeztetett. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Pulya gyermek egész 12 esztendős koráig, azután cselédnek mondatik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Puncsi kutya, kis kutya. *Szeder Fábián.*

Punkháló, pókháló. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pupa, mellyből a' hernyó kibujt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Purdé, igy szokják híni a' czigán gyermeket. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Puruszli, puruszka (németül Brustfleck), kis felöltő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Puruttya, utálatos, csunya. *Beke' gyüjt.* Palócz. *Szeder Fábián.* Marczal melléki szó. *Acsády.* Szennyes piszkos öltözetü. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Puska, persely. Isten' puskája, templombeli persely. Palócz. *Szeder Fábián.*

Puska-kő, kova. *Kállay' gyüjt.*

Pusmogok, suttogok. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pusztaság, mezőség. Székely szó. *Kállay.*

Putraszék, árnyékszék. L. Budár. Palócz. *Szeder Fábián.*

Putri, földalatti ház. Palócz. *Szeder Fábián.*

Púzsa, csiga (állat). Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Puzsér, sok apró gyermek. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Púzsú, kigyalag, csiga, nyálas hájas csiga. *Kállay' gyüjt.*

Püffedező, dagadozó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pöfög, sirdogál, félbeszakasztva sir. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Püfők, kövér pofáju. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

R.

Rabota, munka, dolog, napszám. Székely szó. *Cserey Elek.* Úrdolga. *Kállay' gyüjt.*

Rács: 1) a' füstön álló sajttartó eszköz; 2) ló-sráglya, melyből a' ló a' szénát eszegeti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Két léczből összeszegezett 's falra felakasztott pócz; mellyen leginkább kenyeret tartanak. Marczal melléki szó. *Acsády.* Győr. várm. *Sztrokay.*

Rácsa, lefejtett avvagy lehántott fahéjból v. más egyébből készített rákfogó, mellybe a' béka-lábra ragadt buta rákok csendesen bele eresztetnek. Örségi szó. *Zakál György*. Kemenesali. *Lévai László*. Abroncsra kötött háló, mellyel rák és sokszor hal is fogatik. Szegedi szó. *Nátly József*.

Racsálni, garrire. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Rácz-borsó, feketés tarka görbe fuszujka. *Kállay' gyüjt*.

Raczi, felemás, korcs, két különböző faju. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Radina, gyermek-ágybeli asszonynak vitt étel-ital' neme. Székely szó. *Szabó Elek*. Márton szerint Taufschmáus. A' székelyeknél nem csak keresztelői vendégséget teszen, hanem a' keresztelés előtt vagy után is a' gyermekágyas asszonynak küldetni szokot ételeket, italokat, süteményeket. Innét mondják: radinát küldék ennek 's ennek. Székely szó. *Incze József*.

Radó, bujtogató. *Matics Imre*.

Rafonya, ruháját becsülni nem tudó, czudar személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Rag'alja, a' pallásnak a' koszorúfák mellett lévő alacsonyabb része. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Ragalni, szájig érő vizet lábhegyen által gázolni. Próbáld, megragalhatod-e a' vizet, azaz, eléred-e lábboddal a' fenekét. Szegedi szó. *Nátly József*.

Ragmálódni, megnyelvelni, szóval valakit keményen megrakni, dorgálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Ragya, vicsogó időveli eső, midőn majd a' nap tüzesen süt, majd sürü és öreg esőcseppek hullanak: mi a' szőlőnek 's gabonának kártékony szokott lenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nyáron napfénynél való eső. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Ragyiva, hitván, aláváló, rozzant. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Ragyva, rozoga, hitvány. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Ráhurkolni, ráfojtani. Székely szó. *Kállay*.

Rajkó, fattyu, kölök. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Raki szappan, kendőző szappan. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Rakitla, rekettye. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Rakoncza, rokoncza, rokincza; a' tengely' párnájá-

ból kiálló két fa, melly a' lajtorját nem engedi kétfelé dűlni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Tengelyen lévő 's az oldalokat gyámolító horgas vas. Innét mondják: „Nincs a' viznek rakonczája." Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rakotla, rekettye. Örségi szó. *Zakál György.*

Rakottya fa, rekettye fa. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ránczigálni, ruhájánál fogva huzni 's vonni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ránkodni, megránkodni: mondatik a' kis gyermekről, ha valamitől megrázkodik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Rapittya, apró dirib-darab, zúzadék. Innét — **Rapittyán törni**, diribre darabra zuzni, mint az üveg szokott. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Rapittyán, sok darabonkint; p. o. az üveg rapitytyán törött össze. *Beke' gy.*

Rapittyánkint, apró darabokra szaggatva. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Rapos, himlőhelyes. Gömöri szó. *Hollók Imre.* L. Ripó. Palócz. *Szeder Fábián.*

Rása, brassai gyenge lágy posztó materia, szoknyának való. Székely szó! *Szabó Elek.*

Rásgya, apró gazok összeszedve. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Rastagni, pattogva törni zuzni. Örségi szó. *Zakál György.*

Rásza, káposztának való plánta. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Raszt, lépdagadás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Rátó: Gömör, Torna; terepélyes fazék: Dunántúl. *Döbrentei.* Lábos a' fazekasoknál. Győr várm. *Czech János.*

Rátota, rántotta. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Rátott, zsirba belé merülve sült vastag megkeletett tészta nemű; így: tyukmony rátott, melly tojásból készül. Székely. *Szabó Elek.*

Rátuszkolom, erővel rákötöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ratymatok, rakosgatok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ravás, rovás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ravatal, hajdan a' sír felett csinált ormos szekrény a' tehetőseknél. Mai időben már nincs szokásban. Balaton melléki. *Horváth Zsigm.*

Rázni, köpülni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Rázott, így nevezik a' kostot kíméltető rázást, a' mikor a' széna buza-szalmával rázatik össze. Székely szó. *Szabó Elek.* **Rázott** v. **rázat**, szalmával kevert széna, a' marháknak. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Ré, a' folyóvizen porondos általjáró. Székely szó. *Túry Ignácz. Gyarmathi Sámuel.*

Rebben: 1) a' szív, öröm miatt, felpezsdül; 2) a' viselős asszony' méhében a' magzat legelsőben megmozdul. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Gyengén megijed. Székely szó. *Szabó Elek.* Hirtelen megféleműl. Székely szó. *Ferenczi János.*

Rebegni, reszketve félegetni, ettől **rezeg**, azaz rázólag reszket. Székely szó. *Szabó Elek.* Rebeg a' szívem, azaz, a' félelem miatt ver. Székely szó. *Ferenczi János.*

Rebesgetni, hirlelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hír vagy ujság gyanánt emlegetni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Rebzsik, jut vagy rémlik az eszében. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Recze, hálózatos szövetü varrás. Innét **reczézés**, Schlingeln. Balaton melléki szavak. *Horváth Zsigm.*

Récze, kácsa. Baranyai. *Tóbi Antal.* Rucza, kácsa, gócza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Reczés, sok soru, sok rétü. Kemenesali. *Lévai László.*

Red, sor, rancz. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Rédeg, magános páratlan. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Redes, soros, gerezdes. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Redv, rév. Mikor a' fa meg kezd taplósodni 's rohadásba men által, vagy megrohad, mondják: fa-redv, fa-rév. Innét —

Redves, reves, verfault. Székely szó. *Incze József.* Megromlott, aláváló; férges. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Veszni induló, rohadt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hitvány, aláváló; v. annyi mint podvás, p. o. redves fa. Vas vármegyei. *Dr. Horvát József.*

Rege, mesebeszéd. Székely szó. *Cserey Elek.*

Regelni, regelés; rekegni, rekegés: a' békák' szava a' tókban. Székely szó. *Incze József.*

Régen: 1) hajdan; 2) sokkal, p. o. régen jobb ember, a' helyett: sokkal jobb ember. Ezen értelemben, főkint Csikban használják. Székely szó. *Incze József.*

Reggeli, éhomét fölöstö-

köm, Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Regő béka, regelő béka. Székely szó. *Cserey Elek.*

Regölöm, hirdetem, rebezsgetem, mondogatom, hiresztelem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Regvő, regvel, reggel. Gömöri beszédmód. *B. S.*

Rejtezni, elrejtezni: 1) sich verbergen, verstechen; 2) a' tetsző megholtról is azt mondják: elrejtezett. Innét—

Rejtezés, elrejtezés, Scheintod, tetszhalál. Némelly nyavalyában, milylyen az ugy nevezett catalepsis, a' beteg ollyan állapotba esik, hogy azt vélik: megholt; 's történt, hogy illyen tetsző holtat temettek is el; igen az is, hogy temetés előtt föleszédett, helyrejött;—az illyenről a' székely azt mondja: nem holt meg csak elrejtezett. Székely szavak. *Incze József.*

Rejtőzni (el), elméjében elragadtatni. Székely szó. *Kállay.*

Rejtya, lajtorja. Palócz. *Szeder Fábián.*

Rekenő, sóskának zöld hajtása, midőn magba men. Szegedi szó. *Nátly József.*

Rekenye, sóskának enni való savanyu szára. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Rekesz, rekeszték, ól, záradék. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Reketes, raucus, heiser. Székely szó. *Incze József.*

Rekkenő, nagyon hév. Innét —

Rekkenőség, igen nagyhévség. Székely szó. *Incze József.*

Rekkenteni: 1) elrekkenteni, annyi mint valamit hirtelen eldugni; 2) megrekkenteni: észre nem véve valakit erősen megütni, p.o. egy karóval vagy bottal. Székely szó. *Incze József.*

Rempelni, rágalmazni, kisebbíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valakire fondorkodni, rágalmazni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Rendes, furcsa. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Renegni, rengeni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Rengeteg, a' nagy sürü erdő, hol a' kiáltásnak echója mintegy rengésbe hozza a' helyet. Zeng, reng, cseng, leng, peng, teng — chinai szókat szagló syllabák. Székely szó. *Szabó Elek.*

Rengő, sóskának enni való szára. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Réni, e' h. ríni, sírni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

Renkesz, zömök, solidus. Székely szó. *Szabó József.* Idomos középtermetü; asszony felül leginkább mondatik: helyes renkesz testü menyecske. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rény, akadály, gát; — kerítés, szőlő vagy kertárkokon felül lévő sövény tartalék; — nem pedig virtus! — Szegedi szó. *Nátly József.*

Rénye, zsiron vagy vajon sült tojás. (Kinek nem jutna eszébe, itt, az ökény faragta rény szó!). Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vas' várm. szó. Az alföldön rántottának hivatik. *Sztrokay.*

Renyekedni, valamin töprenkedve csodálkozni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Renyhe, lusta; rest, tunya. *Kállay' gyüjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Rest, lajhó, tunya, puha, dög. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Renyhó, dugadült, düledezett, ó, régi, hitván. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Rénnye, vajra v. szalonnára vert tojás. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Repedezni; ne repedezz, ne rémülködj! Székely szó. *Szabó Elek.*

Repencsék, lepke. Csallóközi szó. *Dr. Horvát Józs.*

Rés, kert' fonadékán átjárás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Resta, rosta. Székely szó. *Cserey Elek. Gyarmathi Sámuel.* Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Resz, Feile. Kovásznán nem reszelőnek, hanem resznek hivják. Ezen gyökérszótól jő —

Reszelő, Feiler. Reszelni, feilen. Székely szavak. *Incze József.*

Részént, részint. Székely szóejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Rét: 1) Wiese; 2) Falte. A' székely a' Falte, faltig, falten-t nem réteg, réteges szókkal teszi ki, hanem ezekkel: rét, rétes, rételni, ránczolni. Székely szók. *Incze József.*

Réteg (stratum), föld' rétege. Szegedi szó. *Nátly József.*

Retka, ritka. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Retyesz, ügyes kicsi valami; p. o. ez egy retyesz menyecske. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Réttya, lajtorja. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Rev, a' fa' belső rohadása;

reves fa. Székely szó. *Tury Ignácz.*

R e v e z e t, ijesztő. Székely szó. *Buczy.*

R é v é z e t: ollyan alig felgyógyult szigoru ember, a' ki a' lábán is alig állhat. Székely szó. *Ferenczi János.*

R é z c s i p k e, lionische Spitzen. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

R e z e s, a' megeredt pálinkának az orra vagy eleje, a' mellyet le szoktak jártatni külön edénybe, hogy próbálják meg, lesz-e sok pálinka vagy nem? Székely szó. *Ferenczi János.* A' pálinka' tisztáltatásának első kóstoltató kis porcziója r e z e s, mert akkor érzik a' réz benne. Székely szó. *Szabó Elek.*

R e z u l a (rasura), tilos nevendék erdő. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

R é s s u t t v. **r i z s ó t t**; lásd: Kelevészt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Csappanólag. *Kállay' gyüjt.*

R i a d á s, repedés a' jégen. Győr várm. *Czech János.* A' Balaton' jegének olly zajos robajjal, mintha ágyúkat sütögetnének el, hoszszában 1, 2, 3 lépésnyi szélességü megrepedése. Ezt a' nyilást **r i a d ó**-nak hívják. Ha kemény idő jár, ez újra befagy, 's bátran lehet rajta keresztül járni szánnal 's szekérrel; de ha gyenge az idő, higan marad, 's illyenkor deszkákat nyujtanak rajta imitt-amott a' réveknek keresztül. Történt már, hogy midőn az utas átugrani akarta a' riadót, a' vizbe zuhant 's ott veszett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

R i b a, apró halacska. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Riba, riba! ludat hívják vele. *Kállay' gyüjt.*

R i b á l n i, tépni, hurczolni valakit verve-verés közben. Székely szó. *Szabó Elek.* Valakit keményen rángatni, hurczolni, öltözetét is róla leszaggatva. Székely szó. *Szabó Elek.* Ide 's tova tépászni. Székely szó. *Ferenczi János.*

R i b a n c z, rongyos semmirekellő, a' kit minden ribálhat. Székely szó. *Ferenczi János.*

R i b a n c z o s, eltépett, ribáltatott öltözetü személy. Székely szó. *Szabó Elek.*

R i b a s z t á s, innen: megribasztom, megijesztem erősen. Székely szó. *Gyarmathi.* Riasztom, rivasztom. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

R i c s k ó: a' szijgyártó bőrt ránczaiból kihuzató műeszköz, mellybe négy lapos bikfa van vésve; a' két első

éles; a' két hátulsó megfurva csak a' rud' végét tartja, a' mellyet két ember elül nyom; a' harmadik a' bőrt huzza a' két éles fa felibe: 's igy veszik ki a' ricskóval a' bőr' ránczát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Riczálja a' farát, mikor szitál. Székely szó. *Gyarmathi.* Riszálja. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Rideg: 1) magánosan élő, szóbeli személy; 2) páratlan 's még járomba nem fogatott marha. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Márton szerint: alleinig, einzeln, sonderbar. A' székelyeknél **rideg**, **rüdeg** annyit teszen mint sovány, puszta, ösztövér, hizatlan, p. o. rideg marha, sertés, ollyan, mely nincs hizóban istálón, hanem akolban. Rüdeg, kopár, puszta hely, a' hol semmi sem terem vagy semmi sincs. Székely szó. *Incze József.* Sovány, p. o. rideg marha sertés, a' melylyik nincs hizóban. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

Rifolni, a' ruhát kiméletlenül, hamar összeszaggatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Ruháját gondatlanul szaggatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Elviselni. Kemenesali. *Lévai László.*

Rigás, ritkás, ligetes. Balalon melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rigó-tök, paptök, kakukvirág. Székely szó. *Cserey Elek.*

Rigy, apró galy, vessző. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Rigya, rügye a' fáknak, tavaszkor a' bimbó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vas várm. *Dr. Horvát József.* Nem bimbó, hanem azon hosszukás virágforma növés, melly némelly fákon őszszel p. o. magyarófán, némellyeken tavaszszal p. o. fűzfán látszik. *Beke' gyüjt.* Diófa' barkája, virágja. Marczal melléki. *Acsády Sándor.* Élőfának tavaszi elővirága. Kemenesali szó. *Lévai László.* Vas vármeggei. Rigyázik a' diófa, mogyorófa stb. illyes fákról a' rigyázás a' virágzás helyét pótolja. Párizpápaiban ezen szónak egészen más értelme vagyon t. i. fa gát. *Sztrokay.* Bevágása az útnak. Székely szó. *Cserey Elek.*

Riha, szóbeli személy, alattomos parázna. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Rihálom, erővel fűrészelve metszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

R i k h á m, az osztovátában. Székely szó. *Gyarmathi.*

R i k k a n c s, kanász. Baranyai szó. *Matics Imre.*

R i k k a n t o s, savanyu. Kemenesali szó. *Lévai László.*

R i k o g a t n i, üvölteni, kurjongatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

R i m a, buja fehérszemély. *Beke' gyüjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

R i m á n k o d n i, esdekelve kérni. *Beke' gyüjt.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Igen-igen kérni, mintegy rivó hangon. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

R i n g y ó, rongyos, részeges, rosz, piszkos személy. Székely szó. *Szabó Elek.* Kurva. Kemenesali. *Lévai László.*

R i p a c s, csécs, himlő, kanyaró, apró. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Himlőhely, sebhely. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

R i p a c s o s, himlőhelyes, ragyás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Erős himlőhelyes. Székely szó. *Kállay.*

R i p ó, himlőhelyes. Barkó szó. *Hollók Imre.*

R i p p a d o z o k, félelmesen kiabálok. Székely szó. *Gyarmathi.*

R i s z á l n i, roszúl szelni p. o. kenyeret. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

R i s s z a n t a n i, elmetszeni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Rögtön széthasítani. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

R i t y á l ó d ó, gunyolódó. Székely szó. *Cserey Elek.*

R i t y o l ó d n i, csufolódni. Székely szó. *Szabó Elek.*

R i t t y e g e k, **r i t t y e g t e t e k** az ostorral. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

R i t t y e n t e n i, csattantani, p. o. ostorral. Székely szó. *Túry Ignácz. Incze József.* Ostorral csattintani. M. II. 337. l. Cserdítni. Székely szó. *Ferenczi János. B. Lakos.*

R i t t y ó, nemi mag; innét—

R i t t y ó z n i, fertőzni, a' nemi magtól megválni; innét—

R i t t y ó z t a t n i, fertőztetni. Vas várm. *Dr. Horvát József. Sztrokay.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

R i v a n c s, jégeső. *Matics Imre.*

R í v ó k a, vízhólyag a' testben. (Hydatis). Szegedi szó. *Nátly József.*

R i z z a m o d n i, félni. Székely szó. *Gyarmathi.*

R o c s k a, egyfülü, fejős-cseberke, fa edény. **V e d e r**: Péczelen, Pest várm. *Kállay' gyüjt.* Konyhabeli veder. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Rocska: Gömör, Torna; fa abroncsos vödör, kánna: Dunántúl. *Döbrentei.*

Robaj, nagy nesz, lárma, zörgés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Robbanni (meg v. ott), hirtelen 's egyszerre ott teremni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Robota, úr'-dolga. Székely szó. *Kállay.*

Rodina v. **radina**, paszita, keresztelői mulatság. Székely szó. *Kállay.*

Rogya, lásd: Ragya. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Roh, fekete. Székely szó. *Cserey Elek.*

Rohoda, lásd: Renyhó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Rusnya, ocsmány ronda, csunya. Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Rókamál, rókatorok. Székely szó. *Kállay.*

Rókát kapott, megperzselődött. *Kállay' gyüjt.*

Rokincza, rokoncza, rakoncza. Székely szó. *Cserey Elek.* A' szán - emplénybe két felül két ki- 's bejáró rudacska, mellyek közé a' fát rakják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Rokoncza, rokincza, nem **rakoncza**. Székely szó. *Incze József.* Négy fa, melly az eplénybe tétetik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Rokka, guzsaly, fonószer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Egy tekercs kócz, csepü v. kender. Kemenesali. *Lévai László.* Minden fonni való, p. o. len, kender. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Minden pászmára jelt adó szerszám. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Németül Rocken, pergő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Rokkanni, összébb ereszkedvén a' liszt, gabona v. egyéb, a' mérő edényben alább száll. Székely szó. *Szabó Elek.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Rokkant, hibás elejü. Kemenesali szó. *Lévai László.* Ha a' lónak eleje megromlott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rokoj, lásd: Szoknya. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.* A' székely asszonyokon annyi, mint a' vármegyeieken az úgy nevezett **fersing**. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Rokolya, pórasszonyi ruha. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Küttel. Székely szó. *B. Lakos.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Olcsó, vászon v. gyolcs szoknya. Székely szó. *Gyarmathi.* Kis

gyermek' felső felöltője. Kemenesali. *Lévai László.*

Rombolni, lásd: Prékelni Kemenesali szó. *Lévai László.* Csélcsapul elszaggatni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Róna, ösvény út. Székely szó. *Cserey Elek.* Kerék-vágás. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Baranyai. *Tóbi Antal.* Egyenes, sík. Marczal melléki szó. *Acsády.*

Ronda, l. Lepcses.

Rongya, szennyes ruha. Székely szó. *B. Lakos.* Kender, len v. gyapott vászonból készült mindenféle fehérnemű, u. m. ing, ing-al, lábra való, lepedő, kendő stb. Innen **rongyát mosni**, annyi mint mindenféle vászon neműt mosni. Ennek synonimája **gyurgya**, melly a' székelyeknél ugyanazont teszi, mit a' rongya. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Róni, a' fákat fejszével vágni ketté halkonkint. Székely szó. *Szabó Elek. Incze József.*

Rontás, bűvölés-bájolással ártás, mintha p. o. valamelly tudálékos ember vagy asszony valamelly tagunkat bosszúállásból megronthatná. Ez a' bal hiedelem szűnik már. Az új házasok sem félnek többé a' **megkötés**-től. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.*

Rost, p. o. a' vászon' és gatyaláb' végén lévő fonalszálak. *Beke' gyüjt.* Fának belső hártyája (papyrus). Szegedi szó. *Nátly József.*

Rostatni, hazalni, peselni *Kállay' gyüjt.*

Rostikádzik, p. o. a' vászon, ha fonalak nyúlnak ki belőle. Székely. *Gyarmathi.*

Roszog, fele-főttiben van; répáról mondatik. *Kállay' gyüjt.*

Roszogó, vászonnak kezdő vége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rosz szél érte, a' guta megütötte. Székely szólás. *Ferenczi János.*

Rosz rügy, aláváló, erkölcstelen fehérnép. Székely szó. *Ferenczi János.*

Rosszantani v. **risszantani**, egy rántással elmetszeni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Róta, sereg, csapat. Székely szó. *Cserey Elek.* Rótával jő a' fájdalom. Győr várm. *Czech János.*

Rótás-eső v. **pásztás-eső**, csak darabonkint járó eső, mellynek ellentéte a' közönséges vagy országos eső. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rovás, kettős fapálczika,

mellyre a' pásztorok a' marhák' számát, a' csaplárosok a' bort, a' mészárosok pedig a' hust szokták fölmetszeni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

R o v a t, kis barázda. *Matics Imre.*

R o v a t a l, familiai sirbolt felett álló fa alkotmány. Kemenesali szó. *Lévai László.* Repartitio. Innét — r á r o v n i. Székely szavak. *Incze József.*

R ó v n i (meg v. föl), megjegyezni; p. o. megróvtam ezen tettedet, hibádat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

R ó z a n, józan. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

R o z o g a, rozzant, düledezett, romlott. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

R o z o n g a t o m, lassan dorgálom. Székely szó. *Gyarmathi.*

R o z z a n t, hitván, szél által eldöntött. Kemenesali szó. *Lévai László.* Megromlott, düledezett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

R o z s a n y a, a' rozsfejből félszegen kinőtt két akkora fekete hosszukás mag mint a' rozs-szem. Székely szó. *Ferenczi János.*

R o z s f é r e g, a' lovak' alfeléből kihülledő nyű. Székely szó. *Ferenczi János.* Zabféreg a' ló' hátuljában. Székely szó. *Kállay.*

R o z s l a n i, a' rozsfejeket a' tisztabuza-vetés közül kiszedni: a' mi hogy kár nélkül lehessen, a' buzának fejzése előtt szükség cselekedni; mert aztán romlik a' buzafej, és közébe is vágódik a' rozsfejeknek. Székely szó. *Szabó Elek.*

R ö f f e n n i, összetódulni. Disznók felől mondatik, mikor ingereltetve vannak. Igy, az egyetértő 's együttartó, neki bőszült, darabos emberek is, ellenfelök' tapodására, össze szoktak röffenni. Innét: r ö f ö g n e k a' serté- sek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

R ö g, gug, göröngy. Székely szó. *Cserey Elek.*

R ö g é n y v. s á r g a v é r t á l é, a' marháknak olly nyavalyájok, melly miatt vérök megvész, 's rendszerint 24 óra' lefolyása alatt eldöglenek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Örségi szó. *Zakál György.*

R ö h ö g n i, parasztos hahotával nevetkezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

R ö k k e n t a' gabona, ha szárán a' hosszas szárazság miatt elporhanyul; ugy a' zsup 's nád, megáztatva 's ismét megszárítva töredé-

kenynyé lesz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rőkölni, szippogva sírni, sirogatni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Rökönyödni, mikor a' gabona' szála a' sok eső 's elérés miatt megszáradván elaszik és romladozó leszen. Székely szó. *Szabó Elek.* Avúlni, rohadásba indulni. Szegedi szó. *Nátly Józs.*

Rökörződés....; innen: megrökörződöm. Székely szó. *Gyarmathi.*

Rökötölni, bömbölve sirni. Székely szó. *Buczy.*

Römpöl, verdung. *Matics Imre.*

Rősgye, apró gazok öszszeszedve. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Röstölő, szélke. Székely szó. *Kállay.*

Rőt, verhenyeges szőrű. p. o. ökör. *Kállay' gyüjt.* Ollyan színü, mint p. o. a' fürj. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Röviden jőni ki, nem érni be valamivel. Székely szólásmód. *Ferenczi János.*

Rőz, fehérítetlen vastag kender-vászon. „Kantus alatt rőz a' pendel." Nyíri nóta. *Nátly József.*

Rőzse, összekötött vessző 's ágnyaláb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kévékbe kötözött vékony ágból vagdalt tűzi fa. Kemenesali. *Lévai László.*

Rucza, e' h. récze. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

Rucczanni (fel), hirtelen felkerekedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Rúgálni, rugdalni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Rugaszkodni, egyszerre sebes iramlással megfutamodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ettől: rug, rugni; ugyanis hirtelen megszorítatván a' sarkantyúval a' ló, földet rug fel sebes iparkodása közben. Székely szó. *Szabó Elek. Gyarmathi Sámuel. Ferenczi János.*

Rugott borju, másod fűre menő borju. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rugtatni, minden erőből futni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ruha, keszkenő. Székely szó. *Gyarmathi. B. Lakos.* Kötény. Palócz. *Szeder Fábián.* Gömöri. *Hollók Imre.*

Ruharézmin, ruhát nem becsülő hamar elszaggató. Kemenesali. *Lévai László.*

Rusnya, csúf (székely szó); csunya, rút (magyar). *Derzsi Mózes. Szabó Elek.* Piszkos, tisztátalan. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Kemenesali. *Lévai László.*

Rügy, apró galya tavaszkor a' gyümölcsfákon Barkó szó. *Hollók Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* A' rügy és a' bimbó közt ez a' székelyek közt a' különbség: bimbója a' virágnak van, melly azután kinyilni mondatik; akár fa-, akár egyéb virág légyen az, mikor ki kezd ütni, bimbónak neveztetik. A' rügy a' fák' leveleinek kiütése, mikor korán tavaszszal összegombolyodva kijőnek, de még nincsenek kitárva, kifejlődve, széthasadva. Székely szavak. *Incze József.*

Rüheder, rühelődő, csavargó, dologtalan. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Rüherόczi: élhetetlen, gyáva. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Rüherongy, élhetetlen, ruhátlan ember, kinek alig akad meg a' rongy a' nyakában. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Budapesten az illy ringy-rongy embereket betyárok-nak hivják még a' németek is: die Betyaren. *Matics Imre.*

Rühetni, párosodni; mondatik a' sörtésekről. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Rühőczi, a' kinek szokása tisztátalansága miatt testét minduntalan rühölni, vakarni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rühölni, dörgölni, vakarni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Rühölődni, vakaródni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S.

Sadarom, sebesen hajtom. Kemenesali. *Lévai László.*

Sáf, csupor edény. Székely szó. *Cserey Elek.*

Sáfár, gazda. Székely szó. *Cserey Elek.*

Safarina, kurva. Székely szó. *Kállay.* Hamis kis kerítő leányka. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sajátul, mint magának úgy dolgozni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Sajdítni, az embernek, mikor csak alig ér lábába a'

tövis vagy szeg, — vagy a' ló, mikor a' vak nyil miatt kezd sántálni, azt mondják : sajdít. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sajgás, erős ütés utáni érzet az eleven testben. Innen : **sajogni**; p. o. sajog a' kezem t. i. az ütés, csapás miatt. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Sajin, éles, magát 's mást sem kimélő serény mozdulatu. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sájka, csajka, kis csónak. *Matics Imre.*

Sajlottatom, hosszasan kinzom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Sajmeggy, apró bokrokon termő meggyfaj. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Apró vad meggy. *Kállay' gyüjt.*

Sajnos, fájdalmas. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Sajnálható, p. o. sajnosan értem megbántódásodat. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sajogni, fájdogalólag pizsegni. Székely szó. *Szabó Elek.* Lassudon fájni, p. o. sajog a' test a' megütés után. Göcsei. *Plánder Ferencz.*

Sajtalan, e' h. sótalan. *Kállay' gyüjt.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Sajtár, sáfó, cseber. *Kállay' gyüjt.* Dézsa. Tolna vármegyei. *Csapó Dániel.*

Sajtó, prés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Salapolni, örömkiáltozni, örömében tapsolni. *Matics Imre.* Sokat járkálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Sallang, fitak, fityegő : mind a' három szó annyit tesz mint **czafrang**. Baranyai szavak. *Tóbi Antal.*

Sállik a' kancza ló, azaz : párasodási ösztöne megindul. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sancz (a' pipában). Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Sanda, félrenéző. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali. *Lévai László.*

Sandal, kancsi. Székely szó. *Cserey Elek.*

Sandikálni, egy szemmel nézgélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sandorolni, sunnyogva, féloldaltag menni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sányavész, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Sámé: fejre való keszkenő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Sápékodni, panaszkodni, nem egészen igaz ügyben : hogy másokat segedelmezésre indítsunk. *Beke' gyüjt.*

Sápítani, lármásan nevet-

ve kiabálni. Székely szó. *Szabó Elek.* Hegyes módon, asszonyi hangon visítni. Székely szó. *Ferenczi János.* Sáforítani, hizelkedve magát beszínleni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Kiabálni, kajdászni. Székely. *Szabó Elek.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

S á p ó d n i, töprenkedni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

S á p o l ó d n i, sápítani. Székely szó. *Cserey Elek.*

S a r a b o l n i, füvet sarlóval levagdalni. *Beke' gyüjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

S a r á g l y a, nyeles terehhordó 2 ember számára. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

S a r a m o n t a (sarmentum), venyige. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

S a r a m p ó, kerítés. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

S a r a n g, kiserdült csemete vesszőszál. Székely szó. *Szabó Elek.*

S a r a n g o z n i, a' lekaszált vagy megétetett fűnek, gabonának újra kinőni. Székely szó. *Ferenczi János.* A' levágatott ifju fa' törzsökéből új csemeték nőnek ki. Székely. *Szabó Elek.*

S a r c z, kicsikart jószág. Innét: s a r c z o l n i, valamit erővel kicsikarni, valaminek adására kényszeríteni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

S á r e t t, sárga. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

S á r f e h é r s z ő l ő, édes mint a' méz. *Kállay' gyüjt.*

S á r g y ó k a, sárgás madár, más vidéken sármány. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

S a r g y ú v. s a r g y i, e' h. sarjú. Vas várm. *Dr. Horvát József. Kállay' gyüjt.*

S a r h a, sintér. Alábbvaló a' sarhánál, azaz: még a' legalábbvalónál is alábbvaló. Gömöri szó és szólásmód. *Keszi Berta.* L. Serha.

S á r h a t n i, nem: sárhítani. Székely szó. *Incze József.* Mondatik a' kancza, mikor ménlovat kiván; m e g s á r h a t o t t, megszökte a' ménló. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.* S á r h í t n a k v. s á r h o z n a k a' kanczák. *Kállay' gyüjt.*

S á r i g, e' h. sárga, melly szinte szokásban van. Székely szó. *B. Lakos. Gyarmathi.*

S a r k a l a t k e n y é r: erdélyi és székely szó; karéj kenyér: magyarországi. *Döbrentei.*

S á r k á n y t é j, krampambuli. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S a r l a n g, czafrang. Palócz. *Szeder Fábián.*

Sárlani, a' kancza a' bágatásra ingerlődik. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Sarnyu, sarjú. Palócz. *Szeder Fábián.* Igy : varnyú, bornyú; varjú, borjú helyett.

Sarok, szőlőtő, melly kilátszik. Székely szó. *Kállay.*

Sarutás, sarút készítő, sarús. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Sárviz, epe, Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Sas: 1) aquilla; 2) sasnak hivják azon csere vagy fenyő bernákot, mellyeket *a*) kifaragván és kivésvén a' két ellenben levő oldalain, kertnek felásnak a' földben, és a' kert' deszkáit azon vésetekbe rakják bele; *b*) a' küszöb- vagy ajtós ablaklábokat, mellyeknek belső oldalát ismét megvésik, és a' rakó bornák' végeit megpeterkézve azokba eregetik. Székely szó. *Incze József. Túry Ignácz.* Azon kétfelül kivésetett lapos fa oszlop, mellyet a' fa épületben állítanak fel, mikor a' bornák az épületet által nem érik: a' mellynek vésetébe a' megpeterkézett borna-végek illettetnek belé. Székely szó. *Szabó Elek.*

Saskó: 1) piszkos lévben mosott szenny-kiverte; 2) akármelly kévének alsó vastagabb vége. Szegedi szó. *Nátly József.*

Sasóka, vas szeg' lyukába tett két szárnyu vékony vas. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sassudok, senyvedek, fáradok, lankadok, tikkadok. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Sáté, apró sás. Husáté! husáté! mind elfogyott a' sáté, nyúzd meg már a' lovat vén dádé! csinálj bocskort bőréből, hosszu pórázt szőréből. Székely szó és mondás. *Szabó Elek.*

Satnya, hitvány, sovány, silány, nyomorék. Győr vármegyei. *Horvát Endre. Sztrokay.*

Satolni, e' h. sajtolni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Satolni, sutulni, sajtolni. Székely szó. *Gyarmathi.*

Sátor, ponyva : Sz.-György' völgye táján; Kerka mellett: **paléta**, **ponyva**; más vidéken: **penyva**. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Sátorfa, a' mire a' ponyvát terítik. **Összeszedte sátorfáját**, azaz: elköltözködött, elkotródott. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Satrafa, vén totya, totyogó vén asszony, banya. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Satratok, ide 's tova ka-

pok, kikapok. Székely szó. *Gyarmathi.*

Satu, valamit fölebb vitető műszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sávoly, czifraság a' szövésben. Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Sávolyos vászon, czifrán szőtt vászon, mint a' millyenből asztali abroszok és kendők készülnek. Palócz. *Szeder Fábián.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sebes, savanyú mint a' túró; innét —

Sebesedni, csipősedni, élesedni. Székely szavak. *Ferenczi János.*

Segges, fösvény. Győr vármegyei. *Czech János.* Nagyvalagú. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Seggvakaró, a' csipke rózsának v. vad rózsának veres hosszukás magva. Kemenesali szó. *Lévai Lászlo.*

Sehonnai, semmiházi, kinek sem országa, sem házája. Illyenekről mondják: „Hátán háza, kebelében kenyere." Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Cserey Elek.*

Sejk, kis fejedelem, atyafi elöljáró. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sejp, a' ki az sz-t s-nek mondja, p. o. a' szalmát salmának, a' szénát sénának. Székely szó. *Incze József.*

Sejteni (meg), észre venni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Sekély, csekély. Székely szó. *Gyarmathi.* Vízárok. Székely. *Cserey Elek.*

Sékodni, sikítni. Örségi szó. *Zakál György.*

Selejtes, aljasa valaminek. *Matics Imre.*

Selleg, nagy ivópohár. *Matics Imre.*

Séllő, vizek' sebes folyása. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Selégy, szelid. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Selyemfolyás, a' körömházon alúl való megtüzesedése az újjnak, mellybe, hogy tovább ne terjedjen, selymet huznak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Selymék; selymékes hely, mocsáros, ingoványos hely. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János. Szabó József.*

Semerges, sömörgös. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Sémes, pamutos. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Semfüsemfa, iszalag v. vad borostyán. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Semlyék, homok buczkák közt laposabb orgoványos szénatermő hely (nem pe-

dig ingovány); rajta néha az eső és hó viz ideig óráig megállapodik. Szegedi szó. *Nátly József.*

Semmedés, zsibbadás. Innét —

Semmedni, elsemmedni, zsibbadni, elzsibbadni, a' test-tagokról mondatik. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Sentés, csapszék, ivóház. Palócz. *Szeder Fábián.*

Senyedeges, fekélyes, sebes. Székely szó. *Gyarmathi.*

Senyved, zsibbad, megsasusodik p. o. hosszas ülés után a' láb, ugy hogy alig állhatunk rá. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rohadásba men; péld. senyved a' nyers fa, azaz, büzölög a' tüzön. Székely szó. *Kállay.*

Ser: 1) Bier; 2) czérna' vagy fonal' sere, ha t. i. a' sodrott czérnát vagy fonalat visszafelé kezdik sodrani, azt mondják: kiment a' sere vagy sodrása, vagy sodrata. Székely szó. *Incze Józséf.*

Seráglya, vesszőből font cserény; ajtónak használtatik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Serczeg, sustorog; midőn forró zsirba viz vagy eczet töltetik, vagy tüzes vas vizbe mártatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Serczeg a' tüz, mikor viz fecscsen rá. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Győr várm. *Czech János.*

Seréb, harmincz szál fonal v. tiz ige. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* **Seréb** (Udvarhelyszéken), **pászma** (Háromszéken), az úgy nevezett matólán 30 szálból álló fonálköteléknek neve. *Derzsi Mózes.*

Sereghajtó, utolsó. *Kállay' gyüjt.*

Sereglye, seregély. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Sereny, sarjú. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Seres, összesodródott, p. o. seres fonal; innét: beserlik vagy összebederedik a' fonal a' hidegtől. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó E.*

Serevény, apró, fűzfához hasonlító fű; terem legnagyobb homokbuczkák közt; innen serevényfűz (salix viminea), csigolya. Szegedi szó. *Nátly József.*

Serha, gyöpmester, benczli. Palócz. *Szeder Fábián.* L. Sarha.

Sérifikálni, haszontalanúl fel 's alá járni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi. *Mindszenti.* Tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Sérikálni, hivalkodva járkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Haszon-

talanul időt tölteni, sétálni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

S e r í t e n i: Erdélyben a' székelyeknél; pödörni, sodorni: Magyarországban. *Döbrentei.* 1) Sodrani, p. o. czérnát; 2) laska' tésztáját laposan a' laskaserítő fával elvékonyítani; 3) csinosan, ügyesen valamit ellopni, p. o. észre sem vehetém, elseríté a' keszkenőmet. Székely szó. *Incze József.*

S e r l e n i, sodrani; p. o. mikor szőnek és nyirkos időben nyitva az ajtó, a' fonal egybesodródik és mondják: tedd be az ajtót, serlik a' fonal. Székely szavak. *Incze József.*

S e r t e p e r t é l n i, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

S e r ü l k ö d n i, még szokottabb **s ü r ü l k ö d n i**, melly annyit teszen mint kétszinkedve valaki után esni 's megcsalni; p. o. a' macska addig sürülködék az egér után, hogy megfogá. Székely szó. *Incze József.*

S e r ü l n i, elserülni, kiserülni: annyi mint lopva, búcsuzatlan, észre nem véve valahonnét elmenni; mondják p. o. észre sem vevém, úgy kiserűle az ajtón. Székely szó. *Incze József.*

S é r ü l n i, **m e g s é r ü l n i**, mikor a' férfi megerőltetvén magát, vagy megütvén avvagy igen megnyomván szemérmes testét, megtökösül (nagy töke lesz), **m e g s é r ü l n i** mondatik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

S é t, apró csermely, patakocska, melly helylyel közzel fölülcsapó malmot is hajt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S é t á r, sajtár, mellybe tejet fejnek. **S e d s á r** vagy **S é s á r**, boldog-arábiabeli vidék' neve. Székely szó. *Szabó Elek.* Hatkupás, kárt fizető mérték: a' mennyit egy idegen, kárban talált marháért fizetnek a' más falusiak. Székely. *Ferenczi János. Cserey Elek. Gyarmathi.* Fejős rocska. Székely. *Kállay.*

S é t f ü, kis patakocska mellett buján 's korán növekedő zöldség, zsibáknak való. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S i á p o l o k, alig alig éldegelek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

S i b é k, hordó-dongának csínja, vagyis a' dongának végén való metszés, mellybe a' fenék eresztetik. Göcsei szó. *Ptánder Ferencz.*

S i f i t e l n i: 1) a' kefével elé hátra dörgölni; 2) elé hátra járni. Székely szó. *Ferenczi*

János. Lábbal surlani a' földet. Székely szó. *Gyarmathi.*

S i h e d e r, felserdült ifjú. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Suhancz, betyár. Kemenesali szó. *Lévai László.* Suttyó, fiatal ember v. állat; p. o. siheder malacz. Szegedi szó. *Nátly József.*

S í k, arany, ezüst v. rész paszomán, p. o. síkos puruszlik, paszomános mellény. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

S i k á l n i, fehéríteni, kimeszelni a' házat. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Czín-edényt tisztítani, ház' földét vagyis padozatját felmosni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

S i k á r k o z n i, a' jégen csúszkálni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

S i k á r l a n i, sikállani. Mikor a' házat megtapasztják és a' tapasz megszárad, annak hasadékait arra készített hig sárral bekenik, melly azokat befogja: ezt teszi s i k á r l a n i. Székely szó. *Incze József.* A' repedt tapaszos házat sikárlóval bemázolni; innét —

S i k á r l ó, marhagané, lugzott hamu 's agyagból készült híg kenedék. Székely szavak. *Ferenczi János.* 1) A' ki sikáról; 2) az a' hig sár, mellyel sikárolnak. Székely szavak. *Incze József.*

S i k á t o r, kis szoros köz, útczika. Székely szó. *Kállay.* Pápa' vidékén k ö z l e a' neve. *Matics Imre.*

S i k a t t y ú, két darabka fa az eszvátán, mellyről a' bele csinált kerekcséken a' nyüstök függnek. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Karika a' szövőszéken. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

S i k é r, seicht. Győr várm. *Czech János.*

S i k k a s z t a n i, valamit lopva úgy eldugni, hogy meg ne tudják hová lett. Pápa vidéki szó.. *Matics Imre.*

S i k k a t y u, eke' része, a' tézsolyán levő láncz. Székely szó. *Gyarmathi.*

S i k k o t y u, tézsolya' végin való láncz, mellyel a' két első ökör a' rúdhoz köttetik. Székely szó. *Kállay.*

S i k o l t y u, mellyre a' nyüst van felfüggesztve. Székely szó. *Gyarmathi.*

S i k o n k á z n i: Erdélyben a' székelyeknél; csuszkálni: Magyarországban. *Döbrentei.*

S i k o t y u k a r i k a, a' miben felakasztják a' nyüstöt. Székely szó. *Ferenczi János.*

S i l á k, gyenge tűzvilág estve lefekvés után a' házban. Székely szó. *Szabó Elek.* Innét —

S i l á k o l n i, csak alig tü-

zelni, midőn meg-meggyúl a' tüz 's viszont kialszik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Silap, l. Sisak. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Pálinkát főző rézedénynek pupja. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Silapsi, a' ki süvegét nagyon szemére huzva viseli 's e' miatt roszul lát valamit, annak illyenkor mondatik: „o te silapsi!" Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* A' kalapját lekonyulva viselő, lappangó, alattomos ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sillám, tréfa játék, könnyü dolog. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Sima: Gömör 's Torna; sikos: Dunán túl. *Döbrentei.*

Simánkodni, **sipánkodni**, tartósan valamiért kunyorászni; innét: simándi koldus, orczátlan kérő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Simely, az első tengelyen való párna, mellyen a' fergetyű fordul. Székely szó. *Gyarmathi.*

Simító, lapos, két szélén gömbölyű aczél, lakatos' vasát pallérozó eszköze. Székely szó. *Ferenczi János.*

Simonbiró, parancsoló asszony. *Kállay' gyűjt.*

Sinár, fösvény. Székely szó. *Cserey Elek.*

Sindeni, e' h. sinleni, megcsökkenni; p. o. ez a' marha, ez a' fa megsindette a' helyet, azaz: megcsökkent, nem nőtt jól. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sindevészni, lassankint fogyni, egyszer jobbacskán lenni, máskor roszabbúl. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sing, réf, rőf. Székely szó. *Cserey Elek.* Csikszéki. *Gegő Nicephor.*

Sinkó, deák kalpag volt. *Kállay' gyüjt.*

Sinkófa, schelm. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sinkófálni, elmellékelni, dugába dönteni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Elsikkasztani. Győr várm. *Czech János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Sinkopálni, elvesztegetni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Sinyedeg, száraz rüh; innét —

Sinyedeges, a' sok betegség miatt elsoványadott, elszáradt, elhaloványodott. Székely szavak. *Ferenczi János.*

Sinnyedes, elsindődött, erőtelen 's színtelen ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sinnyeteg, pállott, álló vízben termő szőrfű, melly a' benne járó embert megrühesíti; nem pedig maga

a' rüh, mint Szabó Dávid írja. Szegedi szó. *Nátly József.*

Sipag, sapka. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Sipak, sipka, sapka. *Kállay' gyüjt.*

Sipákolok, csibe módra sírok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Sipánkodó, fösvény, kéregető. Székely szó. *Kállay.* Sopánkodó. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Sipfa, barna füzfa, mellyből tavaszszal sípot készítenek a' gyermekek; mivel egyedül a' sárga fűzet nevezik Göcsejben fűzfá-nak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Sipítani, sírni; a' galambfi sipít. Szegedi szó. *Nátly József.*

Sippadni, sülyedezni, süppedni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Sippadni v. sippedni, sárba merülni. *Nátly József.*

Sirallani, egyszerre erősen sirni kezdeni, p. o. a' gyermek egyszerre megsirallott. Székely szó. *Incze József.*

Siralmas ház, halotti gyászos hajlék. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sirató estve, az összeesketés előtti estve, a' férjhezmenőt leánybarátnéi siratják, hogy elvesztik társaságukból; kártyáznak 's muzsikálnak ekkor. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sisak, kazán' pupja, silap. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Siska, leálló nagy fülü. Kemenesali szó. *Lévai László.* Mondatik leginkább disznóról; p. o. siska disznó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szálkás szőrü, fehér bánáti sertés, melly közönségesen vad természetü és rosz hízásu szokott lenni. Szegedi szó. *Nátly József.* Fánk, farsangi sütemény. Palócz. *Szeder Fábián.*

Sivallani, rivallani: mikor a' keserüség egyszerre kitör a' szívből. Székely szavak. *Incze József.*

Sivanni, ijedtében élesen kiáltani. Székely szó. *Szabó Elek.* Sivalkodni, bőgni; felsivant a' gyermek. Székely. *Kállay.* Egy sivantott lélek sem volt oda haza. Győr várm. *Czech János.*

Sivány, minden fű nélkül lévő, termékenytelen, szél hordta homok, vagy folyó homok. Szegedi szó *Nátly József.* Elviselt, elkoptatott. Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Sivatag-hely, puszta, kietlen. Székely szó. *Kállay.*

Só-akna, sóbánya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Sobak, sváb. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Sod, tüzmelletti kormos fal. Székely szó. *Buczy.* Gócz, kuczkó, focus. A' tüzelő kemenczének tégláből a' fal mellett belül kirakott vagy egész nagy kőbűl álló tartaja, fala. Székely. *Szabó Elek.* Cserepes, serény, a' kemenczét tartó belső, tüz felül való kőfal. Székely. *Gyarmathi.* A' kemencze' rakása, a' hol a' tüz ég, belfelül. Székely. *Ferenczi János.* A' kemencze' aljának belső oldala, melly mellètt ég a' tüz. Néha egy lapos követ helyeznek oda, hogy ne kelljen tapasztani, és ezt **sódkő**-nek hivják. Székely szó. *Incze József.* Az a' mellékhely a' tüzelő kemencze alatt, hol a' tüz ég, mellynek oldala a' láng v. füst által megfeketedik. Innen mondják a' székelyek: fekete mint a' sod. Nem anynyira a' kemencze alatt levő tüzelő helyet teszi, hanem inkább azt a' mellék kőfalacskát, melly a' fal mellé azért rakatik: hogy részszerint a' fából készült falnak meggyulhatása ellen ótalmul szolgáljon; részszerint pedig, hogy a' tüzelő kemenczének fal felül való része rá rakassék. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Sokadalom (sok-el-adom), szabad vásár, szabadság. Székely szó. *Szabó Elek.* Országos vásár; mintegy: sok álladalom. Székely szó. *Kállay.* Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Sokáig, hosszasan, soká. Erd. és székely szó. *Döbrentei.*

Sólya, pacsmag, elviselt papucs, melly még csak ház körül használható. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Lábbeli. Kemenesali. *Lévai László.* Székely szó. *Cserey Elek.* Szán alá tétetni szokott henger, midőn a' hajót kiugorázzák. Szegedi. *Nátly József.*

Sompolygó, fanyalgó, hálálkodó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sompordálni, kunyorászva, kéregetve, sokáig az ember körül sürgölődni. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Somogy, eszterha' alja belül a' padláson. *Beke' gyüjt.*

Somojgani, mosolygani. Székely szó. *Gyarmathi.*

Somportálni, valaki körül 's után járni; p. o. addig somportála a' leány körül, hogy elkapá. Székely szó. *Incze József.* Szathmár'

vidékén: sonfordálni. *Gáthy János.*

Sonkoly, olvasztatlan viasz. *Kállay' gyüjt.* A' lépnek kisajtolt törkölye. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Seprő, minden leszállott sürüje a' folyadéknak, p. o. méz-sonkoly. Székely. *Kállay.*

Sonkú, méz nélkül való lép. Örségi szó. *Zakál György.*

Sonyorogni, fázékonyan lenni, kuporogni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sópentyű, sótartó, szaruból. *Kállay' gyüjt.*

Sor: 1) series; 2) a' pálinkát ha üvegben megrázzák, azokat a' gyöngyőket is, mellyek a' pálinka' szinén formálódnak, nevezik sornak. Innét soros pálinka: erős pálinka; minthogy csak az erős pálinkának van sora. Székely szó. *Incze József.*

Sordék, szurdék, sutton; kályha megett lévő hely, kuczkó. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Sorgyázni, valami mellett elsuhanni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Sorikálni, ide 's tova, fel 's alá járni szeretni. Székely szó. *Incze József.*

Sorofolni, elé hátra, ki 's be sokat járni: ezen értelemben is használtatik; p. o. ne sorofolj annyit, azaz: ne járj ki 's be. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sorompó, vámfizetésre emlékeztető jegy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gátvonal. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Sorvadni, bánkodni, hervadni. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' bőrnek, senyvedve hullani le a' testről. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sós-káposzta, savanyított káposzta. Székely szó. *Kállay.*

Sós téj, megkeményedett alutt téj, minekutána a' savója le van eresztve. Székely szó. *Kállay.*

Sósztani, rántani, húzni, p. o. a' fát v. füvet a' földből. Innen: sódni, suhasztani. Örségi szó. *Zakál Gy.*

Sotó, sutu. Székely szó. *Cserey Elek.* Bor-prés. Barkó szó. *Hollók Imre.* Sajtó, sutyú, bor-prés. Palócz. *Szeder Fábián.*

Sótra, vad kácsa' neme, apró fekete, 's a' legnehezebb lövésü. Szegedi szó. *Nátly József.*

Sovállott v. sovállani, annyit teszen mint valamit tokjából kifejtegetni; p. o. mikor a' magyarót fájáról leszedik, és zöld tokjából kifejtegetik, az így kifejtett magyarót a' székely so-

vállott magyaró-nak mondja. 'S ebből származott ez a' székely példabeszéd is a' minden világi jóknak bőségében levő gazdag emberről: Teli van a' feneke sovállott magyaróval; azaz: minden jókkal bővölködik. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Sovárlani, p. o. a' diót, magyarót a' hajából kifejteni. Székely szó. *Incze József.*

Sovárogni, koplalni, szigorún élni. Annyit is tesz mint: erősen kívánni. Székely szó. *Kállay.*

Sömörödni,....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Sömörög, ebsemereg, viszketeges hámlás a' bőrön. Székely szó. *Szabó Elek.* Szathmár vidéki. *Gáthy J.*

Sönnyedék, rüh, kosz, kuprecz, viszketegség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Sőre, egy falka eladó szarvas marha. *Kállay' gyüjt.*

Sörtély, disznó' hátán termő kemény szőr. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Spanyol czérna, selyem fonál, cousier. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Spárga: 1) hosszú kender vékony gyeplő; 2) plánta gyökér. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sróf-inas v. sróf-szolga, a' mellyel tartják az asztalosok a' srófba szorított deszka' végét. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sróf-tábla, mellyel a' srófot vágják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sróf-tekerő, egy megtekert vas fanyéllel; a' hegye lapos, hogy a' srófszeg' vágásába bemehessen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Suarcz, surcz. Székely szó. *Cserey Elek.*

Suba, felső ruha, felöltő, viselő ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.* Hosszu bunda. Székely szó. *Gyarmathi. Derzsi Mózes.* Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* Ködmön, bunda. Székely. *Kállay.*

Sudámlani, suhanni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Sudár: 1) az ostor' végére font suhogó; 2) a' kankalékos kútnak a' kutba lejáró vékony nyele. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sugó v. sugás: 1) ollyan hely a' folyóvizben, a' hol szeglet formára összemen a' viz; 2) a' hol, fölebb lévén a' viz' ágya, a' kövek is látszanak; szeretnek ebben, a' víz' mélyéről följőve, játszadozni a'

halak. Székely szó. *Ferenczi János.* A' folyó, a' hol kisebb, vagy az ágya fel van telve, és a' viznek esése van, vagy sebesebben zúgva foly. Székely szó. *Incze József.*

S u h a n c z: Gömör, Torna; gyerkőcze: Dunán túl. *Döbrentei.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Virgoncz. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

S u h a n c z á r, felserdűlt ifjú. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Vékony, sugár. Innét —

S u h a n c z á r o d n i, vékonyodni. Székely szavak. *Incze József.*

S u h á n g, csapó vagy ütő pálcza; vagy: csihar. Kemenesali szó. *Lévai László.*

S u h a n n i, l. Sudámlani.

S u h a n t é k, vékony ritka rántás a' leves étkeken. Szegedi szó. *Nátly József.*

S u h a t a g, csivatag, pózna, durung. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S u h i n t á n i, vágni a' lóra ostorral. Székely szó. *Kállay.*

S u h í t ó, csuhu, vizi növevény. Kemenesali szó. *Lévai László.*

S u h o d n i, megcsapni, vesszőzni. Székely szó. *Cserey Elek.*

S u h o g, a' forró viz az üstben, azaz, erősen fő. *Kállay' gyüjt.*

S u h o g ó, ostorhegy. Szegedi szó. *Nátly József.* Vékony hosszú ostor, melly csóválás közben suhogni szokott. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

S u j, süh. Székely szó. *Kállay.*

S u j a k o d n i, szikkadni, száradójában lenni. *Matics Imre.*

S u j o m, vizi gesztenye. *Kállay' gyüjt.*

S u l, laptaforma kemény kelevény a' testen. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*

S u l a, kajla, lefittyent fülű. Székely szó. *Ferenczi János.*

S u l i, nyírett fejű gyereknek tréfából lett neve. Székely szó. *Szabó Elek.*

S u l l o g n i, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

S u l y o k, mosófa. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Kecskemét körül is divatos. *Csapó Dániel.*

S u m á k, ostoba, tudatlan. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

S u n d a, csunya, ocsmány. Bodrogközi szó. *Mindszenti. Ferenczi János.* Sunnyi; lajha, pimasz, sunnyogó, rest ember. Keleti-Indiának egy tartománya is S u n d á-nak neveztetik. Székely szó. *Szabó Elek.*

S u n d a - b u n d a, csalfa, ingyen élő; per sundám-bun-

dám szerezni, csalfán tenni magáévá. Székely szó és szólás. *Kállay.* S u n d a e m b e r, fösvény, kéregető. Székely szó. *Kállay.*

S u n n o g n i, sunyoregni. Győr várm. *Horvát Endre.*

S u n y i, tettetett alázatos, szelid mint a' macska mikor egeret akar fogni. Székely szó. *Incze József.* Szemöldökét szemére rántó. Kemenesali. *Lévai László.* Alamuszta ravasz ember. Székely szó. *Kállay.*

S u n n y i, alattomos, lappangó; innét —

S u n n y o g n i, alattomban leselkedve menni. Székely szavak. *Ferenczi János.* Sunyorgatni, szemit bebehunyni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S u p p a d o z n i, az ingoványba ottan ottan belé merülni. Székely szó. *Szabó Elek.*

S u p p o g t a t n i, palló veszszővel megverni. Székely szó. *Ferenczi János.*

S u r a m l a n i, eliramlani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Elillanni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

S u r d é, szalmából derekalj. Székely szó. *Szabó Elek.*

S u r g y e, szalmazsák a' derekaljon alul. Székely szó. *Ferenczi János.* Dusza, szalmazsák. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

S u r g y á n, szép karcsu termetü p. o. fa, legényke, menyecske, stb. *Beke' gyüjt.* S u r j á n, ugyanaz Fehérvármegyében. *V. M.*

S u r l ó d n i, ö s s z e s u r l ó d n i: az embernek, fellegnek egymáshoz érni. Székely szó. *Ferenczi János.*

S u r l ó f ű, tál-mosó fű. Székely szó. *Cserey Elek.*

S u r l ó - k a l a p á c s, a' mivel a' deszkába az enyvet surolják bele az asztalosok. Székely szó. *Ferenczi János.*

S u r o l n i, sikárlani p. o. szoba' földét; de van elme-surlódás is. Székely szó. *B. Lakos.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

S u r r a n n i, el-, ki-, besurranni: hirtelen el-, ki-, bemenni. Győr várm. *Horvát E.*

S u s á r l ó, varázsló. Székely szó. *Cserey Elek.*

S u s k a, valaminek a' tokja; fenyő suska, a' fenyőfákon terem. Az elvágott v. megsebzett ujjat ahhoz szabott suskába kötik, a' míg meggyógyul. Székely szó. *Szabó Elek.*

S u s n y a, vessző csiatag. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Büdös, rosz gyomrú. Székely. *Cserey Elek.*

S u s o g ó, kullogó, kerítő, szerző. Innét a' banyák felől mondatik: susogóba jár-

nak; azaz: kikémlelik, ha lánynak ehhez vagy amahhoz a' legényhez van-e hajlandósága. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S u s t á k, két garas. Székely szó. *Ferenczi János.*

S u s t o r o g n i, mondatik a' nedves fáról, mikor a' tüzön ég. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

S u t a: 1) félszarvú; 2) fél fülével halló. *Kállay' gyüjt.* Balog, balkézzel dolgozó, csonka. Tolna várm. *Csapó Dániel.* **B a l o g s ü t ü**, mindenre balkezét használó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Csuta, kurta. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

S u t i, balog, balkezes. Palócz. *Szeder Fábián.*

S u t t o g ó, suhancz, gyerkőcz. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

S u t t o m, szugoly, rejtett hely. Innét —

S u t t o m b a n, alattomban titkon, rejtekben. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.* Gömöriek. *Hollók Imre.* Székelyiek. *Ferenczi János.*

S u t t o n, kuszkó, sarok, szurdék. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rejtek szegelet a' házban. Kemenesali. *Lévai László.*

S u t t o n y, sordik, zugoly, szeglet. Örségi szó. *Zakál György.*

S ü, sógor, sógorasszony. Székely szó. *Cserey Elek.*

S ü j d ő, esztendős malacz. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

S ü k e, félsüket. Győr várm. *Czech János.*

S ü l d ő, esztendős disznó. Székely szó. *Kállay.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Előhasu disznó. Székely szó. *Gyarmathi.*

S ü l é k e n y, ausgebrannt, p. o. föld. Győr várm. *Czech János.*

S ü l l ő s, kurzathmig. Győr várm. *Czech János.*

S ü l t, pecsenye. Székely szó. *Kállay.*

S ü l t e l e n e m b e r, **s ü l t e l e n b e s z é d**: izetlen-büzetlen, idétlen magaviseletü ember; izetlen, nem talpraesett beszéd. Székely szólásmód. *Ferenczi János.*

S ü m ö l c s, a' testen levő kiálló csucsorodások. Székely szó. *Ferenczi János.* Pápa' vidékén **s z ö m ö l c s**-nek mondják. *Matics Imre.*

S ü p p e d n i, igen mélyen süllyedni, süllyedezni. Örségi szó. *Zakál György.*

S ü r ö g-f o r o g, szüntelen ide 's tova men. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

S ü r ö l k ö d ö m, surolódom. Székely szó. *Gyarmathi.*

S ü s ö l e k, pacsirta, szánto-

ka. Székely szó. *Cserey Elek.*

Süsü, együgyü, bohó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Bászli, böszme. Kemenesali. *Lévai László.*

Sütkéreznek, a' napon melegítik magokat; apricantur. *Kállay' gyüjt.*

Sütkő, fiatal, siheder, suhancz; p. o. sütkő nyuszka, sütkő legény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Sütkörészni, sokáig melegedni: Bodrogközi. *Mindszenti.*

Süvölteni: Gömör, Torna; fütyölni. Dunán túl. *Döbrentei.*

Süvöltyű, madár' neve. *Kállay' gyüjt.*

Sz.

Szabadkozni, mentegetni magát. Székely szó. *Kállay.*

Szabódni, szabadkozni, vonakodni, magát mentegetni, midőn nem akarunk valamit örömest elvállalni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szabó-gallér: táska. Székely szó. *Kállay.*

Szacska, szecska M. II. 262. 1. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Száda, valaminek szája, elül kinyilása, p. o. katlané, kemenczeé, barlangé. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szádaló, hordónak az aknája. Palócz. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Szádlófa, fa-dugó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szádokfa, hársfa. Székely szó. *Buczy.*

Szagatott, csipkedett tészta. Székely szó. *Kállay.*

Száguldozni, szerteszét futkosni. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szágyfa, szövőszék, eszváta. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Szahány, tepszi. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szájadzó, akonája a' hordónak. *Kállay' gyüjt.*

Szájas, széles száju nagy korsó. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Szájgyürü, die Lefze. *Beke' gyüjt.*

Szák, merítő háló, mellyel bárkából a' halakat kifog-

dossák. Szegedi szó. *Nátly József.* Kettős águ fanyélre csinált kerek hálócska, mely-lyel a' halat a' vejczből, vagy az apró kiszt a' vizből merik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szaka: 1) a' kerék' falából kihullott darabocska; 2) disznó-torok' nyavalyája. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szakadék: 1) máslás; 2) sárga seggű kicsi darázs; 3) a' tyuknak, mikor a' tojását elhagyja, az utolsó kis tojása; 4) folyóviz' kisebb ága, M. II.; 5) törés, Bruch — Eder 325. lapja szerint — de ezt a' székely szakadásnak mondja. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szakafű, schrophularia nodulosa. Székely szó. *Incze József.*

Szakáll-világ, régi, ősi idő, — midőn még szakállat viseltek, XIV. Lajos franczia király előtt őseink is. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szakát vetni, valaminek p. o. a' keréknek, midőn egy darabocska fa a' falából kihull, a' csapnál. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szakasztott ollyan, világra ollyan, épen ollyan. Székely szólás. *Kállay.*

Szakasztóvéka, szakajtó, szalmából fűzzel kötött edény; másutt zsompor. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Szakatkozni, szakaszkodni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szakijja: Gömör, Torna; szakítsa: Dunán túl. *Döbrentei.*

Szakítni, szakasztani. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szákja-vas, az a' vas tölcsér, a' mellybe a' fúvó' csője men. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szakká lenni, összenyomódni, törődni. *Beke' gyüjt.*

Szakmány, napszámi munka, robot. *Matics Imre.*

Szakos, fojtós; p. o. szakos édes alma. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szákszina, sok egy 's más portéka; innen: sok szákszinával jár; azt teszi: hogy sok darab portékákkal, encsem-bencsemmel. Székely szó. *Ferenczi János.* A' lakóházbeli vászon 's egyéb mindenféle hulladék gunya 's portékák. Egyes számban sokfélét jelent. Török származásúnak tetszik. Székely szó. *Szabó Elek.*

Szakványában dolgozni, bizonyos kész pénzben valami munkát felvállalni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szala, azon szőlőfaj, mely-lyet Hegyalján formintnak, Sopronyban pedig a' né-

metek Zapfner-nek neveznek. Győr várm. *Sztrokay.*

Szalad, megköltetett aszalt gabona; Maltz. Székely szó. *Kállay.*

Szalados, kicsiráztatott buzalisztből lágy édes sütemény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kicsirázott, pálinkának való gabona. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Csirás buzalisztből készült édes sütemény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Némelly vidéken kőtésnek v. kéltes-nek is mondják. Készítés-módja: a' buza-csirának levével a' rozsliszt korászszá kevertetik, és úgy megsüttetik. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

Szalag, kötő. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szállingózik a' hó, gyengén havaz. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Szalma-csutak, kévezsúp. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szalonnás kenyér, keletlen, nem jól sült. *Kállay' gyüjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Szalu, váluzó, hornyoló görbe fejsze. Székely szó. *Buczy.* Horgas fejsze. Székely szó. *Gyarmathi.* Innét—

Szalulni, kiszalulni, azon horgas fejszével p. o. kerék falat kitisztítani a' hajlásain. Székely szavak. *Incze József.*

Szalúfa, l. Koszorúfa.

Szamaló, szénvonó. Sz. György völgye táján. *Plánder Ferencz.*

Szamár fül, könyvben behajtása a' levélnek. Székely szó. *Kállay.*

Szamat, illat, íz, szesz. Kemenesali szó. *Lévai László.* P. o. földszamatu bor, földízü bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Számlik, szántódik. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szamócza, erdei eper. Bácskai szó. *Matics Imre.*

Szamotlás, szarufa' állának szél koszorúfában beeresztése. Kászon széki szó. *Kállay.*

Szanaszét, szertesszét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gömöri. *Hollók Imre.* Kemenesali. *Lévai L.*

Szánkó, szán. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szántani, használtatik arra is, hogy: valakiben benne lakni; ne szánts annyit rajta: ne pirongasd és szidd annyit. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szántoka, pacsirta. Székely szó. *Ferenczi János. Cserey Elek.*

Szap, kemencze. Részei ezek: szap' alja, koczik, cseresznek. Barkó szavak.

Hollók Imre. Kemenczének az oldala. Palócz. *Szeder Fábián.*

Szap-al, kemencze' oldala mellett való pad. Palócz. *Szeder Fábián.*

Szapoly, szapu, öblösre vésett vizhányó lapát, a' hajókon és csónakokban. Szegedi szó. *Nátly József.* Ásó lapát. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szaporicza, szapora beszédü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Szapornicza, a' szót 's beszédet hamar elhadaró. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szappant, szappan. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szapu, nyolczados; fakéregből való gabona mérték. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szapulni, lugozni. Minthogy fakéregből van készítve a' lugzó hordójok, innen mondják: szapulni. L. Szapu. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szár, kukoriczatartó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szarabanka, büdös banka, babuk. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szarakodik: 1) arról mondják, ki valamibe belebele kap, 's nem értvén hozzá, semmire sem men vele; 2) annyit is tesz, mint: untatólag tréfálódzik valakivel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* „Mit szarakodsz velem?" Győr várm. *Czech János.* Ingerkedik, kötődik. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Szarándok, bujdosó vándor. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Szárcsi, vékonylábu, szűk hasu, p. o. ló. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Száraz sovány testü. Székely szó. *Szabó Elek.*

Szarbabuk, szarbanka. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szarika, szür. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szarkagáborgyán, gáborka madár. Kemenesali *Lévai László.*

Szárma, takart, töltött káposzta, töltés. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*

Szarmálódom, ...? Székely szó. *Gyarmathi.*

Szármánt, töltött káposzta. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szarva, puskapor-tartó. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Szatying, fehér pántlika, kötőlék. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*

Szátyók v. laza, homo sine vigore. *Beke' gyüjt.*

Szatyra, vén banya. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi *Mindszenti.*

Szattyán, kikészített bir-

kabór. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Szatyus, rosz személy. Győr várm. *Czech János.*

Szebeni tányér-alma, pogácsa alma. Székely szó. *Kállay.*

Szebbebb, e' h. szebb. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Szederjes, setétkék, franzblau. Erdélyi és székely szó. *Döbrentei. B. Lakos.*

Szederjfa, l. Eperfa.

Szederészkedek, szedegelődöm. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Szeg: 1) ház-sor, p. o. fölszeg, al-szeg, közép-szeg. Göcsejben sok falut szög-nek neveznek, p. o. Paizsszög, Kustyán-szög; 2) különféle fa- és vas-szeg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szegke, szegecske. Palócz. *Szeder Fábián.*

Szegni, a' megszabott köntös' szélét behajtásra varrni; jelent ékesítést is, p. o. az a' ruha egészen megszegte Katit, azaz, igen illik neki. Székely szó és szólás. *Szabó Elek.*

Szegődi, a' mi akármellyikháznál hamar honiva válik, akár ember akár kutya legyen az. Székely szó. *Ferenczi János.* A' ki mindenhez adja magát. Marczal melléki. *Acsády Sándor.* Uraváltoztató. Székely. *Buczy.*

Szégyenkedni, Márton szerint: unverschämt seyn. De a' szégyenkedő nem szemtelen, p. o. egy látogatóba menek, a' társam helytelenül viseli magát, én szégyenkedem, hogy vele indultam meg; de nem vagyok szemtelen. Itt „szégyenkedni" teszen: valamelly hibáért szégyent szenvedni, nem csak ha a' hibát magunk ejtjük, hanem ha egy más hozzánk tartozó is. Székely szó. *Incze József.*

Szejke, gyomrot hajtó, nehéz italu, büdös forrás' vize. Székely szó. *Szabó Elek.* Savanyú forrásos lapály. Székely. *Túry Ignácz.* Büdösköves feles rosz ízü vizes hely 's forrásos seppedék; a' marhák szeretik inni. Székely. *Ferenczi János.* Szejkés hely v. víz, büdösköves hely v. víz. Székely. *Gödry.*

Szejp, a' ki az *s*-t *sz*-nek mondja, p. o. a' sikságot szikszágnak stb. Székely szó. *Incze József.*

Széka, tojás' széki. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Székács, vadgalamb' egyik neme. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Székálló, mészáros, a' ki

az nap darabol. Székely szó. *Kállay.*

Szeker, e' h. szekér. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.* Palócz. *Szeder Fábián.* Szekér' részei: Nyójtu, rakoncza, küllü, füréncz, fürénczpácza, tengü, pengü, ütközü, sárkánykarika, lőcs, hámfa, kisafa, gyuha, sin, agy, üklü v. üklely. Őrségi szavak. *Zakál György.*

Szekeres, l. Fuvaros.

Szék' fia, itélő-biró. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szekszemonta, motyó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Szelde, l. Neszere.

Szelemen, eresz az épületen. *Kállay' gyüjt.* Gerenda. Székely szó. *Cserey Elek.* Fa, melly az ágason van. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Szelencze, skatulya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szelenczefa, szelenczevirág: orgonafa, orgonavirág. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szeleverdi, szeles ember, vagy gyerek. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Pápa' vidékén: szeberdi vagy szeleburdi, hebehurgya, neszere, légvágó; illyenről van e' szólásmód: „Hí bele Balás, lovat ád az Isten." *Matics Imre.*

Szelindek, mészáros kutya. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szélke, csészeformáju kisded tál. Kecskemét tájéki szó. *Csapó Dániel.*

Szelkó, vadrécze (kan). Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szellet, szellem; p.o. nagy szellet van benne, azaz, maga felől sokat állít. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Beke' gyüjt.*

Szélvirág, l. Pipacs.

Szembe penderkedő, a' ki mindjárt kész a' nagyobbakkal is szemke állani 's perelni. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Szembe szépet mondani, hizelkedni. Székely szólás. *Cserey Elek.*

Szemerke, a' fenyő' egyik neme. Szemerke-turó, kászu-turó. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Szemerkélni, szemenkint szedegetni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Keresgélni, p. o. a' malaczok a' kiöntetett szemét hulladékon. Székely szó. *Szabó Elek.*

Szemőcze, eperfaj. Győr várm. *Horvát Endre.*

Szemők, jegyes szemű, vastag szemöldökü birka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei. *Plánder Ferencz.*

Szemörcsök-galuska, étel' neme, levesbe; szalonnát, tehénhust, tojás' sárgáját összevagdalva 's lisztlángban gombolyagra forgatva: levesbe való. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Szemre-venni, a' göcsön elvágni a' termőágat. Székely szó. *Kállay.*

Szemügy. Márton szerint: „freyes feld bekommen" így van kitéve: „szemügyet venni." A' székelyeknél ezzel a' kifejezéssel nem élnek, hanem fordul elé így: „szemügyet veszteni", melly anynyi mint: szem elől elmenni; „szemügyre venni" teszen: valamit szorosabban megügyelni, megvizsgálni. Székely szó. *Incze József.*

Szen, parázs-tűz. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szenelő, kandalló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szenes, kis négyszegű erszény, a' pipások' tüzszerszám-tartójok. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szentegyház, templom. Palócz szó. *Szeder Fábián.* Veszprém és Vas vármegyében is.

Szentivány-alma, Sz. Iván napja tájban érik. *Kállay' gyüjt.*

Szenkuczi, ibolya, tavaszi viola. Székely szó. *Túry Ignácz. Ferenczi János.*

Sz. Mihály' lova, halottvivő faalkat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szénszító, vaskalán. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szentés, észrevétel, megsejdítés v. sajdítás; innen **szenteni**, észrevenni, megsejdíteni; deák eredetü (resentire). Székely szó. *Szabó Elek.*

Szentsága, szentatyasága. *Szeder Fábián.*

Szenvedője, vigiliája az ünnepnek. Székely szó. *Buczy.*

Szénvonó, kuruglya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szenyelni, szelelni, p. o. a' pipaszárom nem szenyel. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Szepe, szőke. Székely szó. *Cserey Elek.* Ha a' fehér vagy szürke lovon sárgás fekete pettyek kezdenek lenni, akkor nevezik a' ló' szinét szepének. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szepeg: 1) a' gyermek mikor mintegy szippogva petyereg; 2) mikor valami rebeg, ha mi rosz találja, p.o. a' kinek 50 botot raknak fenekére. Székely szó. *Szabó Elek.* Annyit is tesz, mint: mérgeskedni. *Kállay' gyüjt.*

Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Reszketni, félni; innen: szepegő, szepegés. Székely szó. *Kállay.*

Szepelgek, kelletlenül, nyughatlanul fészkálódom. Kemenesali. *Lévai László.*

Szepentyó, kurva, csabdi v. csapdi fehérszemély, férfiakat kermelő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Szepet, bőrös-láda. Székely szó. *Cserey Elek.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Szepetelni, szelleni pallani, hányni vetni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Szeppenni, szöppenni, megijedni. Palócz. *Szeder Fábián.*

Szeppenteni, megijeszteni. Palócz. *Szeder Fábián.*

Szeprente, venyige, a' tőkéről lemetszett vessző. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szer: eszköz, műszer, szerszám; 2) rend. Székely szó. *Túry Ignácz.* Sem szere, sem száma, azaz, rendetlenül sok. székely szólás. *Ferenczi János.* Sor; p. o. az ollyan falukban, hol csak két sor ház van, mondatik: bal szeren, jobb szeren; al szeren, föl szeren van ennek v. ammannak háza. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szerdás, élelem-tarisznya. Barkó szó. Használtatik ez Sz. Simonyban, a' mint ezen népdal' tartalmából kitetszik: „Hat bojtárnak vagyok fejedelme, Ugy tiszteltetem magam': „Kegyelme"; Van is nekik én tőlem félelmek, Nem hibázik semmiből élelmek. Parancsoltam, a' kisebb bojtárom Hozza elő a' kedves szerdásom', Abban vagyon szalonnám 's kenyerem, Kiből megkinálom jó emberem' stb." Hogy e' dalban „szerdás" személyt nem jelent, az összefüggés mutatja. Sőt e' szónak tulajdon értelme felől tudakozódván, feleletül azt vevém, hogy: tarisznya; hihetőleg csordástól, melly Zalában cserdás-nak mondatik, általvevődött (persona pro re possessa). *Hollók Imre.*

Szérdek, vert téj. Székely szó. *Cserey Elek.* Tejleves. Gömöri. *Hollók Imre.* Szedett gyim-gyom eledel. Kemenesali szó. *Lévai László.* Becsinált' neme. *Kállay' gyüjt.*

Szerdék, gyüjtemény; honnan ez a' példabeszéd: „Ebül gyült szerdéknek ebül kell elveszni", azaz, igazságtalan keresetnek szerencsétlen szokott a' vége lenni. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Szerezni: 1) keresni vagyont; 2) az eladott mézet v. gyapottat, a' mértéken fölül kevéssel pótolni. Székely szó. *Szabó Elek.* Győr várm. *Horvát Endre.*

Szérő, csür-föld. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szerszámfa, bizonyos eszközöknek kiszemelt fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szerszem, világra termett gyerek, ficzkó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szertes, hebehurgya, szeles, neszes, lármás. Kemenesali szó. *Lávai László.*

Szérü, szürü; a' hol csépelik vagy nyomtatják a' gabonát. *Matics Imre.*

Szesz, szin, ürügy; p. o. annak a' szeszivel, azon szín v. ürügy alatt. Székely szó. *Kállay.* Mondják így is: **nesz.** Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szeszegni, szeszeregni; megszesszenni, megijedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sziács, asztalosoknál gyalulásból gyült vékony forgács. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei. *Plánder Ferencz.*

Sziat, a' szántó földnek vagy szőlőnek osztálykor elhasított keskeny fele. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szigony, pálczába alkalmaztatott éles vas, mellyel a' menyhalakat szokták átszúrni, megfogni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Négy ágú vasvilla forma halászó eszköz. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Szigoru, hitvány. Székely szó. *Buczy.*

Szija, e' h. szilva. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szík, a' tojás' sárgája, magva, bele. Székely szó. *Szabó Elek.* Szék. Pest várm. *Csapó Dániel.*

Szikáj, szikájos: a'sárról mondatik, melly sikeres, ragadós, fogós. Székely szó. *Incze József.* **Szikajas** v. **szikányos**, vizes, ragadós. Székely szó. *B. Lakos.*

Szikáncs, szilánk, szálka a' fán. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Szikár, gernye, sovány, szikkadt. Székely szó. *Gyarmathi.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Sziket, nátha. Gömör várm. *Keszi Berta.*

Szikkacsos, a' föld, midőn eső után a' szél felső szinét erősen megszárogatja; de belül mégis szivós. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szikkadni, száradni, p. o. a' sáros ut. Székely szó.

Incze József. Szikkadt idő, felette száraz idő; más vidéken mondják: tikkadt. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Szikkad: Gömör várm.; szárad a' sár: Dunán túl. *Döbrentei.*

Szikkasz, sikló, béka-rokkához hasonló fű: csakhogy a' szikkasz száraz, homokos dombokon terem 's szijós; a' béka-rokka berkekben, 's igen töredékeny. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szilács, nagyobb forgács. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Szilánk, l. Szikáncs.

Szilány, gyalú-hulladék. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Sziligy, szelid. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Székely szó. *Buczy.*

Szilogy: hó-dara. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szilony, olvadás utáni hófagy, midőn t. i. egy téli meleg nap után fagy következik. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Szilvaszűrő, nagy röstölő, csupa lyukból áll. Székely szó. *Kállay.*

Szimatolni, a' por közűl a' gabonaszemeket kiszedegeti, keresgéli a' malacz. Gyökere szí, színi, szíva matatni; mert a' port szerte szíja fújja, úgy matat. Székely szó. *Szabó Elek.* A' szemeten keresgélni, vagy házankint is mint a' disznó szokott. Székely szó. *Ferenczi János.* Bűzlegetni, mint a' kopó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Szimbora, czimbora. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szimboráló, czimboráló. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szimmogni, ügyetlenül, lassacskán mozogni; p. o. ne szimmogj annyit. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szin, szin-al, szekér v. egyéb számára. Székely szó. *Szabó Elek.* Tolna várm. Fészer, Kecskeméten. *Csapó Dániel.* Pápa' vidékén színy-nek mondják. *Matics Imre.*

Szingyula, czudri. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Szipa, vén boszorkány, vén lotyó. Székely szó. *Kállay.* Némellyek a' cigarót akarák így nevezni Pesten, ad formam: Pipa. *Csapó Dániel.*

Szipákolni, gyakran tubákolni. *Kállay' gyüjt.* Rendetlenűl pipázni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Szipat, egy szipat tobák, a' mennyit egyszerre felszippantanak. Palócz. *Szeder Fábián.*

Szipirtyó, töpöródett vénasszony. Székely szó. *Buczy.*

Szipog, a' gyermek sírva

szív lélekzetet. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Szipoly, moj. Székely szó. *Cserey Elek.*

Sziporka, kis szikra. Palócz. *Szeder Fábián.*

Szippantani, tobákot szívni. *Szeder Fábián.*

Szippogni, szippogatni, tobákolni. Székely szó. *Kállay.*

Szirkó, vesszőnek a' megégett vége, mellyel írni, jegyezni lehet. Bodrog közi szó. *Mindszenti.*

Szirkotálni, szítani (a' tüzet). Székely szó. *Buczy.*

Szirmos a' hó, midőn fölül megfagy. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Szirogy, zuzmara. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szirony, festett hosszú keskeny bőr; a' szűcsök ezzel czifrázzák a' bundát. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Szironya, szilvány, haltüdő, halnak kopoltyuja alatt lévő sok rétű vereslő rész, melly által lélekzetet vesz; ennek pirosságáról lehet megesmérni, hogy eleven-e még. Szegedi szó. *Nátly József.*

Szironyos, cserepes, mint midőn a' hó fölül megfagy. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Szitakötő; kigyópásztor, vízi nimfa. Székely szó. *Kállay.*

Szitál az eső, lanyházik. Székely szólás. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Szítani: 1) valakihez huzni; 2) a' tüzet föléleszteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Baranyai szó. *Tóbi Antal.* 1) gyertya' hamvát elvenni; 2) tüzet megigazítani, minthogy van szító fa, azaz, tüzet igazító fa. Gőcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szisz-fa: fűzfa. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szityifityi, törpe, hitvánság, aprólék ember. Kemenesali szó. *Lévai László.* Innét: szityi-fityi úr, ki szeretne nagyot játszani, de módja nincsen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szittyegetni, csattogatni. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szivacs, Holtzspan, papucskéreg. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szivács, szíjas gyalu-forgács. *Kállay' gyüjt.* Vékát és zsomport kötő, hasított rekettye- vagy fűzvessző. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Szivalicza, szilva-pálinka. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Szivanó, szénvonó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

S z i v a t t y ú, antlia. Szegedi szó. *Nátly József.*

S z í v e l n i, vesszővel összefoglalni a' karókat. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

S z í v n i, elszívni: 1) elnyújtani a' tésztát; 2) eltisztítani a' gyepet a' föld' szinéről. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

S z i v ó-k é s, két nyelü vonókés. *Kállay' gyüjt.*

S z i v ó - s z é k, vonó-szék. *Kállay' gyüjt.*

S z o b a, padlás. Palócz. *Szeder Fábián.*

S z o b o r, kép, oszlop. *Székely szó. Cserey Elek.*

S z o d é, telhetetlen, mohó p. o. az evésben; mindenbe bele nyaló. *Beke' gyüjt.* Székely szó. *Ferenczi János. Buczy. Szabó József. Szabó Elek. Kállay.*

S z o d é s k o d o m, lakmározok. Székely szó. *Cserey Elek.*

S z o k á l n i, szokni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormánsági. *Jeremiás Sámuel.*

S z o k m á n, l. Czedele; l. Zeke.

S z o k n y a, rokolya: ugyanazon asszonyi köntösök; különböznek mégis abban, hogy a' mi selyem vagy szőr materiából készül, azt hivják s z o k n y á n a k; a' mi pedig gyapott, len vagy kender szővevényből, azt r o k o l y á-nak. Székely szó. *Incze József.*

S z o k o t a, mindent megtudni kivánó, 's mindenbe bele elegyedő. Székely szó. *Ferenczi János.* **S z o k o t a e m b e r**, annyi mint katus ember, azaz fehérnépi módon beszélő, fonó, szövő férjfi. Székely szó. *Szabó Elek.* Ki mindent számba veszen, megügyel, mindenre gondja van. Székely szavak. *Incze József.*

S z o k o t á l á s, számbavétel, fölvetés, számvétel. Székely szó. *Incze József.*

S z o k o t á l n i, felszokotálni: számba fölvetni, p. o. valaminek árát, költséget stb. Székely szó. *Incze József.* Számba venni. Székely szó. *B. Lakos.* Szerzeni. Háromszéki. *Derzsi Mózes.* 1) valakinek velakit szerezni; 2) megszokotálni, minden oldalról megnézni; 3) fölszokotálni, az adósságot 's pénzt fölvetegetni. Székely. *Ferenczi János.* Körülnézni, fontolgatni; vagy másnak valami dolgot szerzeni, összealkotni. Székely szó. *Szabó Elek.*

S z o k t a t ó - g a r a s, az a' pénz, mellyet a' kanásznak kis malaczaink' őrzéseért első kihajtáskor szoktunk

adni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szolánka, erdei snepf. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szolánna, e' h. szalonna. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szolgafa, két ágasfa, mellyet a' mezőn földbe levervén, ráakasztják a' bográcsot gulyás-hust főzni. Ugyanilly szolgafájok van a' kaszásoknak 's aratóknak is, mellyen a' kaszáknak és sarlóknak élét kiverik. *Matics Imre.*

Szolomp, szálank. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szóma, e' h. szalma. Rima's Balog-völgyi szóejtés. Gömörben. *B. S.* Igy óma, szíva stb. alma, szilva helyett. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Szománcz, zamáncz. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szomjukóró, takácskóró. *Kállay' gyűjt.*

Szomogy, épület' alja, belseje, koszoruzatja. Kemenesali szó. *Lévai László.* Izetlenség: Székely szó. *Cserey Elek.* Suggrunda. Győr várm. *Horvát Endre.*

Szompor, büdöskő. Szigetvidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szomorú nekem a' lejtő; azaz: nekem megesett. *Kállay' gyüjt.*

Szonkolyodni, szontyolodni, szontyorodni. Székely szó. *Gyarmathi. Cserey Elek.*

Szontyolyodni, álmasodni, lassacskán elszenderülni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Megszontyolodni: búra hajolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szontyolodott, mikor valakinek valami kedvét be nem töltik, 's elkedvetlenül. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi.*

Szonnyan, szomjan. Székely szóejtés. *Gyarmathi.*

Szopornyicza, lovat taknyoztató nyavalya. Székely szó. *Szabó Elek.*

Szoppítani, az ujja' hegyéről az embernek a' mézet benyalni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szorgolni, sürgölni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szórgyázik, p. o. a' tüz a' pipáról, dispergitur. *Beke' gyüjt.*

Szorogni, hirtelen, sietve forgolódni. Székely szó. *Ferenczi János.* Sietni, mást is siettetőleg; p. o. jere már ha igérted hogy elkisérsz, siess; a' másik felel: ne szorogj! Székely szó. *Szabó Elek.*

Szoros mise, öreg, nagy mise, mellyen a' sok ember

összeszorúl. Palócz. *Szeder Fábián.*

S z ó s z á t y á r, temonda. Székely szó. *Cserey Elek.* Igen bőbeszédü, 's könnyen elébb adója a' beszédnek. Székely szó. *Ferenczi János.*

S z o t y é, vízbe esett, és még jéggé nem fagyott hó. Szeged táji szó. *Nátly József.*

S z o t y o g n i, egymás után lehullani, p. o. szotyog az alma a' fáról; ne szotyogtasd, ne hullasd. Székely szó. *Kállay.* Potyogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

S z o t y o r, a' vizen úszkáló hó- és jég-gomoly. Győr várm. *Czech János.* 1) lapos nádból szőtt hosszú kosár; 2) egy falu Sepsi-székben. Székely szó. *Szabó Elek.*

S z o t t y a n n i : 1) a' kimért, kiszabott v. czélzott lyukba könnyen bele csuszni, p. o. olly kényelmesek csizmáim, hogy lábam csak úgy szottyan bele; 2) kedve szottyant, annyi mint: kedve kerekedett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

S z o t y u, adakozó vén dada. Órségi szó. *Zakál Gy.*

S z o v á r v á n y, e' h. szivárvány. Székely szóejtés. *Cserey Elek.*

S z o v á t a, kis falu Maros-széken. Egy kies vidék' neve Asztrakánban: S z o v a t u. *Szabó Elek.*

S z ő c s é n, szömőcs, szömölcs. Vas várm. *Döbrentei.*

S z ö c s k e, kabócza. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

S z ö g : Torna 's Gömör; szeglet : Dunán túl. *Döbrentei.*

S z ö k c s e, az, a' mi Gömörben és Borsodban k a b ó c z a. Pest várm. szó. *Sztrokay.*

S z ö k c s é r, mezei trücsök. *Kállay' gyűjt.*

S z ö k c s ő, apró sáska bögöly. Kemenesali szó. *Lévai László.*

S z ö k n i, megszökni, elfutni, elborítani, p. o. szökte a' talló, elfutotta a' vér egész testét. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

S z ő l ő k' l á b j a, szőlők' düleje. Székely szó. *Kállay.* Szőlők' fajai: fehér, fehér 's fekete muszkota, rak, világos, tulipiros, giliczelábu, porbanheverő, pápai vagy juhfarku, hulló 's öreg bajor, fekete bajor, bákor, bakator, gohér, leányszőlő, kéknyelü, tők, török, kecskecsecsü, szilva, somszőlő, cserbajor vagy somogyi fehér, kadarka, tüskés seggü, zöld szőlő, kolontár. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

S z ö m ö r c s ö k, süveg-gomba. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Gucsma-

gomba, szentgyörgy-gomba. Székely szó. *Kállay.*

Szömörcze, festékfa; levele 's fája festékszert szolgáltat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Győr várm. *Horvát Endre.*

Szőnyeg, kárpit. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szőrén-szálán elveszett, hirtelen eltünt, és senki sem tudja hová lett. Pápa vidéki szólásmód. *Matics Imre.*

Szőrigó, sárgarigó, sármány. *Kállay' gyüjt.*

Szörnyűlködni, felette rémülve csudálkozni; ettől: **szörny**, szörnyü. Székely szó. *Szabó Elek.*

Szőrös baraczk, őszi baraczk. Székely szó. *Kállay.*

Szőrös fige, egres. Székely szó. *Cserey Elek.* Köszméte. Székely szó. *Buczy.*

Szőrös piszke, egres. Palócz. *Szeder Fábián.*

Szőrszálhasogató, minden csekélységen fönakadó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szőrszöny, sedulus. *Beke' gyüjt.*

Szörtyölni, apródonkint iddogálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa' vidékén: **szörpölni**. *Matics Imre.*

Szösz, megtört 's tilolt kendernek másodika; első a' szála, második a' szösz, harmadik a' csepü vagy kócz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' kender' gerebenelésiből kihuzott szálasabb csepű. Székely szó. *Ferenczi János.* Lásd a' **Pösz** szó alatt: **Szösz**, melly két szó ugyan egyet tesz; de nem **kóczot** jelent, hanem **csepü**-t, vagyis, azon közép nemű kendert, melly a' szálasnál rövidebb és gorombább, a' kócznál pedig hosszabb és finomabb. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

Szöszke, fehér, kenderforma hajú, szőke. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Székely. *Buczy.*

Szöszörög, stöhnt. Győr várm. *Czech János.*

Szuantag, rézsutt, háránték os. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szucsok, mocsok; **szucskos**, mocskos. Győr várm. *Czech János.*

Szucsu' alja, kemencze' alja. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szu-ette, szuvas. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szuglya, kályha' melléke. Kemenesali. *Lévai László.*

Szugoly, szegelet. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szugolyék, zugoly. Székely szó. *Cserey Elek. Incze József.*

Szuka, nőstény kutya. Székely szó. *Ferenczi János. Buczy.* **Szuka ingváll**, szűk ujjú ingváll. Barkó, Gömörben. *Hollók Imre.*

Szulák, gyötény. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Fulánk. Székely. *Cserey Elek.*

Szuliman, sunnyi élhetetlen szigoru ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Szundikálni, bóbiskolni: ülve vagy állva, szemeit kikinyitva 's bebehunyva, fejhajlongva, félébren szenderegni. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.*

Szunyák, rest, p. o. ember. Székely szó. *Kállay.*

Szunyátolni: Gömör, Torna; bóbiskolni. Dunán túl. *Döbrentei.*

Szunyókálni, bóbicskolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szurdék v. **szubulyék**, szegelethely, kunyhó v. kis ház. Székely szó. *Kállay. Cserey Elek.*

Szurdik, kuczkó, kuczik, hely a' kemencze megett. *Kállay' gyüjt.*

Szurdok, keskeny 's hirtelen menetelü szoros út a' hegyről a' völgybe. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szurok, holtszén. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Szurutyka, vert alutt-téj. *Kállay' gyüjt.*

Szusz, forgó szél; innét: „szusz kerekedjél pokolba" — ezt szokták mondani a' székelyek. *Ferenczi János.*

Szusza-musza, alamusza: arról mondatik, ki ha valamit tesz, avval sokáig elbibelődik, 's mintegy aluszékonyan teszi. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szuszál, czuczál, p. o. szuszáld a' szájába. Győr várm. *Czech János.*

Szúszék, gabonatartó. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Szuszék v. szuszák, gabona tartó nagy szekrény. Palócz. *Szeder Fábián.*

Szuszimuszi, alamuszi ember. Székely szó. *Gyarmathi.*

Szuszmákodni, valami munkával sokáig elbibelődni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szuszogni, orrával nehezen lélekzeni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szusszantani, Athem hohlen. Székely szó. *B. Lakos.* Magát kifújni. Erd. és székely. *Döbrentei.*

Szusztora, viasz' seprőjéből csinált mécs. Székely szó. *Buczy.*

Szutyok, takony; szutykos, taknyos. *Kállay' gyüjt.*

Szutyongatni, kúrolni. A' mérges asszony szolgálóját szüntelen szutyongatja. Szegedi szó. *Nátly József.*

Szuvat, a' katlan-szádáról vagy a' tüzhelyről levert megégett föld. Székely szó. *Ferenczi János.* A' tapasz' felcserepzése. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* A' ház' oldalára tapasztott és megszáradva onnét lehullott vagy levert sár. Székely szó. *Incze József. Buczy. Szabó Elek.*

Szűkítem, p. o. valakinek számát a' jó emberek közt. Székely szó. *Buczy.*

Szükülni, vékony hangon sirni. Őrségi szó. *Zakál Gy.*

Szüle, öreganya v. asszony. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szüleség, takarmány (téli) a' marha' számára. Vas vármegyei. *Dr. Horvát József. Sztrokay.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Szür, kankó-szür, hosszú szür stb. nemei vannak. **Kitették a' szürét**, azaz, kiadtak rajta. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Szürenkedni, megszürenkedni mint a' beteg. Győr várm. *Horvát Endre.*

Szürkankó, szürdolmány, czondra. *Kállay' gyüjt.*

Szürkület, est' kezdete, nap-alkonyat. Székely szó. *Túry Ignácz.* Esthajnal. Székely szó. *Cserey Elek.*

Szürőzsák, mellyben a' szőlőt tiporják ki. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Szürü, lásd **Szérü**. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szüz föld, melly vetés alá legelőször szegetik föl. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

T.

Taa, toa: tova p.o. toa láttam. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Tabajdok, tajdok, mocskos. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tabértos, széles nagy száju, tág terepes. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tácsa, tálcsa, kis fatál. *Kállay' gyüjt.*

Tacska, targoncza, furik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Tacskó, hitvány málé-száju gyermek. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kölök. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vizsla, kopó. Székely. *Cserey Elek.* Kicsi, zömök gyermek. Székely. *Ferenczi János.*

Tacskolódni, összelaposulni, nyomódni, romlani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tácsó, ügyetlen. Székely szó. *Buczy.*

Tag, czomb; p. o. szarvas tag. Székely szó. *Buczy.*

Tagló, mészáros fejsze. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagy bárd, melylyel a' marhát leütik. Kemenesali. *Lévai László.*

Tahonya, lusta, rest. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Tájag, daganat a' marhákon. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Taják, kalász' szúrója. *Kállay' gyüjt.*

Tájatt, idő vagy hely' közét jelenti p. o. déltájatt, az az szinte délkor v. mintegy dél körül stb. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tájbász, tompa eszü, vigyáztalan, megfelejtkezett, ostoba. Göcsei szó. *Plánder.*

Tajdok, a' kiről a' köntös foly le, semmi sem áll jól rajta, resteli magát csinosítani. Székely szó. *Incze József.*

Ták, bocskor' tákja, telekje. Kemenesali szó. *Lévai László.* Bocskornak foltja a' talpán, de úgy hogy nincs oda varva, csak oda téve; innét példabeszéd: „Bocskornak nem leszek tákja, — azaz: magamnál alábbvaló embernek szolgája. Székely szó. *Ferenczi János.*

Takarítani, reinigen, p. o. takarítsd meg a' szobát, köntöst stb. Székely szó. *B. Lakos.*

Takarmány, szüleség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Takaros, csinos. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Tákolni, rosszul összeaggatni, alkotni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Takonypócz, taknyos orrú. *Kállay' gyüjt.* Gyermekeknek szokják mondani, midőn azok öregebbek' dolgaiba' avatkoznak, 's ezeknél okosabbak akarnak lenni. Pápa vidéki szó. *Matics.*

Tákozni, foltozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagyjából összefoltozni, összeábdálni, összeférczelni, összeaggatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Tala-be, hajj-be! marhának mondják. *Kállay' gyüjt.*

Talabor, talpaló; Wagenschuh, Radschuh; az a' kivé-

sett, kihornyolt fa, mellyet lejtőn a' kerék' talpa alá vetnek, hogy ne forogjon, de ne is kopjék. Ez a' Szilágyban: kutya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Horgas, kikupasított, váluforma fa vagy vas, mellyet a' kerék' talpa alá tesznek, hogy a' kerék ne vássék 's a' lejtő kövön az ut se romoljék a' lánczczal való kötés miatt. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay. Buczy. Incze József. Szabó Elek.*

Talál, trifft; p. o. az órád talál-e az enyimmel? nem talál a' szinnel. Székely szó. *B. Lakos.*

Tálas, edénytartó szer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Táltartó. Gömöri. *Hollók Imre.* Bodrogközi. *Mindszenti.*

Tálba főtt, felpuffadt ételnemü. Sóba főtt marhahus. Székely szó, *B. Lakos.*

Tálés, folyós nyaku. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tálgyu, tályog, kelevény. Tiszamelléki. *Helmeczy.*

Talicska, targoncza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Taliga, két kerekű szekér. Székely szó. *Cserey Elek.*

Tálló, betegség, mellyben a' testnek minden részeit a' vér által futja, és a' marha elvesz. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Talpacs, erősen járó, izmos lábú. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Talpalni, erősen menni. Palócz. *Szeder Fábián.*

Talpaló, l. Talabor.

Talpas, gyalog katona. Barkó szó. *Hollók Imre.* Tutajos. *Kállay' gyüjt.*

Támbálódni (fel)......? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Tambura, kis hárfa, tollal pengetik. *Kállay' gyüjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Ez Pápa' vidékén: czitera. *Matics Imre.*

Támentalan, töméntelen, tömérdek, fölöttébb sok. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Támetalan, teméntelen. Székely szó. *Gyarmathi.*

Támolyogni, szédelegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tana, tanakodás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Alattomos tolvajgyülés. Kemenesali. *Lévai László.*

Tanakodni, szándékozni valahová. Székely szó. *Szabó Elek.* Titkot főzni, titkot beszélni. Kemenesali. *Lévai László.*

Tanál, e' helyett: talál. Székely szóejtés. *B. Lakos.* Tanálni: Gömör, Torna; találni: Dunán túl. *Döbrentei.*

T a n á r, szőlőhegy' kerítése gyepü, v. gyepüjén való kapu. Kemenesali szó. *Lévai László*. Rábaközben, Sz. Andráson. N. A. *Kiss Sámuel*.

T a n á r o k, faluhoz közellévő árkolás, vagy gyepü, a' marhák ellen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. l. Tanorok

T a n d i, tátott száju, ügyetlen. Székely szó. *Ferenczi*.

T á n g á l, tengődik. Győr várm. *Czech János*. Pápa' vidékén: **t á n g á l j a** magát, annyi mint: tengeti, nagy nehezen táplálja magát. Innét: **t á n g á l ó d i k**, tengődik. *Matics Imre*.

T á n g y é r, nem tányér: der Teller. Székely szó. *Incze József*.

T á n g y é r n y a l ó, azaz: tányérnyaló, ételért hizelkedő, máson élődő. Székely szó. *Ferenczi János*.

T a n o r o k, nagy kaszáló rét. Székely szó. *Szabó Elek*. Kisebb vagy nagyobb szénatermő hely, mellyet valaki a' falun kivül a' legelésre nézve is kirekesztő jussal bir, és szüntelen kertben tart. Küküllő vármegyében a' faluban levő füves kerteket is **t a n o r o k**-nak hivják. Székely szó. *Incze József*. Bekerített füves darab hely; innét —

T a n o r o k - k a p u, falu' kapuja a' mezőre. Székely szavak. *Ferenczi János*. A' faluban azon kapukat, mellyeken bejárnak, nevezik igy. Székely szó. *Incze József*.

T a n y a, pásztorok', mezei emberek' szállása v. laka. *Kállay' gyűjt*. Alattomos tolvaj-gyülés; innét: tanyázni. Barkó szó, Gömörben. *Hollók Imre*.

T a p i c s k á l n i, tapiskálni, tapogni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

T a p o d ó k a, grádics. Barkó szó. *Hollók Imre*.

T a p o r n i, tiprani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

T a p s é r o s, tenyeres-talpas. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

T a p s z i a, kerek sült kalács. Székely szó. *Szabó Elek*.

T a r, kopasz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Tarja, a' szarvasmarha' nyakának az első lába' lapoczkájánál levő húsa, pecsenye. Székely szó. *Szabó Elek*.

T á r, kalász és szőr nélkül való, p. o. tár-buza. Székely szó. *Cserey Elek*.

T a r a c z k, perjének neme szőlőben. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Mozsárágyú; innét: **T a r a c z k o z n i**, mozsárral lődözni. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Táragy, kelevény, vértorlása. Szegedi szó. *Nátly József.*

Taraj, e' h. taréj. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tarak, bőrből varrt kis tarisznyácska. *Beke' gyűjt.*

Taráta, elhagyattatott, a' gondviseletlenség miatt elpusztult, tatarozatlan. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kerítés nélkül való ház, kert, stb. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Puszta, fosztor; kerítetlen udvar, ház. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tarbúza, szálkátlan búza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagy szemű búza. *Kállay' gyüjt.*

Tárcsa, Scheibe; péld. tárcsára lőni, nach der Scheibe schieszen. Győr várm. *Czech János.*

Targoncza, talicska. Székely szó. *Kállay. B. Lakos.* Kolduló szekér. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tarhó, felforralt téjből ótva készült nyári hüvesítő eledel; az alföldi gulyások' fagylaltja. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*

Tarhonya, száraz tészta. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Morzsolt száraz tészta, melly évről évre eláll, kivált ha tojással készítetik és száraz helyen tartatik. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.* Szegeden. *Nátly.*

Tarjagos, veres foltos. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi. *Mindszenti.*

Tarhudt, elrökönyödött. Székely szó. *Ferenczi János.*

Taritarka, badar, igen tarka, czifra. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tarituppos, púpos hátú. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Tarka ember, szembe szépet adó 's háta mögött megszóló. Székelyeknél. *Ferenczi János.*

Tárogató, nagy hangú tölcséres síp. *Kállay' gyüjt.* Sípoló, trombitáló. Székely szó. *Cserey Elek.*

Tartani, p. o. valakitől, iparolni; **feltartani** pedig, felnevelni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tartatlan, p. o. marha, sovány, göthes. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Tartó, a' kit, semmit sem keresvén, táplálni kell. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tarvarjú, nagy nemű varjú. *Kállay' gyüjt.*

Táska: 1) bélelt tésztás étek; túrós táska, tüdős táska stb.; 2) Bőr tarisznya; 3) pénzes zacskó. Szegedi szó. *Nátly József.* Tolnában is divatos. *Csapó Dániel.*

Tasli, kéregető diák' inasa. *Kállay' gyüjt.*

Tat, csónaknak középső, és hátulsó ki nem vésett foglalója, melly ülésre is szolgál. „Kormányosnak tat a' helye." Szegedi szó. *Nátly.*

Tatar, rosz, semmirekellő; p. o. tatar ember, szerszám stb. Székely szó. *Incze József.* Rongyos, hitvány, aláváló; innét — megtatarozni, azaz: megfoltozgatni; tatar ember, azaz: megvetést érdemlő, rongyos ember; tatar-batar, azaz: mindenből összetűzött - fűzött. Székely szó. *Ferenczi János.* Összetoldott, foldott; elavúlt, elviselt. Székely szó. *Túry Ignácz.* P. o. szerszám, a' mellyen értik azt, mikor valakinek rosz szekere, rosz lova stb. van. Tatar ember, a' kinek sem esze sem formája, sem öltözete nincs; másképen mondják az illyent tikom bakom embernek. Ez a' szólás' formája bizonyosan a' Tatár szótúl vette eredetét; a' kik hazánkban pusztítván rongyoskodtak. Székely szó. *Gödry.*

Tatárka, köles. Székely szó. *Cserey Elek.* Tatárka: Gömör, Torna; hajdina. Dunán túl. *Döbrentei.*

Tataros, takarékos. Innét: házat tatarozni, azaz: a' fedelet megigazgatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tatarozni, megigazítani, megcsinosgatni, ékesgetni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri. *Hollók Imre.* Székely. *Gyarmathi.* Kijavítani; p. o. meg- vagy öszszetatarozta elszakadozott ruháját; azaz: össze- vagy megfoltozgatta. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Tátas, tündér, rémkép a' mesék' országából, garabonczás diák. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Az ős magyaroknak még pogány hitökben illyek voltak a' papok, a' tudákosok: ezeket nevezték táltosok-nak; 's ezek nem közönséges embereknek tartattak, minthogy jövendőt is mondottak az állatokból készült áldozatok' alkalmával; és egyéb, a' tudatlanoknál csodáknak tetsző dolgokat is véghez vittek; azért későbben is fönmaradt nevök. Pápa vidéki. *Matics.*

Tatrakolni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Tatri, balgatag, bászli. Kemenesali szó. *Lévai László.* Tuku, pipogya. Tisza melléki. *Helmeczy.* Rendetlen,

szanaszét álló ruháju. Kemenesali. *Lévai László.*

T e b e, esetlen rendetlen kövérségü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

T e b n a k, e' h. tegnap. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

T e é d, tiéd, tejéd. Székely szóejtés. *Gyarmathi.*

T e g e, tegnap. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

T é g e n t, a' minapában. *Kállay' gyüjt.*

T e g é t, minap. *Teg* gyökér mult időt jelent; innen t e g n a p. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

T é g e t n i, teezni, Erdélyi 's székely szó. *Döbrentei.*

T é h e l y, borbély-mühely. Székely szó. *Cserey Elek.*

T e h e n e d e m, letehenedem, leülök, leereszkedem. Kemenesali szó. *Lévai László.* Elterpeszkedve leülni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

T e h e n é s z : Gömör, Torna; tehénpásztor. Dunán túl. *Döbrentei.*

T e h é n k e d i k, durván rátámaszkodik. Győr várm. *Czech János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

T e h é n p á s z t o r, csordás. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

T e j, e' h. téj. Ormánsági szóejtés. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

T é j - á z a l é k, téjneműek. Győr várm. *Czech János.*

T e j k e, a' garat alatt függő kis medencze, mellyből hullogat a' szem a' kő alá. Székely szó. *Szabó Elek.*

T e j p i l l e, tejhártya. Barkó szó. *Hollók Imre.*

T e j v e r ő d é z s a, köpülő. Székely szó. *Incze József.*

T e k e r c s i k, kalács' neme. Barkó szó. *Hollók Imre.*

T e k e r e g, csavarog, hamis úton jár. Kemenesali szó. *Lévai László.*

T e k e r i c z, madár' neve, tekergeti a' nyakát. *Kállay' gyüjt.*

T e k e r ő f a, egész vég-fonál van rajta a' szövő-székben. Székely szó. *Kállay.*

T e k e t ó r i a, periphrasis. Pápa vidéki szó. *Matics.*

T e l e k, benn való puszta. Székely szó. *Cserey Elek.*

T e l e k e s (b o c s k o r), rostélyosan szíjakkal berakott. *Kállay' gyüjt.*

T e l e k i p u t t o n y, tök. Baranyai szó. *Matics Imre.*

T e l e s m á n, angolit, azaz: ángó - bángó, tág - bág gyerek. Székely szó. *Szabó Elek.*

T e m e m, tömöm. Székely szóejtés. *Gyarmathi.* Innen jöhet a' t e m e t e m: földbe tömöm. *Csapó Dániel.*

T e m é n t e l e n, temérdek, fe-

lette sok, a' szem bé nem lepi. Székely szó. *Szabó Elek.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Temérdek, solidum (Apáczai' Encyclopaediájában is ezt teszi; familia is van illy nevű a' székelyek közt). *Kállay.*

Temonda, becsmérlés, ócsárlás, hírvivés; — innét **Temondálni**, mást becsmérelni. Székely szavak. *Ferenczi János. Cserey Elek. Szabó Elek.*

Templombiró, csak egy templomra felügyelő. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Ténförgök, láb alatt akadékoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Tengelicz, stiglicz. *Kállay' gyüjt.*

Tenger, (p. o. nép), sok. Székely szó. *Buczy.*

Tengeri, kukoricza, törökbúza, málé. *Kállay' gyüjt.*

Tengődni, éldegélni, szorosan élni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tenkre tenni, semmivé tenni, kivált gazdaságára nézve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tenyer, e' h. tenyér. Palócz. *Szeder Fábián.*

Tenyeres-talpas, erős, vaczkos, izmos ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tépászni, ide 's tova huzni, szaggatni, mint a' récze a' békát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tépek-lábok, 1) láb alatt alkalmatlankodom; 2) valamit habozva teszek. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali. *Lévai László.*

Tépelődöm, igyekszem. Székely szó. *Gyarmathi.*

Teper, prosternit; péld. leteperték a' földre. Győr várm. *Czech János. Beke' gyüjt.*

Tepertyű, kiolvasztott szalonnának, hájnak a' salakja. Székely szó. *Incze József.*

Tepiczkélni, eviczkélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Téplő, csíki szó, Háromszéken: kendertörő, Hanfbrecher. *Incze József.*

Teppenni,.....? *Matics.*

Teprenkedni, valamelly dolgon nagyon aggódni, mikor nem tudja az ember mit csináljon. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tepsi, rétes- 's pogácsasütő vas eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tepszi, rétes-, pogácsa-, próza-, málé-sütő vas vagy cserépedény. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Pápa vidéki

szó. *Matics Imre.* Kemenesali. *Lévai László.*

Tepzelődni, készülődni, költözködni. Törzsöke **tépni**, p. o. portékáját a' többek közűl és alól kitépve, kiválogatva rakni fel. Székely szó. *Szabó Elek.*

Terécselni, trécselni, sokat vagy haszontalanságokat beszélni. Székely szó. *Ferenczi János.* Bodrogközi. *Mindszenti.*

Teréfa, e' h. tréfa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Terefere, mendemonda. Palócz. *Szeder Fábián.* Hijábavaló licslocs-beszéd. Innét —

Tereferészni, mindent össze-vissza locsogni, 's az időt illy hijábavaló beszéddel eltölteni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Terelni, másfelé hajtani, p. o. a' beszédet másfelé terelni. *Beke' gyüjt.* P. o. marhát terelni. Palócz. *Szeder Fábián.* A' csordán kivül messze tévelygőket a' tilostól elűzni, visszahajtani; az elszéledteket egy bizonyos helyre összehajtani. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Terélni, hivalkodva beszélni. Palócz. *Szeder Fábián.*

Téréngetni, az elszélledt barmot összehajtani. Marczal melléki szó. *Acsády.*

Teréngettétl; indulatszó, jelent dévajkodó csudálkozást. Pápa' vidékén. *Matics.*

Térgy, e' h. térd. Székely szóejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Terepes, terebélyes, széles kiálló águ élőfa. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Természetes, indulatos, akaratos. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Terpeszkedni, idomtalanul ülni, fekünni. *Beke' gyüjt.* Lábait elterjeszteni. Győr várm. *Czech János.*

Tertyedt (**orrú**), Simus a, um. Győr várm. *Czech.*

Terü, terh, teher. Székely szó. *Cserey Elek.*

Tesznye, csúnya. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Tetem, holt test; leginkább erőszakos halál' következésében. Innen: tetemre felhivás, tetemre esküvés az approbátában. Székely szó. *Kállay.*

Tetemes: 1) erős teli tagokkal biró; 2) tetemesen vétkes. Székely szó. *Szabó Elek.* Nagy, irtóztató, rendkivülvaló. Székely. *Kállay.*

Tetemtartó, a' kriptában azon gödör, mellyben a' holtak' csontjai tartatnak. Székely szó. *Buczy.*

T e t é n ü t n i, főbe ütni. Székely szó. *Buczy.*

T e t e p u t a, élhetetlen, ügyetlen, semmiben meg nem bizható. Székely szó. *Ferenczi János.*

T e t ő s t á n g y é r, az a' műszer, a' mivel a' kucsma' tetejét kikerekítik a' szűcsök. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

T é z s o l y a v. **t é z s l a**, a' taliga' része. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Tézsola v. tézsló; a' székelyeknél. *Cserey Elek.* Igába akasztott kampós rud. Balaton melléki. *Horváth Zsigm.* Melylyel az ökrök az ekét vonják. Kemenesali szó. *Lévai László.* Őrségi. *Zakál Gy.*

T i b á z n i; haját megtépni. Dunántúli szó. *Sztrokay Antal.* Tolnában mondják: **t i p á s z n i.** *Csapó Dániel.*

T i b e l y e d é s, eszementség; innét —

T i b e l y e d n i, az eszinek elmenni, megbolondulni. Székely szavak. *Ferenczi János.*

T i k, tyúk. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.* Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

T i k á c s o l n i, csikákolni, fuldoklani. Székely szó. *Kállay.*

T i k e r, e' h. tükör. Balatòn melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

T i k h ú r, pipehúr. *Kállay gyüjt.*

T i k k a d n i, sebes menéséből alább hagyni. Igy a' ló megtikkad, úgy a' tűz' és napnak hévsége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fúladni; **m e g t i k k a d t**, elfuladt, megfáradt. Székely. *Kállay.* A' nagy hévségről is mondják, mikor erejéből enged, alább száll. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

T i k m o n y, tyukmony. Székely szó. *Gyarmathi.* Tiktojás. Károlyi Gáspár már ezelőtt 200 esztendővel használta az ő bibliai fordításában a' **t i k m o n y** szót. Jób. VI. 6. Lehet azzal most is élni, csak récze- vagy póka-tikmonyt ne emlegessünk. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

T i k ö l ő k á n y a, tikhordó kánya, karvaly. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

T i k t a k, hitvány, szigoru hányt vetett ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

T i k - v a k o s, der den Nachtnebel hat. Győr várm. *Czech János.*

T i k v e r ő, lakodalom után a' hivatalos vendégek' házainál való evés, ivás, tánczmulatozás. Kemenesali szó. *Lévai László.* L. Kóborlás.

Tilimiteni, lecsendesíteni. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tilinka, fuvó-síp, tavaszszal a' gyermekek huzzák a' mezgés füzfa' hajából. Székely szó. *Ferenczi János. Tury Ignácz. Gyarmathi. Incze József.*

Tilinkó, fűzfának fiatal kikuvasztott hajából való síp, furulya. Székely szó. *Szabó Elek. Kállay.*

Tiló, kendert törő 's pozdorjától tisztító faeszköz. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Tolnában is divatos. *Csapó Dániel.* Márton szerint: Hanfbrecher; de különböző, mert a' kendertörő a' kender' száráról töri le a' kenderszálat: a' tiló pedig a' szálról a' pozdorját. Székely szó. *Incze József. Szabó Elek.*

Tímár, cserző varga. Székely szó. *Kállay.*

Tincs, p. o. kender, czérna fonal, haj; néhány szál együtt mondatik **tincs**-nek; így a' hajból kisebb vagy nagyobb fürt. Innét mondják: Egy tincs haját kiszakasztá. Székely szó. *Incze József. Gyarmathi.*

Tincselni, 1) az ázott kendert szálairól lefejteni; 2) a' fonalat apróbb fürtökre hasogatni; 3) a' fát felhasogatni. Székely szó. *Incze József.* Hizlalni. Székely. szó. *Buczy.*

Tincsenkint, fürtönkint. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Tincsődni, hizni; p. o. a' sertés jócskán tincsődött. Székely szó. *Incze József.*

Tinó, fiatal ökör, melly még nem volt járomban. *Kállay' gyüjt.* Tulok, befogni való fiatal szarvas-marha. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Egy esztendős borjú. Székely szó. *Kállay.*

Tipálni, czibálni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigm.*

Tipitapi, a' ki minden czél nélkül ide 's tova jár. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tippá teszem, eltépelem, gázolom, tiprom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tippan, nagy hosszú fű erdőben a' hó alatt. *Kállay' gyüjt.*

Tirinákó, ügyetlen, idétlen ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tirink, vagy máslás, a' mi megmarad az alborból, mikor tisztálnak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tiripiri ludláb, akkor szokták mondani 's arról, a' ki ollyan dolgok körül foglalatoskodik, a' miből semmi sem lesz. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

T i s z t á l n i. Mikor pálinkát főznek és a' malotát előre lejártatják, azt **v i r i c s**-nek nevezik, mikor aztán a' viricset a' pálinkafőző üstből ismét lejártatják az a' — **t i s z t a l a j**; erről mondják: **t i s z t á l n i**. Székely szavak. *Incze József.*

T i s z t á n, egészen, épen, p.o. tisztán ollyan. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

T i v o r n y a, neszes mulatság, dáridó, éjjeli víg dőzsölés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

T i v o r n y á z n i, dorbézolni, enni inni. *Kállay' gyűjt.*

T i v o n y o s, erőszakot fejér népen tevő buja lator férfi. Székely szó. *Szabó Elek.*

T o b z á s, segéd-, vagy mellék ék. Kemenesali szó. *Lévai László.*

T o b z ó d n i, dobzódni, kicsapongva lakmározni, enni inni kelletén kivűl. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

T ó c s a, tóka, tócsácska, mocsár, pocséta. Kemenesali szó. *Lévai László.*

T o d o r, Tivador. Székely szó. *Cserey Elek.*

T o h o n y a, rest, lusta, lajha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Győr várm. *Czech János.* Innen: **T o h o n y á l k o d n i.** Kemenesali. *Lévai László.*

T o j á s' s z í k j a, tojás' széke. Székely szó. *Buczy.*

T o k a, nyakkövérség; innen tokás, kövér nyakú. Marczal melléki szó. *Acsády.* Annyit is tesz, mint: alsó taréj. Kemenesali szó. *Lévai László.* Innét: **t o k á s**, kövér állú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

T o k á n y, pirosított ürü-hus. Somogyi szó. *Matics Imre.*

T o k l ó, esztendős bárány, tavalyi birka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

T o k m á l n i, szerzeni: — **t o k m á l á s**, szerzés. Székely szó. *Ferenczi János.* Szerződni, alkudni, mint ha két dolgot egy hüvelybe, tokba, suskába akarnánk egygyé illetni össze. Székely szó. *Szabó Elek.*

T o k m á n y, ollyatén fa vagy szaru-kupa, mellyben a' kaszások a' kaszakövet tartják. Örségi szó. *Zakál György.* Kemenesali. *Lévai László.* Barkó. *Hollók Imre.* Szarvból készített kaszakőtartó. Palócz. *Szeder Fábián.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

T o k o s, német. *Kállay' gyüjt.* Térdig érő német nadrág. Szegedi szó. *Nátly József.*

Tollászkodni, 1) a' madarakról mondatik, mikor magokat tisztogatják időtöltésből; 2) átvett értelemben mondatik az ollyan emberekről is, kik az időt hiába töltögetik, hévizálnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Huzódozni, nyujtózni. Kemenesali. *Lévai László.* Innét **tollászkodó**, hévizáló, tekergő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tolló, learátott gabona' szára. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tollú, fosztott toll. Székely szó. *Kállay.*

Tomb, fölemelt tereh alá vetett tusu, ducz. Innen: **tombulni**. Örségi szó. *Zakál György.*

Tombácz, hajó helyett malom alá tétetni szokott, kivésett vastag szál-tölgyfa, mellynek belső üregé átmérőjében 4—6 lábnyi. Egy malom alá három tombácz tétetik; kettő a' malomház alá, egy pedig tárhajó gyanánt a' késségen kivül. Szegedi szó. *Nátly József.*

Tombár, buta, értetlen. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Tongyó, tippanos, széles láb. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tonka, tompa. *Beke' gyüjt.* Csonka. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Tonka orrú, felbigyedt orru. Székely szó. *Buczy.*

Tonyhó, socors, deses. Székely szó. *Szabó József.*

Topa, bokában kificzamodott lábú. Szegedi szó. *Nátly József.*

Topánka, bakkancs. Székely szó. *Kállay.*

Topor, kerékgyártó fejsze. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Toportyánféreg, farkas. Székely és Baranya várm. szó. *Kállay' gyüjt.*

Toppancs, nehéz lábu, mázsás lábu. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Toprogya, ügyetlen; tappisch. Sárközi szó. Tolna várm. *Garay.*

Toprongyos,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Toporzikolni,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Topos,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Tor, halotti vendégség. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri. *Hollók Imre.* **Torba** menni, disznó-öléskor tartani szokott vendégségbe menni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Torboncza, targoncza. Székely szó. *Cserey Elek. Gyarmathi.*

Tordacs, ordacs; getigert. Győr várm. *Czech János.*

Torhadt, rothadt. Székely szó. *Buczy.*

Torhány, rest dög ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Torkolni, 1) valakit nyelvével leszólani, lehurogatni; 2) az ekében a' gaz megtorkolik, mellyet az esztekével taszítanak el. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Torló, a' viznek feltorlása télnek erős hidegekor. Székely szó. *Szabó Elek.*

Torolni, tort vagyis halotti vendégséget tartani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Torombázni, éjszaka nádtüzzel halászni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Toronkázok, tántorgok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Torongy, csupa rongyból álló szegény ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Torró v. **tarró**, tarló. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Tortyog, a' lábbeli, mikor abba viz megy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Torzomborz, bozontos kuszált p. o. bajusz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Székely. *Ferenczi János.*

Torzs, kaszálás utáni kemény és vastag füvek' tarlója. *Beke' gyüjt.*

Toszonkos, teszefosza, alávaló, hitván. Kemenesali szó. *Lévai László.* Idomtalan viseletü. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tóthegedű, hitván hegedü. *Kállay' gyüjt.*

Tótlaska, árvalaska. *Kállay' gyüjt.*

Totolázni, láb alatt hentéregni, akadékoskodni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lanyhán keresgélni vagy tenni valamit. *Beke' gyüjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Totya ember, totyalagos, szunnyogó, lassu, együgyü. Palócz. *Szeder Fábián.* Totyka, lábait is restelő felemelni. *Kállay' gyüjt.*

Tottyadt, romlani, nyúlósulni kezdett bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tő, 1) Nadel; 2) Wurzel, innét tős répa; 3) alj, p. o. hegy' töve, annyi mint hegy' alja; 4) a' mi közvetetlen mellette van, p. o. a' tőszomszédban, a' tüz' töviben lakik; 5) kartőn fogni, vezetni, sétálni. Székely szó. *Incze József.*

Töbör, gödör (viz). Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Töjkedni, valakibe belé bojtorkodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tök is este virágzik, annak szokják mondani, a' ki este kap dologhoz, melylyet nappal is véghez vihetett volna. Pápa vidéki példabeszéd. *Matics Imre.*

Tőke, levágott nagy fának még nyers töve: **törzsök** pedig fiatal korban levágott ifju fának kisarangozott töve. Székely szó. *Szabó Elek.*

Töklincz, stiglicz, tengelicze. Palócz. *Szeder Fábián.*

Töklődöm, bajlódom. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tökös, sérült, ágyékos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tölcséres, pléhgyártó. Székely szó. *Kállay.* l. Kolompár.

Tölcz, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Töltvény: Gömör, Torna; gádorfa: Dunán túl. *Döbrentei.*

Tömhüdt, 1) a' föld eső után; 2) jól szőtt vászon. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tömlő, bőrzsák. Tömlőtúró tömlőhordó ló. Székely szó. *Túry Ignácz.* Tüzoltási vizhordó bőrvödör. *Matics Imre.* Bőrzsák, turót tartó bőr. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Tömörzsök, törpe. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tönk, a' nagy erdőről hozott, egy kurta szakaszba vágott bikfa; innét példabeszéd: „Nagy tönk van a' farán", arról a' leányról szokták mondani, a' kinek sok jószága van és öröksége. Székely szó. *Ferenczi János.* Mikor nagy bik-, vagy fenyőfákat levágnak, és két három ölnyi hosszuságra elrodalják, nevezik **tönk**nek. Innét mondják: hat fenyő tönköt készitett 's hat tönk deszkát vágott belőle. Székely szó. *Incze József.*

Tönkesz, renkesz, zömök. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tönkő, karó, tőke. *Matics Imre.*

Tönköly, tavaszi gabona' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Töp, e' h. pök, köp. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Töpöre, ránczos ábrázatú. *Kállay' gyüjt.*

Töpörödni, összezsugorodni, összefonnyadni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Töppedt, aszott, fonnyadt Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Töprenteni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Törek, Márton szerint: Sprey; de az polyva. A' **törek**, székelyeknél a' csépelt gabonának apróra törött szára, a' gabona' kicsépelt fejével elegy, mellyet vágó-

gereblyével takarítnak ki még szórás előtt; mikor ezt a' szérüben az elészórt gabonáról felező söprüvel takarítják le, akkor neveztetik f e l e z e t nek. Székely szó. *Incze József.* Polyva, apró szalma. *Kállay' gyűjt.* Szalmahulladék. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kemenesali. *Lévai László.* S z é n a t ö r e k, aprórа töredezett széna. Vas várm. *Dr. Horváth József.*

T ö r é s, a' lábon, a' szűk csizma miatt. Székely szó. *Kállay.* Lábsarkon támadt, kemény 's igen fájdalmas kelevény. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

T ö r k ő, e'h. törköly; Treber. *Kállay' gyüjt.*

T ö r m ö l g e t n i, kenyeret lassankint törve rágogatni. Székely szó. *Ferenczi János.* Aprón a' kenyeret morzsálgatni a' markában. Székely szó. *Szabó Elek.*

T ö r n i, valakinek rontására 's bántására igyekezni; valakire v. ellen haragosan fenekedni; p. o. ugyan tör rám, azaz, szándékozik ellenem v. fenekedik rám. Székely szólás. *Szabó Elek.*

T ö r n y ő, semmire kellő ember, vagy állat. Székely szó. *Szabó József.*

T ö r n y ö s, kossos, varas, v. sinnyedeges, rühes. Udvarhely széki szó. *Derzsi Mózes.*

T ö r ő d n i, teprengeni, tünődni, búsongani. Székely szó. *Szabó Elek.*

T ö r ö k, furdancs. Ezen fa-, vagy vaseszközzel vékakötéskor lukat furnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

T ö r ö k b o r s, paprika. Székely szó. *Kállay.*

T ö r t é n e t e s h e l y, veszedelmes hely, hol igen könnyen felfordulhat a' szekér. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

T ö r t e t n i, gázlani, járatlan helyen útat törni, tiprani. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

T ö r t ő z t e t e m, indulatomat megzabolázom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

T ő r v a s, kelepcze. *Kállay.*

T ö r z s ö k, l. Tőke.

T ö r z s ö l k ö d n i, dörzsülködni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

T ö r z s ö l n i, dörzsölni. Székely szó. *Gyarmathi.*

T ő s, répa. Székely szó, Csikszékben. *Gegő, Gödry.*

T ő s é r, kereskedő. Székely szó. *Cserey Elek.*

T ő t i k e, bor-válu, nagyobb szerü fatölcsér. Balaton mel-

léki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei. *Plánder Ferencz.*

Tövös répa, e' h. tövis répa. Székely szó. *Gyarmathi.*

Tőzek v. **tőzeg**, marhaganéjból vályog-formára alakított tüzelő, a' fa nélkül szűkölködő helyeken a' szegénységnél. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.*

Tözgölődni, fészkelődni; p. o. ne tözgölődj, ne fészkelődj. *Kállay' gyüjt.*

Tözögni, tözgölődni, cum aliquo strepitu se parare ad aliquid v. g. surgendum. *Beke' gyüjt.*

Trécselni, hivalkodva beszélni, csacsogni, szótszaporítva fecsegni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Kemenesali. *Lévai László.*

Trücs-be, prücs-be, borjút istálóba behajtó szólás. *Kállay' gyüjt.*

Tuhadni, ... ? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Tukma, titkolódzó, fortélyos. *Beke' gyüjt.*

Tukmálni, valamit másra erővel rákötni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tulajdon, tartozik emberi characteremnek minemüségére, a' mi az én énségemet, characteremnek énségét teszi: a' **sajátom** tartozik a' rajtam, az én énségemen kivűl való, hozzám tartozó dologra; p. o. **tulajdonom** értelmemnek, szívemnek, hajlandóságaimnak mivoltuk: **sajátom** az én barátom, a' kit **játomnak** is nevezhetek; az én igaz keresetem; a' szeretőm is. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tulizni, öklelőzni, türkölni. *Kállay' gyüjt.*

Tulok, két három esztendős ökör-tinó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri. *Hollók Imre.* Székely. *Gyarmathi. Kállay.*

Túlontúl megadja a' becsületet. Erdélyi és székely mondás. *Döbrentei.*

Tungos, kövér, nagy alfelü. *Beke' gyüjt.*

Tupri, alacsony, törpe. *Beke' gyüjt.* Törpe, piczin, kis ember. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Turbulya, Körbelkraut. Székely szó. *B. Lakos.*

Turczos, torzas. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Turészni, turkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Turha, phlegma, mellből köhögés által feljött enyves takony. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Turján, bozót, zsombékos láp, ingovány. Pest várme-

gyei szó. *Benyovszky.* Nádas ingovány, v. bozótos tó. Győr várm. Gyingyának mondják, noha Garay ur Sárközről irtában ezt (a' gyingyát) Zátonnak nevezi; és így nálam kétséget gerjeszt, ha valljon zátont értenek-e ott is a' Gyingya szó alatt. *Sztrokay.* Dsindsa. Dabason Pest várm. *Dr. Horváh József.*

Turzos, borzas. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Tusak, tuskó, tőrzsők. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tuskó, kisebb tőke. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Tusz, annyi mint: más hasonló, a' helyett megfelelő rész, p. o. osztálykor, midőn a' földek nyilakra, v. részekre szaggatvák, lehet hallani v. olvasni: Péternek juta az A határban egy négy vékás és egy két vékás föld, Pálnak, a' tuszába ment a' B határban egy vékás. Székely szó. *Incze József.* Magyarország' némelly alföldi vidékén annyit tesz, mint: személyzálog, obses. *Matics Imre.*

Tuszkolni, elküldeni a' szemtelent; p. o. alig tudtam már a' házamtól eltuszkolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali. *Lévai László.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Tuszli, karmantyú. *Kállay.*

Tutajok, talpfák; innen: tutajos, talpas. *Kállay' gyüjt.*

Tutaly, 1) nád v. gyékény kötet. — Tutalyos ház, vizenyős helyeken oszlopokra, és nád tutalyokra épitetik. — Gyékény tutalyon tanúlnak a' tiszamelléki gyermekek úszni. 2) Fenyőtalp (rates). Szegedi szó. *Nátly József.* Az utóbbi értelemben vétetik a' székelyeknél. *Kállay. Gegő Nicephor.*

Tuti, posztó-szélből fűzött lábtyu v. papucs. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tutolni, v. dudolni, orditni; p. o. a' farkasok. *Kállay' gyüjt.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tutuska, apróbb ganéj-rakás a' mezőn. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Tutyi fejkötő, hátra álló hosszú kemény fejkötő. Győr várm. *Czuczor Gergely.* Szőrből, posztóból vart czipő. *Beke' gyüjt.*

Tü, tük; e' h. ti, tik. Székely szóejtés. *Gyarmathy.*

Tücskérezni, valamit kelletlen keresni, szedélni; szaguldogálni, borongós fővel ide

oda járkálni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Az időt hiábavalóval tölteni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tülök, szaru szelencze. *Kállay gyüjt.*

Tündelevény, denevér. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Tűnet, lidércz, kisértet. Székely szó. *Cserey Elek.*

Tünkő, száraz gerezd, mellyről a' szemet leszedték. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Tüntető, tüntetőleg előmutató megint elrejtő. Székely szó. *Szabó Elek.*

Türem, vagy **törem**, omladék, megromlott része a' falnak. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Türet, 1) csomó arany; 2) szénás szekéren több türetek vannak. Mikor valaki szénát ád el, vagy vesz, szekér számra kikötik, hogy hány türetü legyen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Csomó, kötet, p. o. egy türet vászony. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Székely. *Incze József.*

Türkölni. Mikor a' szarvas marhák szembe, homlok egybe csapnak 's viaskodnak, mondják: türkölnek. Székely szó. *Incze József.* Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Türkölődzni, türekezni, felgyürekezni. Tolna várm. *Csapó.*

Türközni, 1) az ingét feltürni 's úgy fogni valamihez; 2) neki türközni, annyi mint hozzá készülni. Székely szó. *Incze József.*

Türköztetni, magát tartóztatni p. o. a' részeges nem tudja magát türköztetni az italtól, a' bánatos a' sirástól. Székely szó. *Incze József.* Pápa' vidékén mondják: türtőztetni. *Matics Imre.*

Türni, 1) valamit össze p. o. vásznat; 2) elszenvedni a' boszuságot. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tüshaj, kosznak előjáró postája. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tüsök, tövis. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Tüsses, tövises tüskés csöpétés legeltető. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tüstént, egyszeribe, mindjárt. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tüzes, ebből **tizes**; tíz egyenlő darab szántóföldekből álló táblarész. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tüzesbetegség, patécs. Ormánysági szó. *Jeremiás Sámuel.*

Tüzpaly, tűzhely. Gömör Torna. *Döbrentei.*

Ty.

Tyisztelletes, tisztele-tes. Gömöri beszédmód. *B. S.*

Tyizma, e' h. csizma. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz, *Szeder Fábián.*

Tyúkmony, tikmony, tojás. Székely szó. *Farkas hadnagy.*

Tyükör, e' h. tükör. Palócz. *Szeder Fábián.* Igy, tyiz, tyűz: tiz, tüz helyett. Tyinó, Katyi, — Tinó, Kati.

U.

Uborka, umorka, ugorka, buborka. *Kállay' gyüjt.*

Ucsó, ucsu, ocsu. Mikor szórnak, az üres gabonaszem, rozsnyok, egyéb mag, és szemet, a' mi nem mégyen a' tiszta gabona közé, hanem azon hátul marad egyszeriben, mondatik *ucsu*-nak. Székely szó. *Incze József.*

Udor, csürben lévő gabonás hely. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ujra ragadatkor, uj kenyér' beállásakor. Székely szólás. *Buczy.*

Ujas, karmányos derékra való ruha. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Uk, ük, ükőd, mátka nagyanya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Undok, oudok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Undorodom, borsódzom, csömörlöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Unos untig, váltig, eléggé, fogytig. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápavidéki. *Maties Imre.*

Únott-fa, guzsolya. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Untatni, valakinek áruba bocsátott jószágát feliben harmadában kérengelni, 's ott-ott hagyni, hogy annál olcsóbban hozzá juthasson. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Uralni, hódoló tiszteletet adni; p. o. ugyan meguraltatta magát. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Urok, 1) verébfogó kis lyukra tett urkos czérna; 2) a' vad lovakat megfogó kötél. Székely szó. *Ferenczi János.* Nem *hurok*; Márton szerint urok: kötés a' pántlikán, die Masche; de a' Székely ezt máskint teszi ki, t. i. csukor, a' pántlikát csukorba kötni, csukor-pántlika, vagy pántlika-csukor főkötőn, leány' hajában; az urok pedig ezeket teszi: die Schlinge, der Fallstrik, die Dohne. Innét.

Urkolni, 1) rá urkolni p. o. kötelet valaki' nyakára, annyi mint az istráng' végit a' mak-jába (lásd: Makkot) vetni, és rá huzni, rá szorítani. Innét —

Urkolás, akár főkötőn akár kezkenőn a' varrásnak az a' neme, mellyel a' lájblin a' gomb' lyukait vagy gombházat varják. Székely szavak. *Incze József.*

Urus, urussság, urusolni, használja a' köznép ezen szók helyett: orvos, orvosság, orvosolni. Székely szavak. *Incze József.*

Usdi! szaporán! menj! indulj! Székely szó. *Szabó Elek.* Lódulj, takarodj! Tolna várm. *Csapó.*

Utifű, növény faj. Uti füvet tett a' talpa alá, azaz: megszökött. *Kállay' gyüjt.*

Utol, hátul; Szekér-utó, szekér' hátulja; egy jelentésüek. „Utol jutott észszel ebet csalunk meg", azaz, a' dolognak már meglétele után késő annak módjáról eszeskedni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Utufutu, lótófutó. Őrségi szó. *Zakál György.*

Ü.

Ücsém, húgom. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Üdöllő, bötüföld, hol több szántóföldek bötüjökkel v. végökkel megtérnek v. mennek. Székely szó. *Kállay.* Udvarhely széki. *Incze József.* L. Düllő.

Üdülök, hízom, szépülök. innen: üdítem, hizlalom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Növekedni, üdítni, növesztetni; fölüdítni: felnevelni. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Ügyelet, vigyázat. Erdélyi szó. *Döbrentei.*

Ügyeletes, a' ki mindenre, a' mi kötelessége, ügyel. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ügyes, alkalmatos; ügyetlen, élhetetlen. Székely szó. *Kállay.*

Ügyőli, idétlen, alkalmatlan, szégyelhető magaviseletü; innét —

Ügyölögni, idétlenül máson alkalmatlankodni 's nyájaskodni akarni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Üklely, üklü, az a' köz, a' hol két ág öszvemegy; így az is, a' hol a' kocsirud a' tengü alá kétfelé ágazik. Örségi szó. *Zakál György.*

Ülélnyi, palócz szó; kettős frequentativum, kimondva, üliényi. Ülni többször. *Szeder Fábián.*

Üllő-füllő, kevés; p. o. a' gyümölcsömet annyira ellopták, hogy csak üllő - füllő maradt. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Üllü, ölyv, kánya. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor. Incze József.*

Ülü, így nevezik azon récze nagyságu ragadozó madarat, melly a' tyúkokat szokta elragadozni. Innen: tyúkász ülü, galambász ülü, madarász ülü, nemei is vannak; a' tyukász legnagyobb, a' galambász kisebb, a' madarász akkora mint egy rigó. Különböznek az *ölyv*-től, melly a' mezőkön szokott járni, egerek után leselkedik, és nagyobb a' tyukász ülünél is. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ümmenteni, bólyintani', fejjel biczczenteni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ünő, üsző, tinó, bihal. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ünő, borju, tehén - bornyu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ünök, ének. Örségi szó. *Zakál György.*

Ürem, e' h. üröm. Székely szó. *Gyarmathi.*

Ürügy, irigy. Székely szó. *Gyarmathi.*

Üscsint, tüstént. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Üst, bográncs. Székely szó. *Kállay.*

Üstök, hajfürt. Székely szó. *Gyarmathi.*

Üstök-vonás, czivakodás, disputatio. Székely szó. *Kállay.*

Üstölléßt, tüstént, azonnal, mindjárt. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.* **Üstelléßt**; egyenesen és szaporán. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Üszk, 1) hévségben zárt levegő szülte penészes rothadás a' szárán lévő kukori-

cza fejben; 2) még egészen el nem égett fadarab. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* Tüzes kanócz. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Üszküpülni, eszközlődni leány v. legény körűl, v. szeretőt keríteni; ebből üsző 's küpül. Székely szó. *Szabó Elek.*

Üsző, ünő-borju. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Üszőborjú, kancza-borjú, ünő. *Kállay' gyüjt.*

Ütölni-hatolni, e' h. ötölni-hatolni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Üttem, e' h. ütöttem. Palócz. *Szeder Fábián.* Székely. *Gyarmathi.*

Üvecs, nőstény esztendős bárány. Gyergyói és felcsíki szó. *Kállay.*

Üzekedik, folyat, a' tehénféle párosodásra indul. Innét szokás mondani: a' bika megűzi a' teheneket. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vas várm. *Döbrentei.*

Uzsikálni, sokáig valamiért kunyorázva esedezni, p. o. a' gyermeknek. Székely szó. *Ferenczi János.*

V.

Vacskotolni, összenyomni, összerontani valami leves gyümölcsöt a' kézben, p. o. czitromot. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vacsora-csillag, esthajnal csillag. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vaczáholni, ...? Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Vaczkor, vad körtvély. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vaczkos, köpczös, zömöckös. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigm.* Székely. *Kállay.*

Vaczok, meleg fekvő hely. *Kállay' gyüjt.*

Vád, 1) folyóviz' elkertelése a' halászatban; 2) feladás. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Vadas, félénk, félékeny, félelmes, ijedős. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Vádlom, vityálodom, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Vadmák, l. Pipacs.

Vadó, kánya. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Vadocz, bátortalan, p. o' a' gyermek. Székely szó.

Ferenczi János. Vad. Erdélyi szó. *Döbrentei.*

Vadócz, gaz' neme, mellyet a' rosta rostáláskor elhugyat. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vadzab, vadborsó. Székely szó. *Kállay.*

Vadóka, vadalma. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.*

Vadonnat új, e' h. ujdonat új. *Kállay gyüjt.*

Vadony, vadfa, beoltandó. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vádvonás, ágot kötnek egybe, felülnek rá, hogy nehezebb legyen; huzzák többen, a' hálót elibe vetik 's úgy halásznak, az ág felzavarja a' vizet. Kászonszéki szó. *Kállay.*

Vágány, a' seggnek választéka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vágás, tilalmas nevendék erdő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vágitó, az a' hely, a' hol a' tűzhelyre való fát vágják. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vágó, vad szarvas-marhát ölőhely. *Kállay gyüjt.*

Vágtató, v. rágtató, törő, két fa egy nyelvvel, mellyen legelőször kitörik a' kendert; azután jő a' **tiló** mellyen kiszépítik v. tilólják, ollyan mint a' vágtató, csak a' köze nem olly tágas; aztán **kiléhelik** (heckeln) v. kitisztítják. Székely szó. *Kállay.*

Vajkotolni, keresgélni újra meg' ujra valamit p. o. zsebben, ládában. Székely szó. *Ferenczi János.*

Váj! váj! juhokat üző hajtó, Székely szó. *Szabó Elek.*

Vajaskürt: Gömör, Torna; tojásos szarvas: Dunántúl. *Döbrentei.*

Vajludni, a' juh mikor bárányzani akar 's kínlódik, akkor vajludik. **Oláhból eredt** székely szó. *Ferenczi János.*

Vajnak, vállcsont' küpüje, p. o. fáj a' vajnakom, megcsemerlém. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vajolla, vajalla: az irósvaj' kifőzése után maradt darával elegyvaj, a' lábas' fenekén. Vas. várm. *Dr. Horváth József.*

Vajrénye, Eyer und Schmalz. Győr. várm. *Czech János.* Tolna várm., Rántotta. *Csapó Dániel.*

Vajúdás, a' viselős asszonynak szülő fájdalmaktól ostromoltatása. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vajudni, fáradni, lankadni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vájutt, sárga halovány szi-

nű, üres ábrázatú. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vaka-répa, (Csallóközben), koszmacska v. kozmacska (Pápa' vidékén); bunczi-, fanos-, tőke-répa nevezetekkel is élnek különféle tájokon. *Matics Imre.*

Vakand, vakandok. Baracskán, Fehér várm. *Dr. Horváth József.*

Vákány, vápa, völgy. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vakarcs, utolsó szülött. Szegedi szó. *Nátly József.* Vakarék, tésztából sült kenyerecske. Kemenesali szó. *Lévai László.* Tésztakotorékból gyűrt pompos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Vakaró, czipó' neme. *Kállay' gyüjt.*

Vakaró, vakaru, vakarcs. Székely szó. *Kállay.*

Vakarodni, menni; p. o. elvakarodj innen, azaz: sietve elpusztulj. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vakarú, vakaró, vakarcs, czipó' neme. Székely szó. *Kállay.*

Vakarus, vakarcs. Őrségi szó. *Zakál György.*

Vakhoncsok, vakondok' turása. Székely szó. *Ferenczi János.* Vakondok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vakisa juh, feketę foltos, czirmos. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Vaklincz, piros barna, p. o. leány. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vakogni, makogni, nyivogni, dadogni, nyekegni, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Vákogni, nem hápogni: Schnattern. Székely szó. *Incze József.*

Vakolni, a' falat meszes murvával becsapni, simítani. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vakotás, babos, jégverte. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Vaksi, rosz szemü, hibás látásu. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápavidéki. *Matics.*

Vaksipila, ki se lát se hall, azaz: a' ki nem nézi, más mit mutat, sem hallgat arra, mit más neki tanácsol. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* A' ki tettének következését nem szokta megnézni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Váll, derékszorító asszonyi ruha. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vállaközös, széles vállu. Székely szó. *Incze József.*

Valog, nőnemi szemérem test — *Vajda Péter.*

Valogázni, seggére verni. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Váltott, 1) váltott gyermek, kicserélt gyermek; 2) kiváltott ló, mellynek nincs csikófoga. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Váltság, díj. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vályog, sodrófa, mellyel mángolnak, vagy tésztát nyújtanak. Palócz szó. *Szeder Fábian.* Napon szárogatott égetlen tégla. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics.*

Vállyog, ollyan összecsomójitott agyagsár v. sáragyag, mellyet az ügyes falusi gazdasszonyok, ősznek idején, nagy gombolyitott darabokba készítvén, télre éltesznek olly czélból, hogy a' mikor tűzhelyöket, házföldjöket, vagy egyéb illyetén hibát kell igazítani tapasztás által, tehát ebből apróra törnek valamelly tekenőbe, lenge vizet töltvén rá meggyúrják, 's kész új agyag lészen belőle — Ugyanis télben sárt 's agyagot nem lehet tanálni, a' fagy és hó elborítván a' földet. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vánkos, fő' alja, párna. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vánszorogni, sinlődve nyavalgani. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vánnyadni, elalélva fonnyadni; innét — **ványadság**, **ványadt**: mikor valaki szintelen, bágyadt, magát eldolgozza, elkorhelykedi 's rosz szinben van, mintha beteg volna, mondják: no, ugyan ványadt ember ez! Székely szó. *Incze.*

Vánnyadt, mintegy elványoltatott, a' buja játék' gyakorlásában. Székely szó. *Szabó Elek.* Elalélt, sápadt, beteges. Székely. *Ferenczi.*

Ványolni, a' gyapju szövetet összeveretni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* 1) a' malmokban a' durva zeke-'s harisnya - posztót kikésziteni. Mikor a' zekeposztót megszövik, elküldik a' malomba, hol feltörve egy vizzel tele váluba teszik, erre, mint a' kásatörőkés, ollyan bot jár rendre, mellyeket a' viz hajt; 's minthogy ezen botok csaponólag esnek a' posztóra, azt nemcsak összeverik 's avatják, hanem a' válubαn forgatják is: az illyen malom **ványoló**-nak nevezetik; 2) elványolni, annyi mint elviselni p. o. köntöst. Székely szó. *Incze József.*

Ványoló, dürüczkölő' posztókalló. Székely szó. *Döbrentei.*

Vápa, ...? Szatmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Vápahupa, több vápák a' bérczen. Innen: **Vápahupás**, gödrös. Székely szó. *Cserey Túry Ignácz.*

Var, rüh. Székely szó. *Cserey Elek. Ferenczi János.*

Varacskos, egyenetlen bőrü; p. o. varacskos krumpli, varacskos béka. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Varaczkos, dorozmás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Várandós, viselős, minden órán szülését reményló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Várasdi játék, laptázás circulusban. *Kállay' gyüjt.*

Varázsolni, virrasztani. Pápai szó. *Czuczor Gergely.*

Várétni, várakozni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Vargánya, hiriba, nagy gomba' neme. *Kállay' gyüjt.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Varnyú: Gömör, Torna; varjú: Dunántúl. *Döbrentei.*

Varsa, vesszőből kötött halfogó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Vesszőből font eszköz, mellyel fogják a' csíkot. Marczal melléki szó. *Acsády.*

Vasár, fekete szurok. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vaskalán, vaslapát. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vaskó, nyeletlen kés. *Kállay' gyüjt.*

Vaslapoczka, vaskalán. *Kállay' gyüjt.*

Váslódni, egy helyben nem ülhetni, mint a' gyermeknek; innen **váslott** gyermek, azaz: nyughatatlan, gyermek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vasmat, kemény, izmos, jó kötésü. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vásott, 1) elkopott p. o. valami szer; 2) mondják gyermekről is, a' ki nem űl vesztég. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Csintalan, pajkos, engedetlen, rosz erkölcsü gyerek. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Vasszar, salak. Székely szó. *Kállay.* Vas' alja, hulladéka, salakja. Tolna várm. *Csapó.*

Vaszak, mindenféle gyimgyomból összehányt vetett holmi, egymás Kemenesali szó. *Lévai László.* l. Podgyász.

Vaszarája, tömlője. *Kállay' gyüjt.*

Vaszki, egyhasu és születésü. Székely szó. *Buczy.*

Vaszok, vaczok, meleghely, fészek. Székely szó. *Kállay.* Fekvőhely. Székely szó. *Buczy.* Kutyafészek; innét példabeszéd a' Székelyeknél: „Rosz kutya az. a' melly

megugatja a' maga vaszkát", azaz: rosz ember az, a' ki a' maga házát ócsárolja. Innét — vaszkolódni, azaz: egy helyben nem ülhetni, fészkelődni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vászon táblára kitétetni, születni; p. o. mióta vászon táblára kitettek, igy nem jártam, — azaz: mióta a' világon vagyok, így nem jártam. Székely szólásmód. *Ferenczi János.*

Vaszora, tehénnek lónak utolsó része. Székely szó. *Kállay.*

Vataléj, flaskó, palaczk. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vatallé, kis hordó. Balatonmelléki szó. Ezt Kemenesalján Csobolló-nak hívják. *Horváth Zsigmond.*

Vátig, jó rendin, v. alkalmasint. Udvarhelyi szó. *Derzsi Mózes.* Váltig, satis, adv. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vatka, vatyka, pálinka' alja. Székely szó. *Kállay.*

Vátott, régi babonás képzeletből származott nevezet, a' mikor azt hitték, hogy a' boszorkányok a' szép csecsemő gyermeket elvinnék, és idétlent tennének helyébe, 's azzal váltanak fel; — innen: vátott, idétlent, undorító kinézésűt jelent. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vatyka, pálinka' alja, bakja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vatyog, dadog: vityeg, vatyog. Győr. várm. *Czech.*

Váz, ijesztő kender-földön, fákon a' szőllőkben. *Kállay' gyüjt.* Mezőn vagy kertben felállított rém - alak, a' madarak ellen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vecsernye, délest. Székely szó. *Cserey Elek.* Délutáni isteni szolgálat a' templomban, ezen deák szótul: „vesperae". Pápavidéki. *Matics Imre.*

Vedelni, mohón inni, saufen, p. o. ne vedelj annyi vizet. Vas várm. *Dr. Horváth József.* Igen gyakran mértéken túl inni. Kemenesali. *Lévai László.* Sokat inni. *Beke' gyüjt.* Tolna várm. *Csapó.*

Vedleni, tollát 's szőrét elhullatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Téli szőrét v. bőrét elhányni. *Kállay' gyüjt.*

Vegyíteni, elegyíteni. Székely szó. *Kállay.*

Vehem, csitkó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vejcz, nádból kötött halfogó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Véjint, venyít: iszalag. Ormánsági szó, Baranyában,

Jeremiás Sámuel. Venyige. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

V é k, a' jégen bevágott lyúk. Igy: **v é k e l n i**, lyukat vágni. Székely szó. *Túry Ignácz.* E' helyett: **l é k**, melly előbbi azért jobb, hogy a' **L e' v é k** vagy összehuzva lék (eam) igétől megkülönböztethessék, annyit tesz mint: télben a' jégen kivágott lyuk. Székely szó. *Ferenczi János. Túry Ignácz.* Lyuk a' jegen, melly gyalmozás' idején kivágatik; vékek közül az, mellyen a' gyalom bédugatik, és kihúzatik, **t a n y á**-nak vagy **t a n y a v é k n e k** neveztetik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

V e l e s z t a, széna rend. Székely szó. *Cserey Elek.*

V e l é z n e k, ...? Szatmárvidéki szó. *Gáthy János.*

V e l l a, e' h. villa. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* Vas várm. *Dr. Horváth József.*

V e l ő s - k a l á n, velőszedő, mint a' fülvájó ezüstből. Székely szó. *Kállay.*

V e m h e d z e m, fiadzom. Székely szó. *Cserey Elek.*

V e n c s e l, egy ollyan fából készült eszköz, mellyre a' guzsalyon font fonalat lábakba vetik fel. Székely szó. *Ferenczi János.* Magyarországban ezt némelly helyeken így hívják: **v e t é l ő f a**, néhol pedig **m a t o l a**. *Matics Imre.*

V e n d é g h a j, paróka. Székely szó. *Cserey Elek.*

V e n d é g o l d a l, négyökrü hosszu szekér' két oldalain fölülnyujtott rudak, a' jobban megrakodhatás végett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

V e n d é g s é g, (palócz) kimondva, vendiégsiég: egyháznapja, búcsúnap. *Szeder Fábián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

V e n d é g s z e l e m e n, nagy épületekben a' fedélfákat tartó gerenda. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

V e n d e l y, vöndöl, zsirtartó faedény Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

V é n s z ü l e, jós; saga. Székely szó. *Cserey Elek.*

V e n y i g e, szeprente, a' szőlőtőkének tavaszszal lenyesett veszeje. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* Borág, száraz szőlő-vessző. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali. *Lévai László.*

V é r, vérhas. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.* Atyafiságot is jelent. A' **v é r v i z z é n e m v á l i k**, felelnek rá az egymással perlekedő felek, de válhatik méreggé. Székely szólás. *Szabó Elek.*

Verdődni, e' h. verhődni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Verebek' váluja, szülő tag. *Kállay' gyüjt.*

Vereő, nap. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Verespénz: réz, kongó. Dunántúl. *Döbrentei.*

Veres selyem, veres pamut. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Veres-szilva, jószemű szilva. *Kállay' gyüjt.*

Veret, vedlik. Kemenesali szó. *Lévai László.* Veret a' marha, midőn tavaszkor szőrét változtatja. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Verhenyeges, vereses színü. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Verhenyős szín, vereses szin, vas rozsda-szin. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vérhüdni, a' juh-nyáj mondatik, a' mikor felette megkergetik, ekkor a' füle' hegyén vért eresztéssel orvosoltatik. Székely szó. *Szabó Elek.* Megveszni a' disznónak 's juhnak, melly nyavalyát fülvágással orvosolják; sok futásból ered. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vermés, a' halak' ivóhelye, hol rakáson mint a' csíkok együtt vannak. Más állatoknak egy helyregyült csoportja is **Vermés**nek mondatik, p. o. reá akadtam a' vadludak' vermésére. Szegedi szó. *Nátly József.*

Vérmes, vérrel teljes, tüzes, p. o. személy. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vernyákolni, Mihály uramat kiáltani, mondatik a' macskákról mikor bagzanak. *Kállay' gyüjt.*

Vernyog, a' macska, mikor ellenségére visít. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kiáltani mint a' macska. Palócz. *Szeder.*

Verőcze, felajtó pitvaron farostélyra, *Kállay' gyüjt.* Keskeny bemenet, szoros rés a' karfánál. *Matics Imre.*

Verőfény, Sonnenschein. *Beke' gyüjt.*

Versfutás, vesdit futni. egymást megelőzni igyekező futás. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vérszipó, nadály, pióeza. *Kállay' gyüjt.* Székely szó. *Cserey Elek. Ferenczi János.*

Vértán fusson el, Baracska, Fehér várm. Vasban így: a' tehenet a' vértál elfutotta, nyilván annyi mint, vértályog futotta el. *Dr. Horváth József.*

Vérte, ház' homloka. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Vértelek, padon elzárt hely. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Vert téj, mellynek a' vaját kiköpűlték. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vértömlés, vértömleni; éjjeli nyughatatlankodás. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vesel! hess! ludat, tyúkot elüző szó. *Kállay' gyüjt.*

Veselkedni (neki), annyi mint: minden erejét valamire fordítani, p. o. neki veselkedék, még sem tudá azt a' hordót fölemelni. Székely szó. *Incze József.* Valamin erőlködni. Székely szó. *Gyarmathi.*

Véska, rosta - kéreg, a' mellybe a' sajtot bele nyomják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vesnyeg, azon fa, melly a' főfán keresztűl eresztetik, és a' sajtó - orsónak felső része benne forog, — más vidékeken sas-nak vagy kágyilló-nak nevezik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Vessünk, cseréljünk egyet. Székely szólás. *Kállay.*

Vészlés, vesszőből font gát vizáradáskor a' halaknak kiszorítására. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Vetélkedni, vetni magát hogy másnál tehetősebb. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vetéllő, melly az ontokot keresztül szövi a' mellyékfonalakon. Ezt hányja által 's meg vissza a' takács. Székely szó. *Gyarmathi.* Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Veternye, vésernye. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vetőllő, azon fa eszköz, mellyel a' szövők a' fonalat egyik kezökből a' másikba átlökik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* l. Vetéllő.

Vetőzni, veteményezni, vetni. Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Vetricze, sült szalonnaleves étel. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vettem: vetettem. Igy üttem, süttem, futtam: ütöttem, sütöttem, futottam helyett. Ormánságiak. *Jeremiás Sámuel.*

Vettünk, palóczos, vetettünk helyett. *Szeder Fábián.*

Vetyeng, hányódik 's vetődik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fortuna sinistra iactari. *Beke' gyüjt.*

Vevett, vett. Igy vivett, tevett: vitt, tett. Ormánságiak. *Jerémiás Sámuel.*

Vézna, csenevéz, nápicz. Mind a' három egyet jelentő tájszó, külön-külön vidékeken divatozó. *Matics.*

Vicsogni, szüntelen nevetni. Marczal melléki szó. *Acsády.* Nevetgélni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Innen:

Vicsogó idő, midőn majd nap süt, majd eső esik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vicsori, vigyori, vigyorgó. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Vicsorogni, nevetgélni Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Vicza, Éva. Palócz szó. *Szeder Fábián.*

Viczzit vacczát hányni, fitymálni. Győr várm. *Czech János.*

Vidor, vidám, fröhlich. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Vido: Vid, Vitus; palócz szó. *Szeder Fábián.*

Vigyítni, e' h. vegyíteni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vigyor, két egymáshoz szabott deszka, vagy padló között maradt, avagy támadt üreg-hasadék. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Vigyori, szüntelen nevető. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* l. Vicsori.

Vigyorogni, farkasmájból, álnok szívből kedvet mutatni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vihar, viher, fergeteges zivatar. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Viheder, viher, zivatar, Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Viher, vihetőr: zivatar. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Vihar, fergeteges zivatar. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* **Vihér**, nagy förgeteges és szélvészes égi zaj. Őrségi szó. *Zakál György.*

Vihnye, kovács műhely, kivált a' czigányoké. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Vikotálódni, szóval kötölődni; deákosan: disputálni. Székely szó. *Ferenczi János.* Szót vitatni, debattiren. Innét: **Vikotálódás**, szóbeli vetélkedés, vitatás, Debatt. Székely szavak. *Incze József.*

Vikotolni, szóval vetekedni. Székely szó. *Buczy.*

Vilámodni, hajnallani, viradni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Villakés, villa, mellyel esznek. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Villám, menykő; fulmen. Villám vágjon agyon. Göcsei szó és káromlás. *Plánder Ferencz.*

Villás, csépelést segítő férfi. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Szalmát rázogatja a' nyomtató mellett. *Kállay' gyüjt.*

Villa-szarvú, csákó szarvú. Székely szó. *Kállay.*

Villatenyér, olly kis rakás széna vagy szalma, mennyit egyszer villával elébb lehet vinni. Székely szó. *Incze József.*

Villogni, hirtelen ide 's tova tekintgetni; — gyanús, eláruló szemeket vetni. A' szilaj marha is villog, midőn ismeretlen, veres, fekete vagy kék ruhás embert lát. Szegedi szó. *Nátly József.*

Villongani, veszekedni. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Villongó, nyughatatlan, félelmes; régen p. o. villongó világ vala, azaz, félelmes. Székely szó. *Szabó Elek.*

Viloja, e' h. viola. Székely szó. *Gyarmathi.* Ibolya, viola. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Vinczellér, 1) szőlőmivelő, szőlővel bánó; 2) szőlőlevél rágó féreg. Székely szó. *Kállay.*

Vinkó, rosz selejtes bor. *Kállay gyüjt.*

Vintörgek, hányódom vetődöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Vinnyog, p. o. a' malacz, a' sárható kancza is, mikor a' maglóval találkozva összeszagol. Székely szó. *Szabó Elek.* Száját csufosan vonogatja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Viribelni, ugy inni mint a' veréb, többet elvesztegetni mint meginni. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* Iddogálni. *Kállay' gyüjt.* Benne vájni, benn fördeni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Viricz, a' pálinka' elsője a' főzésben, előcsepegése. Székely szó. *Buczy.* Fának a' forrása (tavaszkor). Gömöri szó. *Hollók Imre.* Első lejárása a' keverésnek, vagy allj-bor; — a' második lejárás **tisztállás**, ennek az elejét hívják **füstelés**-nek. Csíkban a' füstelés **rezes**, mint egy fertálynyi lejárás, melly a' pálinka-üstnek elveszi a' *réz izét*; a' harmadik feltöltés Csíkban **utó**, a' gabona-pálinka pedig **égett bor**. Székely szó. *Kállay.* A' sert pálinkát, mikor elébb lejártatják, az első jártatás neveztetik **viricz**-nek. Van nyir-viricz 's egyéb viricz is. Ha tavaszszal a' nyirfát megvágják, az abból kijövő nedv **nyir-viricz**-nek neveztetik. Székely szó. *Incze József.*

Virgináln.i, idétlenül kisgyermek - módra sirogatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Virhudni, valamire rákészülve lenni., p. o. ugyan reá virhudt a' vígjátékba való menetel. Székely szó. *Ferenczi János.*

Virjad, e' h. virad (a' nappalnak eljöttekor). Udvarhely széki szó. *Derzsi Mózes.*

Virrasztó, halottas háznál énekléssel 's beszélgetéssel töltött éjjelezés. Sok helyeken a' mestereknek el kell járni virrasztóba. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Virrogás, processus. Székely szó. *Gödry.*

Viseűnyi, (palócz), viselni. *Szeder Fábián.*

Viskó, kisded alacsony ház. Székely szó. *Incze József.* Kunyhó, kalyiba. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Visla, használtatik az ide 's tova futkosó, csélcsap leányról is. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vislatni, ki 's bényargalni. Székely szó. *Gyarmathi.* Hír nélkül, ide 's tova járogatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Visnye, (palócz), medgy. *Szeder Fábián.*

Viszálni, czérnát, madzagot, kötelet. Győr várm. *Horvát Endre.* Kettős fonálból czérnát ereszteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó.* Szatmárvidéki. *Gáthy János.*

Viszálya, fonákja. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Viszketeg, rüh. Szatmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Viszkolódni, egy helyben nehezen ülhetni, mint a' csintalan gyermekek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Viszkora,...? Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Viszlani, ön nyomát veszteni, p. o. itt viszlott meg a' nyúl; azaz, a' porkán mesterséges ugrások által kiszökdécselt rendes járásából. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Viszolyog, vonakodik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fájdalmason csiklándik, érezhetően borsódzik. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Viszos, mondatik a' fáról, midőn rétegei össze vissza nyúlnak, 's hogy simára gyalultathassék, többször meg kell a' gyalulást fordítani. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Vissza van, hátra van. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Visztér, sovány, száraz természetü. p. o. leány. Székely szó. *Ferenczi János* Ösztövér, sovány, husatlan p. o. gyermek. Székely szó. *Incze József.*

Vita, szóváltás, szóbeli harcz. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Vitálkodom, zsertelődöm. Kemenesali szó. Vas. várm. *Lévai László.*

Vitán járni, véletlenűl keresztül menni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vitorla, lepedő mellynek árnyéka alatt a' gyermek nyugszik. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Vityilló, viskó, kunyhó. Alföldi szó. *Matics Imre.*

Vívnak (a' halak), ivatnak, fajzanak; innen **halvivás**. Székely szólás. *Kállay.*

Vizenyőshely, mocsáros. Székely szó. *Kállay.*

Vizótta-fa, viz általjárta fa. *Kállay' gyüjt.*

Vizre-vinni, bolonddá tenni. *Kállay gyüjt.*

Vodér, tokmány. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Vodka, vadka, gyenge pálinka. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz, *Szeder Fábián.*

Vonaglani, haldoklani. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz, *Szeder Fábián.*

Vonagni, vonaglani. Székely szó. *Cserey. Elek.*

Vonítósra kötni, azaz úgy, hogy egyik szálat megvonva, megoldjék; mondják a' Székelyek. *Ferenczi János*

Vonó, hegedűhez, nyirettyű. *Kállay' gyüjt.*

Vonyár, állott, magát megvont, fanyar p. o. vonyár izű bor. Őrségi szó. *Zakál György.*

Vonyigó, széna-vonó vas horoggal. *Kállay' gyüjt.*

Vonyogó, szénát vagy szalmát a' kazalból huzó kampós vas. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápavidéki. *Matics Imre.*

Vorczog, **varczog**, midőn a' gabonával összeőrlött holmi apró köveckék, az illyen lisztből sütött kenyeret rágván, fogunk alatt megakadnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Beke' gyüjt.*

Vorsolni, e' h. voksolni. Gömörben. *Hollók Imre.*

Votyorászni, vatorászni, vájkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vouna, (palócz) e' h. volna. *Szeder Fábián.*

Vőféj, nem vőfény: Hochzeitbitter. Székely szó. *Incze József.*

Vörönty, fattyú. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Vörsök, varsa fiok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Z.

Zabakolni, zavakolni; a' vizet zagyválni, p. o. a' ló a' lábával. Vas várm. *Dr. Horváth József.*

Zabátt, jó testben lévő kövér ember vagy marha. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Zábé, kapu-zábé, annyi mint Háromszéken a' kapu-láb azaz: kapu-félfa, melly némelly helyeken kapubálványnak mondatik. Maros és Udvarhely széki szó. *Derzsi Mózes. Incze József.* Kapufél, kapu-oldal. Székely. *Gyarmathi.*

Zabgyermek, fattyú. Barkó szó. *Hollók Imre.* Fattyu kölyök. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zabli, fattyu gyermek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zabló, abrakos válu, abrakos láda. Kemenesali szó, *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zabukolni, zavakolni, vizet valamelly eszközzel lökve megzavarni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zádokfa, a' régi pogány világban szent fa, isteneк' fája; azután a' keresztyénségben is sokáig szent árnyéku fa, a' minthogy ma is sok helyeken a' zádok fák állanak a' templomok mellett, messze kiterjedő ágaik nagy árnyékot tartanak; ennek fájából készíttettek rég a' vért áldozó szent kelyhek v. csészék is. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zag, e' h. szag. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Zagyva, csaviszka bor, mellyet vizzel megházasítanak, császkálnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zaha, nyelőgége - égetés (pyrosis). Szegedi szó. *Nátly József.*

Zajlani, zajlik a' Tisza v. Maros, t. i. midőn jegel. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zajogni, lármázni. Székely szó. *Kállay.*

Zákályos, sütetlen kenyér. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Zákány, össze verődött p. o. bor, ser, viz. Székely szó. *Ferenczi János.* Zavar, seprő, salak a' folyókban. Székely szó. *Túry Ignácz.* Tiszta vizben a' folt v. mocsok, melly leülepedik 's ha megmozgatják a' vizet, felülkerekedik; in

nen Zákányos víz. Székely szó. *Kállay.* Sűrü élesztő forma tisztátalanságnak moslékja. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zákás, zsengés, czopákás; kenyérről mondatik, ha nem jól sült ki. *Matics Imre.*

Zakatolom, zörgetem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zaklatni, meghajtani erősen a' lovakat. *Kállay' gyüjt.* Haszontalanul kergetni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zakota, össze vissza hányt vetett sokféle portéka a' házban; innen mondják az illyetén portékákról: **zakotás** a' ház, azaz, tele van mindenféle portékákkal. Székely szó. *Szabó Elek, Ferenczi János.*

Zakurálni, az adósság' lefizetését sürgetni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Zalámbolni, tekeregni, ide 's tova járkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bódult fővel haszontalanul kalézolni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zamáncz, szománcz. Székely szó. *Cserey Elek.*

Zamat, valaminek ize, p. o. a' boré. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Zángó-harang, ökörre való nagy bután hangzó kolomp v. harang. Székely szó. *Ferenczi János.*

Zanót, pázsint. Székely szó. *Cserey Elek.* Elszáradt gyep. *Matics Imre.*

Zanotos, neszes, bortól hevült. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Záp, egy íz a' szekérben. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zapora, zápor, szapora. Székely szó. *Gyarmathi.*

Záporkodni, neki záporkodni, megboszonkodni, Marczalmelléki szó. *Acsády.*

Záptikmony, záptojás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Zargatni, kergetni. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Zászpa, balhafű. *Kállay.*

Zátony, fövény-torlat nagy folyón, *Kállay' gyüjt.*

Zatvarkodom, pörlekedem, veszekedem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zavadzálok, láb alatt hentergek v. fetrengek. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Závár, **fazár**, ajtókilincs. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szeder Fábián.* Fazár, melly a' szőlőhegyeken a' zárt pótolja ki. Göcseiben erősen és mesterségesen eltudják késziteni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Zavara, hasogatott fenyőfa kert. Székely szó. *Buczy.* Összehásított fenyőszál. Szé-

kely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Egy ollyan kert, mellyet a' két karok közűl kihúzván, vévén a' deszkát, vagy más hasított lapos fát, le lehet hanni, kapu helyett való. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Závozva, oldalasan. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Zegernye, zivatar, veszes idő, havas eső. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Zegernyés, fergeteges idő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zeherje, ... (makranczos?)? *Matics Imre.*

Zeke, kankó, v. szűrköpenyeg; Kászonban czedele, Gyergyóban és Udvarhelyen zokmány. Székely szó. *Kállay.* Juh gyapju' vastag fonalából szőtt durva posztóból készített felső öltözet; neveztetik némelly helyeken Czedelének is; Udvarhely széken ugyanannak neve Szokmány, másutt Erdélyben Czondra, és bizonyos helységekben Darócz név alatt ismeretes. Székely szó. *Derzsi Mózes.* Czondra, ködmön; más a' szűr. Székely szó. *Tury Ignácz, Ferenczi János.* Térdig érő szűr. Székely szó. *B. Lakos.*

Zelegor, veszekedő részeg ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zellettség, atyafiság. Székely szó. *Gyarmathi.*

Zenezuna, ok nélkül való csevegés. Székely szó. *Ferenczi János.*

Zengezunga, sok apró baja, része, utána - járása valamelly dolognak. Székely szó. *Kállay.*

Zernya, szürke macska. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zihálni, elfáradás után erősen, 's nagy lélekzetet venni. Zihál a' kehes ló. Szegedi szó. *Nátly József.* Nehezen szakadozva lélekzeni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Szaporán lehelni a' fáradás miatt. *'Kállay' gyüjt.* Fuladozni, midőn a' rosz melyü ember' lélekzése' zaja hallatszik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó.*

Zihar, zivar, zivatar. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Égiháború, a' ziharnak dühe. Székely szó. *Túry Ignácz.*

Ziliz, málva. Székely szó. *Ferenczi János.*

Zimforus, képmutató. Székely szó. *Cserey Elek.*

Zimore, egy csoportban sokaknak egyik a' másikával

való zsibongása. Székely szó. *Ferenczi János.*

Zobony, lásd: **zubony**; könyökig érő ujjas ruha. *Kállay' gyüjt.*

Zódé, mohó, zabáló, ételben 's italban telhetetlen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zofó v. **bitó**, kendert lábbal törő eszköz. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Zokony, sértő, szomorító. Zokony szavak. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zomogy' alja, l. Rag' alja. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Zomok, zömök, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Zongó-dongó, húst béköpő légy. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zordon, mordtekintetü. *Matics Imre.*

Zölöp, malomgátnál levert czövek, gerenda. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zömöcsköcs, tömött vastag test-alkotású ember, vagy marha. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Zömöcskülni, erősen rázogatva letömni. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Zöpögni, sirás közben fájdalmas hangokat ejteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zubbon, rokolya, gyermeki felső ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zubony, asszonyi felöltő, a' melly csepűvel ki van béllelve. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Posztóból vagy egyéb gyapju-anyagból készült, az egész testet befedő, bő szoknya-formáju haczukája a' férfi gyermekecskéknek. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Zúgó, olly hely, mellyen a' malmoknál a' fölösleges vizet eleresztheti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zupálom, hangosan ütöm, pufálom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Megverem. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zupogás, a' csép' nesze. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zuvat, mikor valamelly ellopatott portéka valakinél megtaláltatván, arra bizonyít, hogy mástól p. o. Pukától vette, 's Pukához menvén ez ismét urát adná hol vette. — 'S így mind addig vinni a' puhatolást, míg valakin feneklenék a' dolog és a' lopó kikerekednék; innen **zuvatra menni**, v. vinni a' dolgot, a' már leírt módon cselekedni. Székely

szó és szólás. *Szabó Elek.* Rágalmazás. Székely szó. *Buczy.* Hirharang, fecsegő. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Elébb adás, utasítás. Székely szó. *Kállay.* Colloquium, in quo alieno honori detrahitur. Székely szó. *Szabó József.*

Zuvatolni, elébb adni, utasítani. Leginkább a' lopáskor használják az inquisitioban, hogy urát adja, hol vette a' gyanús marhát, vagy más portékát. Innen —

Zuvatlás, szóhordást is tesz. Székely szó. *Kállay.*

Zuvatos, szavattyus. Székely szó. *Cserey Elek.*

Zuzmora, hóharmat, fákon megfagyott gőz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics.* Fagyos harmat fákon és füveken, dér; — mondják másképp: hóharmat. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Zuzmora, nem zuzmaráz, lásd: Hóharmat. Innét:

Zuzmorásodni, Székely szó. *Incze József.*

Zuzorka, zuzott tészta, mellyet levesbe szoktak tenni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Zuzza, Magen (a' szárnyas állatoknál); péld. „hamis a' zuzzád." Győr várm. *Czech János.*

Zübörögni, ...? *Gáthy.*

Zülledt, élemült, meglett koru ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Züllöm, vénhedem, az öregség felé közelitek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zürbölök, hörpölök. Székely szó. *Gyarmathi.* Tolna várm. Szürcsölök. *Csapó Dániel.*

Zs.

Zsabrák, montlis zsák a' katonáknál. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Zsajtár, e' h. sajtár. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsákolni: 1) tölt zsákokat hordani p. o. malomba, padlásra; 2) megzsákolni valakit, megtrezsákolni, megpufálni. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Zsalyogni, (mondatik a' fogról) ....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsámiska, pép, forró vízbe kevert liszt. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zsámoly, németesen: sámedli. Alföldi szó. *Matics Imre.*

Zsana, zsémbes asszony. Székely szó. *Gyarmathi.*

Zsanu...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsarátnag, tüzes hamu. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsarmolni, ostromlani, zsarolni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsarolni: kunyorálni, kéricsélni. *Kállay gyüjt.* Valamit kényszerítve, erőtetve kérni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Zsazsag: nyárs, piszkafa. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Zsazsak: mutató újj. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Piszkafa. Ormánsági szó. *Jeremiás Sámuel.*

Zsebelni, zsebeit megtölteni, tömni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zsébre, szájfájás a' gyermekeknél. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zséfő, zséter, fejő kánna. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zsegenye, erecske, kisded fok. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsellér, a' kinek van tulajdon háza. Barkó szó. Rósnyon ellenben: ház nélküli lakozó. *Hollók Imre.*

Zselleszék, nagy hátas szék. Alföldi szó. *Matics Imre.*

Zsémbelegni, a' nehéz betegség által elgyengült tagok' erőtlensége miatt nehezen kedvetlenül járni, — mégis hosszas betegségben úgy sinlődni, hogy a' beteg gyógyulást nem reménylhet, sem meg nem halhat. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Zsémbelődik, veszekedik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zsémbelődő, magában örökké zugolódó bajos ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zsémbes, morcz, kedvetlen, beteges ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó.*

Zsemlyés, kenyérsütő, pék. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Székely. *Kállay.*

Zsendéj, nem zsindej.

Zsendéjes, nem zsindejes.

Zsendéjezni, nem zsindejezni. Székely szavak. *Incze József.*

Zsendicze, juhtéjsavó. Székely szó. *Kállay.* Meleg savós édes orda. Székely szó. *Szabó Elek.* Juh téjből való

ital. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zsenge, gyengéd; tener; zsengéje valaminek, annyi mint első gyümölcse. *Matics Imre.*

Zsengés, zákás, czopákás; a' kenyérről mondatik, ha nem jól sült ki. *Matics Imre.*

Zsertelődöm, viszálkodom, pörlekedem, háborkodom. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Zsérült, 1) agyon részegült, a' ki fenn tud ugyan lenni, de már nem ihatik; 2) sótartó faedény; 3) fejőke. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zséter, fejő sajtárka, egyfüles. Vas várm. *Dr. Horváth József.* 1. Zséfő. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Zsiba, fiatal liba. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

Zsibajkodni, zsibongani, lármázni. *Kállay' gyűyt.* Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.* Tolna várm. *Csapó.*

Zsibár, sovány, idétlen; se beteg, se egészséges. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsibárus, ócska elavult holmikkel kereskedő. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Zsiborogni, p. o. a' vér a' senyvedt (semedt) tagba. Őrségi szó. *Zakál György.*

Zsibrák, zsobrák, fösvény, zsubrák, Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Zsidecz, magas mart alatti lakhely. Zsider napnyugoti Persiában egy vidék. — Székely szó. *Szabó Elek.*

Ziger, barom v. juh aprólék, u. m. tüdeje, mája, szíve, gégje, és feje. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsigora, bizonyos összekuczorító nyavalyája a' kutyáknak; így: zsigorás. Székely szó. *Túry Ignácz. Ferenczi János.*

Zsikora, tepertő. Szatmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Zsilip, malom kerék' váluja, mélység. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' malomra menő viz' deszkapadlása. Székely szó. *Ferenczi János.* Csatorna, melly a' gátról a' vizet a' malomkerékre viszi 's önti. Székely szó. *Túry Ignácz.* Vas várm. *Dr. Horváth József.* Malomkerekek' köze, mellytől a' vizet leeresztő farekesz által elfoghatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Zsimár, fösvény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Zsimb, zsemb: das Hausen. Innét —

Zsimbelni, zsembelni: hausen. Továbbá —

Zsimbes, der immer hauset. Ezekkel: zsimb, zsimbelni, zsimbes — inkább élnek, mint ezekkel: zsemb, zsembelni, zsembes. Székely szavak. *Incze József.*

Zsinákolni,...? Szathmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Zsinár, csaló nagy czigány. Zsinár ember. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsinat, nesz, lárma. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidékén a' zsidó imádságot is igy hivják: **zsinatház**, zsidó templom. Annyit is tesz mint Synodus. *Matics Imre.*

Zsinatolok, lármázok, neszezek, kiabálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zsimbelgek, betegeskedem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zsinczicza, (palócz), túrós savó, zsendicze. *Szeder Fábián.*

Zsiók, vízi, réti mogyoró. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsiramat, e' h. zsiradék. Székely szó. *Ferenczi János.*

Zsirka, kisütött szalonnaszelet. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Zsisku, sisku, zsizsik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Zsizsék, gabonába esett féreg. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zsizsi, zsizsi! tűz, melegedj; mondják a' kis gyermeknek. *Kállay' gyüjt.*

Zsobrák, zsubrák, fősvény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zsombék, l. Handzsék.

Zsombor, szakasztó véka, vagy kenyér szakasztó kosár. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kis szalmavéka. *Beke' gyüjt.* Vas várm. *Dr. Horváth József.*

Zsomborog, kunyorál. Győr várm. *Czech János.*

Zsompor, szakajtó-véka. Pápavidéki szó. *Matics Imre.* l. Zsombor.

Zsongáta, oltott birkatéjnek savaja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zsendicze, turós étek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zsotár, zsejtár, faedény mellybe fejni szoktak. Gömöri szó. *Hollók Imre.* l. Sajtár.

Zsödör, az orsó torka zsödri a' fonalat, össze pödri. Győr várm. *Horvát Endre.*

Zsömök, nem zömök. Székely szó. *Incze József.* Zomok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Zsörtölődés, az összezördült házasok közti perlekedés, czivakodás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zsurálni, temondálni, összebeszélgetni, v. valakiről

rosszúl szólani. Székely szó. *B. Lakos.*

Z s u b r á k, fösvény. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Z s u f á n k a, vizmerő vas kanál. Palócz, *Szeder Fábián.*

Z s u g o r i, zsubrák, fösvény, szűk markú. Kemenesali szó. *Lévai László.* Tolna várm. *Csapó.* Székely. *Kállay.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Z s u g o r k á l o m, gyüjtöm, csomóra verem, rakom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Z s u k o t o l o k, a' más füli-be pusmogva valamit szólok, sugok. Székely szó. *Gyarmathi.*

Z s ú p, rozs-szalmábúl kötött kéve. Székely szó. *Szabó Elek.* Kicsépelt kirázott 's egybekötött szalma. Bundstroh. Székely szó. *Kállay.* Kemenesali. *Lévai László.*

Z s u p o l n i, szalmával fedni; innen —

Z s u p o z á s v. z s u p o l á s, a' gabonát egybekötött kévében csépelni, mikor szorgos a' dolog; m e g z s u p o l n i annyit is tesz mint megverni. Székely szavak. *Kállay.*

Z s u r m ó k a, zuzorka, morsóka, levesbe hányt tészta, nagyon közönséges étel' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Z s u r m o l n i, morzsolni — p. o. kukoriczát a' csutkákról, vagy földet kenyeret, tésztát 's egyéb effélét apró darabkákra dörzsölni; innét —

Z s u r m o l k a, m o r z s o l k a, levesben az apró darabkákra zúzott vagy reszelt tészta. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Z s u r o l n i, dörgölni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Z s u v a t, elébb való tudakozódás; p. o. lovat zsuvatra bocsátani, azaz: elébb vinni azoknak, a' kiknek kezeken megfordult, mig végre az ellopón vagy urát adni nem tudón megfeneklik. Székely szó. *Ferenczi János.* l. Zuvat.

Igazitás: Szeleverdi szó alatt 343 lap. első hasáb 6 sor alul: Szoberdi helyett olv. Szeleberdi.

Második kötet: Az elemi tanulmányok' alapvonatjai. Magyarország' földképével 's irásmintákkal, kötve 1 f. 12 kr.

Fali ABC és olvasó táblák prof. *Warga Jánostól.* 20 kr.

Magyar helyesirás' és szóragasztás' főbb szabályai. A' m. t. társaság' különös használatára. Harmadik kiadás. 10 kr. cp.

Rhetoricai és aesthetical leczkék. Blair Hugo után! *Kis János.* Első kötet postapap. 2 for. nyomt. pap. 1 fr. 40 kr. cp.

A' moldvai magyar telepekről. A' m. tud. academia elébe terjesztve P. *Gegő Elek.* l. tag által. Moldvaország' földképével együtt postapap. 1 fr. 40 kr. nyomt. pap. 1 fr. 20 kr. cp.

UGYAN OTT TALÁLTATNAK:

Nyelvtudományi pályamunkák. Kiadja a' m. t. társaság. *Első kötet.* I. A' magyar nyelvbeli ragasztékok és szóképzők. Irta *Csató Pál.* Első rangú jutalomfelelet. II. A' magyar nyelv' szóalkotó 's módosító ragainak nyelvtudományi vizsgálata. Irta *Nagy János.* Másodrangú jutalomfelelet. X és 176 lap. Budán, 1834. Nagy 8 rét. kötve postapap. 54. kr. középpap. 40 kr.

Philosophiai műszótár. Közre bocsátja a' m. t. társaság. VIII és 212 lap. Budán, 1834. Nagy 8rét. kötve 40 kr.

Mathematicai műszótár. Közre bocsátja a' m. t. társaság. VIII és 120 lap. Budán, 1834. Nagy 8rét. kötve 20 kr.

Horatius' levelei. Fordítá *Kis János.* Az eredeti textussal Dőring szerint, 's Wieland' magyarázó jegyzeteivel, *Kazinczy Ferencz* által. 459 lap. Pesten, 1833. n. 8. Postapap. kötve 2 for. 15 kr.

Romai Classicusok magyar fordításokban. Kiadja a' m. t. társaság. Első kötet. C.C. Sallustius' épen maradt minden munkái. Magyarra *Kazinczy Ferencz.* 256 l. Budán, 1836. n. 8. kötve 2 ft; köz. pap. 1 ft. 30 kr.

— — Második kötet. M. T. Ciceróból beszédek, levelek, és Scipió' álma. Ford. *Kazinczy Ferencz.* 226 lap. Budán, 1837. n. 8. kötve 1 ft 36 kr., köz. 1 fr. 12 kr.

Kazinczy Ferencz' eredeti munkái. Első kötet. Poetai munkái, XIX és 305 lap. Budán, 1836. n. 12 rét. kötve postapap. 1 ft 36 kr., nyomt. pap. 1 ft. 12 kr.

Magyar játékszíni jutalmazott feleletek, a' m. tud. társaságnak ezen kérdésére: „Miképen lehetne a' magyar

játékszínt Budapesten állandóan megállapítani? (Fáy Kállay és Jakab' feleleteik). VI. és 106 lap. Buda, 1834. Ára közép pap. 36 kr. Postap. 48 kr.

EREDETI JÁTÉKSZIN. Kiadja a' m. tud. társaság. Eddig 6 kötet, 3 fr. 57. kr. (Árultatnak külön is.)

KÜLFÖLDI JÁTÉKSZÍN. Kiadja a' m. t. t. Eddig 13 kötet, 6. fr. 44 kr. (Egyenként is).

PHILOSOPHIAI PÁLYAMUNKÁK. Kiadja a' m. t. társaság. *Első kötet.* Almási Balogh Pál' felelete a' m. t. t. ezen kérdésére: „Tudományos mivelődésünk' története időszakonként mit terjeszt elénkbe a' philosophia' állapotja iránt; és tekintvén a' philosophiát, miben 's mi okra nézve vagyunk hátrább némelly nemzeteknél? XVI. és 211. lap. Budán, 1835. n. 8rét. kötve postapap. 1 ft. közép pap. 45 kr.

FENYÍTŐ TÖRVÉNYSZÉKI MAGYAR TÖRVÉNY. Irta *Szlemenics Pál.* 230 lap. Budán, 1836. n. 8r. kötve 1 ft. 12 kr.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI PÁLYAMUNKÁK. Kiadja a' m. tud. társaság. *Első kötet.* A' magyarországi pokolvar, annak természete, okai, óvó és gyógymódjai. Dr. *Topperczer Tamás'* és dr. *Csorba József'* első és másod rangú jutalomfeleleteik. Budán, 1837. n. 8. Öszvesen 160 lap. kötve 48 kr.

A' FELSŐBB ANALYSIS' ELEMEI. Irta *Győry Sándor.* Első füzet. 124 lap. Budán, 1836. n. 4rétben. Szép nyomt. pap. és kötve 1 ft. 30 kr.

FOLYVÁST ELŐFIZETHETNI

az academia' folyóiratára is, illy czím alatt:

TUDOMÁNYTÁR.

KÖZRE BOCSÁTJA

A' M. TUD. TÁRSASÁG.

Egy évi folyamat' ára rajzokkal 4 ft. velínen 6 ft. cp.

☞ 1839-től kezdve 12 havi füzetben ára 5 ft. velinen 6 ft. 30 kr. cp.

